

KUOPION KONEPAJA

- MENETELMIÄ VAIHTOEHTOISTEN
TULEVAISUUKSIEN MÄÄRITTELYYN

LAURA PASANEN

DIPLOMITYÖ 2021

TAMPEREEN YLIOPISTO

Kuopion Konepaja – menetelmiä vaihtoehtoisten tulevaisuuksien määrittelyyn
Diplomityö
Tampereen yliopisto
Rakennetun ympäristön tiedekunta
Arkkitehtuurin yksikkö
Elokuu 2021

Tekijä: Laura Pasanen

Tarkastajat:
Ilmari Lahdelma, professori, Tampereen yliopisto
Jenni Poutanen, yliopisto-opettaja, Tampereen yliopisto

Kannen kuva (Kuva 1): Laura Pasanen
Graafinen ulkoasu: Laura Pasanen
Kuvat tekijän laatimia, ellei toisin mainita.

TIIVISTELMÄ

Laura Pasanen: Kuopion Konepaja – menetelmiä vaihtoehtoisten tulevaisuuksien määrittelyyn

Tampereen yliopisto
Arkkitehdin tutkinto-ohjelma
Diplomityö
Elokuu 2021

Rakennettu ympäristömme on jatkuvassa muutoksessa. Nopeasti ja laajalle leviävät yhteiskunnan rakenteelliset muutokset ja kriisit vaikuttavat rakennusten käyttöön ja kysyntään. Kun toiminta muuttuu tai sopivia käyttäjiä ei löydykään, kokonaisia maa-alueita ja rakennuksia jää muutoksissa vaille tarkoitusta. Globaalissa kestävyyskriisissä olemassa olevien rakennusten uudelleenkäyttö on tavoiteltavaa niin ilmaston, talouden kuin kulttuurinkin kestävyuden kannalta.

Miten sitten olemassa olevien rakennusten potentiaali ja käyttömahdollisuudet voitaisiin tunnistaa ja hyödyntää paremmin? Entä miten rakennusten käyttöä ja sopeutumista voitaisiin ennakoida? Vaikka käyttötarkoituksen muutos ei ole ajatuksena uusi, on suomalainen rakennusalan osaaminen keskittynyt uudisrakentamiseen. Jotta olemassa olevia rakennuksia pystyttäisiin hyödyntämään joustavammin ja kestävämmiin, tarvitaan koko alalta uutta osaamista ja ajattelutapaa. Sen sijaan, että vanhat rakennukset pyritään muokkaamaan uusien käyttäjien ja toimintojen tarpeet edellä, olisi kestävämpää tutkia, millaista käyttöä rakennuksen nykyiset ominaispiirteet mahdollistavat.

Tässä diplomityössä rakennuksen sopeutuvaa uusiokäyttöä ja tulevaisuuden ennakointia käsitellään yhden kohderakennuksen kautta. Valittu kohde on Kuopiossa sijaitseva entinen VR:n Konepaja, jonka käyttö lakkautettiin vuonna 2002. Konepajan ensimmäiset osat valmistuivat vuonna 1932, ja myöhemmin rakennusta on laajennettu ja korotettu useassa eri vaiheessa aina 90-luvulle asti. Jo noin 20 vuotta vajaakäytöllä ollut rakennus on muutoksen edessä, kun koko vanhaa asema- ja ratapiha-alueetta

ollaan kaavoittamassa uuteen käyttöön.

Diplomityön tavoitteena on selvittää Konepaja-rakennukseen sopivia toimintoja rakennuksen ominaispiirteisiin perustuen sekä muodostaa löydettyjen vaihtoehtojen avulla erilaisia kehityspolkuja rakennuksen tulevaisuudesta. Työn välillisenä tavoitteena on testata menetelmiä, joilla suunnittelija, tilaaja, kaavoittaja ja hankkeen muut osapuolet voivat hahmottaa olemassa olevan rakennuksen käyttökelpoisuutta ja ennakoida sen tulevaisuutta.

Diplomityössä Konepajan tulevaisuuden selvittäminen ja menetelmien kehittäminen kulkevat rinnakkain. Työssä sovelletaan sekä käyttötarkoituksen valintaan kehitettyjä menetelmiä että tulevaisuuden tutkimuksen puolella käytettyä tulevaisuustaulukkometelmää. Selvityksen lopputuloksena Konepaja-rakennukselle kehitetään kolme erilaista skenaariotarinaa nykyhetkestä vuoteen 2050. Vaihtoehtoiset skenaariot osoittavat, että Konepaja on rakennuksena muuntautumiskykyinen ja rakennuksella voi olla yhden tulevaisuuden sijaan edessään vielä useita erilaisia käyttötarkoituksia.

Diplomityön tuloksia ja havaintoja voidaan hyödyntää Konepajan alueen kaavoitusta ja kiinteistön kehitystä koskevassa päätöksenteossa. Lisäksi työssä käytettyjä menetelmiä on mahdollista soveltaa minkä tahansa olemassa olevan rakennuksen tai rakennuskokonaisuuden tulevaisuuden selvittämiseen.

Avainsanat: Sopeutuva uusiokäyttö, käyttötarkoituksen muutos, tulevaisuusajattelu, skenaariotyöskentely

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

ABSTRACT

Laura Pasanen: The Kuopio Train Factory – Methods for mapping alternative futures

Tampere University
Master's Programme in Architecture
Master's thesis
August 2021

The built environment is constantly changing. Rapid and widespread structural changes and crises in society are affecting the use and demand of buildings. When operations change or no suitable users are found, entire sites and buildings are left without purpose. In a global sustainability crisis, the reuse of existing buildings is desirable in terms of climate, economic and cultural sustainability.

So how can the potential and viable uses of existing buildings be identified and utilised? How could the use and adaptation of buildings be foreseen? From a historical perspective, reusing buildings is not a new idea. Still, in recent decades, Finnish construction know-how has focused on new construction. To reuse existing buildings in a more sustainable and flexible way, new skills and thinking are needed from across the industry. Instead of trying to adapt old buildings to the needs of new users and functions, it would be more sustainable to explore what kind of use the current characteristics of the building allow.

In this thesis, the adaptive reuse of a building and the forecast of the future are studied through one target building. The selected building is the former railway workshop of the Finnish Railways (VR), located in Kuopio. The first parts of the building were built in 1932, and later it has been expanded in several different stages until the 90s. The workshop was closed down in 2002. After 20 years of underutilization, the building will face a new phase as the entire old railway yard is being planned for new use.

Keywords: Adaptive reuse, change of use, futures thinking, scenario work

The originality of this thesis has been checked using the Turnitin Originality Check service.

The objective of the thesis is to find suitable functions for the railway workshop based on the characteristics of the building and then to form different paths for the future. The indirect goal of the work is to test methods by which different parties in a project can perceive the usability of an existing building and foresee its future.

In the thesis, the analysis of the building and the development of methods go hand in hand. The thesis combines both the methods developed for the change of use refurbishments and the scenario method called “Futures table”. As a result of the study, three different scenarios will be developed from now until 2050. Instead of one future, the alternative scenarios show that the old railway workshop has multiple futures as a mixed-use building.

The results and observations of the thesis can be utilized in decision-making concerning urban planning and property development. In addition, the methods used in the work can be applied to determine the future of any existing building or building complex.

ALKUSANAT

Diplomityöni aihe sai alkunsa kiinnostuksestani rakennetun ympäristön tulevaisuuden haasteisiin. Erityisesti rakennusperinnön transformaatio, tulevaisuuden ennakointi ja kiertotalouden periaatteet ovat aiheita, joista halusin oppia lisää diplomityöprosessin aikana. Alustavana tavoitteenani oli tutkia jonkin olemassa olevan kohteen mahdollisia uusia käyttötarkoituksia yhdistelemällä tulevaisuuden tutkimuksen ja arkkitehtuurin metodeja. Tarkastelun kohteena toimisi yksittäinen rakennus, kortteli tai laajempikin rakennuskokonaisuus. Erityisesti ilman käyttöä jääneet, tyhjenevät kiinteistöt, kuten virastot, logistiikan rakennukset tai terveysasemat, olisivat diplomityöni kannalta kiinnostavia kohteita. Ajatukseni oli, että valittava kohde määrittelee työn lopullisen näkökulman ja lähestymistavan.

Näillä lähtökohdilla lähestyin Senaatti-kiinteistöjä, ja ilokseni he tarjosivat useampaankin vaihtoehtoa diplomityöni kohteeksi. Valitsin kohteekseni Kuopiossa sijaitsevan entisen VR:n Konepajarakennuksen, sillä kohteella on kiinnostava historia, ajankohtainen sijainti keskusta-alueen läheisyydessä ja rakennustyypinä konepaja sisältää useita erilaisia, normaalista arkiympäristöstä poikkeavia tiloja, joita pääsisin työssäni tutkimaan.

Diplomityö on toteutettu toimeksiantona Senaatin Asema-alueet Oy:lle, mutta työn sisältö ja tavoitteet on laadittu itsenäisesti. Työn ohjauksesta ovat vastanneet professori Ilmari Lahdelma ja yliopisto-opettaja Jenni Poutanen Tampereen yliopistosta. Suuret kiitokset ohjaajilleni Ilmarille ja Jennille kannustuksesta, osuvista neuvoista ja näkökulmista koko prosessin aikana.

Kiitokset myös Senaatin Asema-alueet Oy:lle ja erityisesti Elias Rainiolle koko työn mahdollistamisesta ja sparrauksesta. Kiitokset Tero Järviselle kohdekäyntien järjestämisestä, kiitokset Pauli Sonnille Kuopion asemakaavoituksen tilannekatsauksesta, kiitokset Juho Mankalle Verstas Arkkitehdeilta suunnittelijan näkökulman avaamisesta sekä Kai Nordbergille asiantuntemuksen jakamisesta.

Helsingissä, 25.8.2021

Laura Pasanen

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Tyhjien tilojen tulevaisuus	
1.2	Kohteena Kuopion konepaja	
1.3	Työn tavoitteet ja rajaus	
1.4	Työn rakenne	
2	TUTKIMUSMENETELMÄT JA -PROSESSI	6
2.1	Prosessin kuvaus ja aineistonkeruu	
2.2	Tutkittuja menetelmiä käyttötarkoituksen valintaan	
2.3	Ominaispiirteiden arviointi ja pisteytys	
2.4	Käyttötarkoitusten testaaminen	
2.5	Tulevaisuustaulukosta skenaarioksi	
3	KONTEKSTIN ANALYYSI	12
3.1	Kaupungin strategia ja kaavatilanne	
3.2	Vanhan Aseman alueen historia	
3.3	Vanhan Aseman alueen nykytilanne	
3.4	Katsaus alueen tulevaisuuteen	
4	KONEPAJAN OMINAISPIIRTEET JA SOVELTUVUUS	26
4.1	Konepajan suunnittelu ja rakennusvaiheet	
4.2	Konepajan ylläpito ja nykyinen kunto	
4.3	1932 veturinkorjaushalli	
4.4	1932 ja -57 hallisiipi	
4.5	1932 ja -57 toimisto- ja opetussiipi	
4.6	1957 koneistushalli	
4.7	1968 hallisiipi	
4.8	1972 varasto-, toimisto- ja väestönsuojasiipi	
4.9	1982 kaarihallin laajennus	
4.10	1982 pienet hallit, sosiaali- ja ruokala	
4.11	1979 saunatilat, 1997 yhdyskäytävä	
4.12	Yhteenvedo arvioinnin tuloksista	
5	KONEPAJAN TULEVAISUUSKENAARIOT	61
5.1	Tulevaisuustaulukko	
5.2	Tulevaisuuskuvat	
5.3	Skenaario A - Kiertotalouden Konepaja	
5.4	Skenaario B - Sporttipaja	
5.5	Skenaario C - Kulttuuricocktail	
5.6	Yhteenvedo skenaarioista	
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	73
6.1	Selvityksen tulokset	
6.2	Selvityksen hyödyntäminen	
6.3	Menetelmien arviointi ja kehitys	
6.4	Tulevaisuusajattelun mahdollisuudet	
	LÄHTEET	79
	LIITTEET	83

JOHDANTO

Luku 1 taustoittaa diplomityön aihepiiriä ja esittelee valitun suunnittelukohteen. Luvussa määritellään työn tavoitteet, rajaus ja lähtökohdat sekä kuvataan työn rakennetta.

TYHJIEN TILOJEN TULEVAISUUS

Tämän diplomityön julkaisun hetkellä elämme vielä maailmanlaajuisen pandemian aikaa. Aikaa, joka on ravistellut käsitystämme normaalista, pysyvyydestä ja jatkuvuudesta. Käsitystämme omista tarpeista, työstä, kodista ja vapaa-ajasta. Samaan aikaan uutiset ilmastonmuutoksen kiihtymisestä ja vaikutuksista ympäristöömme luovat paineita muuttaa toimintatapojamme kestävämmiksi. Käsillämme olevaa aikaa on kuvattu postnormaalin murroksen ajaksi, jonka taustalla ovat globaalit muutokset (Dufva et al. 2021, 13). Tälle ajalle tyypillisesti nopeat, laajalle ulottuvat ja yhtä aikaa usealla tasolla tapahtuvat rakenteelliset muutokset ja kriisit lisäävät epävarmuutta tulevaisuudesta. Tarve ymmärtää ja ennakoita ympärillämme tapahtuvia muutoksia on suurempi kuin koskaan. (Dufva et al. 2021, 13.)

Kuten elintapamme ja luonnon ympäristö, myös rakennettu ympäristö on jatkuvassa muutoksessa. Erilaiset yhteiskunnalliset muutokset, kuten logistiikan kehitys, talouden ja teollisuuden rakennemuutos, kaupan muutokset ja julkisten organisaatioiden uudelleen järjestäminen vaikuttavat sekä rakennusten että kokonaisten maa-alueiden käyttöön. Muutosten myötä osa rakennuskannasta jää tyhjilleen ja käyttämättömiksi, kun tilojen kysyntä ja tarjonta eivät enää kohtaa. Suomessa vajaakäyttöisiä tiloja ja tyhjilleen jääneitä rakennuksia, kuten toimistoja, teollisuuskiinteistöjä, kasarmeja ja sairaaloita on runsaasti eri puolella maata. (Hernberg 2014, 15–16.) Eurooppalaisiin kaupunkiin verrattaessa esimerkiksi vajaakäyttöisiä toimistoja on suomalaisissa kaupungeissa jopa kolminkertaisesti. Esimerkiksi pääkaupunkiseudulla toimistotiloista on tyhjillään noin 12 %, Tampereella 10 % ja Lahdessa 9 %, kun taas monissa eurooppalaisissa kaupungeissa vastaava luku on noin 4–6 %. (RIL 2021, 5.)

Olemassa olevien rakennusten hyödyntäminen on tavoiteltavaa niin talouden, ilmaston kuin kulttuurinkin näkökulmasta (Hernberg 2014, 26–27). Vuonna 2021 Suomen kansallisvarallisuudesta 45 %, eli noin 500 miljardia euroa, on kiinni

rakennuksissa, joista osa on tyhjillään. Ilmaston näkökulmasta ongelmia syntyy mm. vanhojen rakennusten lämmittämiseen kuluva energiasta ja toisaalta rakennusten purkamisesta syntyvästä jätteestä. (RIL 2021, 5–6, 48.) Ilmastonmuutoksen pysäyttäminen tavoiteltuun 1,5 asteeseen edellyttää koko yhteiskunnan siirtymistä hiilineutraaliin kiertotalouteen. Rakennusmateriaalien kierrättämisen ohella kiinteistöjen käytön optimointi ja tyhjillään pitämisen vähentäminen ovat keskeisiä keinoja vähentää rakennuksista aiheutuvia päästöjä nyt ja tulevaisuudessa. (Valtioneuvosto 2021, 28, 72–74.)

Suomessa tyhjiä tilojen ongelmaa on pyritty ratkomaan mm. kehittämällä erilaisia tilapäiskäytön malleja, rakennuttamisen muotoja ja rahoitusratkaisuja. Kuitenkin jos rakennuksen alkuperäinen käyttötarkoitus ei vastaa enää kysyntään, on rakennuksen tai koko alueen käyttötarkoituksen muutos keino jatkaa rakennuksen elinkaarta. (Hernberg 2014, 43–56.)

Käyttötarkoituksen muutos vaatii erityistä osaamista niin suunnittelun, kaavoituksen, toteutuksen kuin taloudenkin kannalta. Vuosikymmenten ajan suomalainen rakentaminen ja osaaminen on kuitenkin keskittynyt uudisrakentamiseen. (Hernberg 2014, 56.) Perinteisesti käyttötarkoituksen muutoksessa suunnittelun ensimmäisenä lähtökohtana on pidetty uuden käyttötarkoituksen vaatimuksia ja uusien käyttäjien tarpeita. Tällaista lähtökohtaa voidaan kutsua kysyntäjohtoiseksi lähestymistavaksi (ks. Kuva 2). (Kincaid 2003, 103–104.) Tyhjentyneiden rakennusten kohdalla tilanne voi kuitenkin olla kompleksinen, eikä rakennuksen tulevasta käyttäjästä tai edes uusista omistajista ole aina tietoa. Kiihtyvässä kehityksessä voidaan olettaa, että rakennusten käyttäjät ja toiminnot vaihtuvat usein, joten käyttäjien tarpeet ja nykyiset toiminnot eivät luo kestävä lähtökohtaa rakennuksen käyttötarkoituksen muutokselle (Kincaid 2003, 103–104).

Kuva 2. Kaksi erilaista lähestymistapaa käyttötarkoituksen muutokseen (perustuu Kincaid 2003, 63).

Jotta tyhjäksi jääneitä rakennuksia voidaan käyttää entistä kestävämmiin ja joustavammin, on rakennussuunnitteluun, kaavoitukseen ja suunnittelun toimeksiantoihin löydettävä konkreettisesti uusia näkökulmia ja työkaluja. Rakennuksiin ei tulisi suhtautua kertakäyttöisinä hyödykkeinä, vaan rakennuksen kehittyminen ja muutokseen sopeutuminen tulisi ottaa suunnittelun lähtökohdaksi (Hernberg 2014, 58). Jos rakennuksen tulevasta käyttäjästä ei ole tietoa, voisiko rakennuksen paikka ja tilojen ominaisuudet toimia uutta toimintaa määrittävinä lähtökohtina? Entä millaisilla menetelmillä arkkitehti voisi tuottaa tietoa rakennuksen tulevaisuudesta rakennuksen omistajille tai kaavoittajille?

Tässä diplomityössä pureudutaan tyhjiä tilojen haasteeseen ja uudenlaisen tulevaisuusajattelun kehittämiseen yhden kohderakennuksen kautta. Työssä lähtökohtana on, että valittu rakennus antaa tietoa tulevasta käytöstä sen sijaan, että uusi käyttötarkoitus määrittäisi rakennusta. Tässä diplomityössä valittu kohde on Kuopion vanhalla asema- ja ratapiha-alueella sijaitseva VR:n entinen konepaja, jonka käyttö lakkautettiin vuonna 2002. Rakennuksen tilapäistä käyttöä on jatkettu jo pian 20 vuoden ajan, ja tulevaisuudessa sekä Konepajalle että koko ympäröivälle alueelle suunnitellaan uutta käyttöä. Seuraavissa alaluvussa esitellään tarkemmin kohteen lähtötilanne ja diplomityön tavoitteet.

KOHTEENA KUOPION KONEPAJA

LÄHTÖTILANNE

Osoite	Pohjolankatu 1, 70500 Kuopio
Rakennuttaja	Suomen Valtion Rautatiet
Omistus	Senaatin Asema-alueet Oy
Rakennusaika	1932, 1957, 1968, 1972, 1979, 1982
Bruttoala	noin 10 500 m ²

Tässä diplomityössä selvityksen kohteena on Kuopion vanhalla asema- ja ratapiha-alueella sijaitseva Konepaja-rakennus ja sen mahdolliset tulevaisuudet. Vuosikymmeniä VR:n käytössä olleet rakennukset ovat hiljalleen tyhjentyneet, ja Konepaja lopetti toimintansa vuonna 2002 (Martikainen et al. 2018, 9). Alueen ja sen rakennusten omistus siirtyi VR-Yhtymältä Senaatin Asema-alueet Oy:lle vuonna 2019 (Metsälä et al. 2020, 4), ja nyt yli 130-vuotiaan asema- ja ratapiha-alueen kaavoittaminen uuteen käyttöön on käynnistynyt (Kuopion kaupunki 2021a). Vanhan aseman alue kuuluu Museoviraston tunnistamaan valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY), ja osa alueen rakennuksista on suojeltuja (Martikainen et al. 2018, 5). Toistaiseksi Konepajan tontilla ei ole voimassa olevaa asemakaavaa eikä alueella sijaitsevien vanhojen rakennusten uusiokäytöstä ole tehty vielä päätöksiä. Jotta rakennukset säilyisivät osana aluetta tulevaisuudessakin, on niille löydettävä sopivia uusia käyttötarkoituksia.

Konepaja on alueen rakennuksista massaltaan suurin, joten sitä koskevat päätökset ja suunnitteluratkaisut vaikuttavat sekä alueen kaupunkikuvaan että toimintaan. Konepajan rakennuskokonaisuus muodostuu useasta eri vuosikymmeninä rakennetusta osasta, joiden käyttöhistoria, tilojen volyymi sekä tilojen väliset yhteydet luovat omat rajoitteet ja mahdollisuudet rakennuksen muuntumiselle. Tässä työssä tarkoituksena on tutkia Konepajan konversiomahdollisuuksia rakennuksen ominaispiirteisiin perustuen ja muodostaa havaintojen perusteella skenaarioita rakennuksen tulevaisuudesta.

SENAATIN ASEMA-ALUEET OY

Vuonna 2019 perustettu Senaatin Asema-alueet Oy on valtion Senaatti-kiinteistöjen tytäryhtiö. Yhtiön toiminnan tarkoituksena on kehittää raideliikenteestä vapautuneita asema-alueita kaavoituksen keinoin yhteistyössä kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa ja myydä kehittämänsä kiinteistöt eteenpäin. Nykyisin Senaatin Asema-alueet Oy omistaa asema-alueita ja kiinteistöomaisuutta 22 paikkakunnalta. (Metsälä et al. 2020, 4.) Kuvassa 3. on esitetty Konepajan alueen omistussuhteet. Senaatin Asema-alueet Oy omistaa kuvassa numerolla 1 merkityt alueet.

LÄHTÖTIEDOT JA -AINEISTOT

Diplomityön lähtötiedoiksi on saatu erilaisia alueen rakennuksista ja olosuhteista tehtyjä selvityksiä. Tärkeimpiä lähtötiedodokumentteja ovat olleet Arkkitehti toimisto Hannu Puurunen Oy:n vuonna 2016 ja 2018 laatimat Konepajan ja Kuopion vanhan asema- ja ratapiha-alueen rakennushistorialliset selvitykset. Lisäksi tietoa alueen kehityksestä on kerätty Kuopion kaupungin julkaisuista ja kaava-aineistoista sekä keskustelemalla alueen suunnittelija selvitystyössä mukana olleiden tahojen kanssa. Myös paikan päällä tehdyt kohdekäynnit ovat olleet merkittävä osa tiedonhankintaa.

Haastattelut ja keskustelut:

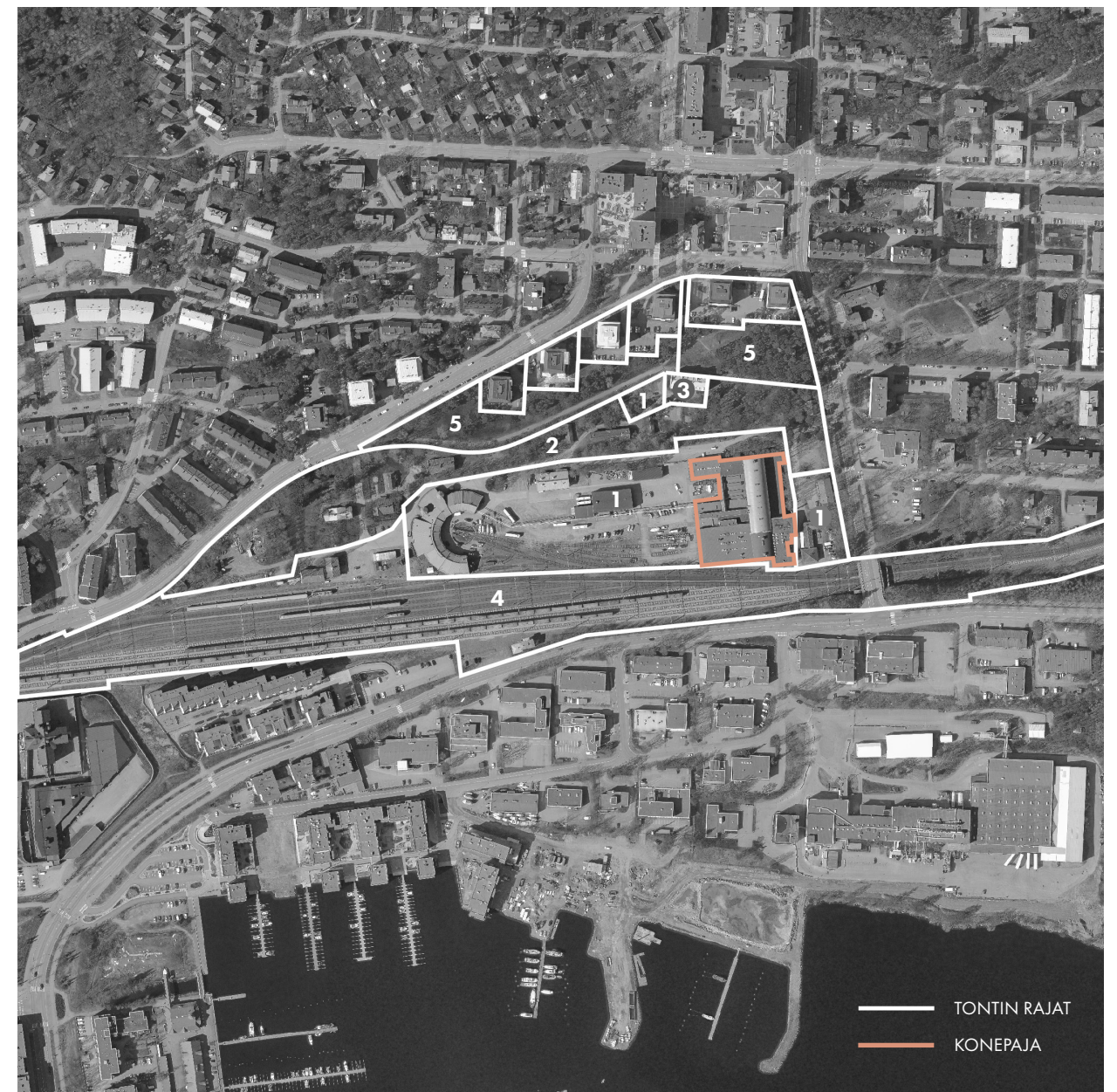
Elias Rainio, kiinteistökehityspäällikkö,
Senaatin Asema-alueet Oy

Tero Järvinen, Senaatin Asema-alueet Oy

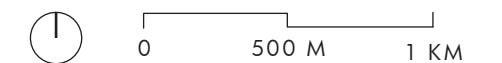
Pauli Sonninen, Va. asemakaavapäällikkö,
Kuopion kaupunki

Juho Manka, Verstas Arkkitehdit

Kai Nordberg, Erityisasiantuntija, DI, RTA, Asbesti-
ja haitta-ainesiantuntija, Ramboll Finland Oy

Kuva 3. Ilmakuva Konepaja ja alueen tonttien rajat.
(Kuva: Kuopion kaupunki 2020)

Maanomistus
1 Senaatin Asema-alueet Oy
2 Asunto Oy Kuopion Vanha Asema
(Bonava Suomi Oy)
3 Kojamo Oy
4 Liikennevirasto
5 Kuopion kaupunki
(Rainio 2020, Kuopion kaupunki 2020a).

TYÖN TAVOITTEET JA RAJAUS

Nykytilanteessa Konepajan alkuperäinen käyttötarkoitus on jäänyt tarpeettomaksi, ja koko vanha ratapiha-alue on kohtaamassa muutoksen uuden asemakaavan myötä. Myös kiinteistön omistaja on todennäköisesti tulevaisuudessa muuttumassa, eikä rakennuksen tulevista käyttäjistä ole tietoa. Rakennuksen tulevaisuuden kannalta epävarmassa tilanteessa onkin kiinnostavaa pohtia ja selvittää, millaista potentiaalia Konepajalla voisi olla ja miten rakennuksen käyttö voi vielä muuttua tulevaisuudessa. Yhden pitkälle viedyn suunnitelman sijaan erilaisten mahdollisten vaihtoehtojen ja toisaalta rakennukseen sopimattomien vaihtoehtojen tunnistaminen on tämän työn keskiössä.

Diplomityön tavoitteena on selvittää Konepajarakennukseen sopivia toimintoja rakennuksen ominaispiirteisiin perustuen sekä muodostaa löydettyjen vaihtoehtojen avulla erilaisia kehityspolkuja rakennuksen tulevaisuudesta. Työn välillisenä tavoitteena on testata menetelmiä, joilla suunnittelija, tilaaja, kaavoittaja ja hankkeen muut osapuolet voivat hahmottaa olemassa olevan rakennuksen käyttökelpoisuutta ja ennakoida sen tulevaisuutta. Tavoitteena on, että selvityksen tuloksia ja havaintoja voidaan hyödyntää esimerkiksi kaavoitusta tai kiinteistön kehitystä koskevassa päätöksenteossa.

Koska alueen muutokset ja Konepajan kehitys ovat vahvasti vuorovaikutuksessa toisiinsa, Konepajan tulevaisuutta tutkitaan rinnakkain kahdessa eri mittakaavassa, sekä alueen tasolla että rakennuksen mittakaavassa. Tutkittaessa Kuopion Konepajan tulevaisuuksia on siis tunnistettava, mitkä tekijät vaikuttavat alueen tulevaisuuden kehitykseen, miten rakennus vastaa alueen muutokseen ja sen aiheuttamiin vaatimuksiin ja toisaalta, miten Konepajan ominaispiirteet soveltuvat eri käyttötarkoituksiin.

Diplomityössä keskeisiä tutkimuskysymyksiä ovat:

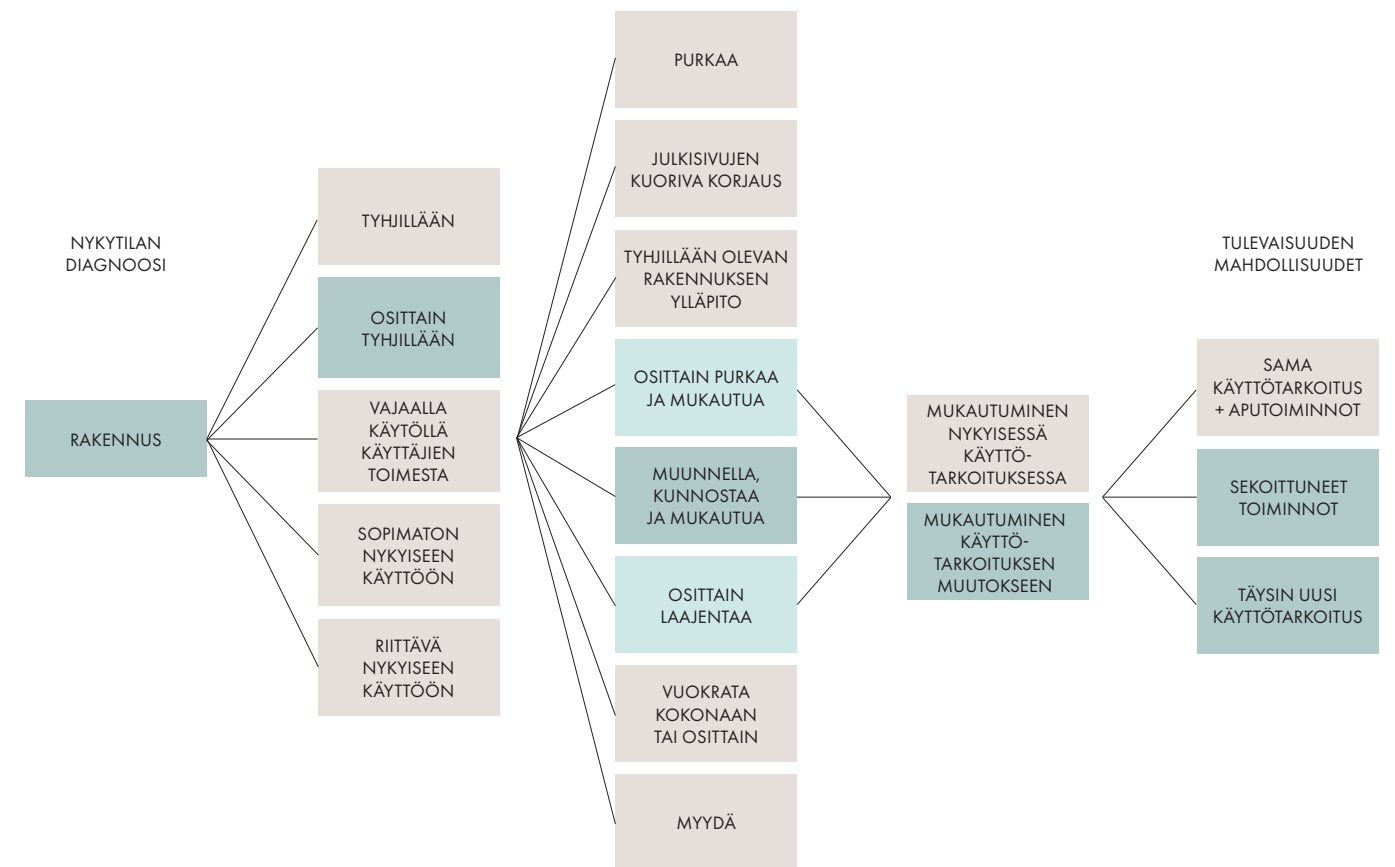
1. Miten Konepajan ympäristö muuttuu ja vaikuttaa rakennuksen käyttöön tulevaisuudessa?
2. Miten Konepajan ominaispiirteet vastaavat eri käyttötarkoitusten vaatimuksiin?
3. Millaista käyttöä Kuopion Konepajalla voisi olla tulevaisuudessa?

Ensimmäinen askel rakennuksen mahdollisten käyttötarkoitusten selvittämisessä on tunnistaa ne ominaisuudet, jotka vaikuttavat rakennuksen kykyyn muuntautua ja sopeutua uuteen käyttöön. (Kincaid 2003, 22.) Käyttötarkoituksen valintaan vaikuttavia tekijöitä ovat mm.

- sijaintitekijät
- kaavatilanne
- rakennukseen ja ympäristöön liittyvät kulttuurihistorialliset arvot
- rakennuksen tilaratkaisut
- tekniset tekijät ja
- taloudelliset tekijät (Heikkilä et al. 1982, 24).

Lisäksi käyttötarkoituksen muutoksessa on huomioitava lainsäädännön vaatimukset mm. rakennuksen turvallisuudesta ja terveellisyydestä (MRL 1999/132 §117) sekä mahdollisesti rakennussuojelusta aiheutuvat vaatimukset (Laki rakennusperinnön suojelemisesta 2010/498).

Arkkitehtuurin diplomityön tavoitteet ja Konepajan lähtötilanne ja laajuus huomioiden tässä työssä ei käsitellä rakennuksen tekniseen ja taloudelliseen toteutukseen liittyviä tekijöitä. Työn pääpaino on rakennuksen tilallisten ominaispiirteiden arvioinnissa, minkä lisäksi käyttötarkoitusten valinnassa huomioidaan rakennuksen sijainnista, kaavatilanteesta ja kulttuurihistoriasta johtuvat vaikutukset. Konepajan kohdalla rakennuksen aiemmalla käytöllä on oletettavasti merkittäviä vaikutuksia rakennuksen sisäilmaan ja sitä kautta mahdollisiin käyttötarkoituksiin. Nämä vaikutukset on huomioitu ja avattu luvussa 4.2.

Kuva 4. Vaihtoehtoja tyhjentyneen rakennuksen käytölle (perustuu Kincaid 2003, 12).

Yllä olevassa kuvassa 4. on esitetty muutamia yleisiä vaihtoehtoja tyhjentyneille rakennuksille. Työssä valittu lähestymistapa on korostettu kuvassa sinisellä. Työn lähtökohtana on ollut, että jokainen rakennuksen osa pyritään käsittelemään tasapuolisesti ja jokaiselle rakennuksen osalle pyritään löytämään jotakin käyttöä. Ajatuksena on, että palauttamalla rakennuksen eri osat uudestaan käyttöön voidaan edistää rakennusperinnön säilymistä ja vähentää samalla purkamisesta aiheutuvaa jätettä. Jos sopivaa käyttöä ei löydy tai koko rakennus hyötyisi esimerkiksi laajennuksesta, voidaan ehdottaa myös kuvassa vaaleammalla sinisellä esitettyjä ratkaisuja. Tässä työssä lähtökohtana kuitenkin on, että uudet toiminnot sopeutuvat nykyisiin rakennuksen osiin,

eikä toisinpäin. Työmäärän rajaamiseksi ja työn sopeutuva näkökulma huomioiden tässä työssä ei ole tutkittu rakennuksen korottamista tai muita laajentamisen keinoja.

Oletettavasti eri rakennuksen osat voivat tarvita suurempaa korjausta kuin toiset, ja eri tasoilla muutosratkaisuilla voidaan mahdollistaa erilaisia käyttötarkoituksia. Yleisesti periaatteena on, että esimerkiksi rakennuksen runko, julkisivut ja eri rakennuksen osien hierarkia voidaan säilyttää uudessa käyttötarkoituksessa. Tarkempia purkamista, säilyttämistä ja ominaispiirteitä koskevaa pohdintaa on esitetty jokaisen rakennuksen osan arvioinnin kohdalla.

TYÖN RAKENNE

Diplomityöprosessi on luonteeltaan iteratiivinen, ja Konepajan tulevaisuus tarkentuu askel askeleelta työn edetessä. Työssä sovelletaan sekä käyttötarkoituksen valintaa varten kehitettyjä menetelmiä että tulevaisuuden tutkimuksen menetelmiä. Työn rakenteessa Konepajan tulevaisuuden selvittäminen ja menetelmien kehittäminen kulkevat rinnakkain.

1

Johdantoluku avaa diplomityön taustaa, tavoitteita ja työn rajausta.

2

Luvussa 2 kuvataan tarkemmin diplomityöprosessia ja selvityksessä käytettäviä menetelmiä.

3

Luvussa 3 selvitetään Konepajan alueen kaavatilannetta, historiaa ja nykytilaa sekä lopuksi tehdään katsaus alueen tulevaisuuteen. Kontekstin analyysin tärkein tavoite on tunnistaa Konepajan muuttumiseen vaikuttavat tekijät ja rajata paikkaan sopivia käyttötarkoituksia.

4

Luvussa 4 edetään Konepaja-rakennuksen osien analysointiin, arviointiin ja erilaisten toimintojen testaamiseen. Luvun lopuksi kootaan yhteen Konepajaan sopivat erilaiset toiminnot, joita hyödynnetään selvityksen seuraavassa vaiheessa.

5

Luvussa 5 rakennuksen osille löydetyt vaihtoehtoiset toiminnot ja alueen tulevaisuuteen vaikuttavat tekijät kootaan tulevaisuustaulukoksi, jonka avulla muodostetaan tulevaisuuskuvia rakennuksen tulevaisuudesta. Lopuksi Konepajan tulevaisuudesta muodostetaan erilaisia vaihtoehtoisia skenaariotarinoita.

6

Luvussa 6 vedetään yhteen selvityksen tulokset ja arvioidaan käytettyjä menetelmiä.

TUTKIMUS- MENETELMÄT & PROSESSI

Luvun 2 aluksi avataan diplomityön prosessin kulkua ja aineistonkeruun menetelmiä. Sen jälkeen tutustutaan lyhyesti käyttötarkoituksen valintaan kehitettyihin menetelmiin. Lopuksi luvussa esitellään tähän työhön valitut arviointi- ja skenaariotyökalut.

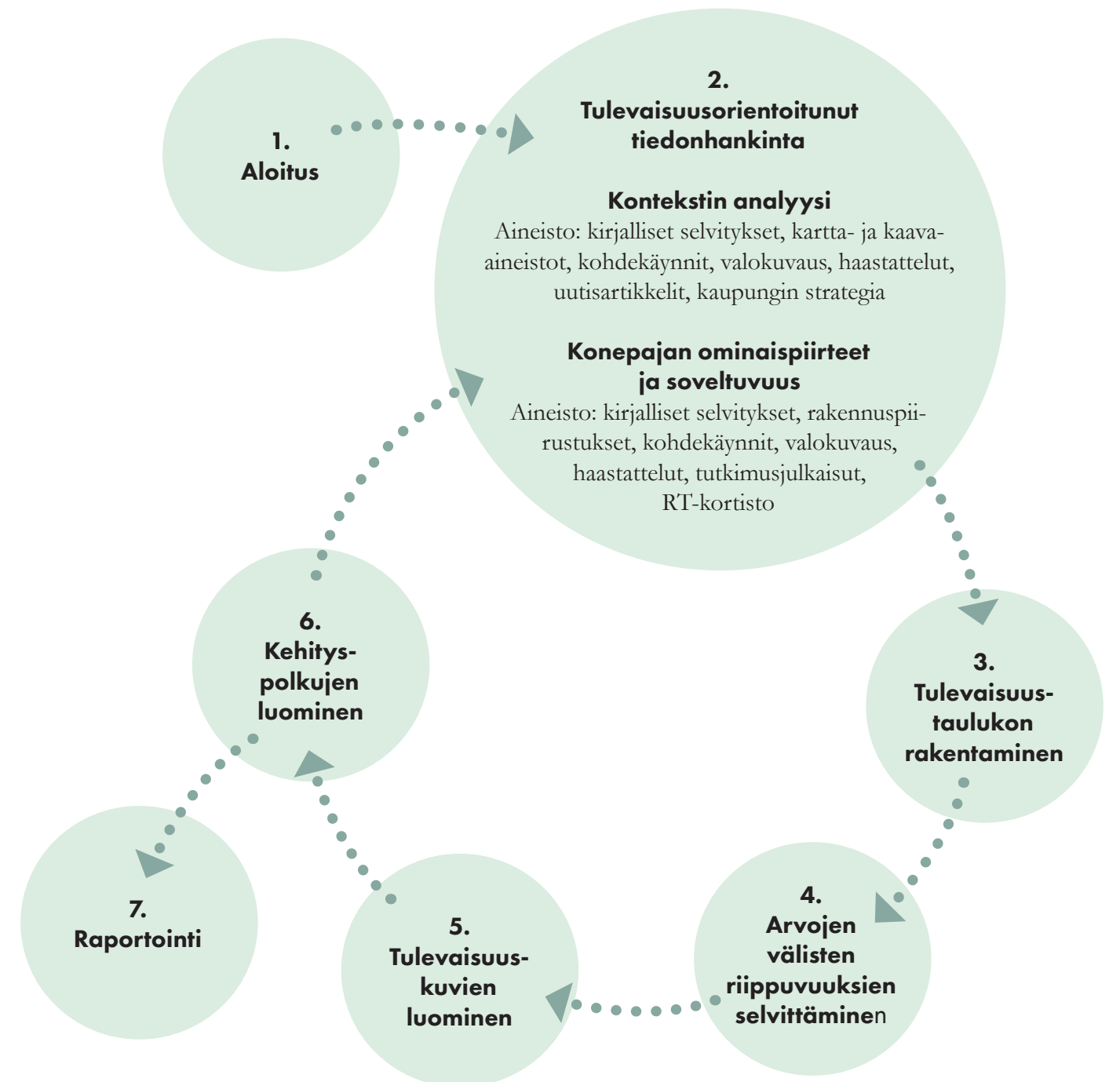
PROSESSIN KUVAUS JA AINEISTONKERUU

Tässä diplomityössä sovellettu menetelmä on yhdistelmä käyttötarkoituksen muutokseen ja tulevaisuuden tutkimukseen käytettyjä menetelmiä. Menetelmien avulla kerätään tietoa ja muodostetaan erilaisia skenaarioita Konepajarakennuksen tulevaisuudesta. Skenaarioiden laatimisessa sovelletaan Yrjö Seppälän teoksessa *84 tubatta tulevaisuutta* (1984) esittelemää tulevaisuustaulukkomenetelmää ja ajatusmallia. Prosessin vaiheet on esitetty viereisessä kuvassa 5. Menetelmälle ominaisesti työskentelyssä edetään järjestelmällisesti ja iteratiivisesti, vaihe vaiheelta hankittua tietoa arvioiden ja jäsentäen. Menetelmän mukaisesti valitaan tutkittava näkökulma ja toimija, kuten esimerkiksi yksilö tai yritys, jonka kannalta määriteltävä tulevaisuuden jaksoa tutkitaan (Seppälä 1984, 13). Tässä työssä tulevaisuutta tutkitaan Kuopion Konepaja-rakennuksen näkökulmasta.

Seppälän ajatusmallin mukaisia työskentelyn vaiheita ovat tulevaisuustiedonhankinta, tulevaisuustaulukon rakentaminen, riippuvuuksien selvittäminen, tulevaisuuskuvien ja kehityspolkujen luonti sekä lopuksi raportointi. Menetelmän oleellisin työväline on tulevaisuustaulukko, jonka perusteella tuotetaan erilaisia vaihtoehtoisia tulevaisuuskuvia ja niistä edelleen kehityspolkuja. (Seppälä 1984, 21, 24.) Tulevaisuustaulukkomenetelmän vaiheita ja käsitteitä on kuvattu tarkemmin luvussa 2.5.

Arkkitehtisuunnittelulle ominaisia menetelmiä käytetään erityisesti työn alussa vaiheessa 2. Tulevaisuusorientoitunut tiedonhankinta sekä lopuksi vaiheessa 5. Tulevaisuuskuvien luominen. Kuvassa esitetyssä vaiheessa 2. kohteesta eli Kuopion Konepajasta kerätään ja analysoidaan tietoa valokuvaamalla, analysoimalla rakennuspiirustuksia, tutkimalla erilaisia kirjallisia selvityksiä ja kaupungin kartta- ja kaava-aineistoja, paikan päällä havainnoiden sekä haastatteleamalla Konepajan kehitykseen liittyviä tahoja. Tämä osuus on jaettu kahdeksi pääluvuksi: Kontekstin analyysi ja Konepajan ominaispiirteet ja soveltuvuus. Kontekstin analyysissa tunnistetaan Konepajan alueen tulevaisuuden kannalta tärkeimmät ulkoiset muuttujat. Konepajan ominaispiirteiden arvioinnilla puolestaan selvitetään rakennuksen muutosmahdollisuuksia ja -rajoitteita.

Työn lopuksi kontekstin analyysissa ja ominaispiirteiden arvioinnissa tehdyt havainnot ja tulokset tuodaan yhteen tulevaisuustaulukoksi (Seppälän mallissa vaihe 3.), jonka avulla havainnot jatkajalostetaan kolmeksi erilaiseksi tulevaisuutta kuvaavaksi skenaariotarinaksi. Todellisuudessa lähtötietoja ja kerättyä aineistoa tarkennetaan ja haetaan lisää pitkin prosessia, joten prosessin eri vaiheet toistuvat ja niihin palataan useasti.

Kuva 5. Skenaariotyöskentelyn vaiheet (perustuu Seppälä 1984, 21). Vaiheessa 2. on esitetty tiedonhankinnassa käytetyt aineistot ja aineistonkeruunmenetelmät.

TUTKITTUJA MENETELMIÄ KÄYTTÖTARKOITUKSEN VALINTAAN

Käyttötarkoituksen muutokseen ja suunnitteluun löytyy runsaasti erilaisia filosofioita, näkökulmia ja tapaustutkimuksia. Seuraavaksi esitellään muutamia aiheesta tehtyjä tutkimuksia ja työkaluja, joita sovelletaan myöhemmin alueen ja rakennuksen arvioinnissa.

Yksi käytettyihin menetelmiin ja ajattelutapaan vaikuttaneista teoksista on David Kincaidin vuonna 2003 julkaistu teos *Adapting Buildings for Changing Uses: Guidelines for Change of Use Refurbishment*. Kincaidin tutkimuksessa keskeisenä kysymyksenä on selvittää, millaiset uudet käyttötarkoitukset sopivat parhaiten valittuun rakennukseen nimenomaisessa sijainnissa ja ajassa (2003, 1). Tutkimuksessa esitetyt ohjeet ja menetelmät perustuvat 1990-luvulla Lontoossa kehitettyyn The Use Comparator -menetelmään.

Menetelmässä valitun vakaakäyttöisen rakennuksen ominaisuuksia vertaillaan erilaisiin käyttötarkoituksiin kahdessa vaiheessa. Kincaidin tutkimuksessa vertailu perustuu valitun rakennuksen fyysisiin ominaisuuksiin ja sijaintitekijöihin, ja valittuja ominaisuuksia verrataan yhteensä 77 erilaiseen käyttötarkoitukseen. Tutkimuksessa havaitut tärkeimmät vertailukriteerit on esitetty viereisessä kuvassa 6. Menetelmän ensimmäisessä vaiheessa rakennuksen epäsovivat vaihtoehdot rajataan pois, ja seuraavassa vaiheessa jäljelle jääneet vaihtoehdot pisteytetään valittujen kriteerien avulla. Vertailu siis auttaa päätöksentekijöitä rajaamaan pois rakennukseen epäsoivia käyttötarkoituksia, nostaa esiin rakennukseen sopivia uusia käyttötarkoituksia ja auttaa valitsemaan rakennuksen sopeutuvaa uusiokäyttöä toteutettavat toiminnot. (Kincaid 2003, 33–35.)

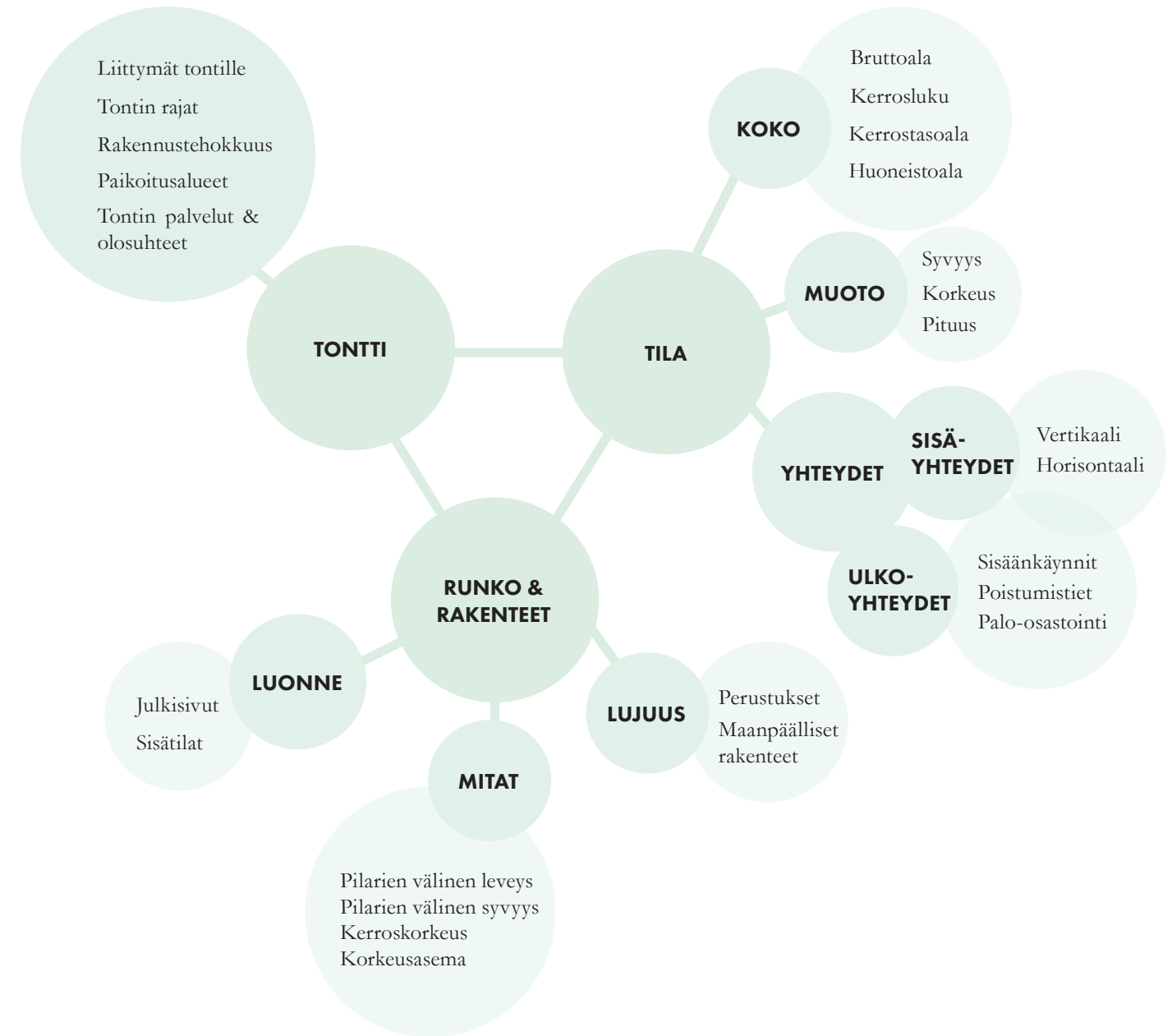
Kincaidin mukaan jokainen rakennus ilmentää joukkoa erilaisia ominaisuuksia. Rakennuksen ominaispiirteiden arvioinnissa on todennäköistä, että osa vaikuttavista tekijöistä on ns. neutraaleja tekijöitä, joilla ei ole merkittävää vaikutusta käyttötarkoituksen valintaan. Toisilla ominaisuuksilla sen sijaan voi

olla mukautumista edistäviä ja toisilla rajoittavia vaikutuksia. Ominaispiirteiden arvioinnilla voidaan sopivien käyttötarkoitusten lisäksi tunnistaa myös sellaiset rakennuksen ominaisuudet, joita kehittämällä voidaan lisätä rakennuksen monikäyttöisyyttä. (Kincaid 2003, 19–22, 81.)

Vastaavanlaista tutkimusta on tehty myös Suomessa, erityisesti 80-luvulla. Vaikka tutkimuksilla on jo ikää, eivät menetelmillä tutkittavat rakennukset ole muuttuneet merkittävästi. Sen sijaan nykytilojen vaatimukset poikkeavat jonkin verran 80-luvulta. Esimerkiksi toimistotiloilta vaaditaan nykyisin korkeampaa kerroskorkeutta. 80-luvun tutkimus vaatii siis hieman tulkintaa, mutta havainnot ovat edelleen käyttökelpoisia tässä työssä.

Vuonna 1982 julkaistu tutkimus *Vanhojen rakennusten käyttötarkoituksen valinta* esittelee menetelmän, jonka avulla voidaan vertailla korjattavan rakennuksen käyttötarkoituksivaihtoehtoja. Tutkimusta varten on analysoitu Suomessa ja Ruotsissa toteutettuja käyttötarkoituksen muutoshankkeita. Tutkimuksessa havaitut käyttötarkoituksen valintaan vaikuttavat tekijät on jaettu kuuteen ryhmään: sijaintitekijöihin, kaavatilanteeseen, kulttuurihistorialliseen arvoon, tilaratkaisuihin, teknisiin tekijöihin ja taloudellisiin tekijöihin. Tässäkin menetelmässä käyttötarkoituksen valinta etenee kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa ominaisuuksien arvioinnin ja vertailun perusteella mahdolliset toiminnot karsitaan pois, ja toisessa vaiheessa vaihtoehdot tarkastellaan luonnossuunnitelmien sekä kunto- ja kustannusarvioiden perusteella. (Heikkilä et al. 1982, 24, 100.)

Varsinaisesti rautatierakennusten uudelleenkäytöstä ei ole tehty vastaavanlaista tutkimusta, mutta ominaisuuksiltaan rautateiden rakennukset voidaan osittain rinnastaa teollisuusrakennuksiin. Teollisuusrakennusten uudelleenkäyttöä on tutkittu mm. vuonna 1989 julkaistussa Tampereen teknillisen korkeakoulun julkaisussa *Teollisuustilojen uudelleenkäytön*

Kuva 6. Kincaidin tutkimuksessa havaitut merkittävimmät käyttötarkoituksen valintaan vaikuttavat kriteerit (mukaillen Kincaid 2003, 30).

kehittäminen – Sovellutuskohdeena Tampereen keskusta. Tutkimuksessa uudelleenkäyttöä selvitetään sekä alueen että rakennuksen tasolla. Tutkimuksessa rakennuksen uudelleenkäytön suunnittelu ehdotetaan jaettavaksi neljään vaiheeseen: ympäristöselvitykset, rakennuksen historiallinen tutkimus, kuntoarviointi ja käyttökelpoisuusarviointi. Rakennuksen

käyttökelpoisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat rakennuksen runkosyvyys, kerroskorkeus, kerrosluku, julkisivut ja ikkunat sekä teknisten järjestelmien sietokapasiteetti. (Niemi & Nurmi 1989, 52, 64–70.)

OMINAISPIIRTEIDEN ARVIOINTI JA PISTEYTYYS

Konepajan ominaispiirteiden ja soveltuvuuden arviointi on keskeinen osa diplomityötä. Arvioinnilla selvitetään rakennuksen käyttökelpoisuutta ja mukautumiskykyä. Koska Konepajan rakennuskompleksi muodostuu eri ikäisistä, kokoisista ja tyyllisistä osista, jokainen rakennuksen osa käsitellään erikseen. Poikkeuksena ovat osittain maan alle sijoittuneet muuntamot, joita ei käsitellä tässä työssä. Arvioitavat piirteet on valittu Konepajan ominaisuuksien sekä käytössä olleiden tietolähteiden ja resurssien mukaan. Arvioinnissa Konepajan ominaisuuksia tarkastellaan erilaisista näkökulmista rakennuksen historian, mittasuhteiden ja tilan luonteen kautta.

Tilojen historian tunteminen antaa tärkeää tietoa siitä, millaiseen käyttöön tila on aikoinaan suunniteltu ja miten se on jo nyt vuosien saatossa mukautunut muutoksiin. Konepaja on ollut luonteeltaan käyttörakennus, joten sen tilajako ja rakenteet ilmentävät selvimminkin myös rakennukseen sisältyneitä historiallisia arvoja. Koska kyseessä on rakennus- ja kulttuurihistorialtaan merkittävä rakennus, rakennuksen aiempi käyttötarkoitus ja tilajako on otettu osaksi pisteytystaulukkoa. Historiatiedon lähteenä ovat rakennuksesta ja Vanhan Aseman alueesta tehdyt rakennushistorialliset selvitykset.

Tilojen mittasuhteita kuvaavat kerrosluku, kerrokorkeus, runkosyvyys ja ikkunajako ovat luonteeltaan käyttötarkoitusvaihtoehtoja rajaavia tekijöitä. Mittasuhteiden arvioinnissa lähteenä on käytetty rakennuspiirustuksia, joten mitat ovat arvioita. Tilan luonnetta kuvaavat tässä arvioinnissa yhteydet sekä tilan yksityisyys/julkisuus. Nämä ominaispiirteet indikoivat, minkälaisille käyttäjille tilat voisivat sopia. Miten käyttäjä saapuu tilaan? Miten tiloissa liikutaan ja mitä nähdään? Miten tila on yhteydessä muihin rakennuksen osiin?

Valitut ominaispiirteet pisteytetään vertailemalla niitä erilaisten käyttötarkoitusten vaatimuksiin. Arvioinnissa mukana olevat käyttötarkoitukset on

valittu kontekstin analyysin perusteella. Jokaisen rakennuksen osan valitut piirteet ja niiden saama pisteytys kootaan taulukkoon (ks. Taulukko 1). Jokainen ominaispiirre arvioidaan pisteillä 0, 1 tai 2 tekijän oman arvion perusteella. Suurimmat pisteet (10 pistettä ja suuremmat) saaneet toiminnot valitaan jatkotarkasteluun. Pisteytyksen tulokset eivät absoluuttisesti kerro toteutettavia ratkaisuja vaan pikemminkin indikoivat, millaiset toiminnot voisivat olla mahdollisia rakennuksen osissa. Arvioinnin perusteella tunnistetaan myös ne piirteet, jotka estävät rakennuksen osan muuntumista ja ne, jotka sallivat tilojen muuntumisen. Pisteytyksen perusteella voi siis myös tehdä johtopäätöksiä siitä, mitä ominaisuuksia tilassa tulisi säilyttää ja mitä kehittää. Seuraavaksi avataan valittuja arviointikriteerejä ja niiden vaikutuksia.

ALKUPERÄINEN KÄYTTÖ

Rakennuksen tarinan vaaliminen on yksi tavoiteltava asia rakennuksen uudelleenkäytön suunnittelussa (Niemi & Nurmi 1989, 54). Mitä lähempänä uusi toiminta on vanhaa käyttötarkoitusta, sitä todennäköisemmin tilassa voidaan säilyttää rakennuksen tarinasta kertovia merkkejä, kuten pintamateriaaleja tai koneita.

TILAJAKO

Ominaispiirteenä nykyinen tilajako ilmentää selvimminkin tilan historiaa ja aiempaa käyttötarkoitusta. Rakennuksen nykyinen tilajako voi olla luonteeltaan joustava tai toisaalta uudet toiminnot voivat olla tilankäytöltään joustavia. (Heikkilä et al. 1982, 101.) Esimerkiksi hallit joustavat eri toimintoihin paremmin kuin toimistohuoneet.

KERROSLUKU

Rakennuksen kerrosluku ja -asema määrittelevät uusien toimintojen sijoittumista. Esimerkiksi yleisösalien tai liiketilojen sijoittaminen 3. tai sitä ylempiin kerroksiin ei ole kannattavaa. Sen sijaan asunnot soveltuvat paremmin ylempiin kerroksiin kuin maantasoon. (Niemi & Nurmi 1989, 68–69.)

Ominaispiirteet	Toimistosiiپی, 1972	Asuminen	Toimisto	Liikuntatila	Paja- / ja tuotantotila	Kirjasto/monitoimitila	Opetustila	Yleisötila	Liiketila / ravintola	Varasto	Paikoitus
Alkuperäinen käyttö	Toimisto, varasto, väestönsuoja	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0
Tilajako	Matalat hallit + kombitoimisto	1	2	1	1	1	2	0	1	2	1
Kerrosluku	3	1	2	0	1	1	1	0	0	1	1
Kerrokorkeus	3-3,5 m	2	1	0	0	1	1	0	1	2	1
Runkosyvyys	15 m (*6 m, 8,5 m)	2	2	1	1	2	1	1	2	2	0
Ikkunajako ja -sijainti	3,5 m, nauhaikkunat etelän ja pohjoisen puoleisilla julkisivuilla	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2
Ulko yhteydet	Omat sisäänkäynnit sisäpihalta ja pohjoisen puolelta	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2
Sisäyhteydet	Sijaitsee nurkassa, yhteydessä toimistosiiپیeen	1	2	0	1	0	2	0	0	1	1
Yksityisyys / julkisuus	Yksityinen / puolijulkinen	1	2	0	1	0	2	0	0	2	1
		12	17	5	9	9	13	4	7	16	9

* pilarien välisen vapaan tilan leveys

0 = Soveltuu huonosti
1 = Soveltuu osittain
2 = Soveltuu hyvin tai melko hyvin

KERROSKORKEUS

Kerrokorkeus on erilaisia käyttötarkoituksia rajaava tekijä. Kerrokorkeus vaikuttaa mm. tilojen vaakasuuntaisten järjestelmien sijoittamiseen ja se kuvaa, miten hyvin rakennuksen volyymia voidaan hyödyntää. (Niemi & Nurmi 1989, 66.) Nykyisin esimerkiksi asuinkerrostalon kerrokorkeuden tulee olla vähintään 3 metriä (Ympäristöministeriön asetus asuin-, majoitus- ja työtiloista 1008/2017 § 11).

RUNKOSYVYYS

Runkosyvyydellä on vaikutus rakennuksen hyödynnettävissä olevaan pinta-alaan (Niemi & Nurmi 1989, 54). Esimerkiksi hyvin syvä runko aiheuttaa helposti leveitä käytäviä ja sitä kautta hukkaneliöitä. Syvä rakennusrunko tekee tiloista myös pimeämpiä.

IKKUNAJAKO JA -SIJAINTI

Ikkunoiden koko ja puitejako vaikuttavat uudelleenkäytön mahdollisuuksiin. Yleisesti teollisuusrakennuksien ikkunakoko on normaalia suurempi. (Niemi & Nurmi 1989, 68.) Konepajan kohdalla ikkunajako ja ikkunoiden sijainti julkisivuissa vaikuttavat tilojen valoisuuteen ja jaettavuuteen.

Taulukko 1. Esimerkki rakennuksen osan ominaispiirteiden arvioinnista. Suurimman pistemäärän saaneet toiminnot valitaan jatkoon.

ULKOYHTEYDET

Ulko yhteydet kuvaavat rakennukseen saapumista ja sisäänkäyntien luonnetta. Yhteyksillä on vaikutusta myös rakennuksen palo- ja poistumisturvallisuuteen (Heikkilä et al. 1982, 50).

SISÄYHTEYDET

Sisäyhteydet kuvaavat tilojen välisiä kulkuyhteyksiä ja näkymiä. Kulkuyhteyksiä muodostavat mm. rakennuksen luiskat, portaat, hissit, käytävät ja aulatilat (Heikkilä et al. 1982, 50).

YKSITYISYYS / JULKISUUS

Uusia toimintoja voidaan ryhmitellä ja sijoittaa tiloihin niiden julkisuuden perusteella. Esimerkiksi liiketilat ja näyttelytilat ovat toimintoina julkisempia kuin toimistot.

KÄYTTÖTARKOITUSTEN TESTAAMINEN

VALITUT KÄYTTÖTARKOITUKSET

Kincaidin tutkimuksessa rakennuksen ominaisuuksia verrataan 77 ennalta määritettyyn käyttötarkoitukseen (Kincaid 2003, 30). Tässä diplomityössä vertailtavat käyttötarkoitukset esittävät enemmänkin kategorioita kuin yksittäisiä toimintoja. Tarkasteltavien käyttötarkoitusten määrää ja luonnetta on rajattu ensisijaisesti paikan luonteen ja kaupungin maankäytön tavoitteiden perusteella. Näitä tekijöitä on avattu tarkemmin luvussa 3.

Eri käyttötarkoituksia voidaan tarkastella myös niiden vaatimien muutosten perusteella. Niemi & Nurmi mukaan teollisuustilojen uudet käyttötarkoitukset voidaan jakaa neljään ryhmään niiden vaatimien muutosten perusteella:

- Ryhmää 1 edustavat sellaiset toiminnot, joita varten ei käytännössä tarvitse tehdä rakennustoimenpiteitä. Tässä tapauksessa tilat säilytetään eräänlaisena rakennusmuistomerkkinä vanhasta käyttötavasta.
- Ryhmään 2 kuuluvat pienehköjä muutoksia vaativat toiminnot, kuten varastot, pienteollisuus, arkistot, näyttelytilat, museot, kirjastot ja monitoimitilat.
- Ryhmää 3 edustavat kohtalaisia muutoksia vaativat tilat, kuten liikuntatilat, erilaiset palvelutilat, oppilaitokset, kokous- ja koulutustilat ja toimistot.
- Ryhmään 4 kuuluvat sellaiset toiminnot, jotka vaativat selvästi suurempia muutoksia. Esimerkiksi pysäköintilaitokset, hotellit, asuminen ja hoitolaitokset. (Niemi & Nurmi 1989, 75–96.)

Tässä työssä arvioitavat käyttötarkoitukset painottuvat ryhmiin 2 ja 3. Ryhmittely ei kuitenkaan vastaa suoraan Konepajassa vaadittavia muutoksia, joten arviointiin on otettu mukaan vapaasti erilaisia alueelle sopivia toimintoja. Toimintojen vaatimia muutoksia tutkitaan alustavasti käyttötarkoitusten testaamisella. Seuraavaksi avataan lyhyesti, mitä eri kategorioilla tarkoitetaan tässä työssä.

ASUMINEN voi käsittää pysyvään tai väliaikaiseen asumiseen ja majoittumiseen tarkoitettuja tiloja. Asunnot voivat olla esimerkiksi opiskelija-asuntoja tai taiteilijoiden residenssejä.

TOIMISTOT ovat työskentelyyn tarkoitettuja tiloja. Tilaratkaisuissa on useita erilaisia vaihtoehtoja riippuen käyttäjistä ja organisaatioista.

LIIKUNTATILAT ovat pääasiassa liikunnan harjoitteluun ja harrastamiseen tarkoitettuja tiloja.

PAJA-/ TUOTANTOTILAT käsittävät eri asteiset tuotantoon, valmistukseen, rakentamiseen, kokoonpanoon, huoltoon ja korjaamiseen tarkoitettut tilat.

KIRJASTO / MONIKÄYTTÖTILA tarkoittaa tässä yhteydessä nykyaikaista kirjastokonseptia, joissa on lainaus- ja lukusalien lisäksi erilaisia vapaa-ajan harrastukseen tarkoitettuja työtiloja, verstaiteja ja studioita.

OPETUSTILAILLA tarkoitetaan erilaisia koulutuksen, opetuksen ja tutkimuksen käyttöön soveltuvia luokka- ja tutkimustiloja. Tilat voivat olla oppilaitosten lisäksi erilaisten opistojen, yhdistysten ja yritysten käytössä.

YLEISÖTILAILLA tarkoitetaan erilaisia näyttely-, tapahtuma-, teatteri- ja konserttikäyttöön varustettuja saleja. Tässä kategoriassa on laaja kirjo erilaisia toteuttamisen tapoja.

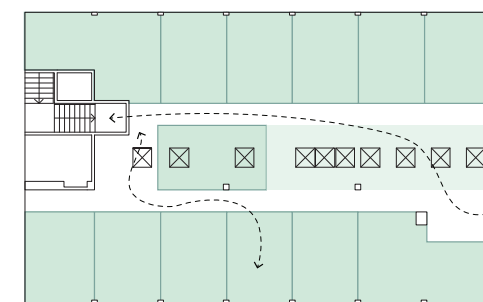
LIIKETILA / RAVINTOLA -kategoriaan kuuluvat mm. pienet ja keskikokoiset myymälät, erikoisliikkeet, ravitsemisliikkeet, palvelutilat sekä sisäänkäyntien yhteydessä olevat aulapalvelut.

VARASTOT voivat olla erilaisia raaka-aineiden tai tuotteiden varastoja, arkistoja, kaluste- tai kalustovaroja. Varastot voivat olla tilanteesta riippuen yritysten, yksityishenkilöiden tai kaupungin käytössä.

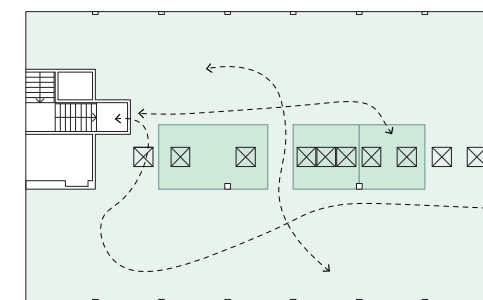
PAIKOITUS tarkoittaa pysäköintihallia.

Käyttötarkoitusten testausvaiheessa pisteytyksen perusteella valittuja toimintoja sovitetaan rakennuksen osien pohjapiirustuksiin. Luonnosten avulla käy nopeasti esille, miten olemassa olevaa tilaa voidaan jakaa ja millaisia muutoksia eri toiminnot vaativat tiloilta. Työssä esitellyt luonnokset ovat esimerkkejä tilan muutoksesta, mutta todellisuudessa ratkaisuvaihtoehtoja on vielä useampia. Kuvassa 7. on esimerkki, miten Konepajan vuonna 1972 rakennettu toimisto-osa voidaan jakaa eri tavoilla varastoiksi, toimistotiloiksi, asunnoiksi tai opetustiloiksi.

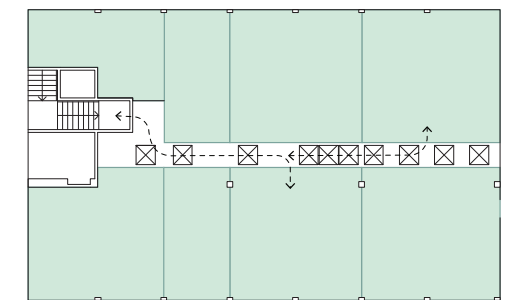
Rakennuksen osien pisteytyksen ja testaamisen myötä esiin nousee koko rakennuksen korjaamisen kirjo. Osassa rakennusta tilaa voidaan käyttää monin tavoin sellaisenaan. Toisaalla voidaan tehdä pieniä muutoksia purkaen tai lisää rakentaen. Tässä työssä testejä käytetään apuna skenaariovaiheen suunnitelmissa. Myöhemmin testien havaintoja voidaan käyttää suunnittelun apuna. Testien avulla voidaan valita mm. säilyttäviä ja vähemmän purkavia tai tilan monikäyttöisyyttä lisääviä ratkaisuja.

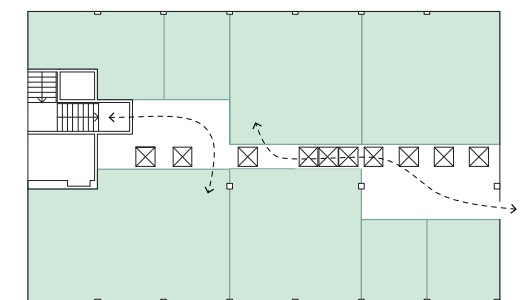
VARASTOT / TOIMISTOHUONEET
- nykyinen tilajako säilytetty

AVOITOIMISTO
- väliseinät purettu

ASUNNOT
- väliseinät purettu ja uusi tilajako

OPETUSTILAT
- väliseinät purettu ja uusi tilajako

Kuva 7. Soveltuvia käyttötarkoituksia testataan sovittamalla uusia käyttötarkoituksia pohjapiirustuksiin.

2.5

TULEVAISUUSTAULUKOSTA SKENAARIOIKSI

Seuraavaksi kuvataan tarkemmin valittua skenaariotyöskentelyn menetelmää eli tulevaisuustaulukko-menetelmää.

SKENAARIO

Skenaariolla tarkoitetaan loogisesti etenevää ja perusteltua tarinaa tulevaisuudesta. Se sisältää kuvauksen toimijoista, toiminnoista sekä tulevaisuuteen johtaneesta päätöksenteosta ja seurauksista. Tapahtumaketjualkaanykyhetkestä jäsennetty päätöksenteon on skenaariolle valittu tulevaisuuskuva. Skenaarioiden rakentamisessa käytettyjä menetelmiä kutsutaan yleisesti skenaariotyöskentelyksi. (Rubin 2004.)

TULEVAISUUSTAULUKKO

Valitussa skenaariomenetelmässä keskeisenä työkaluna toimii tulevaisuustaulukko, johon tulevaisuuteen vaikuttavat muuttujat ja niiden arvot järjestetään sektoreittain (Seppälä 1983, 14, 24). Taulukossa ensimmäiseen pystysarakeeseen merkitään tulevaisuuden eri muuttujat ja seuraaviin sarakkeisiin muuttujan mahdolliset arvot (ks. Taulukko 2.). Tutkittaessa Konepaja-rakennuksen tulevaisuutta mahdollisia muuttujia voisivat olla esimerkiksi rakennuksen eri osat ja arvoja niiden mahdolliset uudet toiminnot tulevaisuudessa. Rakennuksen tulevaisuuteen vaikuttavat myös esimerkiksi, millaisia käyttäjiä rakennuksella on tulevaisuudessa, ja miten alueen liikenne ja pysäköinti järjestetään.

RIIPPUVUUKSIEN SELVITTÄMINEN

Skenaariotyöskentelyn tärkeä vaihe on muuttujien ja arvojen välisten yhteyksien ja ristiriitojen tunnistaminen. Seppälän ajattelumallin mukaisesti tarkoituksena on tunnistaa mahdolliset tulevaisuuskuvat, ja karsia pois tulevaisuuden kannalta nimenomaan mahdottomat yhdistelmät (Seppälä 1984, 29). Esimerkiksi Konepajan muuttaminen konsertti- ja tapahtumakeskukseksi voisi olla mahdoton yhtälö, jos alueelle rakennetaan paljon uusia asuntoja.

TULEVAISUUSKUVAT

Kun tulevaisuustaulukko on rakennettu ja muuttujien ja arvojen väliset riippuvuudet selvitetty, tulevaisuustaulukosta voidaan muodostaa erilaisia tulevaisuuskuvia (ks. Taulukko 3.). Seppälän määritelmän mukaan tulevaisuuskuva on kuvaus valitusta subjektista ja sen ympäristöstä tietyssä tulevaisuuden hetkenä. Tulevaisuuskuvat ovat eräänlaisia tarkastelun päätepisteitä, ja kehityspolut puolestaan esittävät, miten kyseiseen tulevaisuuskuvaan on päädytty. (Seppälä 1984, 15.) Tässä diplomityössä tulevaisuuskuviin päätepisteeksi on valittu vuosi 2050.

Tulevaisuuden tutkimuksen kannalta on suositeltavaa, että tulevaisuuskuvia muodostetaan useita, ja että ne olisivat mahdollisimman erilaisia. Hyvä määrä on noin 3–7 erilaista tulevaisuuskuva. Erilaisia tapoja tulevaisuuskuviin luomiseen on useita. Lähtötilanteeksi voidaan esimerkiksi valita nykytilannetta vastaava tulevaisuuskuva, arpomalla osoitettu arvojoukko tai intuitiivisesti eri muuttujien arvoja valiten. Tärkeintä on, että tulevaisuuskuviin muodostavat arvot ovat keskenään mahdollisia. (Seppälä 1984, 35–37.)

KEHITYSPOLKUJEN LUOMINEN

Valittavat tulevaisuuskuvat ja tehtävät kehityspolut muodostavat skenaariotarinoita. Kehityspolkuja voidaan rakentaa karkeasti jaettuna kahdella tavalla, joko nykytilasta tulevaisuuteen katsoen tai toisinpäin (Seppälä 1984, 44). Tässä diplomityössä Konepajan tulevaisuuspolut rakennetaan määrittelemällä ensin tulevaisuuskuva vuonna 2050 ja sen jälkeen polku nykyhetkestä valittuun tulevaisuuskuvaan. Valitulla tavalla voidaan päästä todennäköisesti kiinnostavampiin ja yllättävämpiin polkuihin, kuin suoraan nykyhetkestä tulevaisuuteen katsottaessa.

	ARVO	A	B	C
MUUTTUJA				
1.		T _{1A}	T _{1B}	T _{1C}
2.		T _{2A}	T _{2B}	T _{2C}
3.		T _{3A}	T _{3B}	T _{3C}
4.		T _{4A}	T _{4B}	T _{4C}

Taulukko 2. Seppälän (1984, 21) mallin mukainen tulevaisuustaulukko.

	ARVO	A	B	C
MUUTTUJA				
1.		T _{1A}	T _{1B}	T _{1C}
2.		T _{2A}	T _{2B}	T _{2C}
3.		T _{3A}	T _{3B}	T _{3C}
4.		T _{4A}	T _{4B}	T _{4C}

Taulukko 3. Esimerkkinä kolme erilaista tulevaisuustaulukosta poimittua tulevaisuuskuva X, Y ja Z.

KONTEKSTIN ANALYYSI

Luku 3 on läpileikkaus Konepajan alueen historiasta, nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä. Luvussa tutkitaan alueen ominaispiirteitä ja olosuhteita, sen läpikäymiä muutoksia ja näiden vaikutusta tulevaan käyttöön. Analyysissa on hyödynnetty alueesta jo tehtyjä selvityksiä, kuten rakennushistoriaselvityksiä, osayleiskaavaa varten tehtyjä selvityksiä sekä kiinteistön omistajan tilaamia haitta-aine-, melu- ja luontoselvityksiä. Lisäksi alueen tulevaisuutta on kartoitettu Kuopion asemakaavapäällikön ja kiinteistön omistajan haastatteluilla sekä kaupungin strategisia linjauksia tutkimalla.

3.1

KAUPUNGIN STRATEGIA JA KAAVATILANNE

VETOVOIMAA JA SEUTUYHTEISTYÖTÄ

Kuopion kaupunki on Itä-Suomen keskus, joka tunnetaan mm. perinteikkästä torikulttuurista, Kallaveden ja Puijonlaakson luonnonmaisemista sekä Tahkon liikunta- ja matkailupalveluista. Yliopistokaupunkina Kuopiolla on osaamista erityisesti hyvinvointi-, terveys- ja ympäristöaloilta. (Kuopion kaupunki 2021b.) Vuonna 2017 laaditun Kuopio 2030 -strategian mukaan kaupungin tavoitteena on olla ”Hyvän elämän pääkaupunki”, jossa terveys, alueen elinvoima ja arjen rikkaus ovat hyvää elämää ilmentäviä tekijöitä. Strategian mukaan tavoitteena on väkiluvun kasvu 200 000 asukkaaseen vuoteen 2040 mennessä. (Kuopion kaupunki 2017, 7.) Kuopion strategian tavoitteita ja menestystekijöitä on kuvattu viereisessä kuvassa 8.

Vuoden 2020 lopulla Kuopion uutisoitiin nousseen Lahden ohi Suomen 8. väkiluvultaan suurimmaksi kaupungiksi (Kuopion kaupunki 2020b). Tuolloin kaupungin väkiluku oli noin 120 200 asukasta, mikä on noin 1000 asukasta kasvua edelliseen vuoteen verrattuna (Tilastokeskus 2021). Jo pidemmän aikaa jatkunut maltillinen kasvu selittyy osittain kuntien välisellä muuttoliikkeellä. Viime vuosina kaupungin kasvua ovat lisänneet vetovoimaiset opiskelu- ja työpaikat sekä kaupungin merkittävät investoinnit mm. asuntotuotantoon, peruspalveluihin, liikuntaan, kulttuuriin ja rakennettuun ympäristöön (Kuopion kaupunki 2020b).

Tulevaisuudessa jo toteutuneet kuntaliitokset, tuleva maakuntaudistus sekä tänä vuonna toteutunut liittyminen valtakunnalliseen MAL-verkostoon (maankäyttö, asuminen ja liikenne) lisäävät seutuyhteistyön merkitystä. Keväällä 2021 neuvotellun MAL-sopimuksen tavoitteina on muun muassa kehittää Kuopion kaupunkiseudun liikennejärjestelmiä kestävämmiksi ja saavutettavimmiksi, edistää tiivistä ja toimivaa yhdyskuntarakennetta sekä tukea sosiaalisesti ja ekologisesti kestävää asumista. Kuopion tavoitteena on myös edistää ilmastotavoitteiden täyttymistä ja olla hiilineutraali vuoteen 2030 mennessä. (Kuopion kaupunkiseutu 2021.)

Kuva 8. Kuopion strategian päätavoitteet ja menestystekijät (perustuu Kuopion kaupunki 2017, 11).

KAAVOITUKSEN TULEVAISUUDEN SUUNNAT

Strategiset tavoitteet konkretisoituvat alueiden kaavoituksessa. Vallitsevia teemoja ovat kasvun ja elinkeinoelämän edellytysten luominen, riittävä ja monipuolinen tonttituotanto, täydennysrakentaminen sekä Savilahden ja keskustan kehittäminen (Kuopion kaupunki 2021c, 2). Viime vuosina kaavoituksen painopisteinä ovat olleet erityisesti elinkeinokaavat ja kaupungin oma asuntotuotanto.

KAAVAT JA HANKKEET

SAVILAHTI on Kuopion alueellinen kärkihanke. Nykyisin alueella toimivat mm. Kuopion yliopistollinen sairaala ja Itä-Suomen yliopisto. Tavoitteena on rakentaa Savilahdesta 2020-luvun aikana valtakunnallisesti merkittävä kestävä kiertotalouden ja vähähiilisen yhdyskuntarakenteen kokeilualue noin 35 000 asukkaalle, opiskelijalle ja työntekijälle. (Kaupunkiseutu 2021, 3; Savilahti 2021.)

KUOPION PORTTI on rautatieaseman yhteyteen rakentunut hybridikortteli, joka yhdistää joukkoliikenteen matkakakeskuksen, pysäköintihallin, palveluita, toimistotilaa ja asuntoja. Hankkeen viimeinen vaihe valmistuu vuonna 2022. (Lapti Oy 2021.)

ITKONNIEMI - VANHA ASEMA -alueen osayleiskaava tuli voimaan vuonna 2020. Tavoitteena on tiivistää kaupunkirakennetta ja muuttaa vanhat teollisuus- ja rautatiekäytössä olleet alueet asuin- ja työpaikka-alueiksi. (Kuopion kaupunki 2020a, 22.)

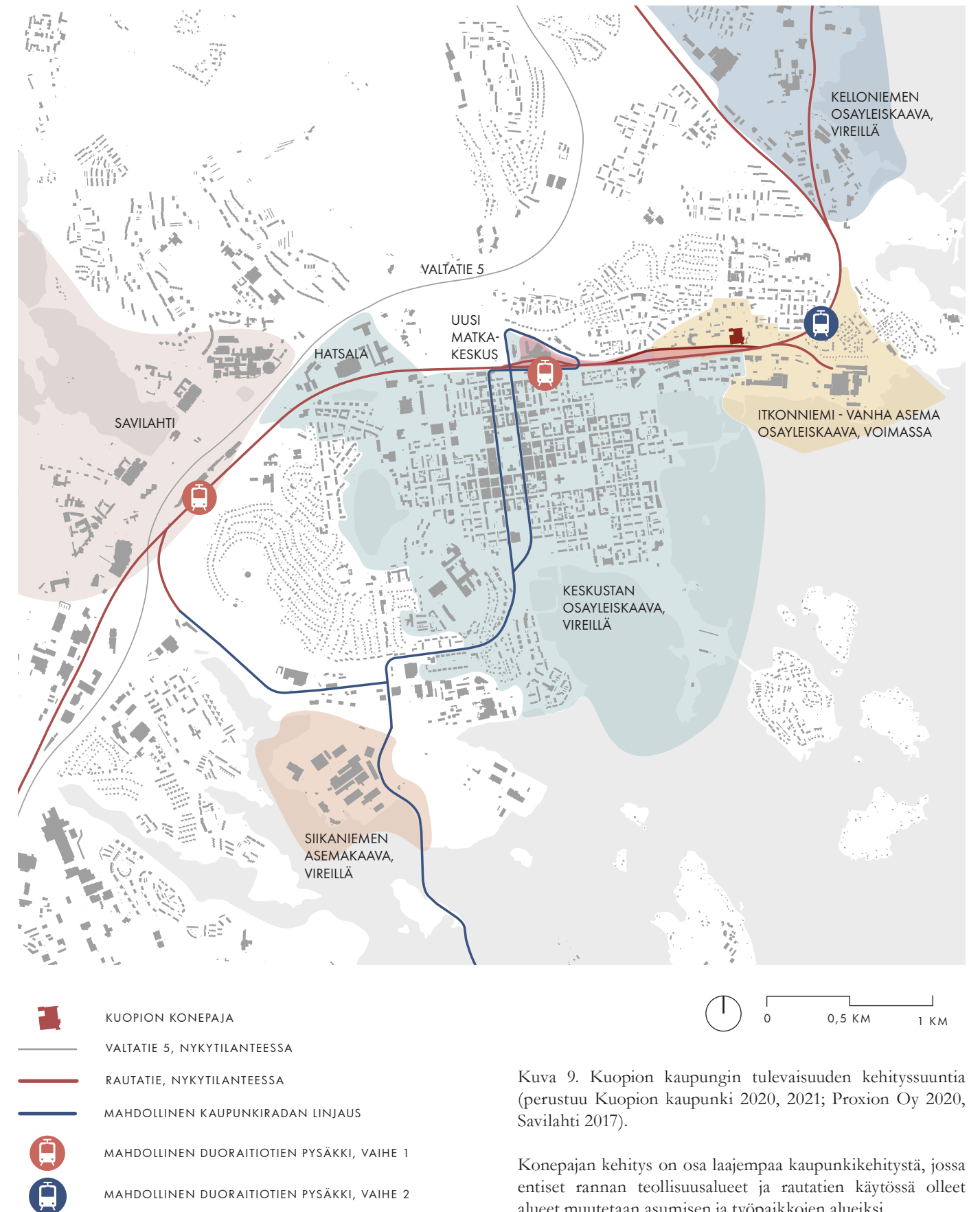
KESKUSTAN osayleiskaavan laatiminen on käynnissä. Kaavassa luodaan periaatteet alueen täydennysrakentamista varten. Tavoitteena on kehittää keskustan alueen yritystoimintaa, palveluita, asumista ja liikkumista, kulttuurihistoriallisia ominaispiirteitä kunnioittaen. (Kuopion kaupunki 2021c, 2–4.)

Täydennysrakentaminen keskittyy nyt radan varren alueille, mikä on osittain seurausta hyvien asuintonttien käymisestä vähiin. Vanhan Konepajan alueen kehitys on osa tätä jatkumoa. Myös vanhojen teollisuusalueiden muutos asuinalueiksi on selkeästi näkyvä suunta kaupungin kehityksessä. (Sonninen 2021.) Viereisessä kuvassa 9. on esitetty muutamia keskeisiä käynnissä olevia tai tulevaisuudessa mahdollisia hankkeita.

KELLONIEMI on Kallaveden äärellä sijaitseva asuin- ja työpaikka-alue. Muun muassa Atrian teurastamon lopetettua vuonna 2014 alueelle tutkitaan yritystoiminnan ja asumisen hybridirakennetta, jossa vanhat teollisuuskiinteistöt jäävät osaksi aluetta. Kelloniemen kehittämiseksi on käynnissä osayleiskaavatyö. (Kuopion kaupunki 2021c, 2–4; Tiihonen 2016.)

SIIKANIEMI, BELLANRANTA -alue on entinen teollisuusalue, jonka muuttamista liike- ja toimistorakentamisalueeksi sekä liikunta- ja matkailupalvelujen alueeksi selvitetään käynnissä olevalla asemakaavamutoksella. (Kuopion kaupunki 2021c, 2–4.)

DUORAITIOTIellä tarkoitetaan Suomessa uutta liikennemuotoa, joka yhdistäisi raitiotien ja rautatien. Järjestelmässä samalla kalustolla voitaisiin liikkua nykyisessä raideverkossa ja katuverkkoon rakennettavilla raitioteilla. Liikennöinnin mahdollisuuksia Pohjois-Savossa on selvitetty vuonna 2018. Selvityksessä duoraitiotie kulki Suonenjoelta Kuopion, Siilinjärven ja Lapinlahden kautta Iisalmeen, ja pysähtyisi näiden asemien lisäksi noin 10–18 eri seisakkeella. (Proxion Oy 2020.) Selvityksen reittiehdotus on esitetty viereisessä kuvassa.

Kuva 9. Kuopion kaupungin tulevaisuuden kehityssuuntia (perustuu Kuopion kaupunki 2020, 2021; Proxion Oy 2020, Savilahti 2017).

Konepajan kehitys on osa laajempaa kaupunkikehitystä, jossa entiset rannan teollisuusalueet ja rautatien käytössä olleet alueet muutetaan asumisen ja työpaikkojen alueiksi.

ITKONNIEMI-VANHA ASEMA OSAYLEISKAAVA

Viimeisin Konepajan aluetta koskeva suunnitelma on 26.10.2020 voimaan astunut Itkonniemi-Vanha asema osayleiskaava (Kuopion kaupunki 2020c). Uudessa osayleiskaavassa (ks. Kuva 10.) Konepajan tontti on merkitty selvitysalueeksi (SE/LR), kerrostalovaltaiseksi asuntoalueeksi (AK) sekä työpaikka-alueeksi (TP). Muuten Vanhan Aseman alueelle on suunniteltu aluetta täydentävää asumista.

Itkonniemen puolella rannan teollisuusalueet on tarkoitus muuttaa asumis- ja virkistyskäyttöön. Konepajan kannalta erityisen kiinnostava kohta on radan ylittävä risteysalue, johon kaavassa on merkitty alueita työpaikoille ja asumiselle (TP, A) sekä keskustatoiminnoille (C-2). Radan ylittävä silta on suunnitelmassa laajentunut kansirakenteeksi (a).

Osayleiskaavan tavoitteet heijastelevat edellä esitellyn Kuopion strategian ja kaupunkikehityksen tavoitteita. Alle on koottu Konepajan kannalta merkittävimmät osayleiskaavan tavoitteet.

LIIKENTEEN JA TEOLLISUUDEN ALUEESTA ASUIN- JA TYÖPAIKKA-ALUEEKSI

- Rakennustehokkuuden lisääminen
- Uusien asuinkorttelien rakentaminen
- Työpaikkojen lisääminen
- Kasvavaan palvelutarpeeseen vastaaminen

KESTÄVÄN JA TOIMIVAN LIIKENTEEN JÄRJESTÄMINEN

- Radan estevaikutusten vähentäminen
- Kevyen liikenteen reittien ja turvallisuuden parantaminen
- Joukkoliikenteen kehittäminen
- Liikenneverkon toimivuuden ja välityskyvyn turvaaminen

KAUPUNKIKUVAN KEHITTÄMINEN

- Uusien kaupunkitilojen luominen
- Rakennus- ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden säilyttäminen
- Vanhan rakennuskannan ominaispiirteiden huomioiminen ja yhteensovittaminen uuden arkkitehtuurin kanssa
- Puisto- ja virkistysalueiden kehittäminen

(Kuopion kaupunki 2020a, 21–22.)

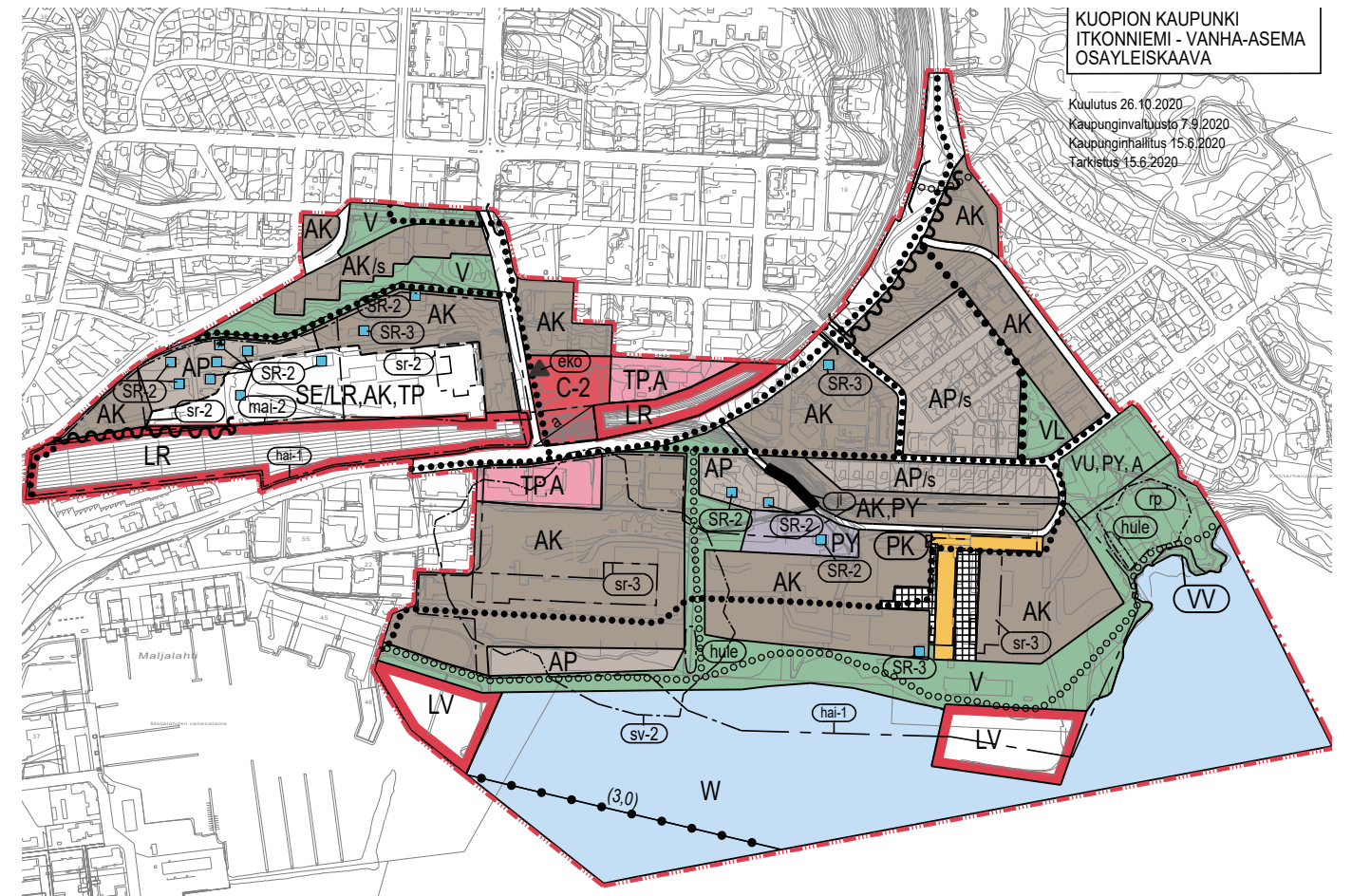
TOTEUTUKSEN VAIHEISTUS JA AIKATAULU

Kaavaselostuksessa suunnitelman toteutumisen on arvioitu vievän noin 25 vuotta. Pitkän aikavälin toteutuksella alueelle on kaavailtu enimmillään noin 3400 uutta asuntoa. Tämä toisi Vanhalle Aseman alueelle tulisi noin 1100 asukasta, Itkonniemen tehdasalueelle 3600, kansialueelle 400 ja urheilukentän alueelle 200 uutta asukasta. (Kuopion kaupunki 2020a, 22, 42.)

Alueiden kehitys on tarkoitus aloittaa kaava-alueen itälaidalta sekä Vanhan aseman alueen asemakaavoituksesta (Sonninen 2021). Alueen keskellä kaavan toteutusta hidastavat käytössä olevan ovitehtaan aiheuttamat melu- ja hajuhaitat. Nykytiedon mukaan tehtaan vuokrasopimus on jatkumassa 2040-luvulle asti. (Kuopion kaupunki 2020a, 42.) Lisäksi alueen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä ovat junaradan saneeraus sekä maanomistukseen liittyvät seikat (Sonninen 2021).

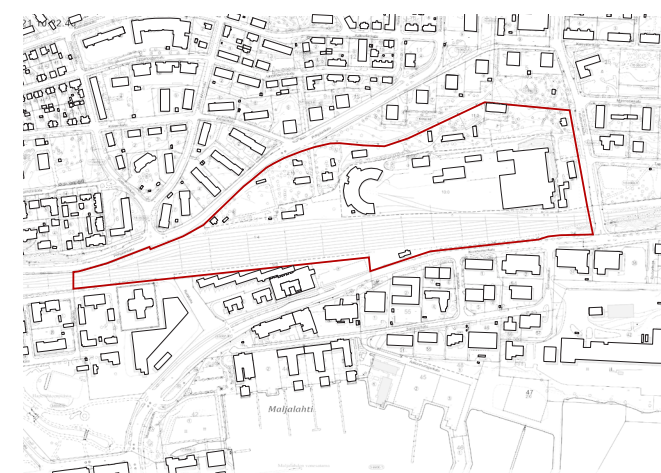
VANHAN ASEMAN ALUEEN ASEMAKAAVA

Nykytilanteessa Konepajan tontilla ei ole voimassa olevaan asemakaavaa. Alueen kaavoitus on kuitenkin aloitettu tämän diplomityöprosessin aikana, ja kaavan osallistamis- ja arviointisuunnitelma on julkaistu kesäkuussa 2021. Uudella asemakaavalla on tarkoitus selvittää alueen muuttamista rautatieliikenteen käytöstä asuin-, liike-, toimisto- ja yleisten rakennusten alueeksi. Lisäksi selvitetään eri liikennemuotojen ja pysäköinnin tarpeet sekä mahdollinen maaperän puhdistaminen. Uuden kaavan myötä alueelle toivotaan asumisen lisäksi syntyvän myös työpaikkoja. Kaavatyön valmistelu etenee tulevana syksynä, ja uuden asemakaavan on tarkoitus tulla voimaan loppuvuodesta 2022. (Kuopion kaupunki 2021a.)

KUOPION KAUPUNKI
ITKONNIEMI - VANHA-ASEMA
OSAYLEISKAAVA

Kuulutus 26.10.2020
Kaupunginvaltuusto 7.9.2020
Kaupunginhallitus 15.6.2020
Tarkistus 15.6.2020

Kuva 11. Vanhan Aseman alueen asemakaava-alue (Kuva: Kuopion kaupunki 2021).

Kuva 10. Itkonniemi-Vanha asema osayleiskaava (Kuva: Kuopion kaupunki 2020).

Kaavakartta sekä yleiskaavamerkinnät- ja määräykset löytyvät työn lopusta Liitteistä 1 ja 2.

VANHAN ASEMAN ALUEEN HISTORIA

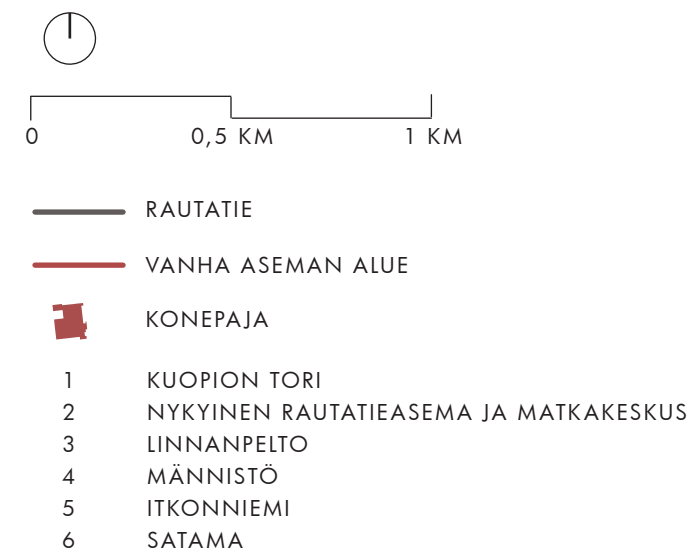
RAUTATIEEN RAKENTAMINEN KUOPIOON

Konepajan alueen historia ulottuu 1800-luvun lopulle, aikaan ennen Suomen itsenäistymistä. Päätös Savon radan rakentamisesta syntyi valtiopäivillä vuonna 1885, ja päätös radan ja aseman tarkemmasta sijainnista Kuopiossa tehtiin vuonna 1886. Aseman paikaksi valikoitui ruutukaavakeskustan koillispuolella sijaitseva silloinen Lahdentaan alue. Nykyisessä kaupunkirakenteessa (ks. Kuva 12.) Konepaja sijaitsee Linnanpellon, Männistön ja Itkonniemen kaupunginosien risteyksessä. (Martikainen et al. 2016, 9–12.)

Pysähdyspaikan valintaa perustelivat sekä ratapihalle tarpeeksi tasainen maasto että mahdollinen raideyhteys kaupungin laidalla sijaitsevaan satamaan. Koska rautatien tulon ei ollut varauduttu alueen kaavoituksessa, keskustan pohjoispuolella asuintonteiksi suunnitellut alueet pakkolunastettiin kaupungilta. Tämä katkaisi aikanaan kaupungin luontaisen laajenemisen pohjoiseen. (Martikainen et al. 2016, 11–15.)

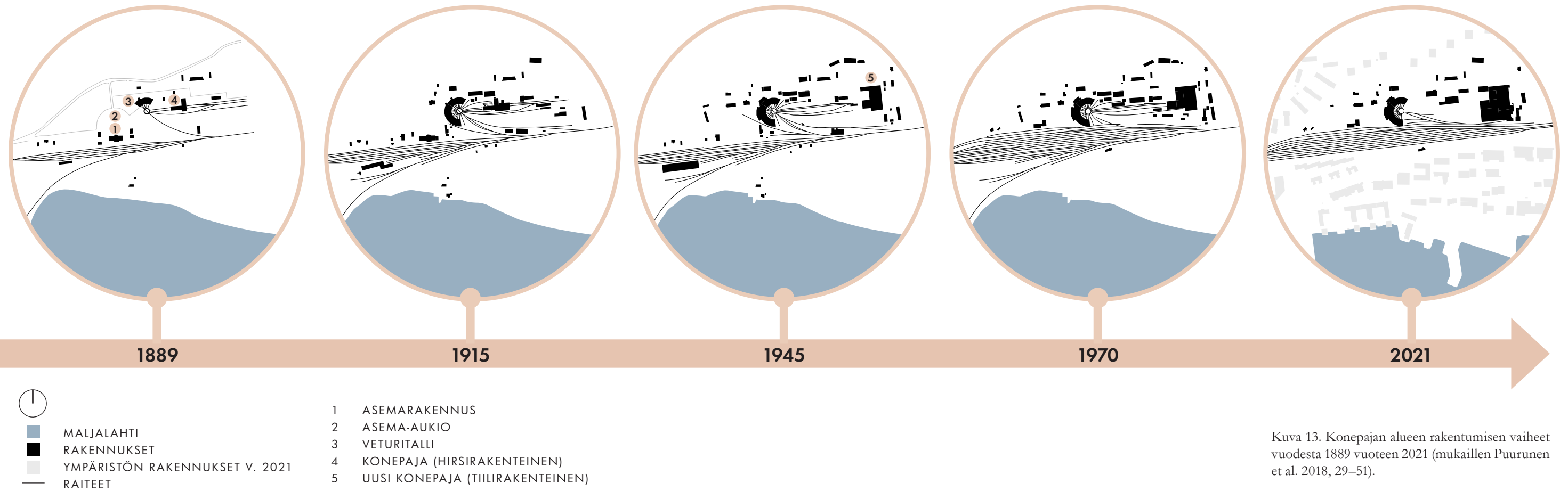
Uuden rautatien ja ratapihan valmistuttua vuonna 1889, kaavoitettuja alueita ryhdyttiin laajentamaan ja uusia asuinalueita suunnittelemaan. Radalla oli vaikutuksia myös kaupungin liikennejärjestelyihin. Vuonna 1903 hyväksytyssä kaavassa rantaan, nykyisen Itkonniemen alueelle, sijoitui teollisuustontteja ja pohjoisemmaksi, nykyisen Männistön alueelle, asutusta. Rautatien rakentaminen ja aseman sijainti vaikuttivatkin merkittävästi Itkonniemen kehittymiseen ja vuosisadan vaihteessa alueelle syntyneeseen teollisuuteen sekä Männistön asuinalueen syntymiseen. (Martikainen et al. 2016, 12.)

Savon radan tuomat uudet mahdollisuudet olivat merkittäviä koko Kuopion kaupungille ja ympäröivälle maakunnalle. Uusi ratayhteys nopeutti matkustamista ja tavarankuljetusta, mikä vauhditti teollisuuden ja kaupan kasvua sekä vahvisti Kuopion paikkaa hallinto- ja koulukaupunkina. (Puurunen et al. 2018, 148.)

Kuva 12. Kuopion Konepaja ja Vanhan aseman alue nykyisessä kaupunkirakenteessa.

RATAPIHAN VAIHEITA VUOSINA 1889-2021

Kuva 13. Konepajan alueen rakentumisen vaiheet vuodesta 1889 vuoteen 2021 (mukaiillen Puurunen et al. 2018, 29–51).

Savon radan valmistuessa vuonna 1889 alueen ensimmäisiä rakennuksia olivat asemarakennus (ks. kuvassa nro 1), veturitalli (3), konepaja (4) ja rautatieläisten asunnot. (Puurunen et al. 2018, 148.)

Vielä 1880-luvun lopulla ratapiha-alue oli melko tiiviisti rakennettu kokonaisuus (Martikainen et al. 2016, 18), mutta jo vuonna 1903 rataosuuden jatkaminen Kuopiosta pohjoiseen vaati ratapihan alueen laajentamista ja lisäsi kaluston huoltotilojen tarvetta. Olemassa olevien rakennusten laajennusten lisäksi alueelle rakennettiin uusi paja, pesutupa-leipomorakennus, uusia asuinrakennuksia sekä suuri varastorakennus ratapihan eteläpuolelle. (Puurunen et al. 2018, 148.)

Myös veturikaluston koon kasvu aiheutti paineita laajentaa ja rakentaa uusia rakennuksia. Alkuperäisen hirsirakenteisen konepajan käytyä liian pieneksi uusi tiilirakenteinen konepaja rakennettiin alueelle vuosina 1930–32. Tämän seurauksena alkuperäinen konepaja purettiin ja siirrettiin osittain Pieksämäelle. (Martikainen et al. 2016, 21.) Laajentamistarpeita syntyi jälleen 1940-luvulla, kun toisessa maailmansodassa vaurioituneen Viipurin konepajan kalustoa ja työntekijöitä siirrettiin Kuopioon (Martikainen et al. 2016, 25).

1950-luvulta alkanut siirtymä höyryvetureista dieselvetureihin vaikutti rakennusten järjestelyyn (Martikainen et al. 2016, 125), ja seuraavien vuosikymmenten aikana konepajaa laajennettiin useaan otteeseen aina 1990-luvulle saakka. Lopulta konepajan toiminta lakkautettiin vuonna 2002. (Puurunen et al. 2018, 9, 148.)

Kuten rakeisuuskuvista voi havaita, Konepajan alue on 130-vuotisen historiansa aikana muuttunut jatkuvasti, ja rakennuksia on purettu, siirretty ja rakennettu lisää aina 2000-luvulle asti. Rakennusten käyttöön ja tilatarpeisiin ovat vaikuttaneet sekä tekniikan kehittyminen, toinen maailmansota sekä yhteiskunnalliset muutokset. Vaikka pieni osa alueen alkuperäisistä rakennuksista on yhä jäljellä, ovat muutokset ja kova käyttö jättäneet jälkensä sekä alueen maastoon että rakennuksiin. Voisikin kuvailla, että muutos on ollut yksi alueen rakennuskannan ominaispiirteistä.

RAUTATEIDEN RAKENNUKSET

1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa rautatieinfrastruktuurin rakentaminen vaati valtavasti resursseja, mutta työn laadusta ja hyvistä materiaaleista ei haluttu tinkiä. Rakentamisessa pyrittiin kustannustehokkuuteen, kestävyteen ja helposti huollettaviin ratkaisuihin, joten esimerkiksi kaksikerroksia rakennuksia ja tiiltä tuli suosia rakentamisessa. Suosituksesta huolimatta puuta käytettiin sen saatavuuden ja halvan hinnan vuoksi, mutta konepajat ja veturitallit sekä osa asemarakennuksista rakennettiin kuitenkin tiilestä. Lisäksi rakentamisessa käytettiin muun muassa ratatyömailta jääneitä ratakiskoja. Rakentamisessa korostuivat kotimaisuus ja hyvä saatavuus, ja alkuaikoina työmaille perustettiin jopa omia puusepänerästeitä ja tiilitehtaita. (Puurunen et al. 2018, 24.)

Kuopion ratapihan rakennukset edustavat tyypillistä Suomen rautatiearkkitehtuuria. Tosin rautateiden rakentamisessa varsinaisella arkkitehtuurilla oli verrattaen pieni merkitys rakennusten suunnittelussa. Keskusjohtoisesti toimineessa rakentamisessa käytettiin yleisesti tyyppi- ja piirustuksia. Myös Kuopiossa enemmistö vuoden 1889 rakennuksista tehtiin Oulun radan piirustuksia mukaillen. (Puurunen et al. 2018, 9, 26, 148.)

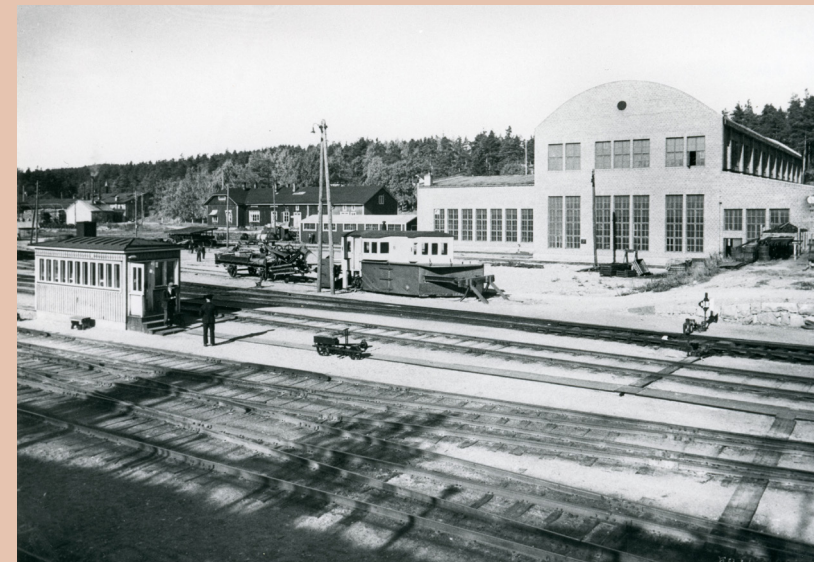
Yleisesti rautateiden rakennukset tyypiteltiin käytön mukaan kolmeen luokkaan; rata-, liikenne- ja koneosaston rakennuksiin. Rataosastoon lukeutuivat asuntokasarmit, vartijatuvat sekä henkilöstön asuinrakennukset ulkotiloineen. Liikenneosastoon lukeutuivat esimerkiksi asemarakennukset, tavaramakasiinit ja liikenneosaston henkilöstön asuinrakennukset. Koneosastoon kuuluivat puolestaan veturitallit, vesitornit, erilaiset pajatilat sekä konttori- ja varastotilat. Näiden lisäksi rakennettiin myös tilapäisiä rakennuksia, jotka eivät kuuluneet mihinkään luokitteluun. (Puurunen et al. 2018, 22.) Koneosaston rakennukset olivat luonteeltaan enemmän käyttörakennuksia kuin esimerkiksi julkisemmat asemarakennukset, ja niiden arkkitehtuuriin vaikuttivat voimakkaasti ratapihan järjestelyt, rakennuksiin sijoitettavien koneiden tarpeet sekä kaluston koko (Martikainen et al. 2016, 15).

Kuva 14. Alkuperäinen asemarakennus.
(Kuva: Tuntematon 1900–1903, SRM)

Kuva 15. Näkymä kohti hirsirakenteista konepajaa noin vuonna 1930–32.
(Kuva: Tuntematon. 1930–1932., SRM)

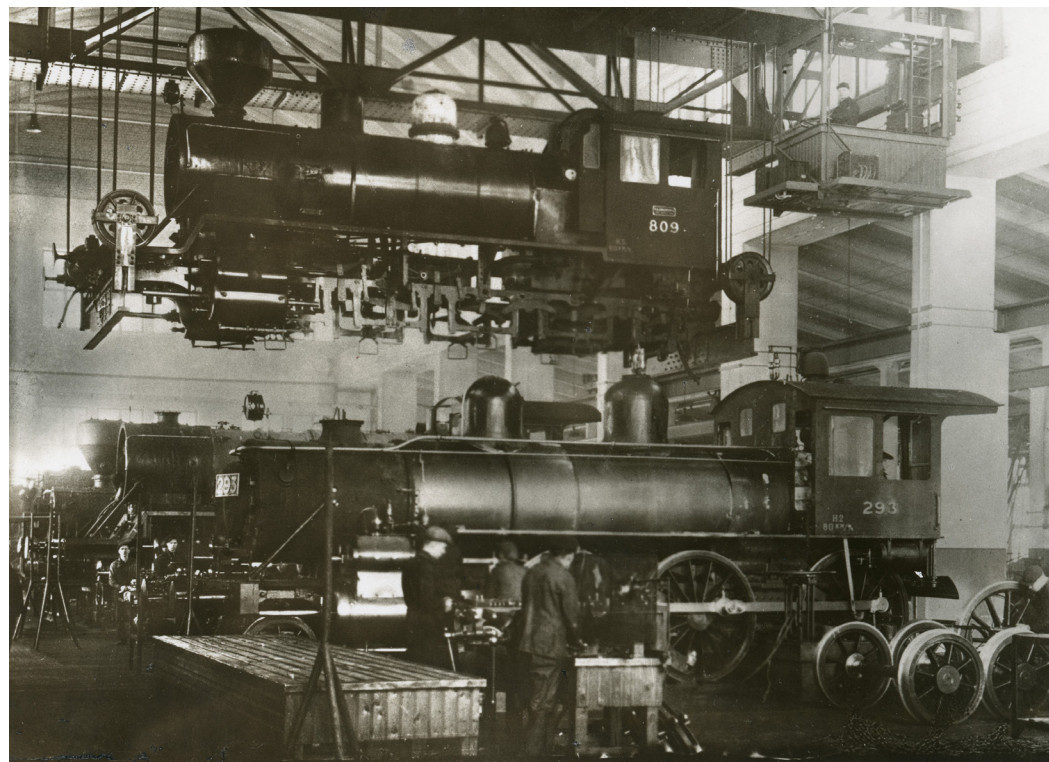
Kuva 16. Uusi tiilirakenteinen konepaja.
(Kuva: Tuntematon 1934–1939, SRM)

Kuva 17. Kuopion Konepaja kuvattuna ennen kaarihallin laajennusta vuonna 1969.
(Kuva: Lehtonen 1969, SRM)

Kuva 18. Konepajan länsipuolen julkisivut vuonna 1969.
(Kuva: Lehtonen 1969, SRM)

Kuva 19. Tavarajunaveturi nostettuna ilmaan Konepajan veturinkorjaushallissa vuonna 1934.
(Kuva: Tuntematon 1934, SRM)

Kuva 20. Näkymä ratapihalta kohti veturitallia vuonna 1969.
(Kuva: Lehtonen 1969, SRM)

VANHAN ASEMAN ALUEEN NYKYTILANNE

NYKYINEN RAKENNUSKANTA

Ympäristön ja rakennusten muutoksista huolimatta vanha asema- ja ratapiha-alue on säilynyt selkeärajaisena alueena keskellä kaupunkirakennetta. Alueella on useita erilaisia asuin- ja ratapihakäyttöön rakennettuja rakennuksia, ja eri vuosikymmenten kerrostumat luovat alueesta rouhean ja omaleimaisen.

Rakennushistoriallisen selvityksen mukaan Kuopion vanhalla asema- ja ratapiha-alueella on valtakunnallista merkitystä osana Suomen rautateiden historiaa. Rautatien rakentumisella on ollut suuri vaikutus tavara- ja matkustajaliikenteelle sekä kaupan ja teollisuuden alueelliselle kehitykselle. Kuopion konepajan toiminnalla ja rakentamisella on ollut merkittävä työllistävä vaikutus useiden sukupolvien ajan. Alueen rakennukset edustavat rakennustekniikan ja rautatiearkkitehtuurin kehittymistä, ja Konepajan, veturitallin sekä vanhan pajan punatiiliset rakennukset, säilyneet raiteet ja muu rautatieinfrastruktuuri ovat ratapihan autenttisia ja helposti tunnistettavia piirteitä. (Puurunen et al. 2018, 125, 148–150.)

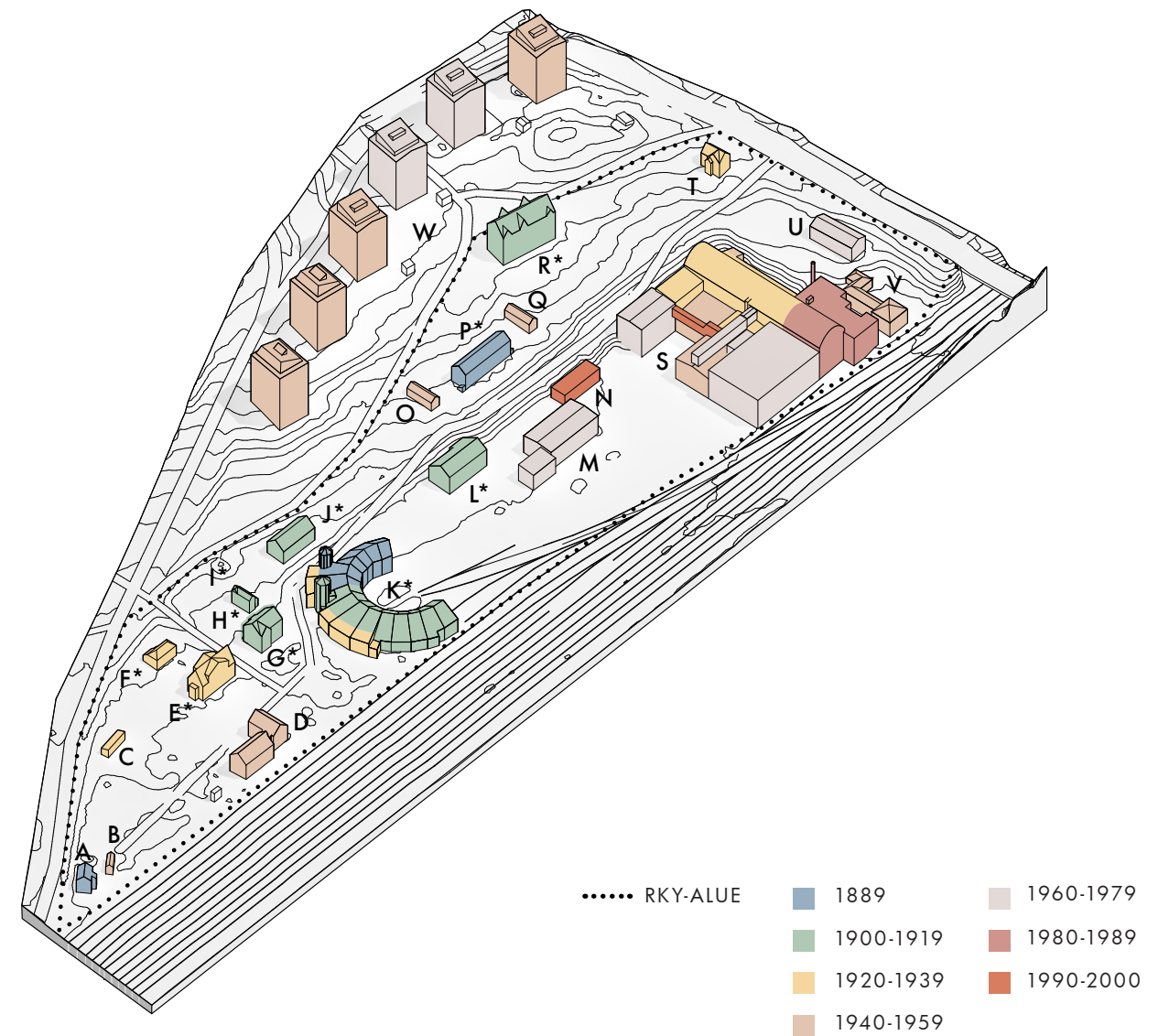
Nykytilanteessa ratapiha-alue toimii pääosin Pohjola-liikenteen bussivarikkona. Alueen rakennuksista osa on tyhjillään, ja osassa on joitakin yksittäisiä toimijoita. Rakennusten väliaikainen käyttö mm. versta- ja varikko-tyyppisessä toiminnassa on mahdollistanut tilojen ylläpitoa ja ehkäissyt rakennuksiin kohdistuvaa ilkeävaltaa. Kohdekäyntien perusteella eri rakennukset ovat kuitenkin vaihtelevassa kunnossa, ja tilanne heikkenee, mitä pidempään rakennukset ovat vailla käyttöä. Pian tulee kuluneeksi jo 20 vuotta Konepajan toiminnan lakkauttamisesta, joten rakennusten aktiivisella käytöllä ja huoltamisella on tärkeä merkitys arvokkaan rakennusperinnön säilymiselle tulevaisuudessa.

SUOJELUTILANNE

Kuopion vanha asema- ja ratapiha-alue kuuluu rautatiesopimuksen (1998) sekä rakennettujen kulttuuriympäristöjen (2009) listauksiin. Lisäksi alue on mainittu Pohjois-Savon maakuntakaavan liiteselvityksessä (2006) ja se on kuulunut Kuopion kaupungin kulttuuriympäristöjä käsitteleviin inventointeihin (1995 ja 2008). (Puurunen et al. 2018, 11.) Edellä mainituissa dokumenteissa Konepajarakennus ei ole ollut suojeltava rakennus. Vuoden 2020 lopulla voimaantulleessa osayleiskaavassa Konepajan vuonna 1932 rakennetut osat on merkitty säilytettäväksi sr2-merkinnällä. Kaavamerkinnän mukaan säilyttäminen tutkitaan ja määritetään asemakaavassa. Viereisessä kuvassa 21. on esitettyä alueen nykyiset rakennukset ja RKY-alue. Suojellut rakennukset on erotettu listauksessa tähdellä.

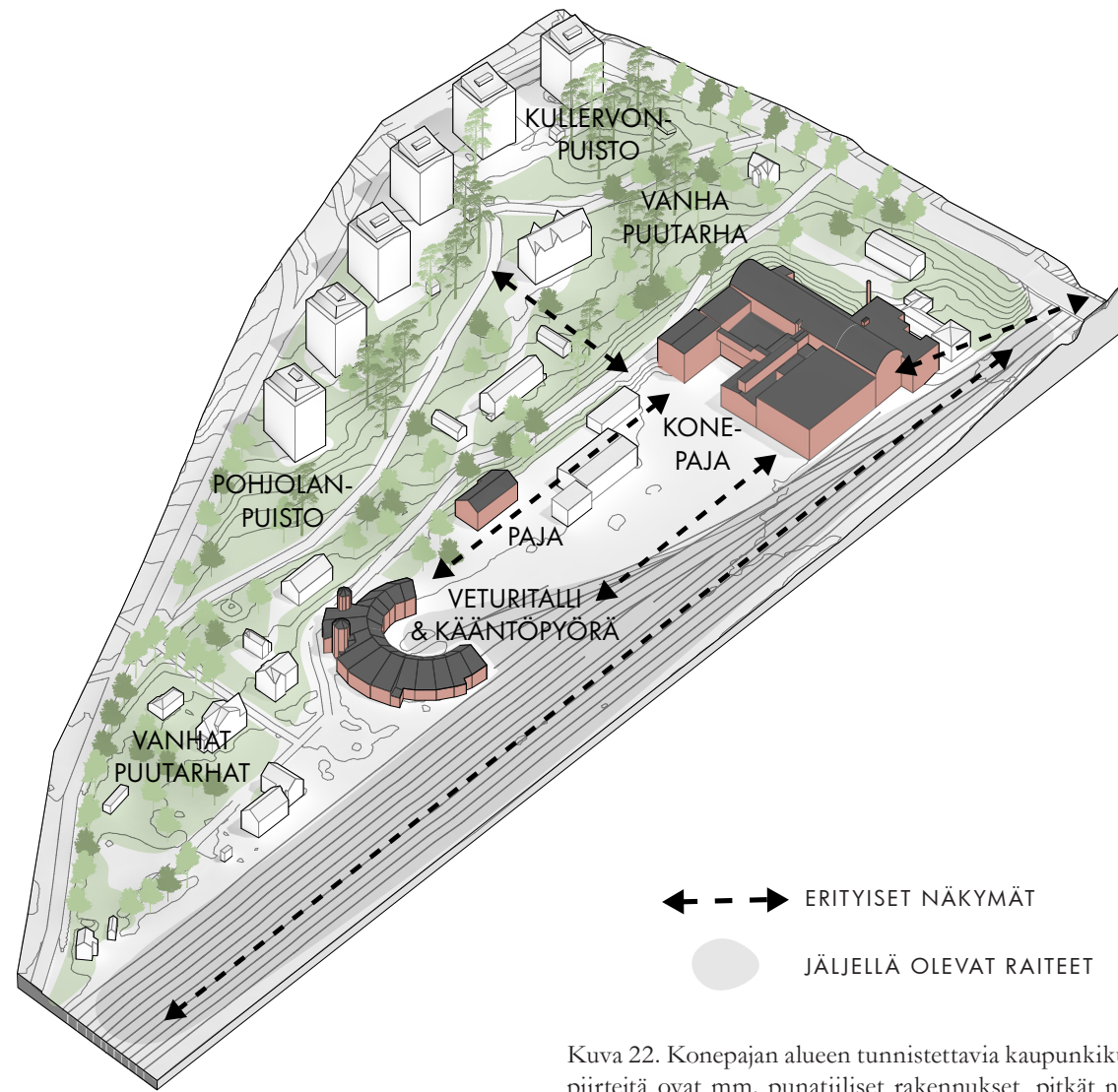
A	Puutarhurin asuinrakennus (1889)
B	Puutarhurin ulkorakennus (1940-/1950)
C	Puutarhan varasto (1939)
D	Sähkötalo (1955)
E*	Virkailijain asuinrakennus (1922)
F*	Virkailijain ulkorakennus (1922)
G*	Asemapäällikön asuinrakennus (1902)
H*	Asemapäällikön ulkorakennus (1902)
I*	Asemapäällikön kellari (1902)
J*	Pesutupa-leipomo (1904, 1926)
K*	Veturitalli (1889, 1900, 1908, -26, -32)
L*	Paja (1902, -30)
M	Varastohalli (1977)
N	Varasto (1990-luku)
O	Ulkorakennus (1950-luku)
P*	Vuokrakasarmi (1889)
Q	Ulkorakennus (1950-luku)
R*	Mikontalo (1907)
S	Konepaja (1932, -57, -68, -72, -79, .82)
T	Asuinrakennus (1929)
U	Ratajakson työ- ja huoltorakennus (1960)
V	Ratajakson huoltorakennus (1948, -57, -60)
W	Asuinkeuhkot (1957–1962)

(Kuopion kaupungin 2021d; Puurunen et al. 2018, 50–51.)

Kuva 21. Konepajan alueen nykyiset rakennukset valmistusvuoden mukaan (perustuu. Kuopion kaupunki 2021; Museovirasto 2021; Puurunen et al. 2018).

Kuvassa pisteviivalla merkitty alue esittää RKY-alueita, ja tähdellä merkatut rakennukset ovat suojeltuja. Kuvasta voi havaita, että alueen rakennuskanta muodostuu hyvin eri ikäisiä rakennuksia ja uusimmat lisäykset painottuvat Konepajan ympäristöön. Rakennussuojelu sen sijaan painottuu alueen vanhempaan rakennuskantaan. Rinteen pohjoisosassa esitetyt rakennukset eivät kuulu RKY-alueeseen, mutta havainnollistavat hyvin rakennusten mittakaavaeroja ja rakennusten asettumista ympäristöön.

Kuva 22. Konepajan alueen tunnistettavia kaupunkikuvallisia piirteitä ovat mm. punatiiliset rakennukset, pitkät näkymät, rakennusten kaarevat siluetit sekä aluetta rajaavat puistot.

KAUPUNKIKUVA JA PAIKAN LUONNE

Konepajan alue tarjoaa maisemallisesti useita erilaisia näkymiä ja paikkoja. Ominaispiirteiltään alue jakaantuu karkeasti kahteen osaan. Käytössä olevan tavararata-alueen läheisyydessä punatiiliset väljästi sijoitellut rakennukset muodostavat oman kokonaisuutensa. Tällä alueella maasto on tasaista ja kasvillisuutta on vähän. Rakennuksista merkittävimpiä ovat puolikaaren mallinen Veturitalli torneineen sekä pihan toisella laidalla sijaitseva eri ikäisistä osista muodostuva Konepaja. Pienemmät harjakattoiset apurakennukset täydentävät ratapihan kokonaisuutta. Näiden käyttörakennusten ominaiset muodot ja siluetit tuovat oman erityisen kerroksensa alueen kaupunkikuvaan. Nykytilanteessa Konepajalle johtaneet ratakiskot on jo purettu, mutta kisko-

luomat pitkät ja leveät näkymät ovat edelleen ominaisia paikan luonteelle.

Toisenlaisen vehreämmän ja pienimittakaavaisen vyöhykkeen muodostavat ylempänä rinteessä ja Veturitallin takana sijaitsevat vanhat puutalot puutarhoineen. Lautaverhoiltujen rakennusten lisäksi alueella on joitakin matalampia vanhoja tiilipintaisia ja rapattuja rakennuksia. Osa pihosta ja rakennuksista on kauniisti hoidettuja ja hyväkuntoisia, kun taas osa on selkeästi tyhjiä ja joutunut ilkeiden kohteeksi. Viihtyisä puistoalue ja sympaattiset vanhat talot tuovat mieleen Tampereen tallipihan. Kokonaisuutena alue on luonteeltaan kerroksellinen ja samalla kontrastinen. Paikan luonne ja historia tarjoavat runsaasti aiheita kiinnostavien uudenlaisten kaupunkitilojen kehittämiseen.

Kuva 23. Näkymä kohti Veturitallia. Vanhat pihan poikki kulkeneet raiteet on poistettu ja vanha ratapiha on nykyisin pysäköintikäytössä. Ilmassa kulkeva kaukolämpöputki kulkee koko pihan poikki Veturitallilta Konepajalle.

Kuva 24. Näkymä Veturitallilta kohti Konepajaa. Rakennukset liittyvät välittömästi käytössä olevaan ratapihaan. Ratapihan infrastruktuuri ja pitkät näkymät ovat alueen kaupunkikuvaa hallitsevia piirteitä.

Kuva 25. Näkymä Kullervonkadun sillalta. Konepajan kaarikattoinen hallinousee esiin kaupunkikuvassa ratapihan etelä- ja itäpuolella.

Kuva 26. Näkymä Konepajan katolta. Maaston muodot nostavat esiin rakennetun ympäristön kerrostumia. Puistoalueen vanhat männyt kasvavat eri aikakausien rakennusten välillä.

1	KUOPION TORI	ASUNNOT	
2	RAUTATIEASEMA	TOIMISTOT	
3	MATKAKESKUS	KOULUT, PÄIVÄKODIT, HOITOLAITOKSET	
4	MALJALAHDEN VENESATAMA	LIIKERAKENNUKSET	
5	MÄNNISTÖN OSTOSKESKUS	KOKOONTUMISRAKENNUKSET	
6	NUORISOTALO LATARI	LIIKENTEEN RAKENNUKSET	
7	HUOLTOASEMA	TEOLLISUUSRAKENNUKSET JA VARASTOT	
VT5	VALTATIE 5	MUUT RAKENNUKSET	
- RADAN YLITTÄVÄ SILTA TAI ALIKULKU

Kuva 27. Konepajan alueen toiminnot ja yhteydet (perustuu Kuopion kaupunki 2021).

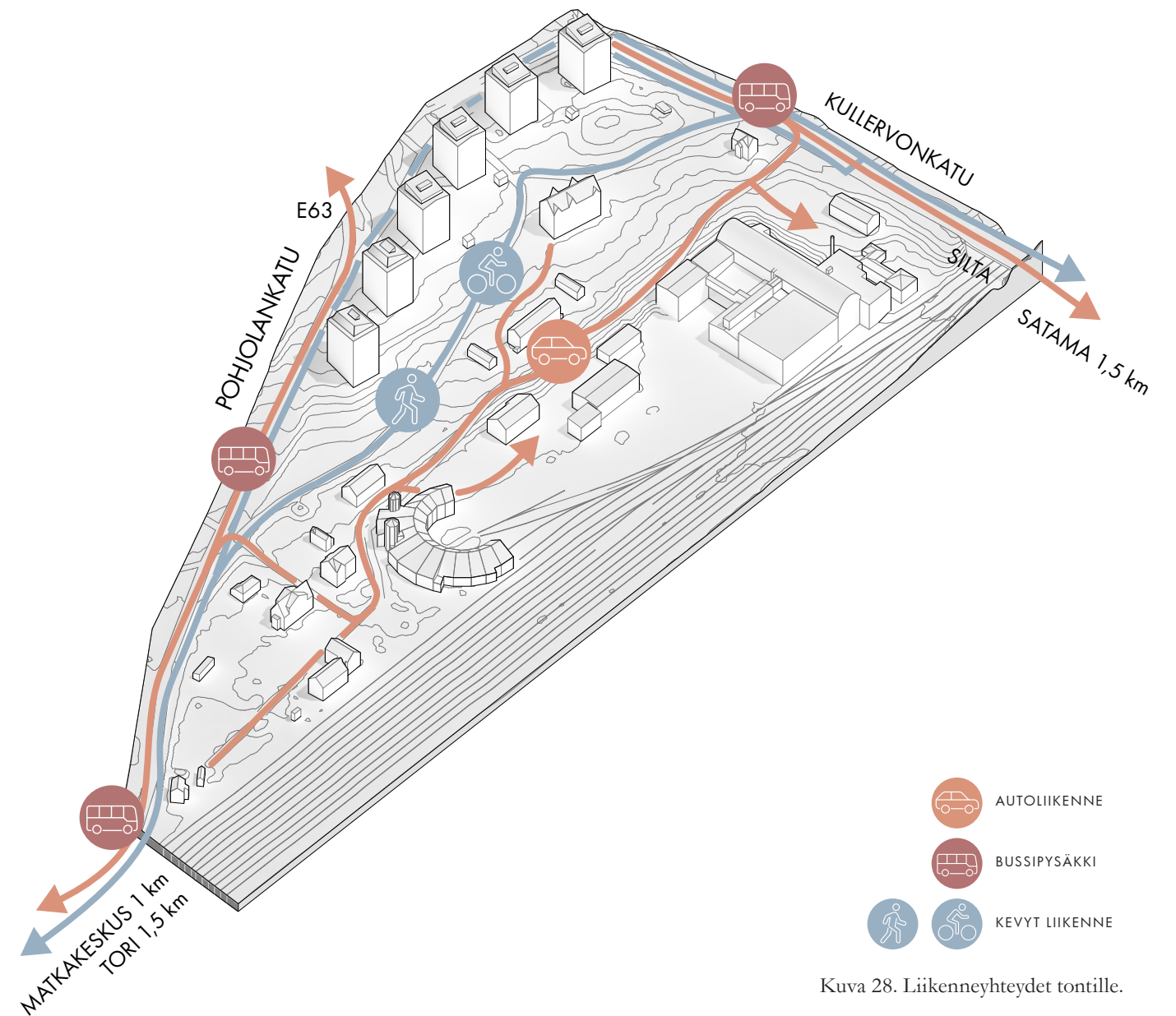
SAAVUTETTAVUUS JA LIIKENNE

Konepajan alue sijaitsee Kuopion kaupunkirakenteessa potentiaalisella sijainnilla, kävelyetäisyydellä ruutukaavakeskustasta ja Maljalahden venesatamasta. Kaupungin suunnitelmissa Konepajan alue kuuluu jalankulkualan reunavyöhykkeeseen (Kuopion kaupunki 2020a, 19). Matkaa torille ja satamaan on noin 1,5 kilometriä ja rautatieasemalle sekä uudelle Matkakeskukseksi noin kilometrin verran. Yllä oleva kuva 27. havainnollistaa alueen yhteyksiä ja toimintoja.

Konepajan lähiympäristö on asutuspainotteista, ja alueen lähimmät kaupat ja ravintolat sijaitsevat

pienessä Männistön ostoskeskuksessa (5). Konepajan vastapäätä sijaitsee huoltoasema ja parin sadan metrin päässä nuorisotalo Latari. Vanhan ratapihan eteläpuoli on raideliikenteen käytössä. Nykytilanteessa radan eteläpuolella sijaitsee pääosin toimisto-, varasto- ja teollisuusrakennuksia, ja rannan tuntumaan on rakentumassa uusia asuntoja. Kaupalliset palvelut painottuvat torin ympäristöön, jossa erilaisia toimintoja ja palveluita on runsaammin.

Konepajan kannalta ratapihan estevaikutus heijastuu kaikkiin liikkumismuotoihin. Liikuttaessa niin autolla, pyörällä tai kävellen, rata on joko ylittävä tai alitettava. Konepajan kannalta lähin yhteys on Kullervonkadulla radan ylittävä silta, joka sijaitsee

Kuva 28. Liikenneyhteydet tontille.

aivan Konepajan vieressä. Joukkoliikenneyhteyksien puolesta Konepajan alueen saavutettavuus on kohtuullinen, ja matkaa lähimmille paikallisliikenteen bussipysäkeille on 100–450 metriä. Kullervonkatua pitkin liikennöivät bussit kulkevat noin puolen tunnin välein, ja Pohjolankatua kulkevat linjat noin 20 minuutin välein (Kuopion kaupunki 2020a, 19).

YHTEYDET TONTILLE

Vanhan käyttötarkoituksen ja eristyneen luonteensa takia ajoyhteydet tontille ovat kapeat, ja kevyen liikenteen reitit tontille vaativat kehittämistä. Vastakkain asettuneet suuret rakennusmassat, Konepaja ja Veturitalli, rajoittavat kulkua tontin

itä- että länsipäädyistä. Etelän suunnassa kulkua estää käytössä oleva ratapiha. Pohjoisen puolella yhteyksiä rajoittavat maaston muodot ja puistoalue. Nykytilanteessa Konepajan päätulosuunnat ovat lännestä vanhan ratapihan poikki ja pohjoispuolelta siipiosien vierestä. Rakennuksen itäpuolelle on myös ajoyhteys Kullervonkadulta. Tällä hetkellä rakennusten väliin jäävä vanha ratapiha-alue toimii pysäköintikenttänä, mutta alueen muuttuessa pysäköinnin tarve todennäköisesti kasvaa ja tilalle tarvitaan uusia ratkaisuja. Tällä hetkellä liikkuminen alueella on jäsentymätöntä ja rakennuksilla ei ole selkeitä pääsisäänkäyntejä, sillä ratapihan raiteet ovat pitkälti määritelleet koko alueen liikkumiseen lojikkaa.

RATAPIHAN NYKYTILANNE

Nykyisin Kuopion ratapiha on kokonaisuudessaan noin 100 metrin levyinen ja noin 800 metriä pitkä alue, jonka kautta kulkee Kuopion ja Iisalmen välisen radan pääraide (Puurunen et al. 2018, 150). Rautatieaseman edustalla kulkevat raiteet palvelevat henkilöliikennettä, ja Konepajan edustalla, ns. Vanhan Aseman alueella, ratapiha seisontaraiteineen toimii tavara-asemana (Kuopion kaupunki 2020a, 20). Tavararatapiha palvelee mm. alueen kierrätysmetallin ja raakapuun kuljetuksia sekä paikallisen aaltopahvitehtaan kuljetuksia. Yhteensä ratapihalla pysähtyy noin 9100 junaa vuosittain. (Väylävirasto 2021).

Nykytilanteessa radan tekninen kunto ja toiminnallisuus on vanhentunutta ja raiteiden kapasiteetti on riittämätön. Selvitysten perusteella sekä henkilö- että tavararatapiha on kunnostettava kokonaisuudessaan, joko kerralla tai vaiheittain. Tulevaisuudessa mahdollisesti kasvavat henkilö- ja tavaraliikenteen määrät sekä mahdollinen lähijunaliikenteen aloittaminen kasvattaisivat ratapihan tarpeita entisestään. Kuopiossa nykyisen ratapihan laajentaminen on haastavaa, sillä sen välittömässä ympäristössä ei ole tilaa laajentumiselle. (Myllymäki & Viljanen 2020, 3, 25.) Tällä hetkellä käynnissä ovat Kuopion aseman ympäristön kunnostustyöt, jotka valmistuvat aikataulun perusteella vuonna 2024 (Väylävirasto 2021). Tavararatapihan muutokset ja korjaamisen aikataulu selvinnee tarkemmin tulevaisuudessa.

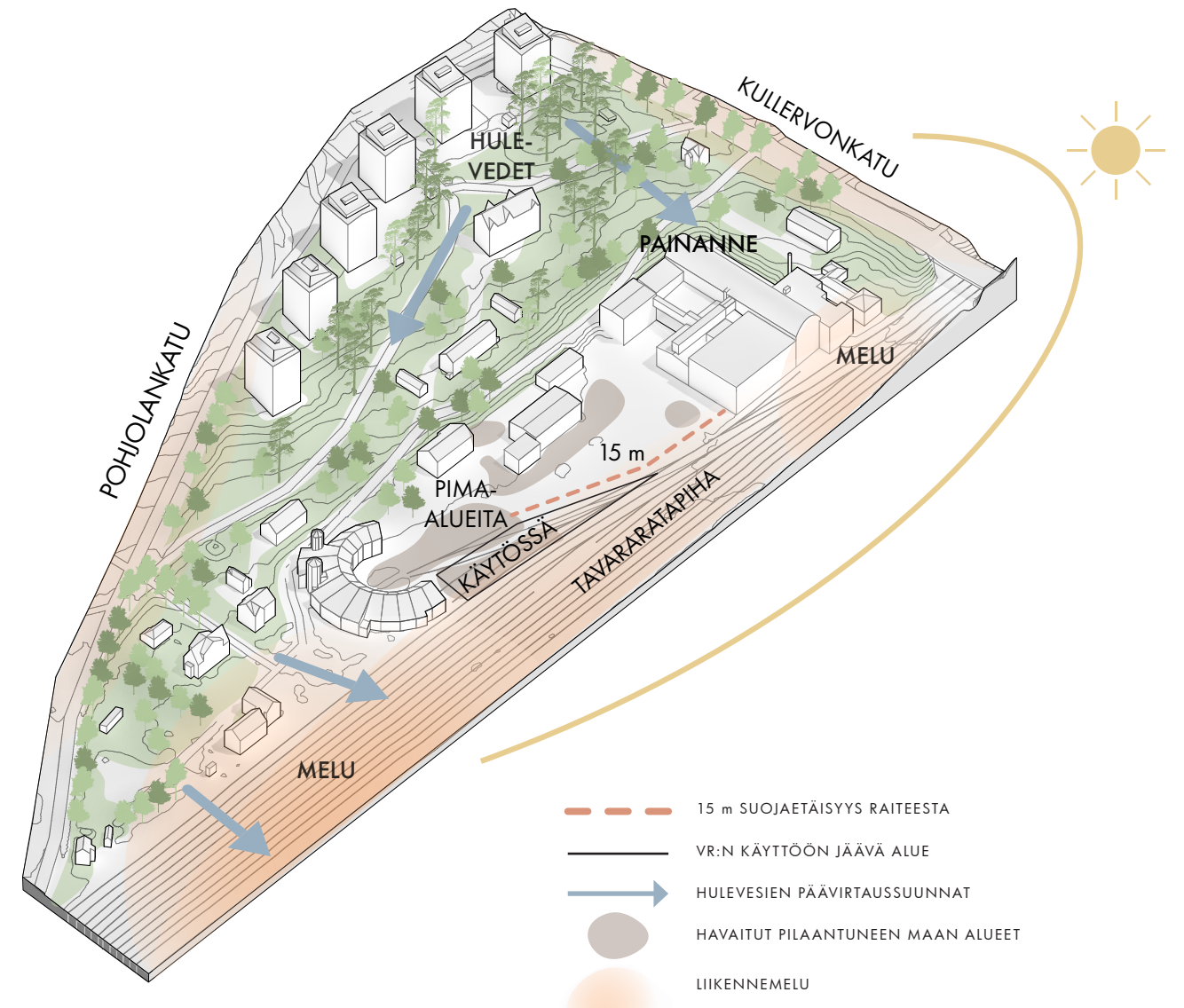
Konepajan kannalta merkittävää on, tarvitaanko vanhan ratapihan raiteita ja kääntöpöytä tulevaisuudessa. Toistaiseksi alueelle johtaneita raiteita on käytetty huoltokaluston seisonta- ja varikkoraiteena (Myllymäki & Viljanen 2020, 25). Tämänhetkisen tiedon valossa Veturitallien edessä olevaa kääntöpöytää ei tarvita enää tulevaisuudessa raitioliikenteen käyttöön, mutta Veturitallin päädyistä jää vielä pieni alue VR:n junakaluston huoltoa varten (Rainio 2021). Alue on esitetty viereisessä kuvassa 29.

MELU JA TÄRINÄ

Konepajan tontin sijainti käytössä olevan ratapihan kyljessä ja raideliikenteen jättämät jäljet luovat reunaehtoja vanhojen rakennusten käyttötarkoituksen muutokselle sekä tontin mahdolliselle täydennysrakentamiselle.

Kohteesta tehtyjen selvitysten perusteella Konepajan suunnittelualueen kannalta merkittävimpiä melulähteitä ovat rautatieliikenne ja Pohjolankadun ja Kullervonkadun liikenne. Raideliikenteen lisäksi ratapihalla suoritetaan päiväaikaan jonkin verran junien yhdistelyä ja muuta ratapihatoimintaa. Jos alueelle rakennetaan esimerkiksi asuntoja, tulisi rakennusmassat sijoittaa ratapihan puolelle tonttia, jotta piha-alueet jäävät melulta suojaan. Lisäksi melun leviämistä tulisi estää esimerkiksi aidoilla, piharakennuksilla tai sijoittamalla asuntojen ulkoalueet pihakannelle melunlähteen yläpuolelle. (Hägerth et al. 2016, 4, 13–14.)

Melutasolaskelmien lisäksi tontille sijoitettaviin toimintoihin kohdistuvaa runkomelua ja tärinää on tutkittu paikan päällä tehdyillä mittauksilla ja arvioinneilla. Tulosten perusteella runkomelun desibeliarvot pysyvät asumiselle sallituissa arvoissa 15 metrin suojaetäisyydellä lähimmästä raiteesta. Lisäksi suunnittelussa on huomioitava, että asuintiloja tai muita melulle herkkiä tiloja ei saa sijoittaa katutasoon tai maanalaisiin tiloihin radan läheisyydessä. Mittaus- ja arviointituloksien mukaan raideliikenteen tärinä ei aiheuta vaurioriskiä tontin rakennuksille eikä olemassa olevista rakennuksista ole havaittavissa merkkejä tärinän aiheuttamista vaurioista. Tulosten perusteella tärinä ei aiheuta haittaa asumis- ja käyttöviihtyvyydelle eikä erityisvaatimuksia rakennusten välipohjille tai rakennusten korkeudelle suojaetäisyyden ollessa 15 metriä. (Laivoranta et al. 2016, 4, 11.) Konepajan käytön kannalta ratapihalla ei oletettavasti ole merkittäviä vaikutuksia tuleviin käyttötarkoituksiin. Kuitenkin esimerkiksi täysin tärinätöntä tai akustisilta vaatimuksiltaan häiriötöntä tilaa vaativat toiminnot, kuten datakeskus tai äänityö eivät välttämättä sovellu ratapihan puoleisiin tiloihin.

Kuva 29. Maankäyttöön vaikuttavat olosuhteet ja tekijät (perustuu Hägerth et al. 2016, Kuopion kaupunki 2020, Rainio 2021, Ramboll 2020).

MAASTO JA KASVILLISUUS

Konepajan alueen maaston muodoilla, maaperän kunnolla ja hulevesien hallinnalla on vaikutuksia uusien toimintojen sijoitteluun, liikennejärjestelyihin sekä rakennuksiin kohdistuviin riskeihin.

Tällä hetkellä Konepajan alueen ympäristö on suurimmaksi osaksi sora- ja asfalttipintaista tasaista kenttää, ja alueen pohjoisosan rinteessä esiintyy niittykasveja ja runsaasti eri puulajeja (Urho 2019, 3). Konepaja-rakennus sijaitsee tontilla rinteeseen tehtyä pengerrystä vasten. Rinteen muodostamat tasoerot vaikuttavat rakennuksen sisäänkäynteihin, ja jyrkkää rinteä pitkin laskevat hulevedet voivat aiheuttaa kosteusteknisiä ongelmia Konepajan rakenteisiin.

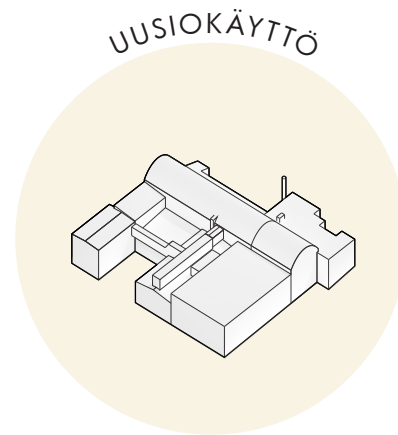
Vuoden 2000 jälkeen alueelle on tehty lukuisia maaperätutkimuksia, joiden perusteella alueen maaperä luokitellaan ainakin paikoin pilaantuneeksi tai sen pilaantuneisuus on mahdollista (Kuopion kaupunki 2020a, 19). Ramboll Finland Oy:n tutkimuksissa havaitut pilaantuneet maaperäalueet on esitetty viereisessä kuvassa. Maaperän kunnolla on mahdollisesti vaikutuksia alueen täydennysrakentamiselle.

KATSAUS ALUEEN TULEVAISUUTEEN

Konepajan alue on muuttumassa raideliikenteen käytöstä asuin-, työpaikka-, liike- ja yleisten rakennusten alueeksi.

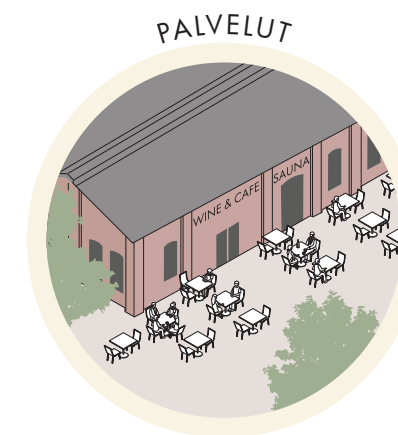
Vanhan Aseman alueen täydennysrakentaminen tuo alueelle uusia asukkaita.

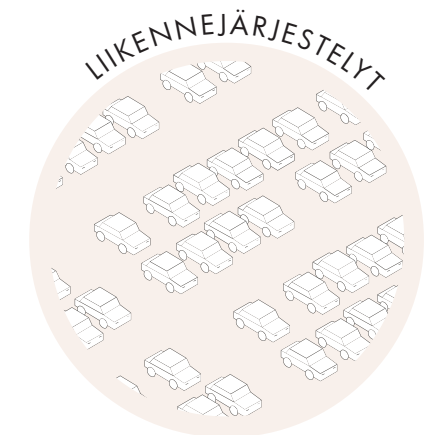
Alueen vanhojen rakennusten käyttötarkoitukset muuttuvat. Toiminnot on yhteensovitettava uuden asuinalueen kanssa.

Maan ja kiinteistöjen omistajilla on vaikutus siihen, miten aluetta kehitetään ja nykyisiä rakennuksia käytetään.

Asukasmäärän kasvaessa myös palvelutarve kasvaa. Nykytilanteessa palvelut sijaitsevat Männistössä ja keskustassa.

Alueen kehitys vaatii uusia järjestelyjä kevyen liikenteen reitteihin, tontille ajoon ja pysäköintiratkaisuihin. Suunnittelussa on huomioitava tulevaisuuden liikkumismuodot.

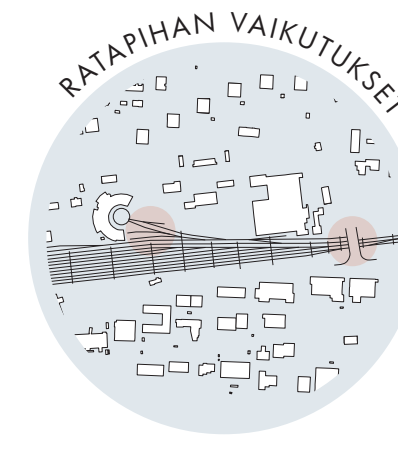
Kaupunkikuvaa kehitetään nykyistä viihtyisämmäksi alueen ominaispiirteet huomioiden.

Alue kuuluu RKY-alueeseen ja osa rakennuksista on suojeltuja, mikä on huomioitava täydennysrakentamisen suunnittelussa. Oletettavasti kuitenkin joitakin huonokuntoisia tai historiallisilta arvoiltaan vähäisempiä rakennuksia puretaan.

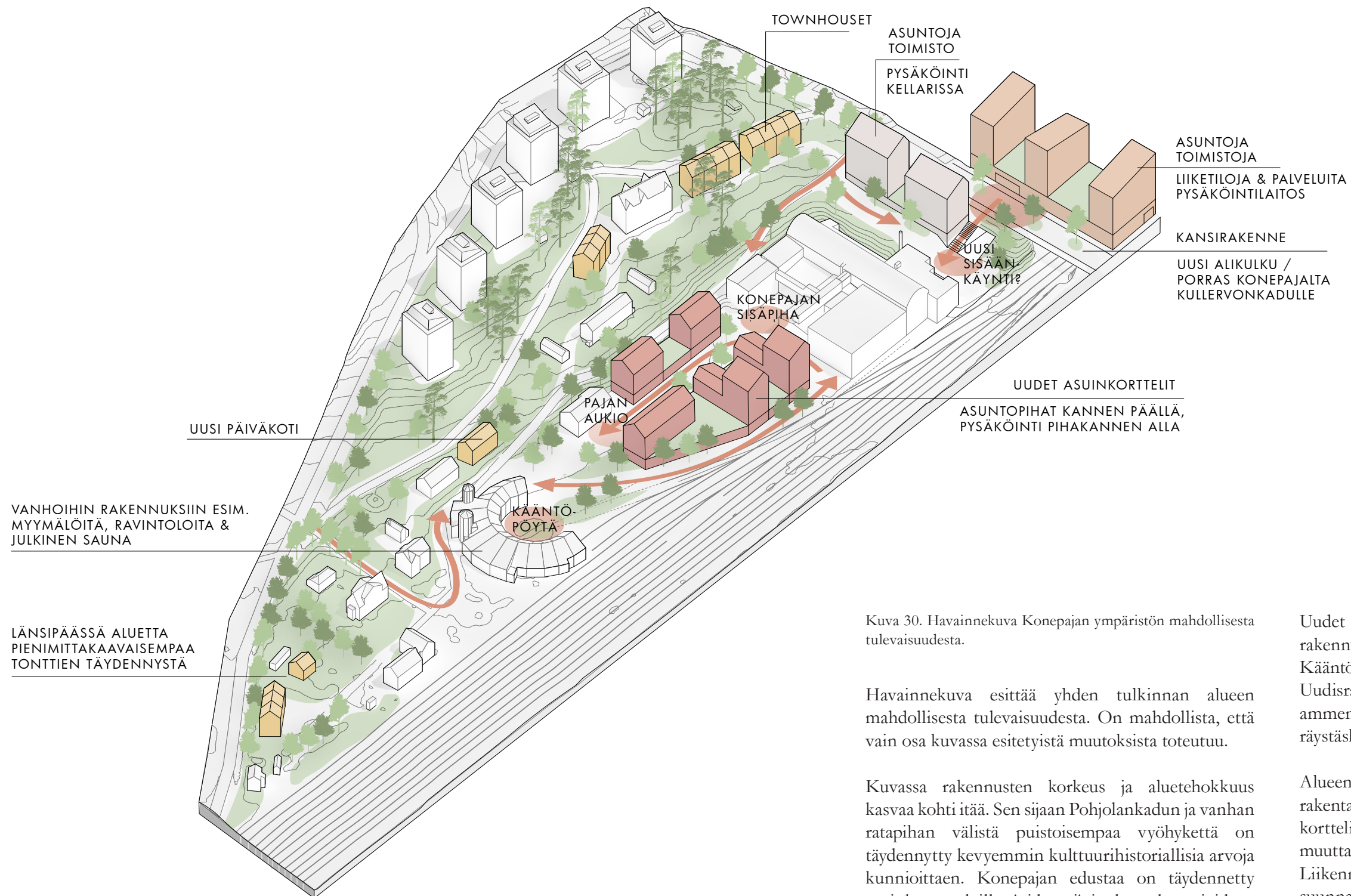

Konepajan kannalta Kullervonkadun täydennysrakentaminen ja mahdollisesti toteutuva kansirakenne olisi merkittävä muutos. Yhteys Konepajasta kannelle ja keskustoimintojen kortteliin parantaisi Konepajan saavutettavuutta.

Kääntöpöydän ja raiteiden käyttö ratapihatoimintaan päättyy, mutta tavara-aseman tulevalla saneerauksella voi olla vaikutuksia Konepajan alueen kehittymiseen. Veturitallin päätyyn jää pieni alue VR:n käyttöön.

HAVAINNEKUVA KONEPAJAN ALUEEN MAHDOLLISESTA TULEVAISUUDESTA

Kuva 30. Havainnekuva Konepajan ympäristön mahdollisesta tulevaisuudesta.

Havainnekuva esittää yhden tulkinnan alueen mahdollisesta tulevaisuudesta. On mahdollista, että vain osa kuvassa esitetyistä muutoksista toteutuu.

Kuvassa rakennusten korkeus ja aluetehokkuus kasvaa kohti itää. Sen sijaan Pohjolankadun ja vanhan ratapihan välistä puistoisempaa vyöhykettä on täydennetty kevyemmin kulttuurihistoriallisia arvoja kunnioittaen. Konepajan edustaa on täydennetty asuinkerrostaloilla, joiden sijoittelussa huomioidaan alueen sisäinen liikenne, alueelle ominaiset näkymälinjat sekä ratapihan aiheuttamat vaatimukset asumiselle.

Uudet korttelit ja katulinjat rajaavat vanhojen rakennusten eteen kolme erilaista kaupunkitilaa: Kääntöpöytä, Pajan aukio ja Konepajan sisäpiha. Uudisrakennukset soveltuvat vanhalle ratapihalle ammentaen aiheita alueen kattomuodoista, räystäskorkeuksista ja materiaalimaailmasta.

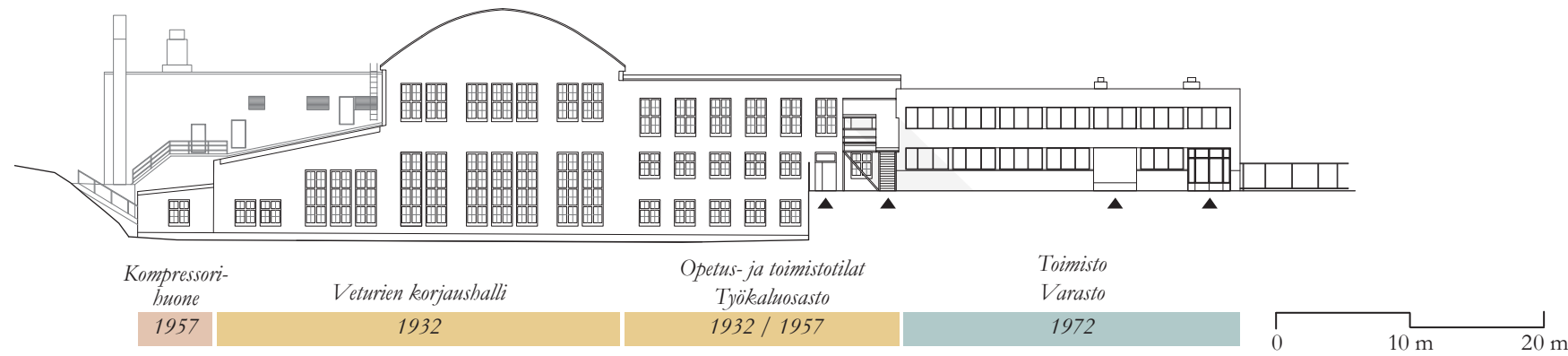
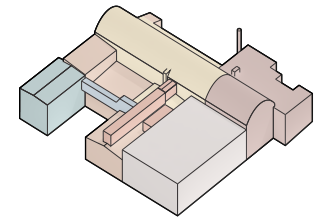
Alueen itäpuolella Kullervonkadun täydennysrakentaminen ja uuden keskustatoimintojen korttelin nouseminen Konepajaa vastapäätä muuttavat Konepajan asemaa kaupunkirakenteessa. Liikennevirtojen lisääntyessä Kullervonkadun suunnasta Konepajan itäpuolen aktivoiminen ja uuden sisäänkäynnin järjestäminen lisäävät Konepajan saavutettavuutta ja käytettävyyttä.

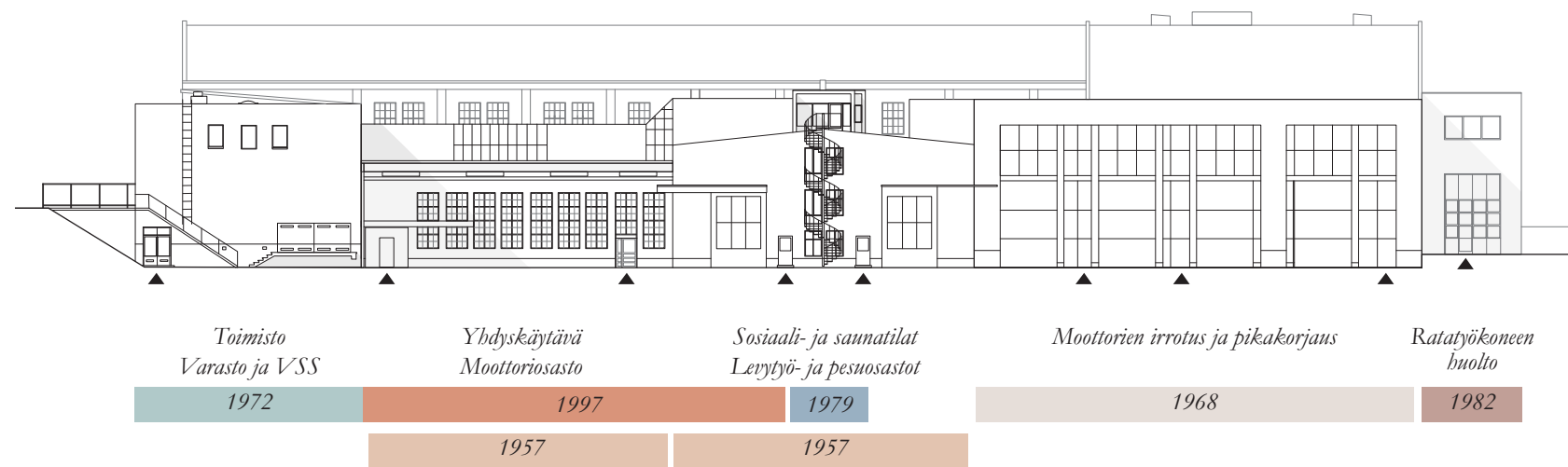
KONEPAJA OMINAISPIIRTEET JA SOVELTUVUUS

Luvussa 4 selvitetään Konepajan ominaispiirteitä ja arvioidaan rakennuksen soveltuvuutta uusiin käyttötarkoituksiin. Rakennustyyppiltään Konepaja on käyttörakennus, joka on rakentunut nykytilaansa usean eri vuosikymmenen aikana. Rakennuksen historiaa, mittasuhteita ja tilojen luonnetta käydään läpi yksi rakennuksen osa kerrallaan.

KONEPAJAN SUUNNITTELU JA RAKENNUSVAIHEET

Kuva 31. Konepajan julkisivu pohjoiseen.

Kuva 32. Konepajan julkisivu länteen.

Kuva 33. Konepajan julkisivu etelään.

Vaikka rautateiden rakennuksia on rakennettu valtava määrä, rakennusten suunnittelijoista on hyvin vähän tietoa. Keskusjohtoisesti toimineesta rakentamisesta johtuen rautatiearkkitehtuuri oli hyvin yhtenäistä, ja anonymisuus oli rautateiden arkkitehtuoriosastolle ominaista. (Puurunen et al. 2018, 26.) Rakennusten piirustukset hyväksyttiin Rautatiehallituksen arkkitehdilla, mutta todennäköisesti varsinaisena suunnittelijana oli saattanut toimia joku muu henkilö. Konepajan piirustusten nimiötietojen perusteella, alla olevassa listauksessa ensimmäisenä mainittu henkilö oli todennäköisesti suunnittelija eli ”piirtäjä”, ja jälkimmäisenä nimetty henkilö oli piirustukset hyväksynyt arkkitehti. Konepajan suunnittelijat olivat pitkälti koulutukseltaan arkkitehteja, mutta 60- ja 70-luvuilla Konepajaa suunnitelleen V. Väänänen tiedettiin olleen rakennusmestari. (Martikainen et al. 2016, 114–115.) Viereisistä julkisivukuvista voi hyvin tunnistaa eri suunnittelijoiden ja aikakausten vaikutukset Konepajan arkkitehtuuriin.

KONEPAJAN RAKENNUSVAIHEET JA SUUNNITTELIJAT

- 1932 Tiilinen konepaja
- Jalmari Vesuri, Thure Hellström
- 1957 Koneistusosasto ja veturien pesuosasto
- J.F., Jarl Ungern
- 1968 Veturinkorjauspajan laajennus
- V. Väänänen, V.R. Rytöhonka
- 1972 Varasto- toimisto- ja väestönsuojasiipi
- V. Väänänen, Olavi Lehtonen
- 1979 Henkilöstön sosiaalityöjen saneeraus ja laajennus
- Lasse Kajander, Olavi Lehtonen
- 1982 Korjaushallin laajennus ja ruokala
- Lasse Kajander, Olavi Lehtonen
- 1997 Yhdyskäytävä

(Martikainen et al. 2016, 114–223).

Kuva 35. Näkymä Kullervonkadulta kohti Konepajaa.

Kuva 36. Vuonna 1957 valmistunut hallisiiven pääty.

Kuva 37. Lähestyminen kohti vuoden -82 ruokala- ja sosiaalityötilojen sisäänkäyntiä on kapea ja julkisivut umpinaisia.

Kuva 38. Vuoden -68 hallin julkisivupinnat on jaettu eri kokoisiksi kentiksi.

Kuva 39. Rakennuksen osien väliin jää sisäpihamainen ulkotila. Yläpuolella kulkee rakennuksen osia yhdistävä käytävä.

Kuva 40. Konepajan julkisivujen tiililadonnasta ja sävyeroista voi tunnistaa rakennuksen vaiheita ja kerrostumia.

KONEPAJAN YLLÄPITO JA NYKYINEN KUNTO

RAKENNUKSEN KÄYTTÖ JA YLLÄPITO

VR:n Kuopion konepajalla on huollettu ja korjattu erityisesti höyryvetureita ja myöhemmin kaluston uudistuttua dieselvetureita. Lisäksi Konepajalla valmistettiin ja korjattiin ratatyövaunuja vuosina 1975–2002. Konepaja toimi VR:n käytössä aina vuoteen 2002 saakka, jolloin sen toiminta lakkautettiin Kuopiossa. Konepajan lopetettua osa huolto- ja toimistotiloista säilyi kuitenkin jonkin aikaa VR-Trackin käytössä (Martikainen et al. 2016, 125.) Tämän jälkeen Konepajan tilat ovat toimineet muun muassa Savon ammattiopisto Sakkyn luokka- ja pajatiloina sekä yksittäisten yritysten ja toimijoiden varasto-, toimisto- ja huoltotiloina. Lisäksi Konepajan hallissa on parina viime vuonna järjestetty ANTI-festivaalin tapahtumia. (Järvinen 2021.)

Vaikka Konepaja on ollut vajaakäytöllä jo vuosia, on rakennuksen välttämättömästä ylläpidosta ja huollosta pidetty kiinni. Viimeisimpinä VR:n käyttövuosina rakennus oli kuitenkin päässyt melko huonoon kuntoon, joten Konepajalla on tehty joitakin korjaus- ja muutostöitä. Esimerkiksi vuonna 1957 rakennettuun moottoriosastoon on tehty mittava kattoremontti, jonka yhteydessä suurin osa hallin kattolyhdyistä poistettiin ja eristettiin umpeen. (Järvinen 2021.)

Nykytilanteessa rakennuksella ei ole selkeää suuntaa tulevaisuudesta, joka ohjaisi sen säilymistä ja korjaamista. Tämä heijastuu tapaan, jolla rakennuksen korjauksia ja muutoksia on tehty. Volyymiltaan suurten hallien ylläpito tyhjiällä hukkaa resursseja, ja tiloille tarvittaisiin pysyvämpää käyttöä, jotta rakennuksen korjaaminen olisi mahdollista. Uhkana on, että rakennuksen kunto ja arvot rapistuvat hiljalleen, jos tärkeitä korjauksia ei pystytä toteuttamaan laadulla ja ajoissa. Tulevaisuuden kannalta uusien käyttötarkoitusten selvittäminen on siis tärkeää, jotta korjaukset voidaan suunnitella kestävästi ja rakennuksen arvokkaat piirteet huomioiden.

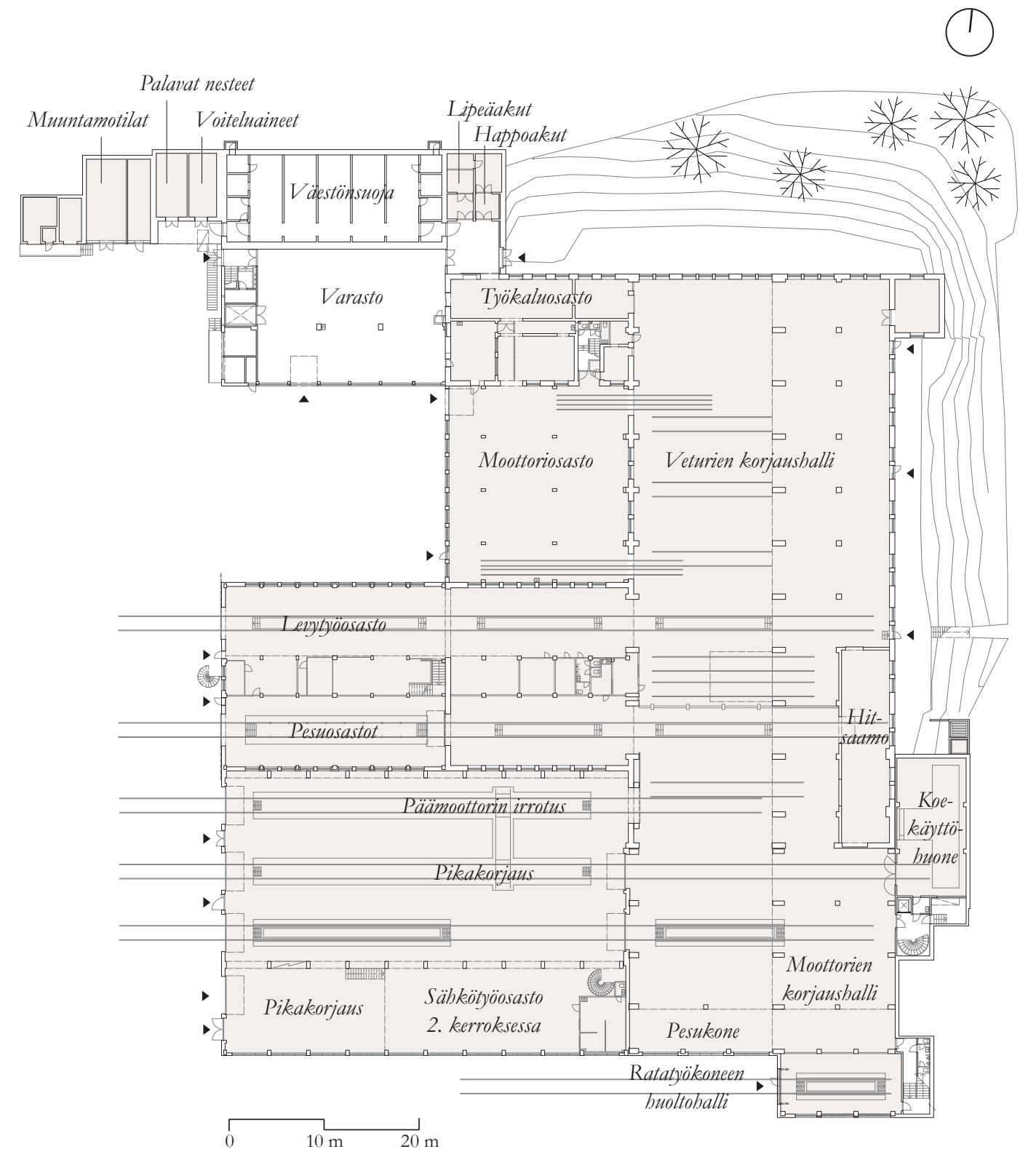
RAKENNUKSEN KUNTO JA RISKIT

Konepajan kuntoa ja riskejä on arvioitu Rambollin laatimassa rakennusteknisessä riskiarvio-selvityksessä (2020). Riskiarvio on tehty rakennushistoriallisen selvityksen ja paikan päällä tehdyn aistinvaraisen havainnoinnin perusteella. Kohteessa ei ole tehty tarkempia haitta-aine- tai kuntotutkimuksia. Arvion perusteella Konepajan merkittävimpiä riskejä ovat:

- alapohjiin ja pystyrakenteiden alaosiin aiemmasta käytöstä mahdollisesti imeytyneet haitta-aineet,
- 70-luvun ulkoseinärakenne,
- rinteeseen vastaisiin rakennusosiin kohdistuva kosteusrasite ja
- rakennekerrosten mahdollisesti sisältämät asbesti- ja muut haitalliset aineet. (Nordberg 2020, 5–6, 24–52.)

Erityisesti haitta-aineiden imeytyminen rakenteisiin on riski, joka toteutuessaan vaikuttaisi merkittävästi Konepajan tilojen käyttömahdollisuuksiin. Koska selvityksen tulokset ovat arvioita rakenteiden mahdollisista riskeistä ja todellinen korjaustarve selvitetään tarkemmilla tutkimuksilla, tässä työssä ei määritellä rakennuksen korjaamisen menetelmiä.

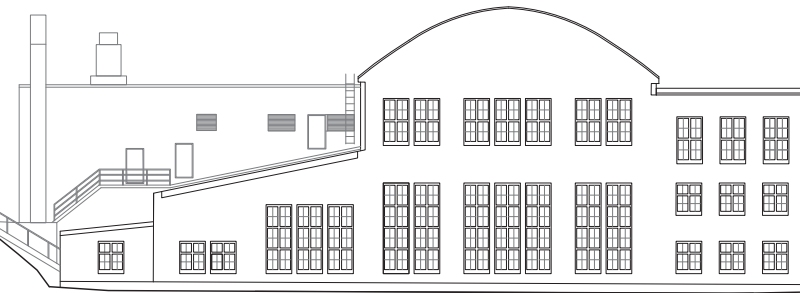
Käyttötarkoitusten arvioinnissa ja valinnassa voidaan kuitenkin käyttää alustavana lähtökohtana ns. ”likaisten ja puhtaiden” alueiden periaatetta. Ns. ”likaisessa käytössä” olleita tiloja, kuten veturien pesutiloja, ei tule muuttaa vaatimuksiltaan tiukempiin ja oleskelultaan pitkäkestoisiin toimintoihin, kuten asuin-, toimisto- tai opetustiloiksi. Konepajan tiloista tämä tarkoittaa lähes koko alimman kerroksen tiloja (ks. Kuva 34). Sen sijaan puhtaan käytön tiloja, kuten sosiaalitiloja sekä opetus- ja toimistotiloja voidaan muunnella sisäilman vaatimusten näkökulmasta vapaammin. Periaatteena on, että mitä enemmän riskejä jätetään tiloihin, sitä enemmän tilojen käyttö vaatii erottelua omiksi osastoiksi. (Nordberg 2021.) Lähtökohtana on, että uudessa toiminnassa käytettävät tilat ovat käyttäjilleen turvallisia, terveellisiä ja viihtyisiä.

Kuva 34. Konepajan 1. kerroksen toimintoja (perustuu Martikainen et al. 2016, 96; VR:n piirustusarkisto).

Todennäköisesti muilla paitsi 70-luvun osilla voi olla alapohjiin imeytyneitä haitta-aineita (Nordberg 2020, 28). Nämä tilat esitetty kuvassa ruskealla.

1932 VETURINKORJAUSHALLI

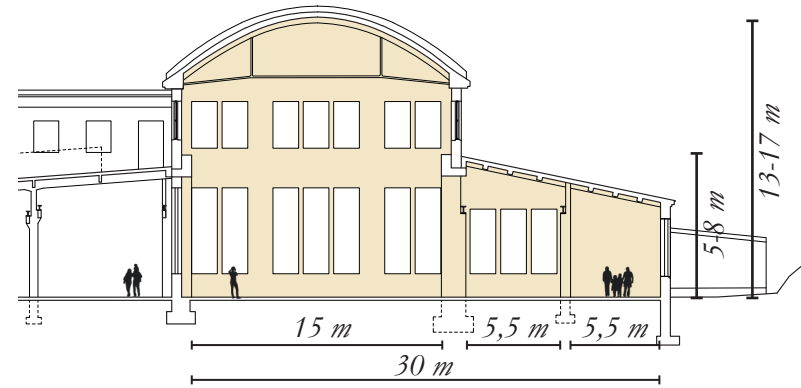

Kuva 41. Veturinkorjaushallin julkisivu pohjoiseen.

HISTORIA

Vuosina 1930–32 rakennettu veturinkorjaushalli siipiosineen on Konepaja-rakennuksen osista alkuperäisin ja arkkitehtuuriltaan omaleimaisin osa rakennuskokonaisuutta. Konepajan tilaratkaisut perustuivat veturien huollon ja korjauksen tarpeisiin, missä veturinkorjaushalli on ollut toiminnan ja samalla koko rakennuksen päätila. Huollettavat veturit ajettiin ratapihalta ensiksi raiteita pitkin purku- ja pesuosastolle ja sieltä veturinkorjaushalliin. Kaarikattoisessa hallissa vetureita liikutettiin tilassa kulkevilla nostimilla. Hallin matalammassa sivuosassa sijaitsi erilaisia työstöpisteitä pienemille koneiden osille. Kaluston kuljetusjärjestelmän lisäksi rakennuksen suurilla ikkunoilla oli tärkeä funktio, sillä 30-luvulla teollisuushallien valaistus ei ollut vielä kovin kehittyntä. (Martikainen et al. 2016, 21–25, 30, 32.)

Ensimmäiset muutokset Konepajaan tehtiin 1957, kun rakennuksen siipiosia laajennettiin ja korotettiin. Muutosten yhteydessä osa veturinkorjaushallin julkisivuista jäi laajennusten sisään. Alkuperäisessä käytössään Konepaja oli tarkoitettu höyryveturien korjaamiseen, mutta tekniikan kehittyessä myös Kuopiossa siirryttiin korjaamaan dieselvetureita, mikä osaltaan vaikutti Konepajan tilatarpeisiin. Merkittävin muutos veturinkorjaushalliin tehtiin vuonna 1982, kun vanhan hallin eteläpään julkisivu purettiin ja hallia laajennettiin radan

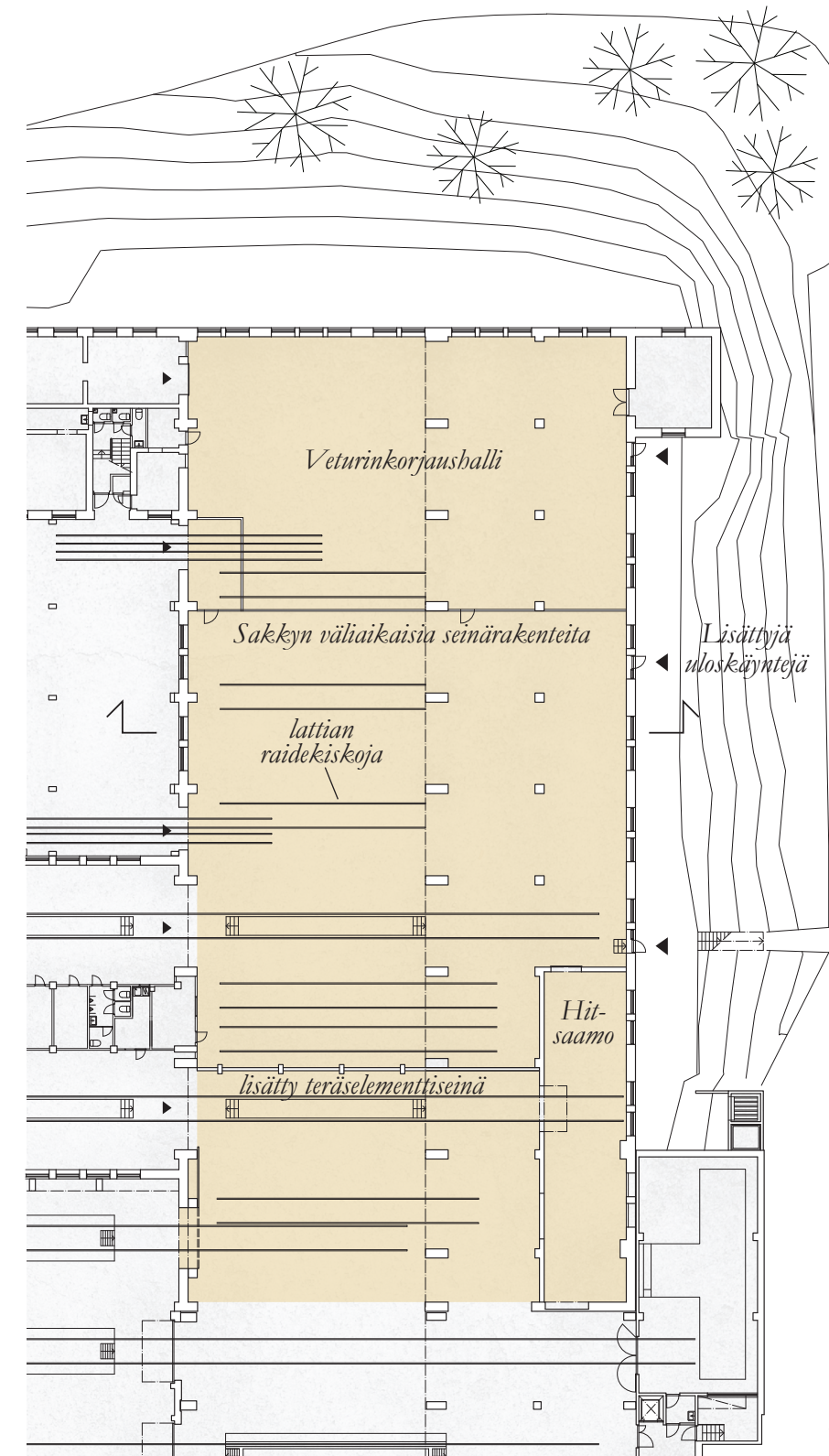
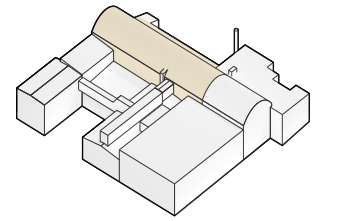

Kuva 42. Veturinkorjaushallin poikkileikkaus.

suuntaan vanhan kaarihallin muotoa mukaillen. Myöhemmin konepajatoiminnan lakattua tilan eteläpäätyyn rakennettiin hallitilan katkaiseva teräselementtiseinä. (Martikainen et al. 2016, 25, 30, 93.) Tällä hetkellä veturinkorjaushalli on osittain Savon ammattiopisto Sakkyn pajakäytössä. Lisäksi tilassa on järjestetty parina vuonna ANTI-festivaalin tapahtumia. (Järvinen 2021.) Opiston käytön aikana itäjulkisivuun on lisätty muutamia ulko-ovia (Martikainen et al. 2016, 113), ja tilaa on jaettu väliaikaisilla seinärakenteilla.

MITTASUHTEET

Veturinkorjaushalli on yksikerroksinen hallitila, joka jakautuu mittasuhteiltaan ja rakenteiltaan kahteen erilaiseen osaan. Kaarikattoinen halli on korkeimmillaan noin 17 metriä korkea, ja tilaa jakavat korkeussuunnassa hallinosturin palkisto sekä niiden yläpuolella sijaitsevat ikkunarivit. Pulpettikattoinen sivuosa on selvästi korkeaa hallia matalampi, mutta ulkoseinällä sijaitsevat korkeat ikkunat tuovat tilaan valoa. Korkea hallin osa on pilariton ja runkosyvyydeltään noin 15 metriä leveä, kun taas matalaa tilaa jakaa kattopalkistoa kannatteleva pilarivi. Matala sivuosa avautuu koko pituudeltaan korkeaan osaan, mikä voi luoda haasteita toimintojen sijoittamiselle ja tilojen tehokkaalle käytölle. Toisaalta matalampi tila voi tarjota astetta intiimimpää tilaa korkean tilan rinnalle, mikä luo tilaan monikäyttöisyyttä.

Kuva 43. Pohjapiirustusote Veturinkorjaushallista.

Kuva 44. Näkymä veturinkorjaushallista kohti hallin pohjoispäätä. Korkea kaarikattoinen halli liittyy oikealta sivultaan matalampaan pulpettikattoiseen osaan.

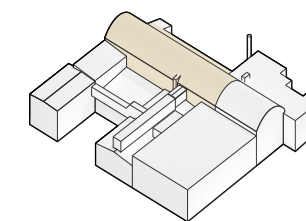
TILAN LUONNE

Nykytilanteessa veturinkorjaushalliin saavutaan pääasiassa sisäpuolelta vuonna 1957 rakennetun hallitilan läpi. Osa hallin rinteeseen suuntaan aukeavista ikkunoista on muutettu varauskäynneiksi, mutta muita yhteyksiä ulkotiloihin ei ole. Pitkä halli muodostaa kulkuyhteyden eri siipiosien välille, ja vanhoista ikkunoista ja oviaukoista aukeaa näkymiä myös ympäröiviin rakennuksen osiin. Tilana veturinkorjaushalli hahmottuu kokijalle yhtenäisenä avarana hallina. Kulkuyhteydet, näkymät ja tilan avaruus luovat veturinkorjaushalliin julkisen tilan henkeä.

Yleistunnelmaltaan tila on valoisa ja avara, suorastaan ylevä ja juhlallinen. Hallin korkeus ja kaareva katto siroine rakenteineen luovat tilaan ilmavuutta ja

rytmiä, jotka ovat veturinkorjaushallin tunnistettavia piirteitä. Pohjoispäädyn korkeat ikkunat sekä pitkien sivujen yläikkunat tuovat tilaan pehmeää luonnonvaloa. Tilan eteläpäätyn myöhemmin lisätty umpinainen teräselementtiseinä kuitenkin katkaisee kulkuyhteyden ja valon pääsyn halliin etelän suunnasta.

Kiinnostavina yksityiskohtina ovat kirkkailla väreillä maalatut nostimet ja teräskiskot, lattiaan jätetyt raiteet sekä vanhat valaisimet, jotka muistuttavat tilan aiemmasta käytöstä. Tilan rouheutta lisäävät betonirakenteissa näkyvät muottilaudoituksen urat ja eri materiaalien liitokset. Kokonaisuutena vanha veturinkorjaushalli on kontrastinen: yhtä aikaa siro ja massiivinen, tilana muita yhteen liittävä mutta samalla hieman sivussa, kiinni jyrkässä rinteessä.

Kuva 45. Pulpettikattoista hallin osaa jakavat betoniset pilaririvistöt.

Kuva 46. Betonirakenteet ja nostinkiskot tuovat tilaan kiinnostavia yksityiskohtia.

Kuva 47. Hallin pohjoispääty katkeaa Konepajan toiminnan päättymisen jälkeen lisättyyn teräselementtiseiniin. Kuvassa oikealla vanha oviaukko on peitetty pressulla.

OMINAISPIIRTEIDEN ARVIOINTI

Ominaispiirteet	Veturien korjaushalli, 1932	Asuminen	Toimisto	Liikuntatila	Paja- / ja tuotantotila	Kirjasto / monitoimitila	Opetustila	Yleisötila	Liiketila / ravintola	Varasto	Paikoitus
Alkuperäinen käyttö	Veturien korjaus	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Tilajako	Avoin halli + sivuosa	0	0	2	2	1	0	1	1	1	1
Kerrosluku	1	0	1	2	2	2	2	2	2	2	1
Kerroskorkeus	13-17 m, 5-8 m	0	0	1	2	1	1	2	1	2	0
Runkosyvyyks	30 m (*15 m, 5,5 m, 5,5 m)	0	1	1	2	2	1	1	1	1	1
Ikkunajako ja -sijainti	Vaihtelee eri julkisivuilla, 2-6 m	0	1	2	2	2	1	1	1	1	2
Ulkoyhteydet	Toisten tilojen kautta, kolme varauloskäyntiä	0	0	2	1	1	1	1	0	1	0
Sisäyhteydet	Aukeaa ympäröiviin tiloihin	0	1	2	2	2	1	1	1	1	0
Yksityisyys / julkisuus	Julkinen / puolijulkinen	0	1	2	1	2	2	2	2	0	0
		0	5	14	16	13	9	11	9	9	5

*pilarien välisen vapaan tilan leveys

0 = Soveltuu huonosti

1 = Soveltuu osittain

2 = Soveltuu hyvin tai melko hyvin

Taulukko 4. Vuoden 1932 veturinkorjaushallin ominaispiirteiden arviointi.

Arvioitujen piirteiden perusteella tilan hallimaista luonnetta voidaan hyödyntää parhaiten esimerkiksi liikuntakäytössä, paja- ja tuotantotiloina tai yleisötiloina. Lisäksi tilaa on mahdollista kehittää muihin julkisiin toimintoihin, kuten kirjastoksi. Uusien käyttötarkoitusten arvioinnissa rajoittavimpia tekijöitä ovat tilan oman sisäänkäynnin puute ja sitä myöten saapuminen muiden tilojen kautta sekä tilan kahdesta osasta muodostuva runko. Esimerkiksi tilan käyttäminen varastona, myymälänä tai paikoitushallina vaatisi uusien sisäänkäyntien tekemistä julkisivuihin tai muiden rakennuksen osien käyttämistä logistisiin tarpeisiin. Lisäksi tilan luonne rakennuksen muita osia yhdistävänä päätilana sulkee pois keskittymisrauhaa vaativat toiminnot, kuten toimisto- ja opetustilat. Myös veturien korjauksesta mahdollisesti syntyneet haitta-aineet ovat riski, jos tilat muutettaisiin opetus-, toimisto- tai asumiskäyttöön.

SÄILYTETTÄVÄÄ

- + tilan korkeus oltava havaittavissa
- + säilytetään kaarikaton rakenteet näkyvissä
- + säilytetään vähintään kaarihallin kiskot ja nostolaitteet tilassa

KEHITETTÄVÄÄ

- poistumisteiden ja yhteyksien selkeyttäminen
- teräselementtiseinän purkaminen

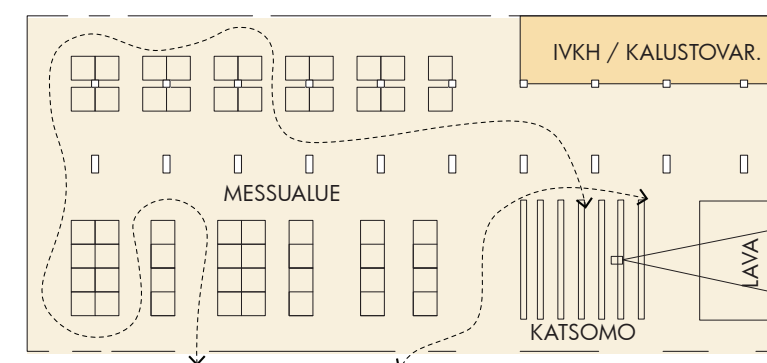
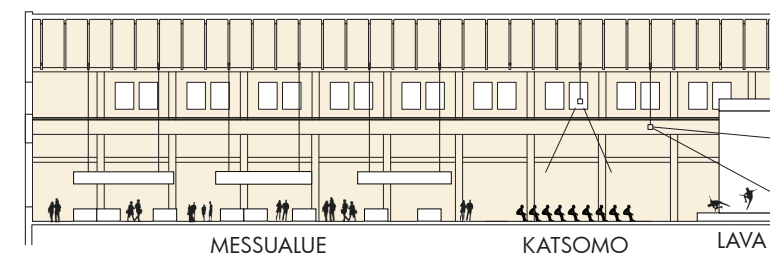
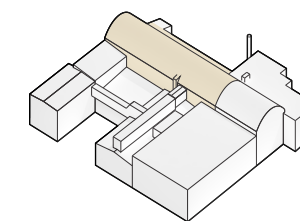
SOVELTUVAT KÄYTTÖTARKOITUKSET

- + liikuntatilat
- + paja- ja tuotantotilat
- + kirjasto / monitoimitila
- + yleisötila

EI SOVELLU

- asuminen
- toimistotilat
- opetustilat
- liiketilat
- varasto & paikoitus

KÄYTTÖTARKOITUSTEN TESTAAMINEN

Kuva 48. Kuvassa vasemmalla halli tapahtumakäytössä ja oikealla liikuntatilana.

VERSIO 1: PALAUTETAAN ALKUPERÄINEN TILAJAKO

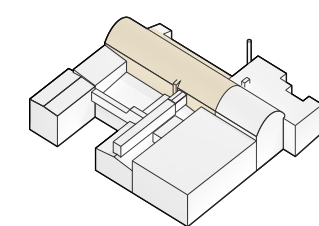
Soveltuvuus: Liikunta- ja tapahtumatilat, näyttelyt

Tilamuutokset:

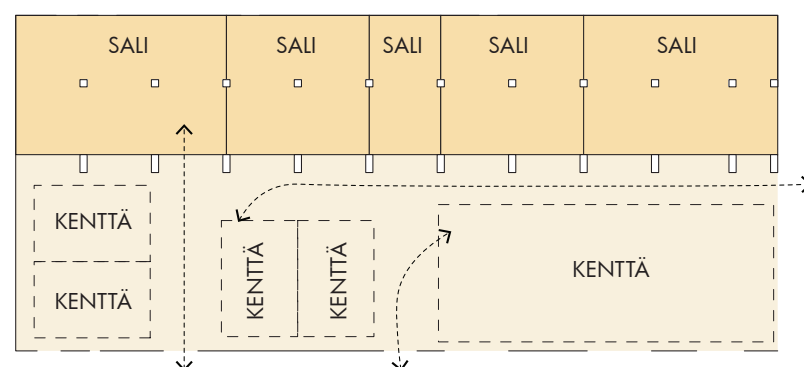
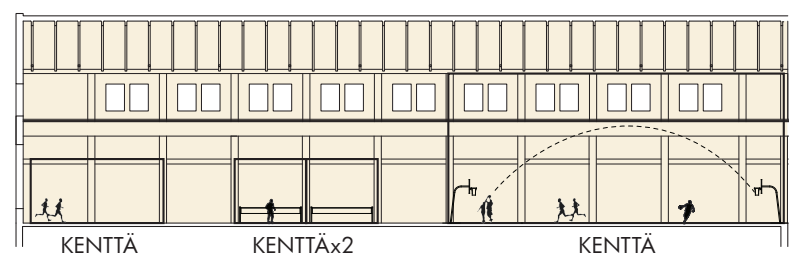
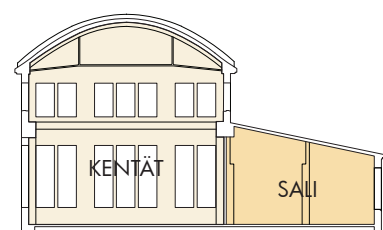
Teräselementtiseinä ja Sakkyn tilojen kevyet rakenteet puretaan. Lattian huoltomonttu täytetään tai katetaan.

Huomioita ratkaisusta:

Tila säilyy hallina, ei vaadi uusien kiinteiden rakenteiden rakentamista. Tilaa voidaan jakaa ja muunnella nopeasti eri toiminnoille kevyillä ratkaisuilla, kuten kalusteilla tai muilla tilaelementeillä. Toimintojen sijoittamisessa on huomioitava tilan korkeus ja pilarien sijainnit, esimerkiksi palloilulajit tulee sijoittaa korkeaan ja pilarittomaan hallin osaan. Kulmaan sijoitettava vanhaa hitsaamotilaa voidaan käyttää esimerkiksi teknisenä tilana tai kalustovarastona. Pukuhuoneille ja yleisö-wc:lle on löydettävä luonteva sijainti sisäänkäyntien yhteydestä.

KÄYTTÖTARKOITUSTEN TESTAUS

Kuva 49. Versiossa 2 veturinkorjaushalli voi toimia esimerkiksi liikuntatilana.

VERSIO 2: SULJETUT SALIT JA AVOIN HALLI

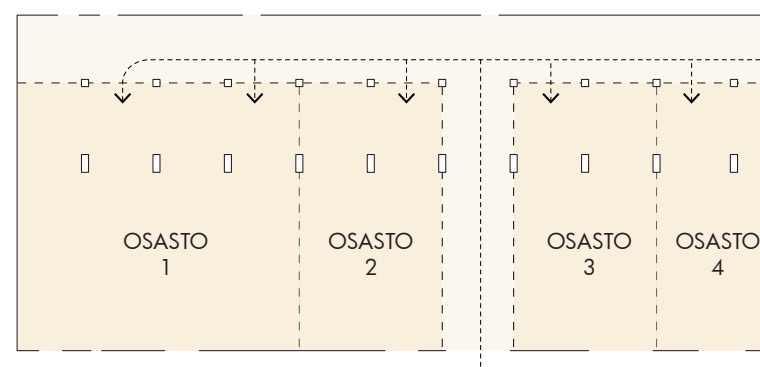
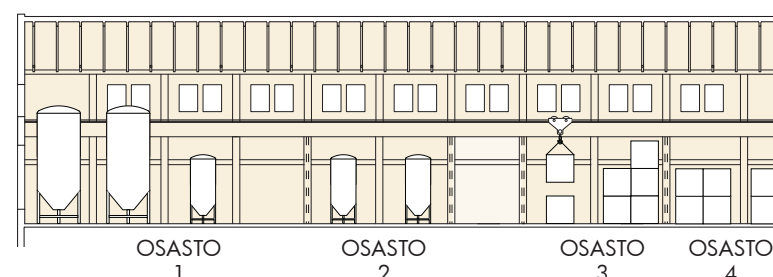
Soveltuvuus: Liikunta- ja tapahtumatilat, paja- ja tuotantotilat, kirjasto

Tilamuutokset:

Teräselementtiseinä, Sakkyn rakentamat väliseinät ja vanhan hitsaamon seinät puretaan. Lattian huoltomontut täytetään tai katetaan. Oletettavasti matalan osan nostinkiskot joudutaan purkamaan.

Huomioita ratkaisusta:

Korkea hallitila säilyy alkuperäisen kaltaisena. Matalampi sivuosa on käytetty tehokkaasti rajaamalla tilaa kiinteillä seinillä eri kokoisiksi saleiksi. Huom! Väliseiniä liittyminen matalan osan viistoon kattoon voi olla haasteellista.

Kuva 50. Versiossa 3 veturinkorjaushalli voi toimia esimerkiksi erilaisina tuotannon tiloina.

VERSIO 3: JAKO OSASTOIHIN

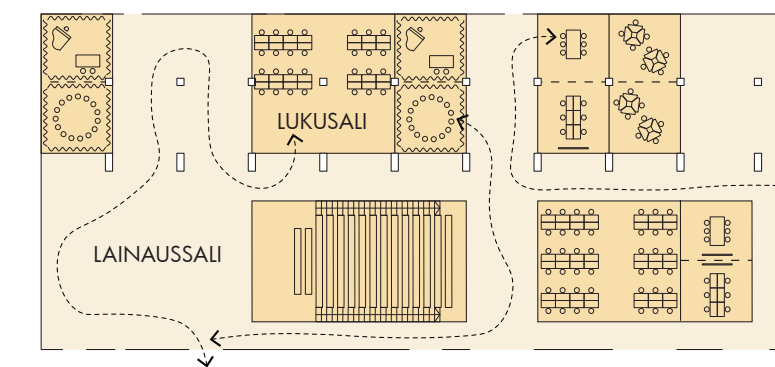
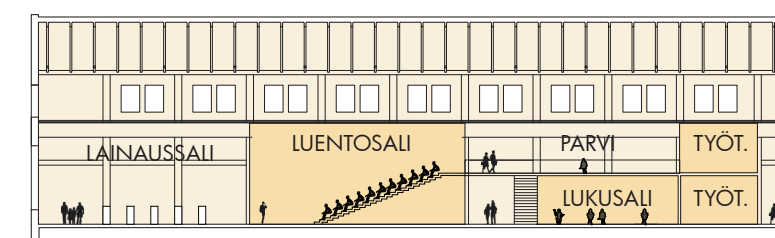
Soveltuvuus: Paja- ja tuotantotilat

Tilamuutokset:

Teräselementtiseinä, Sakkyn rakentamat väliseinät ja vanhan hitsaamon seinät puretaan.

Huomioita ratkaisusta:

Tila voidaan jakaa eri kokoisiksi osastoiksi kevyillä rakenteilla, esimerkiksi matalilla vaneriseinillä, kuten Sakkyn käytössä. Tuotanto-osastojen toiminnassa voidaan hyödyntää hallin korkeutta ja olemassa olevaa nostinjärjestelmää. Hallin matalasta sivusta on rajattu käytävä kulkemista varten. Ratkaisuna versio 3 on väliaikainen ja arkkitehtoniselta laadultaan versioista heikoin. Paja- ja verstaatoiminnassa syntyvä melu voi olla haaste avoimessa hallissa.

Kuva 51. Versiossa 4 veturinkorjaushalli voi toimia esimerkiksi kirjastona.

VERSIO 4: MONITILARATKAISU

Soveltuvuus: Kirjasto

Tilamuutokset:

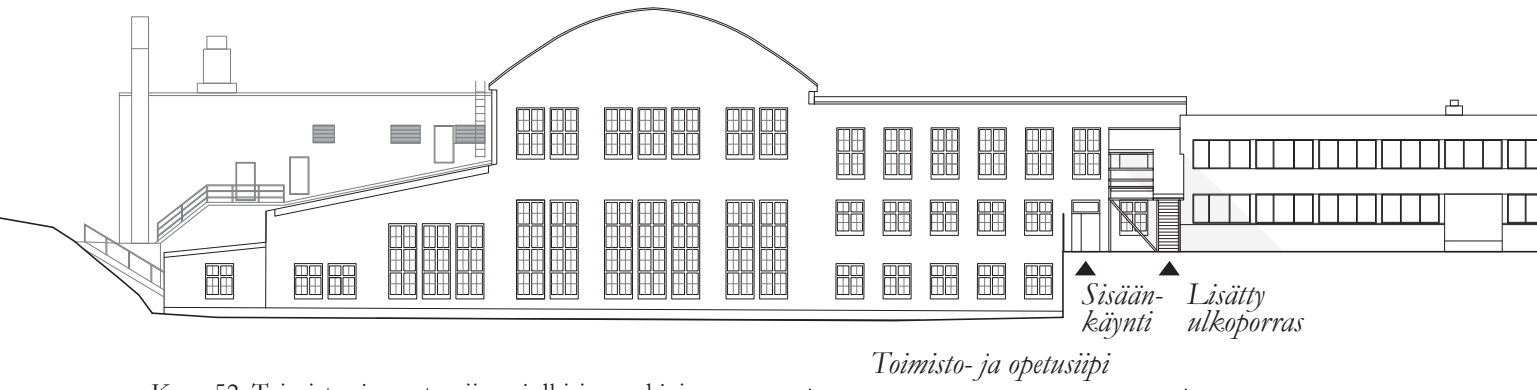
Teräselementtiseinä, Sakkyn rakentamat väliseinät ja vanhan hitsaamon seinät puretaan. Lattian huoltomontut täytetään tai katetaan. Oletettavasti matalan osan kiskot joudutaan osittain purkamaan.

Huomioita ratkaisusta:

Versiossa 4 yhdistyvät avoin hallitila, kiintein seinin rajatut matalammat salit ja studiot sekä korkean tilan keskelle sijoittuvat tilamoduulit. Ratkaisu on arkkitehtonisesti ja toiminnallisesti vaihtelevin, mutta vaatii paljon suunnittelulta ja toteutukselta, esimerkiksi talotekniikan sijoittelun osalta.

4.4

1932 JA -57 TOIMISTO- JA OPETUSSIIPPI

Kuva 52. Toimisto- ja opetussiiven julkisivu pohjoiseen.

HISTORIA

Toimisto- ja opetussiiven tilat ovat rakentuneet kahdessa vaiheessa. Ensimmäiset kaksi kerrosta ovat valmistuneet vuonna 1932 yhdessä veturinkorjaushallin ja toisen siipirakennuksen kanssa. Sitten tiloja on korotettu kerroksella vuonna 1957. Alun perin tilat ovat toimineet konepajan oppilaskouluna sekä varasto-, työnjohto- ja toimistotiloina. Alimman kerroksen tiloissa toimi työkaluosasto, joka liittyi veturinkorjaushalliin ja vuonna 1957 lisättyyn koneistusosastoon. Vuonna 1957 rakennetussa kolmannessa kerroksessa sijaitsivat muun muassa piirtämö, arkisto, neuvottelutila sekä insinöörien toimistotiloja. (Martikainen et al. 2016, 21, 39, 58–60.)

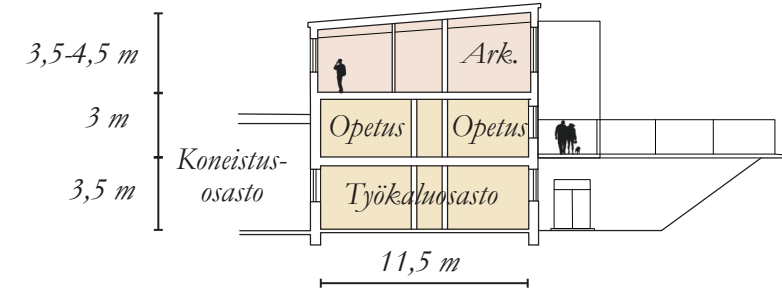
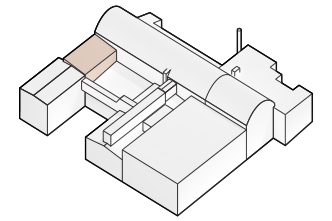
Nykyisin osa toimisto- ja opetussiiven tiloista on Savon ammattiopisto Sakkyn käytössä. Tiloja on hyödynnetty muun muassa luokkaopetukseen ja henkilöstön työtiloina, ja tiloissa on harjoiteltu mm. lvi-asennuksia. (Järvinen 2021.) Rakenteidensa puolesta siipirakennuksen tilat ovat säilyneet pääosin alkuperäisen mukaisina. Eniten muutoksia on tehty alimman kerroksen tilajakoon, kulkuaukkoihin ja -reitteihin. Sen sijaan kolmannen kerroksen tilat ovat säilyneet pääosin alkuperäisen mukaisina. Sakkyn toimintaa varten tiloihin on tehty jonkin verran kevytrakenteisia jakoseiniä, ja kolmanteen kerrokseen

on lisätty varapoistumistie ja ulkoporras vuonna 2015. Suurimmat havaittavat muutokset liittyvät kuitenkin vuosien 1957 ja -72 laajennuksien ja korotuksen rakentamiseen, jolloin osa alkuperäisistä ikkunoista on jäänyt rakennuksen sisään ja rakennuksen harjakatto on muutettu pulpettikatoksi. (Martikainen et al. 2016, 46, 58–60.)

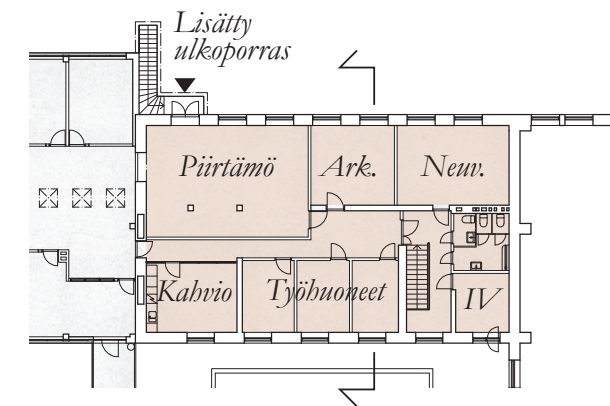
MITTASUHTEET

Kolmikerroksinen siipirakennus on runkosyvyydeltään melko kapea, ja kaikissa kerroksissa tiloja jakaa keskikäytävä. Rakennuspiirustusten perusteella osa tilojen väliseinistä on kantavia, mikä rajoittaa tilojen muuttamista. Tilojen kerroskorkeus vaihtelee noin 3–4,5 metrin välillä, mutta tilojen vapaa korkeus on pienempi paksujen välipohjia kannattelevien palkkien vuoksi.

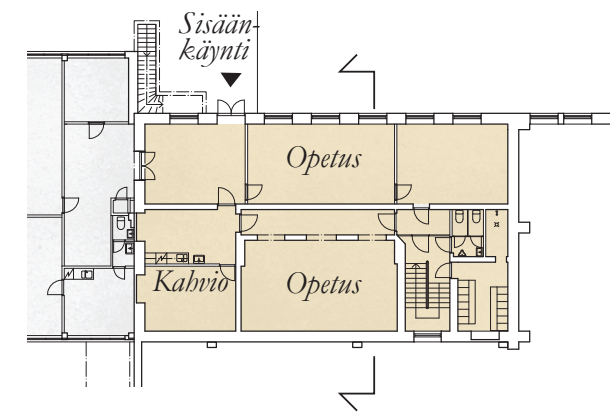
Rakennuksen julkisivuissa tasaisin välein toistuvat ikkuna- ja tiilimurausosat lisäävät tilojen jaettavuutta ja monikäyttöisyyttä. Ikkunat ovat korkeita konepajan arkkitehtuurille ominaisia ruutuikkunoita. Laajennusten yhteydessä toisen kerroksen sisäpihan puoleiset ikkunat sekä rakennuksen päätyjulkisivun ikkunat on murattu umpeen tai muutettu kulkuaukoiksi.

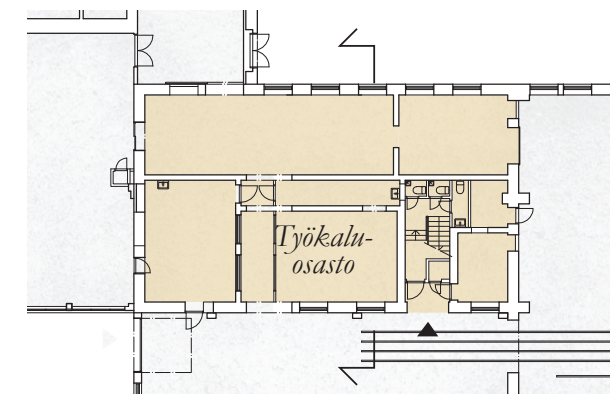
Kuva 53. Toimisto- ja opetussiiven poikkileikkaus.

3. kerros

2. kerros

1. kerros

Kuva 54. Opetus- ja toimistosiiven pohjapiirustusotteet.

Kuva 55. Näkymä kolmannen kerroksen luokkatilasta. Alun perin tilassa on toiminut Konepajan piirtämö.

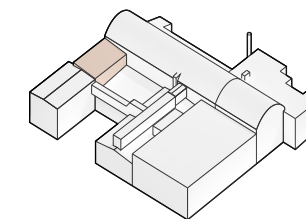
TILAN LUONNE

Entiseen toimisto- ja opetussiipeen on nykyisin oma sisäänkäynti toisesta kerroksesta rakennuksen pohjoispuolelta. Vanha sisäpihan puoleinen sisäänkäynti porrashuoneineen on jäänyt vuoden 1957 laajennuksen myötä koneistushallin sisään. Nykyisin yksi kolmannen kerroksen ikkunoista on muutettu varapoistumistieksi puisella portaikolla. Sisäänkäynti ja portaikko on esitetty kuvassa 56.

Aikojen saatossa muuttuneet sisäänkäynnit ja tilajärjestelyt, umpeen muuratut ikkunat sekä pitkät, kapeat käytävät tekevät erityisesti ensimmäisen ja toisen kerroksen tiloista sokkeloisia ja pimeitä. Rakennuksen osalla ei ole selkeää aulatilaa, ja porrashuone on sisäänkäyntiin nähden kaukana, joten tiloissa liikkuminen vaatii opasteita sekä rakennuksen tuntemista. Rakennuskokonaisuudessa siipiosan tilat sijoittuvat eri osien solmukohtaan, mikä tekee siitä

saavutettavan useammasta eri rakennuksen osasta. Toisaalta suurin osa tiloista on kooltaan suhteellisen pieniä ja usein suljettuja, mikä tekee niistä luonteeltaan melko yksityisiä tai korkeintaan puolijulkisia tiloja.

Alimmassa kerroksessa tilat liittyvät viereisiin konepajahalleihin, joten niiden käyttö ja tilan luonne on aktiivisempi, vaikka luonnonvaloa on tiloissa niukasti. Kerroksista keskimäinen on jakautunut pimeään ja suljetumpaan ja julkisivun puolella valoisaan ja avoimempaan tilaan. Ylimmässä kerroksessa vanhat lasiovet ja väliseinien ikkunat tuovat valoa muuten hämärälle keskikäytävälle (ks. Kuva 57). Luokka- ja neuvottelutiloissa tunnelma on viihtyisä ja rauhallinen (ks. Kuva 55). Kokonaisuutena rakennuksen osan jokainen kerros on luonteeltaan hieman erilainen, joten eri kerroksiin on luontevaa sijoittaa erilaisia toimintoja.

Kuva 56. Kuvassa sisäänkäynti ja 2010-luvulla rakennettu ulkoporras.

Kuva 57. Näkymä kolmannen kerroksen käytävältä. Kapeat käytävät ja eri kokoiset työ- ja luokahuoneet ovat tälle siipiosalle tyypillisiä tiloja.

OMINAISPIIRTEIDEN ARVIOINTI

Ominaispiirteet	Toimisto- ja opetussiipi, 1932, -57	Asuminen	Toimisto	Liikuntatila	Paja- / ja tuotantotila	Kirjasto / monitoimitila	Opetustila	Yleisötila	Liiketila / ravintola	Varasto	Paikoitus
Alkuperäinen käyttö	Opetus, toimisto, työkaluosasto	0	2	0	1	0	2	0	0	1	0
Tilajako	Keskikäytävä ja suljettuja erikokoisia tiloja	1	1	0	1	0	2	0	1	1	0
Kerrosluke	3	1	1	0	1	1	1	0	0	1	1
Kerroskorkeus	3 - 4,5 m	2	1	0	1	1	1	0	1	2	2
Runkosyvyys	11,5 m	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0
Ikkunajako ja -sijainti	2,5 m, 1. ja 2. krs ikkunoita vain toisella puolella	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1
Ulkoyhteydet	Oma sisäänkäynti 2. kerroksessa, yksi varapoistumistie	1	2	1	1	2	1	0	1	2	0
Sisäyhteydet	Eri rakennuksen osien solmukohdassa	0	1	0	0	1	1	0	2	2	0
Yksityisyys / julkisuus	Puolijulkinen / yksityinen	0	2	0	1	0	2	0	1	0	0
		7	12	4	9	7	12	1	8	11	4

Taulukko 5. Vuoden 1932 ja -57 toimisto- ja opetussiiven ominaispiirteiden arviointi.

Arvioitujen piirteiden perusteella tilaa voidaan käyttää erilaisina opetus- ja toimistotiloina sekä varastona. Arvioinnissa rajoittavimpia tekijöitä olivat olemassa oleva tilajako, tilojen jakautuminen kolmeen erilaiseen kerrokseen, melko kapea runkosyvyys, tilojen suljettu luonne ja toisaalta sijainti rakennuksen eri osien välissä. Omasta sisäänkäynnistä on monissa toiminnoissa hyötyä, mutta selkeän julkisen pääsisäänkäynnin puute rajoittaa tilojen käyttöä julkisemmassa toiminnassa. Toisaalta läpikulku ja ympäröivät toiminnot voivat estää tilojen käytön erityistä yksityisyyttä ja hiljaisuutta vaativassa käytössä. Tilat siis sopivat parhaiten sellaisiin käyttötarkoituksiin, joissa toimintaa voidaan rajata pienemmiksi tiloiksi ja rakennuksen käyttäjät tuntevat tilat. Tiloja voidaan käyttää myös muihin rakennuksen osiin liittyvinä aputiloina, kuten varastoina tai henkilöstön tiloina. Myös eri kerrosten valaistusolosuhteet perustelevat tilojen jakamista erilaisiin vyöhykkeisiin ja toimintoihin.

0 = Soveltuu huonosti
1 = Soveltuu osittain
2 = Soveltuu hyvin tai melko hyvin

SÄILYTETTÄVÄÄ

+ olemassa olevat ikkunat

KEHITETTÄVÄT OMINAISUUDET

- tilojen valoisuus
- tilojen luettavuus ja opastus
- siistimmän ulkoportaan rakentaminen

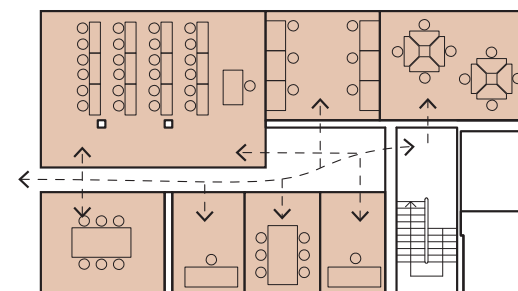
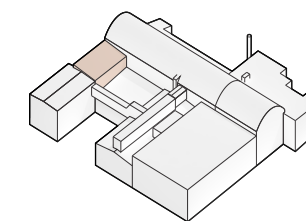
SOVELTUVAT KÄYTTÖTARKOITUKSET

- + toimistotilat
- + opetustilat
- + varasto

EI SOVELLU

- asuminen
- liikuntatilat
- paja- ja tuotantotilat
- kirjasto
- yleisötilat
- paikoitus

KÄYTTÖTARKOITUSTEN TESTAAMINEN

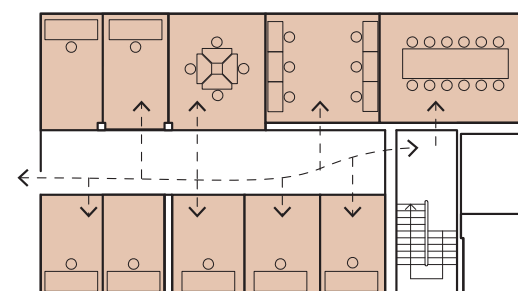

VERSIO 1: TILAJAKO SÄILYTETÄÄN

Soveltuvuus: Opetustilat ja henkilöstön työtilat

Tilamuutokset:
Ei merkittäviä muutoksia tilajakoon. Nykytilanteesta tiloja voi kehittää sisäänkäyntejä, opastusta ja pintamateriaaleja uusimalla.

Huomioita ratkaisusta:
Versio 1 sopii pienten ryhmäkokojen luento- ja pienryhmäopetukseen.

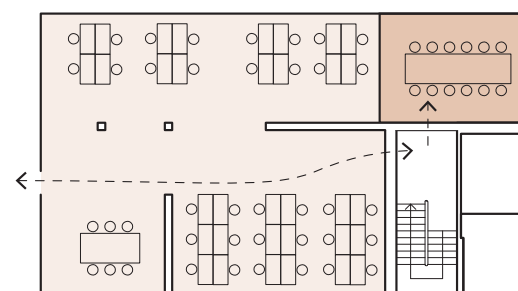

VERSIO 2: ERILLISET HUONEET

Soveltuvuus: Toimisto- ja kokoustilat

Tilamuutokset:
Käytävää levennetty luokkatilan kohdalta, ja luokkatila jaettu väliseinällä kolmeksi huoneeksi.

Huomioita ratkaisusta:
Version 2 tilat sopivat esimerkiksi vuokrattaviksi työ- ja kokoustiloiksi.

VERSIO 3: AVOTOIMISTO

Soveltuvuus: Toimisto- ja kokoustilat

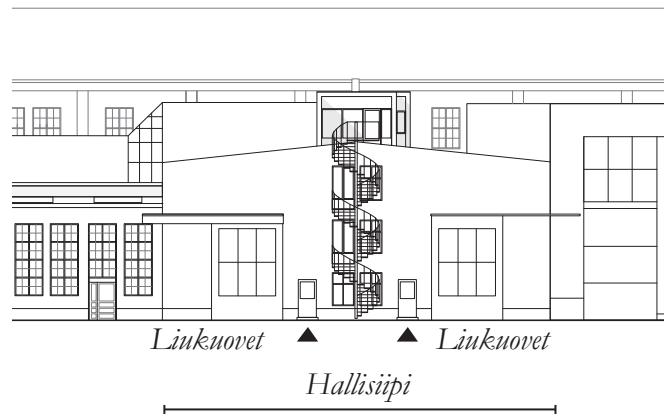
Tilamuutokset:
Kaikki kevyet väliseinät nurkan kokoushuonetta lukuun ottamatta puretaan.

Huomioita ratkaisusta:
Version 3 tilat sopivat esimerkiksi yhden yrityksen toimistotiloiksi. Versiossa käytävämainen tila vähenee, valoisuus lisääntyy, ja tilaa voidaan muunnella kalustuksella erilaisiin tarpeisiin.

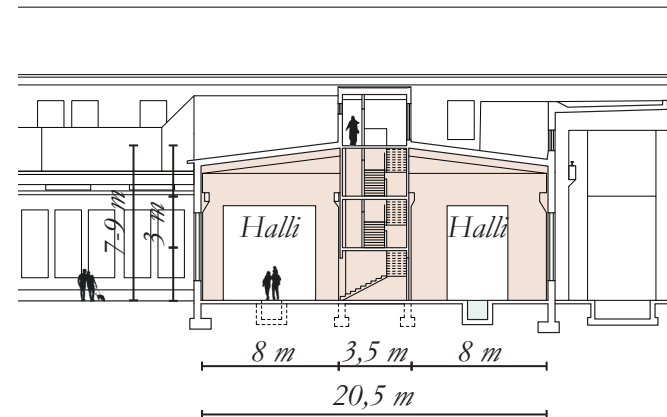
Kuva 58. Versioissa 1, 2 ja 3 siipiosan tilat toimivat erilaisina toimisto-, kokous- ja opetustiloina.

4.3

1932 JA -57 HALLISIIPPI

Kuva 59. Hallisiiven julkisivu länteen.

Kuva 60. Hallisiiven poikkileikkaus.

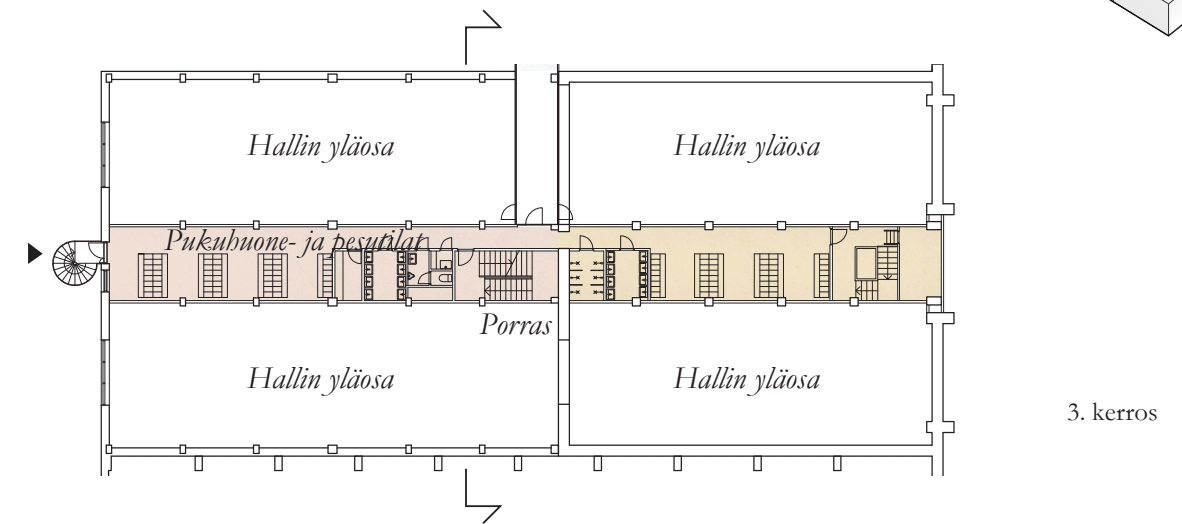
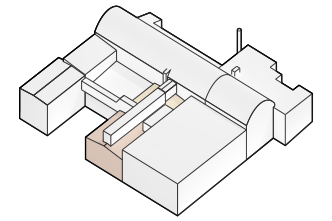
HISTORIA

Vuonna 1932 valmistuneeseen hallisiipeen sijoittui kaksi erillistä halliosastoa veturien työstöön sekä hallien väliin rakennettu kolmikerroksinen työ-, pesu- ja pukutilojen osasto. Myöhemmin vuonna 1957 halleja ja sosiaalitylöitä laajennettiin ratapihan suuntaan jatkaen alkuperäistä tilajakoa ja punatiilisiä julkisivuja. Vuosien aikana halleissa ovat toimineet veturien purku- ja pesuosasto ja toisessa hallissa kokoonpano-osasto. Lisäksi pukuhuoneiden alapuolella matalassa tilassa ovat sijainneet Konepajan puuseppäosasto, hyttien korjausosasto, varaosien säilytys sekä työnjohdon konttori. (Martikainen et al. 2016, 23, 46.)

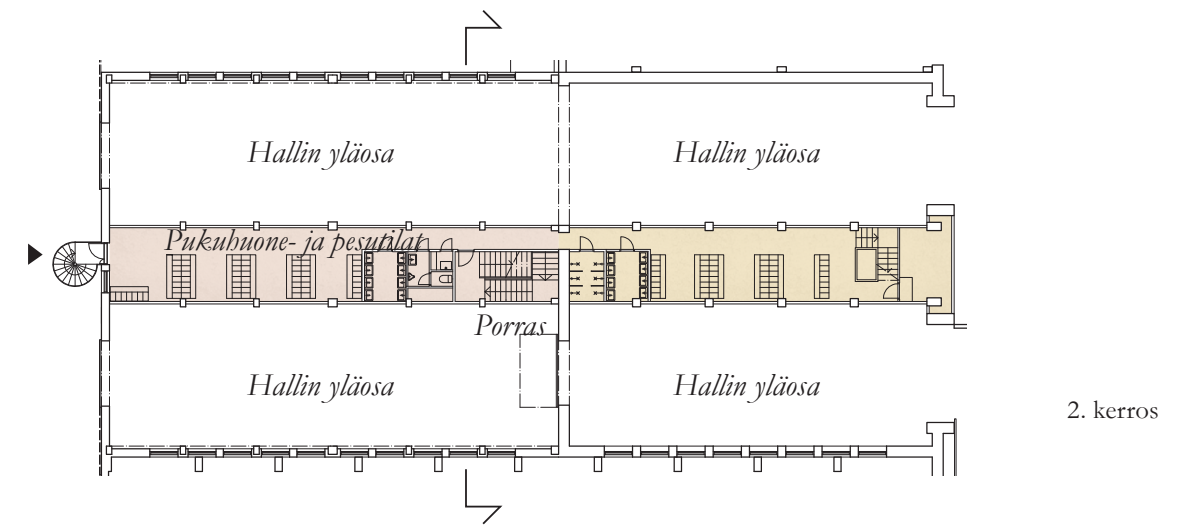
Keskiosan tiloihin on tehty joitakin muutoksia vuosien varrella, mutta kokonaisuudessaan siiven tilajako on säilynyt alkuperäisen kaltaisena. Suurimmat muutokset ovat olleet hallin laajennus ja uusien hallien rakentaminen siiven molemmin puolin sekä vuonna 1957 ja -68. Näiden lisäyksien myötä suuri osa julkisivuista on jäänyt rakennuskokonaisuuden sisään. Lisäksi rakennuksen katolle rakennettiin sauna- ja pukutilat sekä ilmanvaihtokonehuone vuonna 1979. (Martikainen et al. 34, 71, 88.) Nykyisin hallitilat toimivat muun muassa vuokrattuina varastotiloina (Järvinen 2021).

MITTASUHTEET

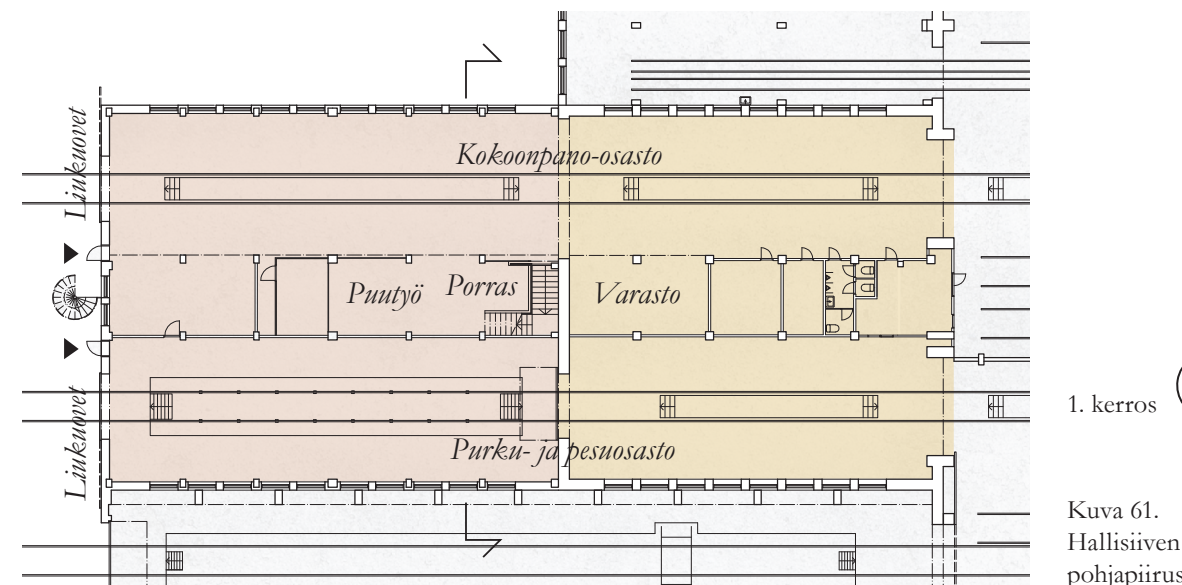
Mittasuhteiltaan vuosina 1932 ja -57 rakennettu hallisiipi jakautuu kahdenlaisiin tiloihin. Hallit ovat pitkiä ja korkeita pilarittomia tiloja. Runkosyvyydeltään hallit ovat melko kapeita, mikä voi rajoittaa tilojen käyttöä. Sisäpihan puoleinen halli saa luonnonvaloa korkeiden ikkunoiden kautta, mutta toinen halleista jää vähemmälle valolle, sillä sen ikkunat aukeavat vuoden -68 halliosastoon. Keskivyöhykkeen tilat ovat hallien tapaan pitkiä ja kapeita, mutta myös melko matalia ja pimeitä tiloja. Pesu- ja pukuhuoneosaston betonipalkistot madaltavat entisestään käytettävää vapaata huonekorkeutta. Erilaisten korkeiden ja matalien tilojen yhdistelmän hyvä puoli on, että se tarjoaa joustavuutta tilojen käyttöön siipiosan sisällä, eikä toimintojen mahdollisesti vaatimia aputiloja tarvitse sijoittaa muihin Konepajan osiin.

3. kerros

2. kerros

1. kerros

Kuva 61. Hallisiiven pohjapiirustusotteet.

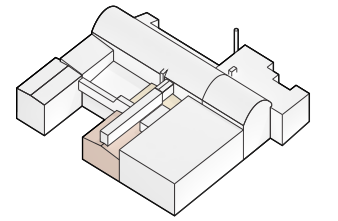

Kuva 62. Näkymä sisäpihan puoleisesta hallisiivistä kohti veturinkorjaushallia. Lattiassa näkyvät vanhat raiteet. Päätyseinän oviaukko on peitetty pressuilla.

TILAN LUONNE

Hallisiipeen saavutaan joko suoraan pihalta rakennuksen päädyn ulko-ovista (ks. Kuva 63.) tai kiertämällä sisäkautta veturinkorjaushallista. Rakennuksen länsipäädystä ovat suuret liukuovet antavat mahdollisuuden avata sisä- ja ulkotilojen välistä yhteyttä. Tällä hetkellä sisäyhteys veturinkorjaushalliin on peitetty pressuilla ja kevyillä väliseinillä rajaamaan vuokralaisten kulkua (ks. Kuva 62.), mikä pimentää tiloja ja katkaisee näköyhteyden rakennuksen päätilaan, veturinkorjaushalliin. Ylempiin kerroksiin johdettava porrashuone on piilossa metallisen liukuoven takana.

Molemmat hallit hahmottuvat pitkinä ja osittain hämärinä, putkimaisina tiloina. Alkuperäinen jako kolmeen toiminnallisesti erilaiseen osastoon näkyy tilassa konkreettisesti, sillä hallisiiven eri tilojen välillä ei ole näköyhteyttä. Sen sijaan halleista avautuu näkymiä viereisiin halliosastoihin vanhojen ikkunoiden kautta. Luonnonvalon määrä vaihtelee tiloissa, sillä vanhat julkisivut ovat jääneet osittain rakennuksen sisään. Osa keskiosan matalista tiloista aukeaa sisäpihan puoleiseen halliin, mikä tuo vaihtelua pitkään tilaan. Myös katon palkistot ja korkeat kauniit ruutuikkunat rytmittävät tilaa. Betoni- ja tiilipinnat, talotekniikan vaakavedot ja vanhat kiskostot luovat rouhean kerroksensa tilaan ja lisäävät tilan teollista vaikutelmaa.

Kuva 63. Päätyjulkisivun liukuovet avautuvat halleihin. Pukuhuone- ja saunatiloista on yhteys ulkoportaaseen.

OMINAISPIIRTEIDEN ARVIOINTI

Ominaispiirteet	Hallisiipi, 1932, 1957	Asuminen	Toimisto	Liikuntatila	Paja- / ja tuotantotila	Kirjasto / monitoimitila	Opetustila	Yleisötila	Liiketila / ravintola	Varasto	Paikoitus
Alkuperäinen käyttö	Levytyö- ja pesuosasto, pukuhuoneet	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0
Tilajako	Kapeat hallit + keskellä aputilat	0	1	1	2	1	0	0	1	1	0
Kerrosluku	1-3	1	1	1	1	1	2	1	1	1	0
Kerroskorkeus	Hallit 7-9 m, pkh:t 3 m	1	0	2	2	1	1	1	2	2	1
Runkosyvyyys	20,5 m (*8 m, 3,5 m, 8m)	0	1	1	2	2	0	0	1	1	1
Ikkunajako ja -sijainti	2 m, ikkunat vain yhdellä ulkoseinällä	0	0	2	2	1	0	1	0	2	2
Ulkoyhteydet	Suuret liukuovet rakennuksen länsipäädystä	0	1	2	2	1	1	0	2	2	2
Sisäyhteydet	Sijaitsee eri rakennuksen osien välissä, mutta on erotettavissa muista tiloista	0	2	2	2	2	2	2	2	2	1
Yksityisyys / julkisuus	Puolijulkinen	0	1	2	1	1	2	1	1	1	1
		2	7	13	16	10	8	6	10	13	8

* pilarien välisen vapaan tilan leveys

0 = Soveltuu huonosti
1 = Soveltuu osittain
2 = Soveltuu hyvin tai melko hyvin

Taulukko 6. Vuoden 1932 ja -57 hallisiiven ominaispiirteiden arviointi.

Ominaispiirteiden arvioinnin perusteella vuosina 1932 ja -57 rakennettu hallisiipi sopii esimerkiksi liikuntatiloiksi, paja- ja tuotantotiloiksi, kirjastoksi, liike- tai ravintolatiloiksi sekä varastoksi. Tilan monipuolista käyttöä edistäviä ominaisuuksia ovat suora kulkuyhteys pihalta sekä keskeinen sijainti rakennuskokonaisuudessa. Soveltuvuutta heikentää rakennuksen rungon jakaantuminen kolmeen kapeaan osaan sekä ikkunoiden sijainti vain yhdellä ulkoseinällä.

SÄILYTETTÄVÄÄ

+ olemassa olevat ikkunat
+ kattopalkistot näkyvissä

KEHITETTÄVÄT OMINAISUUDET

- tilojen valoisuus
- tilojen väliset yhteydet

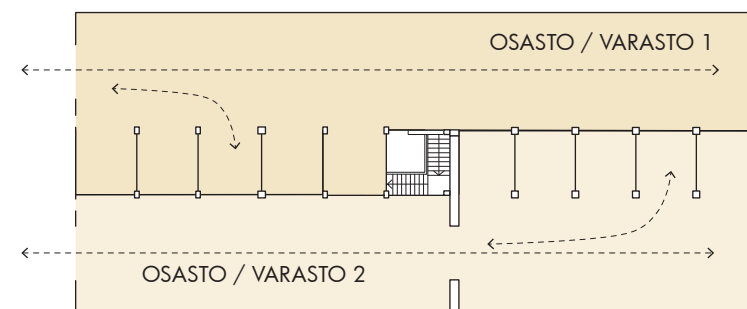
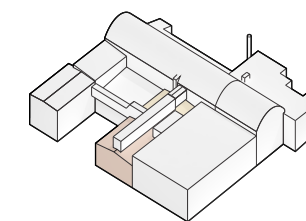
SOVELTUVAT KÄYTTÖTARKOITUKSET

+ liikuntatilat
+ paja- / tuotantotilat
+ kirjasto
+ liiketilat ja ravintolat
+ varasto

EI SOVELLU

- asuminen
- toimistot
- opetustilat
- yleisötilat
- paikoitus

KÄYTTÖTARKOITUSTEN TESTAAMINEN

Kuva 64. Versioissa 1 tilat voivat toimia esimerkiksi varastoina tai paja- ja tuotantotiloina.

VERSIO 1: KAKSI OSASTOA

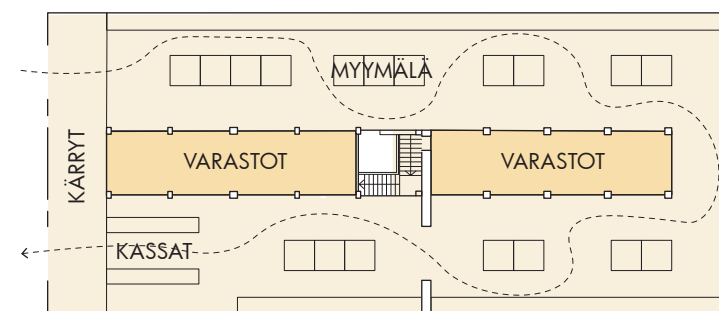
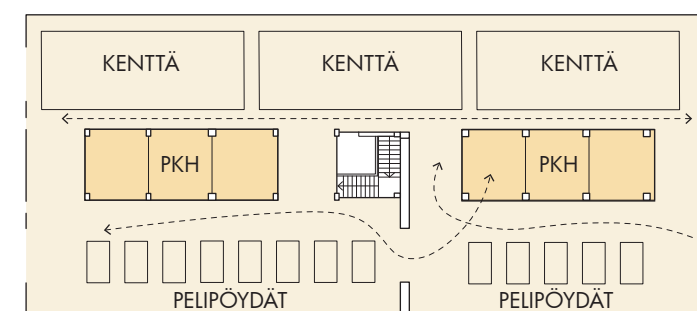
Soveltuvuus: Paja- ja tuotantotilat, varastot

Tilamuutokset:

Tilojen luonne säilyy alkuperäisen kaltaisena. Alimman kerroksen matalat tilat voidaan avata hallitiloihin tarpeiden mukaan. Versiossa 1 alimman kerroksen väliseiniä on osittain purettu ja rakennettu lisää.

Huomioita ratkaisusta:

Versio 1 mukaisissa tiloissa voi toimia kaksi eri toimijaa. Tilat voivat toimia myös rakennuksen muiden tilojen aputiloina. Toiseen ja kolmanteen kerrokseen voidaan sijoittaa henkilöstön pukuhuoneet tai muita aputiloja.

Kuva 65. Versiossa 2 tilat voivat toimia esimerkiksi liikunta- ja myymälätiloina.

VERSIO 2: KIERRETTÄVÄT HALLIT

Soveltuvuus: Liikuntatilat, myymälät ja ravintolat

Tilamuutokset:

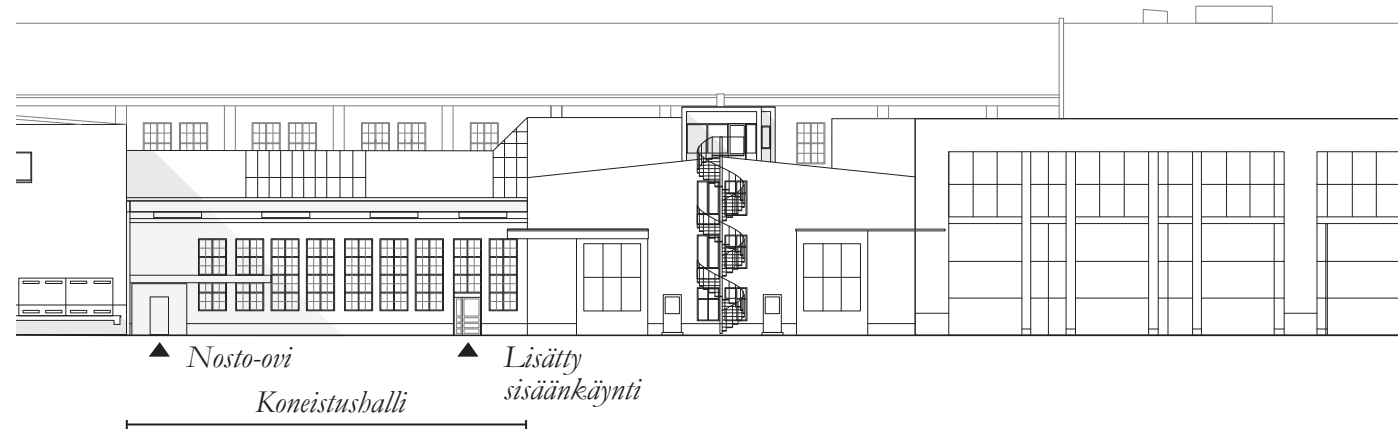
Alimman kerroksen väliseiniä puretaan niin, että halleista tulee läpikuljettavia. Tilojen korkeus säilyy.

Huomioita ratkaisusta:

Matalaan tilaan sijoitetaan aputiloja, kuten myymälän varastot tai liikuntatilojen pukuhuoneet.

4.5

1957 KONEISTUSHALLI

Kuva 66. Koneistushallin julkisivu länteen.

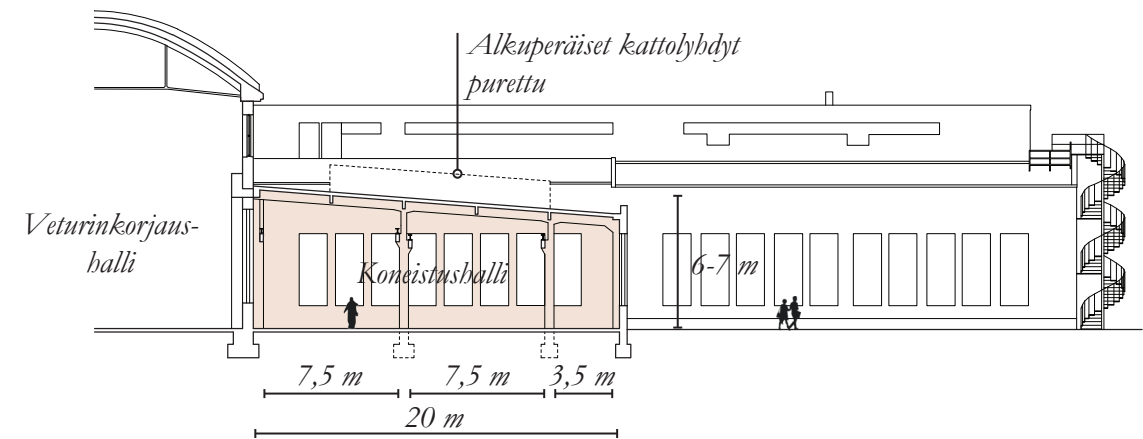
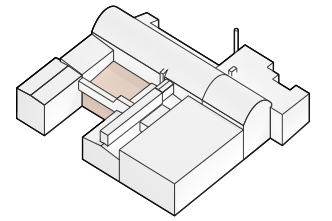
HISTORIA

Vuonna 1957, edellä esiteltyjen laajennusten ja korotusten lisäksi, entiselle sisäpihalle rakennettiin uusi koneistusosasto. Myös koneistusosasto liittyi ratakiskoilla veturinkorjaushalliin. Pihan suuntaan aukeava julkisivu mukaili rakennuksen sisään jääneitä alkuperäisiä julkisivuja punatiilimuurauksella ja korkeilla ikkunoilla. Lisäksi koneistusosastoon tehtiin näyttävät, harjakattoiset kattoikkunat tuomaan luonnonvaloa tilaan. Hallitilan betonirakenteet ovat rakennusajalle tyypillisesti siroja, ja niiden valaminen on ollut vaativa tehtävä. (Martikainen et al. 2016, 43, 48–53.)

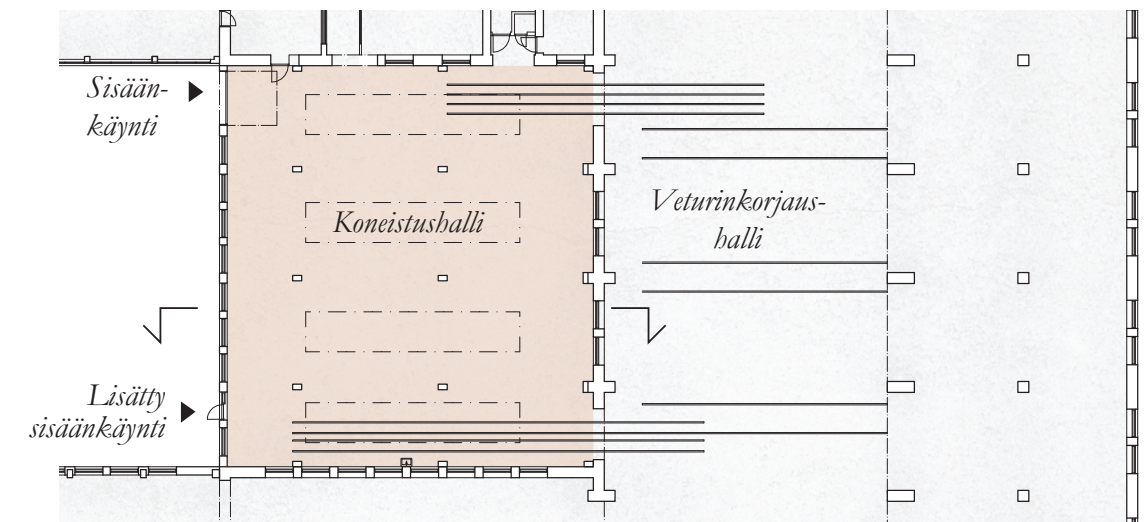
Nykyisin tila toimii Savon ammattiopisto Sakkyn pajatilana. Tilassa harjoitellaan ja rakennetaan muun muassa pintakäsittely- ja rakennusalan erilaisia projekteja. Suurin tilan olemukseen vaikuttanut muutos on ollut viime vuosina tehty mittava kattoremontti ja sen yhteydessä kattolyhtyjen purkaminen. (Järvinen 2021.) Lisäksi ammattiopiston käytön aikana halliin on lisätty alumiiniprofilinen ulko-ovi (Martikainen et al. 2016, 113).

MITTASUHTEET

Entinen koneistusosasto on yksikerroksinen hallitila, jota jakaa betoninen pilari-palkki-järjestelmä. Halli on sekä leveys- että syvyysuunnassa sopusuhtainen, lähes neliön mallinen tila. Tilassa kulkevat pilaririvit jakavat tilan syvyysuunnassa kolmeen osaan. Korkeat ikkunat ovat sijoittuneet tiheästi ainoalle julkisivulle tuoden tasaisesti valoa joka puolelle tilaan. Halli saa myös hiukan lisää valoa jäljelle jääneistä kattoikkunoista. Korkeudeltaan pulpettikattoinen hallitila on lähes tuplasti tavallisen asuinhuoneen korkuinen, mikä mahdollistaa monenlaisten toimintojen sijoittumisen tilaan.

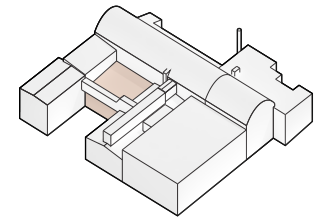
Kuva 67. Koneistushallin poikkileikkaus.

Kuva 68. Koneistushallin pohjapiirustusote.

1. kerros

TILAN LUONNE

Entisen koneistushallin eteen muodostuu nykytilanteessa sisäpihamainen ulkotila (ks. Kuva 69), joka hahmottuu tulijalle pääsisäänkäynnin paikkana. Pihalta on suora sisäänkäynti koneistushalliin. Lisäksi tilasta on suora kulkuyhteys entiseen toimisto- ja opetussiipeen sekä veturinkorjaushalliin. Tilasta on myös näköyhteys viereiseen hallisiipeen vanhojen sisään jääneiden julkisivujen kautta (ks. Kuva 72.). Yhteydet, näkymät ja saapumissuunta luovat tilaan julkisen tilan tuntua. Yleisvaikutelman perusteella koneistushalli toimii rakennuskokonaisuuden aulana, vaikka tilaa ei ole suunniteltu aulatilaksi.

Kokonaisuutena tila on avara ja valoisa sekä mittakaavaltaan miellyttävä. Lähes kaikki pinnat ovat maalattu valkoisiksi, mikä korostaa rakenteiden geometriaa ja näyttäviä ikkunoita. Purettujen kattolyhtyjen eristäminen umpeen ja korjauksen viimeistelemättömyys heikentävät tilan laatua muuten hyvin harmonisena ja kerroksellisena kokonaisuutena.

Kuva 69. Näkymä kohti vanhaa koneistushallia.

Kuva 70. Sisäpihalle aukeavat korkeat ikkunat tuovat tilaan tasaista valoa.

Kuva 71. Sirot ja valkoiseksi maalatut betonirakenteet kiinnittävät katseen tilassa. Palkiston välistä pilkottaa entinen, umpeen eristetty, kattoikkuna.

Kuva 72. Vuoden 1932 hallisiiven julkisivut ovat jääneet tilan sisään. Koneistushallista on näkymiä viereisiin tiloihin vanhojen ikkunoiden kautta.

OMINAISPIIRTEIDEN ARVIOINTI

Ominaispiirteet	Koneistushalli 1957	Asuminen	Toimisto	Liikuntatila	Paja- / ja tuotantotila	Kirjasto / monitoimitila	Opetustila	Yleisötila	Liiketila / ravintola	Varasto	Paikoitus
Alkuperäinen käyttö	Koneistusosasto	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Tilajako	Pilarien jakama halli	0	0	1	2	2	1	1	1	1	1
Kerrosluku	1	0	1	2	2	2	2	2	2	2	1
Kerroskorkeus	6-7 m	0	0	2	2	1	1	2	2	2	0
Runkosyvyyys	20 m (*3,5m, 7,5m, 7,5m)	0	2	1	2	2	2	1	1	2	1
Ikkunajako ja -sijainti	2 m, vain yhdellä seinällä	0	1	2	2	1	1	1	2	1	2
Ulkoyhteydet	Ulko-ovet sisäpihalle	1	1	1	1	2	1	2	2	2	0
Sisäyhteydet	Keskeinen sijainti, yhteys veturinkorjaushalliin ja opetus- ja toimistosiipeen	0	1	1	1	2	1	1	2	1	0
Yksityisyys / julkisuus	Julkinen	0	0	2	0	2	1	2	2	0	0
		1	6	12	14	14	10	12	14	11	5

* pilarien välisen vapaan tilan leveys

0 = Soveltuu huonosti
1 = Soveltuu osittain
2 = Soveltuu hyvin tai melko hyvin

Taulukko 7. Vuoden 1957 koneistushallin ominaispiirteiden arviointi.

Vaikka vuonna 1957 valmistunut halli on alun perin tarkoitettu veturien koneistusosastoksi, tila on ominaisuuksiltaan käyttökelpoinen useisiin eri tarkoituksiin. Arvioinnin perusteella sopivia käyttötarkoituksia ovat liikuntatilat, paja- ja tuotantotilat, kirjasto, opetustilat, yleisötilat, liiketilat ja ravintolat sekä varastointi. Erityisesti tilan korkeus ja runkosyvyyys, tasainen ikkunajako sekä tilan sijainti yhdessä tasossa lisäävät sen käyttömahdollisuuksia. Sen sijaan tilan keskelle sijoittuvat pilarit sekä tilan kautta tapahtuva kulku voivat rajoittaa sen käyttöä esimerkiksi varastona tai yleisötiloina. Ominaispiirteiden ja väliaikaisen käytön perusteella tila voisi soveltua myös opetuskäyttöön. Halli on kuitenkin toiminut VR:n Konepajan aikana ns. likaisen työn tilana, joten alustavasti tilalle tulisi etsiä muuta kuin opetus- tai toimistokäyttöä.

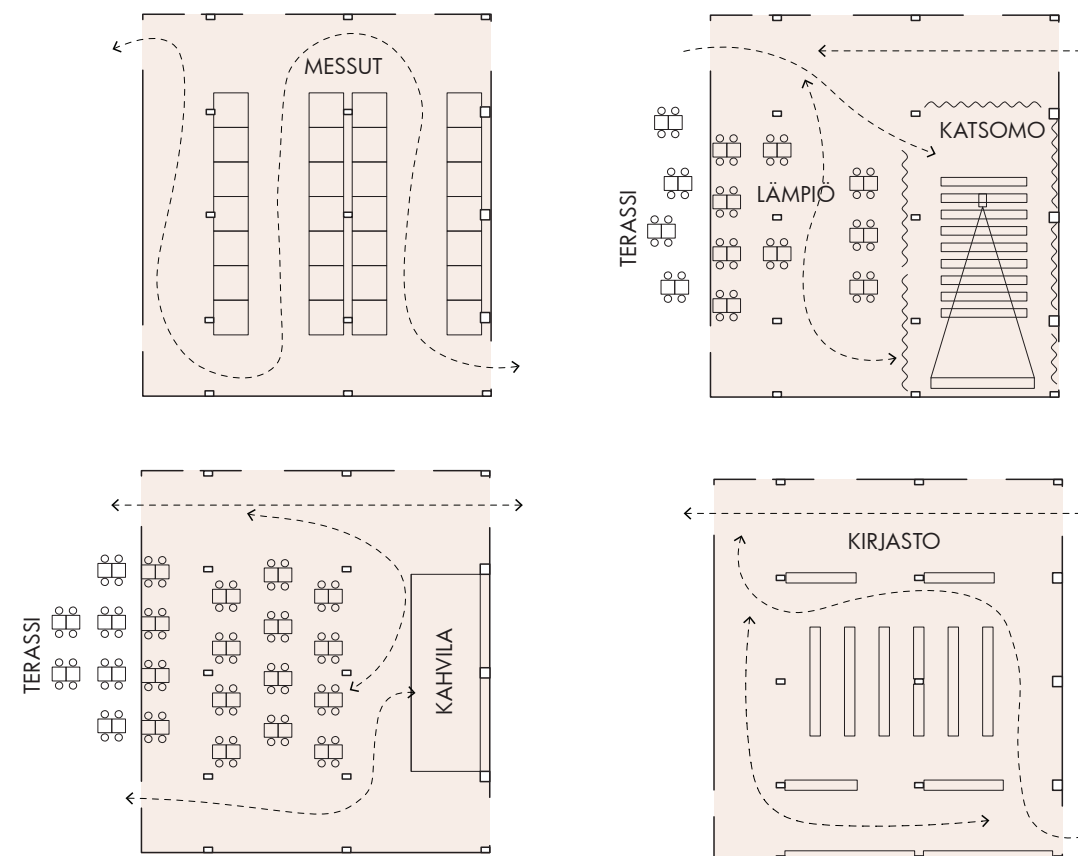
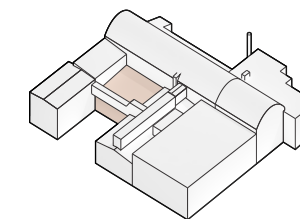
SÄILYTETTÄVÄÄ
+ vanhat ikkunat
+ palkistot näkyvissä tilassa

KEHITETTÄVÄÄ
- kattolyhtyjen palauttaminen
- sisäänkäynnin uusiminen

SOVELTUVAT KÄYTTÖTARKOITUKSET
+ liikuntatilat
+ paja- / pientuotanto
+ kirjasto
+ liiketilat ja ravintolat
+ yleisötilat
+ varasto

EI SOVELLU
- asuminen
- toimistot
- opetustilat
- paikoitus

KÄYTTÖTARKOITUSTEN TESTAAMINEN

Kuva 73. Koneistushallin säilyttäminen avoimena hallina mahdollistaa erilaisten toimintojen sijoittamisen tilaan.

VERSIO 1: TILAJAKO SÄILYTETÄÄN

Soveltuvuus: Liikuntatilat, paja- ja tuotantotilat, kirjasto, liiketilat, ravintolat, tapahtumatilat, varastot

Tilamuutokset:

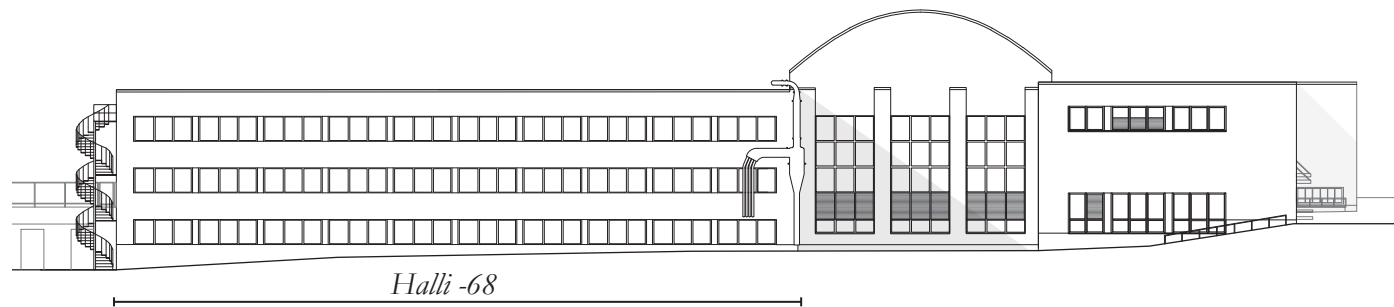
Ei merkittäviä muutoksia tilajakoon. Tilaa voidaan jakaa eri tarpeiden mukaan kiintokalusteilla, verhoilla ja sermeillä.

Huomioita ratkaisusta:

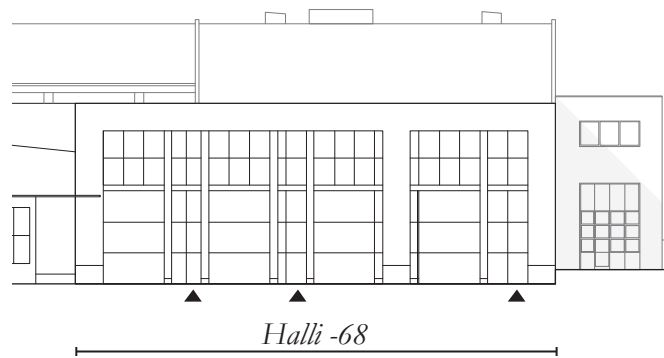
Tilassa on huomioitava läpikulku muihin tiloihin. Tarvittavat aputilat, kuten wc:t, narikat tai ravintolan keittiö voidaan sijoittaa viereisten rakennuksen osien tiloihin.

4.6

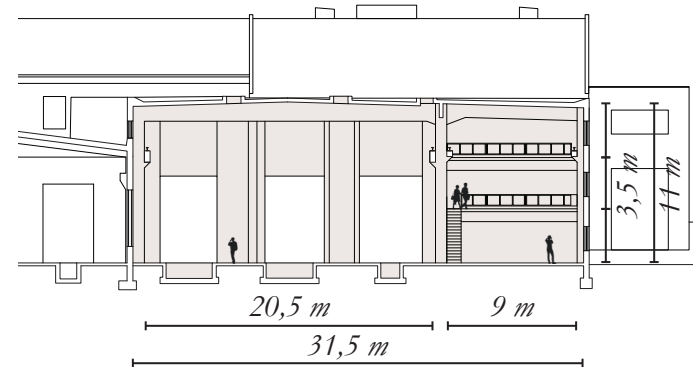
1968 HALLI

Kuva 74. Vuoden -68 hallin julkisivu etelään.

Kuva 75. Vuoden -68 hallin julkisivu länteen.

Kuva 76. Hallin poikkileikkaus.

HISTORIA

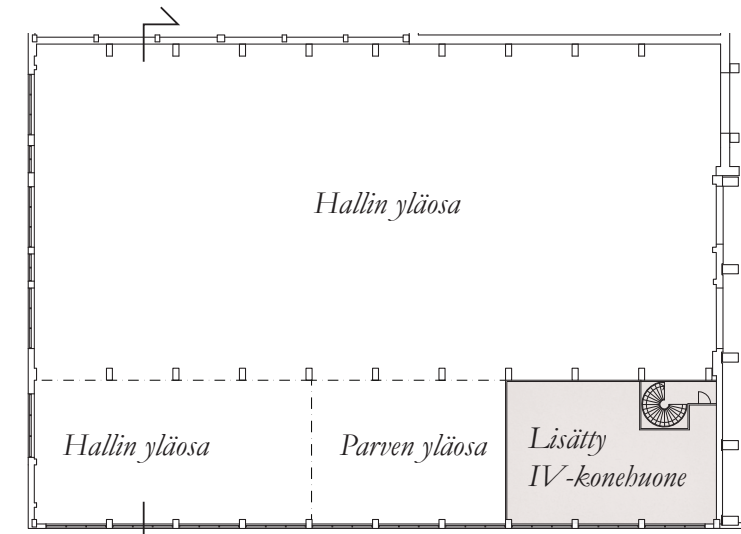
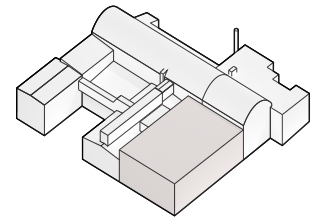
Veturikaluston kehitys ja uusiutuminen johti jälleen uusiin laajennuksiin 60-luvun lopulla. Uusi halli valmistui vuonna 1968. Suorakaiteen mallinen halli sijoittui nyt lähemmäs ratapihaa veturinkorjaushallin ja sen siipiosan kulmaukseen muuttaen rakennuskokonaisuuden mittasuhteita merkittävästi. Paikallamuuratut punatiiliset julkisivut ja suuret ikkunat liittivät uuden laajennuksen kuitenkin osaksi vanhaa Konepajaa. Toiminnallisesti halli jakaantui erilaisiksi osastoiksi. Avoimessa raidekiskojen ja huoltomonttujen jakamassa hallitilassa toimivat päämoottorien korjaus ja pikakorjausosasto. Rakennuksen eteläisivulle kolmeen kerrokseen sijoittuivat muun muassa työkaluvarasto, tarkastamo, pikakorjaus- ja sähkötyöosasto. (Martikainen et al. 2016, 63, 65, 71.)

Suurimmat muutokset tilan käyttöön ja rakennusosiin tehtiin 80-luvulla samalla, kun alkuperäistä kaarikattoista hallia laajennettiin radan suuntaan. Laajennuksen yhteydessä osa itäpäädyn julkisivuista ja

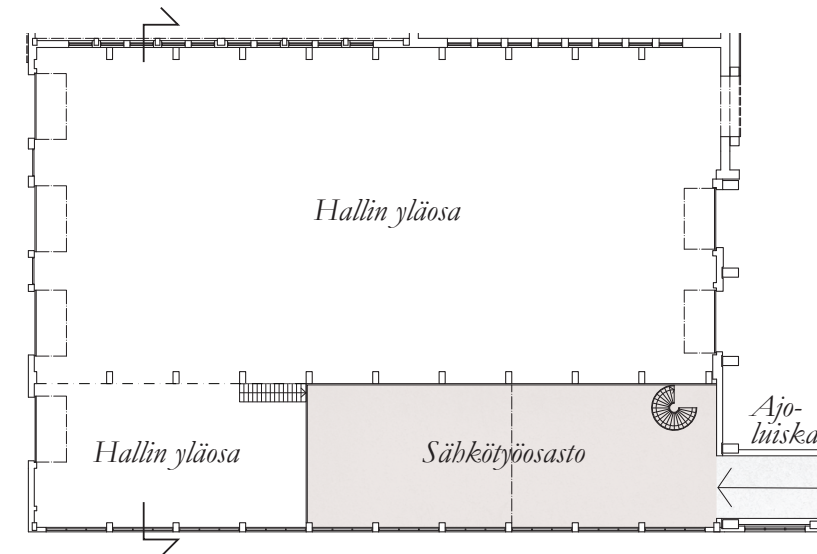
hallin läpi johtaneista raiteista jäi laajennuksen sisään. Lisäksi toisen kerroksen tilat yhdistettiin kaarihallin laajennukseen pihalle johtavalla ajoluiskalla, minkä vuoksi vanhoja itäpäädyn ikkunoita on poistettu. Vuonna 2008 kolmannen kerroksen entiset sähkötyötilat muutettiin ilmanvaihtokonehuoneeksi. (Martikainen et al. 2016, 71–73.)

MITTASUHTEET

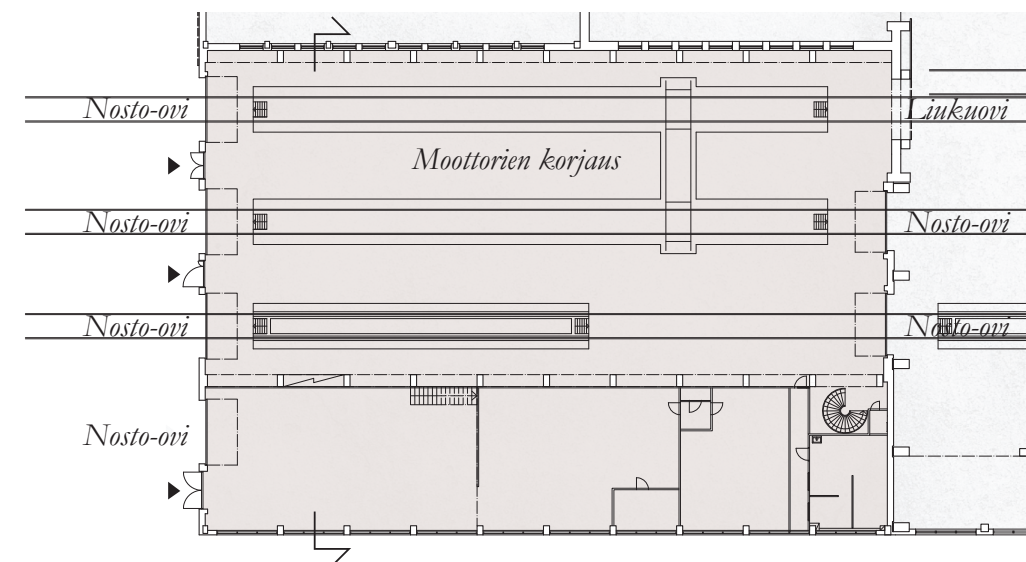
Mittasuhteiltaan vuoden -68 laajennus jakaantuu karkeasti kahteen osaan. Pääosan rakennuksesta muodostaa syvä ja korkea pilariton hallitila, joka saa luonnonvaloa sekä pitkien sivujen nauhaikkunoista, päädyn teräsrakenteisista ikkunaruuuduista sekä kattopalkkien lomaan sijoittuvista kattoikkunoista. Massiivinen pilari-palkkijärjestelmä rajaa hallin eteläisivulle kapeamman tilakokonaisuuden, joka on jaettu osittain kolmeen kerrokseen. Matalampia tiloja on jaettu väliseinillä tilatarpeiden mukaisesti pienemmiksi tiloiksi. Eteläreunan tilat saavat runsaasti valoa kolmessa kerroksessa toistuvasta nauhaikkunoiden rivistöstä.

3. kerros

2. kerros

1. kerros

Kuva 77. Vuoden -68 hallin pohjapiirustusotteet.

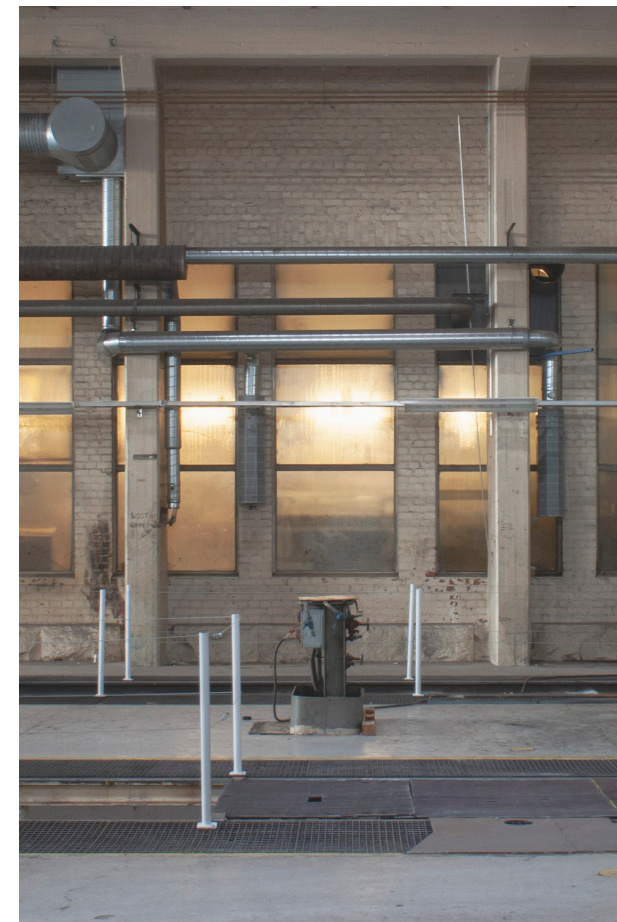
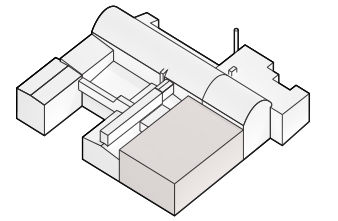

Kuva 78. Näkymä hallin länsipäädystä kohti kaarikattoista hallia.

TILAN LUONNE

Vuoden 1968 halliin on mahdollista saapua suoraan vanhalta ratapihalta rakennuksen länsipäädystä olevista sisäänkäynneistä tai sisäkautta veturinkorjaushallista. Halli liittyy sulavasti viereiseen veturinkorjaushalliin kolmen suuren oviaukon kautta (ks. Kuva 78). Oviaukot voidaan sulkea olemassa olevilla nosto- ja liukuovilla. Viereisestä hallisiivestä kajastaa valo vanhojen ikkuna-aukkojen kautta (ks. Kuva 79), mutta tilojen välillä ei ole kulkuyhteyttä. Rakennuskokonaisuudessa vuoden -68 laajennus on oma itsenäinen yksikkönsä, joka liittyy kuitenkin luontevasti osaksi kokonaisuutta.

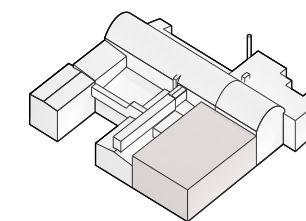
Hallin tilat ovat pääosin avoimia tiloja, ja käynti parvimaisille kerrostasolle on alkuperäistä kierreporrasta pitkin (ks. Kuva 80). Tiloja jäsentävien massiivisten betonirakenteiden toisto ja pitkät huoltomontut luovat tilaan voimakkaan liikkeen. Vaaleilla sävyillä maalatut betonipinnat sekä metalliset kanavat ja siltanosturit korostavat tilan teollista tunnelmaa. Kokonaisuutena matalat parvitilat ja korkea halli luovat dynaamisen ja selkeästi jäsentyvän tilaparin.

Kuva 79. Vuonna 1932 valmistuneesta hallisiivestä kajastaa valo vanhan julkisivuaukokuksen läpi.

Kuva 80. Alkuperäinen betonirakenteinen kierreporras johdattaa toisen ja kolmannen kerroksen tiloihin.

OMINAISPIIRTEIDEN ARVIOINTI

Ominaispiirteet	Hallisiipi 1968	Asuminen	Toimisto	Liikuntatila	Paja- / ja tuotantotila	Kirjasto / monitoimitila	Opetustila	Yleisötila	Liiketila / ravintola	Varasto	Paikoitus
Alkuperäinen käyttö	Moottorien purku- , pikakorjaus- ja sähkötyöosasto	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Tilajako	Avoin halli + parvitiilat	0	1	2	2	2	1	2	1	1	1
Kerrosluku	1-3	1	1	2	1	2	2	1	1	1	1
Kerroskorkeus	11 m, parven kohdalla n. 3,5 m	0	1	2	2	0	0	2	0	2	1
Runkosyvyys	31,5 m (*9 m, 20,5 m)	0	1	2	2	2	0	2	1	2	2
Ikkunajako ja -sijainti	4,4 m, eteläisellä ulkoseinällä, lisäksi kattoikkunoita	1	1	2	2	1	1	2	1	2	2
Ulkoyhteydet	Rakennuksen länsipäädyn ovista tai ajoluiskaa pitkin	0	1	1	2	1	0	1	1	2	2
Sisäyhteydet	Sijaitsee reunassa, yhteys vuoden -82 halliin	1	2	1	2	1	1	1	1	2	2
Yksityisyys / julkisuus	Puolijulkinen	0	2	2	2	1	2	1	1	1	1
		3	10	14	17	10	7	12	7	13	12

* pilarien välisen vapaan tilan leveys

0 = Soveltuu huonosti
1 = Soveltuu osittain
2 = Soveltuu hyvin tai melko hyvin

Taulukko 8. Vuoden 1968 hallin ominaispiirteiden arviointi.

Ominaispiirteiden arvioinnin perusteella vuoden -68 halli voisi soveltua esimerkiksi liikuntatiloiksi, paja- ja tuotantotiloiksi, erilaisiksi yleisötiloiksi sekä varastoksi. Lisäksi tila soveltuu arvioinnin perusteella osittain myös toimistoksi, kirjastoksi sekä pysäköintihalliksi. Monipuolista käyttöä edistävät muun muassa omat sisäänkäynnit sekä tilojen sijoittuminen pääosin yhteen tasoon. Hallin alkuperäisen käytön takia toimistotiloja ei tulisi sijoittaa maantasokerrokseen, mutta toimistotilojen rakentaminen parvikerrokseen on mahdollista.

Sen sijaan asuminen, opetus- ja liiketilat soveltuvat hallimaiseen tilaan huonosti. Asumisen ja opetuksen kannalta soveltuvuuteen vaikuttavat erityisesti tilan ikkunoiden sijoittuminen yhdelle seinälle, tilan korkeus ja suuri runkosyvyys. Liiketiloiden kohdalla soveltuvuuteen vaikuttaa myös hallin sijoittuminen rakennuksen reunaan lähelle ratapihaa, mikä heikentää tilojen saavutettavuutta ulkopuolisille käyttäjille.

SÄILYTETTÄVÄÄ

+ ikkunajako
+ vanhat siltanosturit

KEHITETTÄVÄÄ

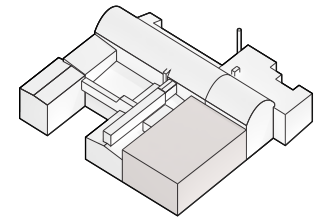
- hallin ja matalan osan välinen tilanjakaja, nyt erotettu pressulla
- hallin lattiamonttujen kattaminen

SOVELTUVAT KÄYTTÖTARKOITUKSET

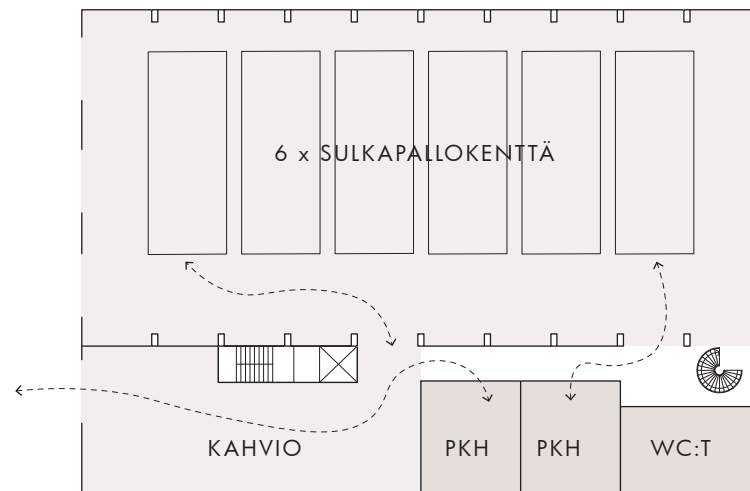
+ toimisto
+ liikuntatilat
+ paja- / tuotantotilat
+ kirjasto
+ yleisötilat
+ varasto
+ paikoitus

EI SOVELLU

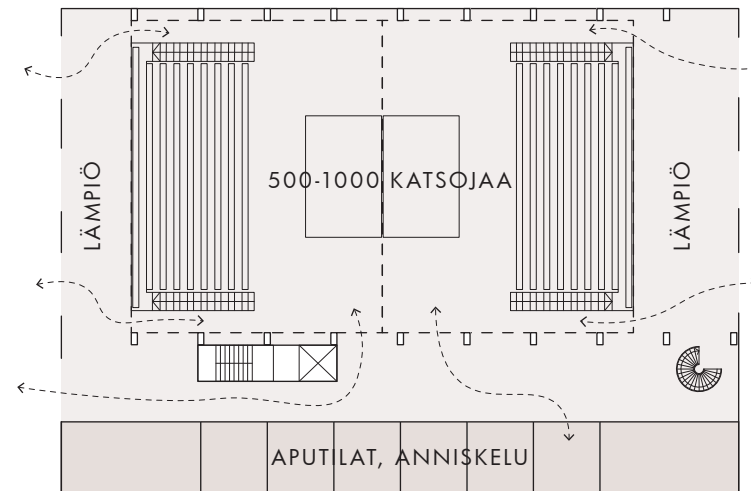
- asuminen
- opetustilat
- liiketilat ja ravintolat

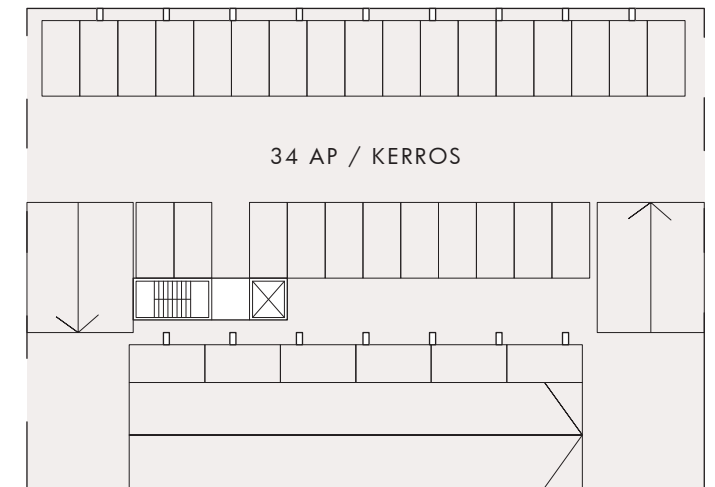
KÄYTTÖTARKOITUSTEN TESTAAMINEN

Kuva 81. Halli muutettuna liikuntahalliksi.

Kuva 82. Halli muutettuna katsomotiloiksi.

Kuva 83. Halli muutettuna pysäköintihalliksi.

VERSIO 1: MONIKÄYTTÖHALLI

Soveltuvuus: Liikunta-, tapahtuma- ja näyttelytilat, varastot, kirjasto, paja- ja tuotantotilat

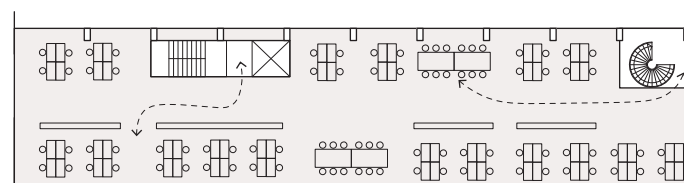
Tilamuutokset:

Halliosan luonne säilyy alkuperäisen kaltaisena. Huoltomontut katetaan. Tilan sivuosaan voidaan rakentaa aputiloja, kuten wc- ja pukuhuonetiloja. Parvitiiloja jatketaan ulottumaan koko matkalle 2. ja 3. kerroksessa. Parvelle rakennetaan uusi hissi + porrashuone.

Huomioita ratkaisusta:

Tilaa voidaan muunnella eri tarkoituksiin kalusteilla ja tilaan tuotavilla elementeillä. Parvitiilat voidaan jakaa alla olevien kuvien tapaan esimerkiksi toimisto- ja kokoustiloiksi.

PARVITILOJEN VAIHTOEHTOJA

Kuva 84. Parvi avoimena tilana.

VERSIO 2: HALLI HALLISSA

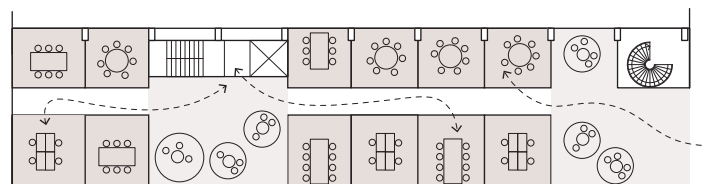
Soveltuvuus: Liikunta- ja tapahtumatilat, kirjasto

Tilamuutokset:

Korkeaan halliin voidaan rakentaa ”tila tilassa” -logiikalla suljettuja tiloja. Parvelle rakennetaan uusi hissi + porrashuone. Huoltomontut hyödynnetään tekniikka varten.

Huomioita ratkaisusta:

Tilaratkaisu sopii erityisesti akustiikaltaan vaativampiin toimintoihin, kuten konsertti- ja elokuvateatteriksi. Versiossa 2 tilojen monikäyttöisyyttä voi lisätä teleskooppikatsomoilla ja avattavilla seinillä. Halliin rakennettavien salien koosta riippuen hallissa voi olla yhtä aikaa useampia tapahtumia. Parvien tiloihin voidaan sijoittaa pukuhuoneita, aitio-, kokous- tai työtiloja.

Kuva 85. Parvi jaettuna esimerkiksi lounge- ja aitiotiloiksi.

VERSIO 3: PYSÄKÖINTIHALLI

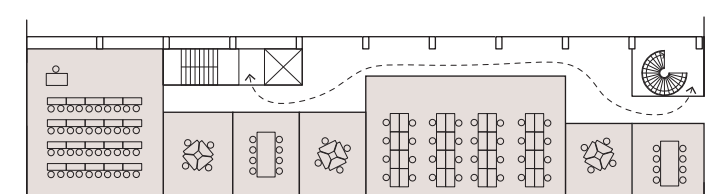
Soveltuvuus: Paikoitus, varastot

Tilamuutokset:

Vanha kierreporras, parvitasot ja osa pilareista puretaan. Halli jaetaan uusilla rakenteilla kolmeen pysäköintitasoon. Halliin rakennetaan uusi hissi + porrashuone.

Huomioita ratkaisusta:

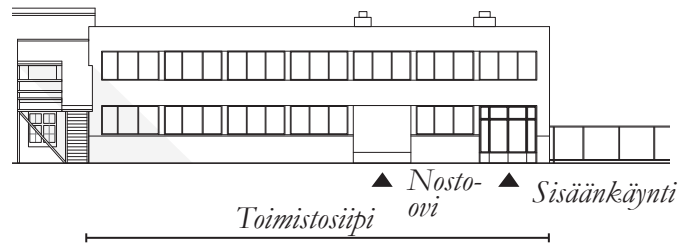
Versio 3 on ratkaisusta pysyvin ja muistuttaa vähiten nykyistä tilaratkaisua. Jos tila muutetaan pysäköintihalliksi, sitä ei ole kannattavaa muuttaa enää muuhun käyttöön.

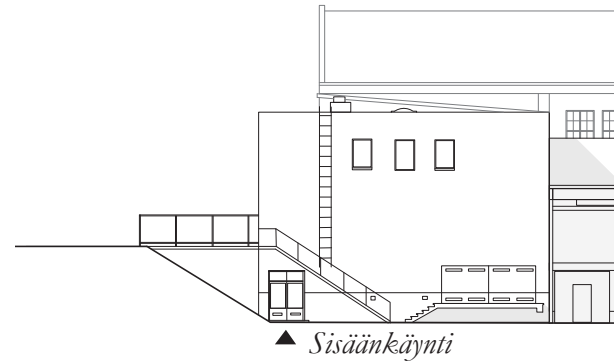
Kuva 86. Parvi jaettuna eri kokoisiksi työtiloiksi.

4.7

1972 TOIMISTOSIIPI JA VÄESTÖNSUOJA

Kuva 87. Toimistosiiپیen julkisivu pohjoiseen.

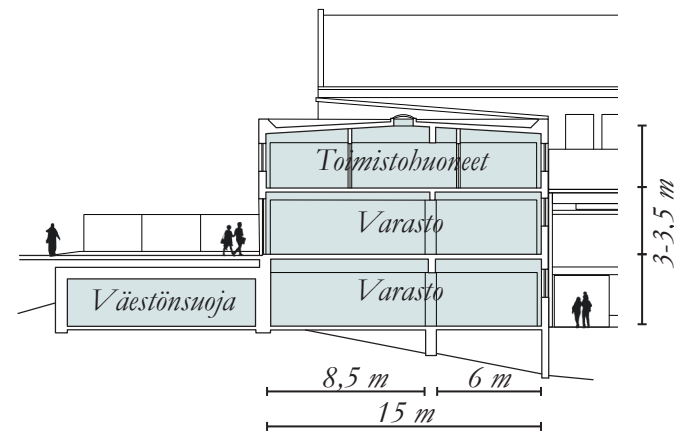
Kuva 88. Toimistosiiپیen julkisivu länteen.

HISTORIA

Vuonna 1969 valtion pääkonepajojen työnjakoa muutettiin organisaatiouudistuksella. Konepajojen tuotantoa karsittiin mahdollisuuksien mukaan, ja toimintoja pyrittiin keskittämään. Uudistuksen myötä Kuopioon keskitettiin ruuvikytkimien kokoonpano ja korjaus. Samoihin aikoihin investoitiin myös konepajojen työolosuhteiden parantamiseen ja turvallisuuteen. Kuopion Konepajalle valmistui uusi kolmikerroksinen varasto-, toimisto- ja väestönsuojasiipi vuonna 1972. (Martikainen et al. 2016, 75.)

Uusi rakennus sijoittui Konepajan luoteisnurkkaan alkuperäisen toimistosiiپیen jatkeeksi, ja samalla luovuttiin muutamista Konepajan varaston käytössä olleista ulkorakennuksista. Ensimmäiseen kerrokseen sijoitettiin väestönsuoja ja varastotiloja, joihin on sisäänkäynti maantasossa sisäpihan puolella. Toiseen kerrokseen sijoittui lisää varastotilaa, jonka sisäänkäynti on rakennuksen pohjoispuolella. Varastot suunniteltiin vapaasti muunneltaviksi hallitiloiksi. Kolmanteen kerrokseen sijoituivat toimistotilat, piirtämö ja arkisto. (Martikainen et al. 2016, 75–81.)

VR:n lähdettyä tilat ovat toimineet väliaikaisesti muun muassa Sakkyn opetustiloina, yksittäisten toimijoiden toimistohuoneina sekä varastoina (Järvinen 2021). Rakennuksen julkisivut ovat säilyneet pääosin alkuperäisen mukaisina, ja tilajakoon tehdyt muutokset liittyvät lähinnä kevyiden väliseiniin muutoksiin. Esimerkiksi joitakin toimistohuoneita

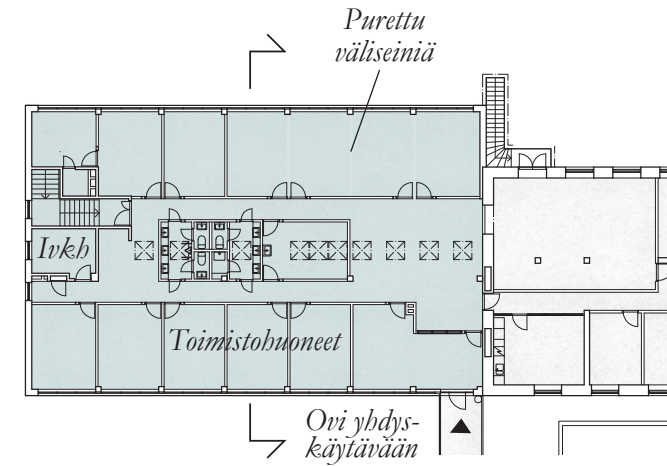
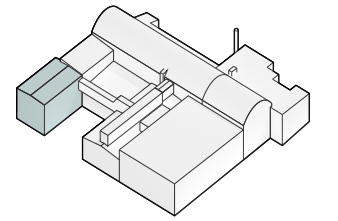

Kuva 89. Toimistosiiپیen poikkileikkaus.

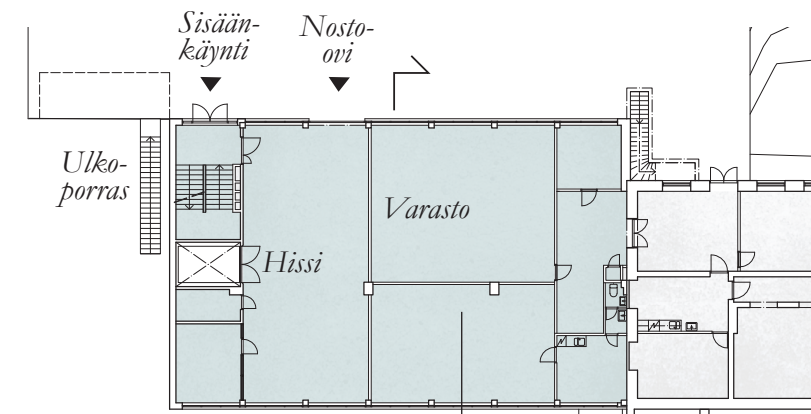
yhdistämällä ja varastotiloja jakamalla on saatu muodostettua luokahuoneita opetusta varten. (Martikainen et al. 2016, 78, 81.)

MITTASUHTEET

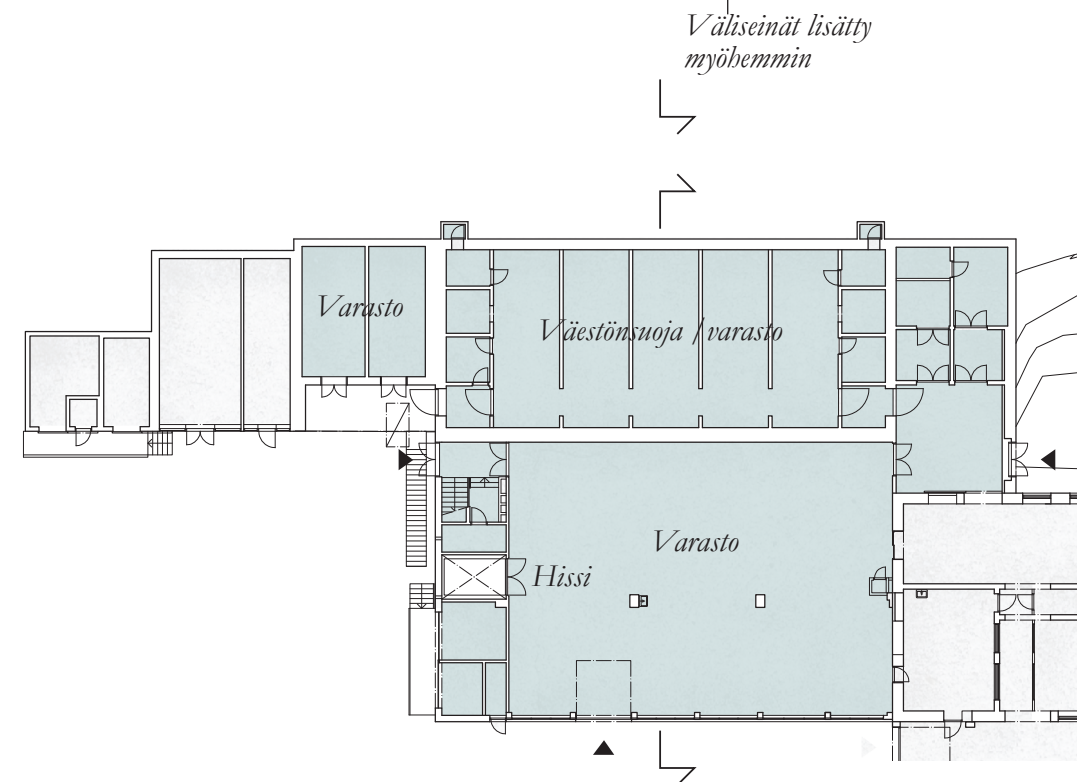
Vuoden 1972 toimistosiiپیen tilat sijoittuvat kolmeen eri kerrokseen. Väestönsuoja sijaitsee alimmassa kerroksessa pihakannen alla. Tilojen kerroskorkeus vaihtelee noin 3–4 metrin välillä, mutta betonipalkkien alla vapaa huonekorkeus on hieman vähemmän. Harvaan sijoittuneet pilarit jakavat rakennuksen rungon syvyysuunnassa kahteen osaan. Sekä toisessa että kolmannessa kerroksessa tilat saavat valoa rungon lävitse pohjois- ja eteläjulkisivujen nauhaikkunoista. Alimmassa kerroksessa ikkunoita on vain etelän puoleisella ulkoseinällä, ja pohjoisen puolella tilat rajautuvat maan alle jäävään väestönsuojaan.

3. kerros

2. kerros

1. kerros

Kuva 90. Toimistosiiپیen pohjapiirustusotteet.

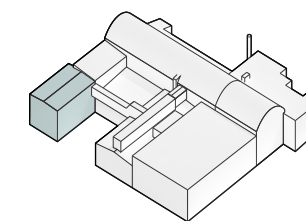
Kuva 91. Näkymä ensimmäisen kerroksen työtilasta. Alun perin tila on toiminut varastona, mikä selittää, että ikkunat ovat normaalia korkeammalla.

TILAN LUONNE

Konepajan kulmaan sijoittuneeseen toimisto-, varasto- ja väestönsuojasiipeen on useita sisäänkäyntejä, 1. kerroksessa sisäpihan puolella ja 2. kerroksessa rakennuksen pohjoispuolella. Eri kerrokset yhdistyvät toisiinsa rakennuksen luoteiskulmassa sijaitsevalla porrashuoneella. Siivestä löytyy myös 1. ja 2. kerroksen väliä kulkeva vanha tavarahissi. Sisäkautta siipi on yhteydessä vuonna 1932 ja -57 rakennettuun toimisto- ja opetussiipeen.

Tällä hetkellä liikkuminen tiloissa on ensikertaa rakennukseen saapuvalla hieman sekavaa, sillä 2. kerroksen tilat on jaettu kahtia eri vuokralaisille. Alkuperäisistä varastotiloista on rajattu työ- ja luokkatiloja kevyillä väliseinillä, mikä tekee tiloista pimeitä ja sokkeloisia.

Ylimmän kerroksen tilat ovat pieniä ja yksityisiä toimistohuoneita. Vaikka huoneet ovat suljettuja ja luonteelta yksityisiä, kolmas kerros on tiloiltaan viihtyisin ja valoisin. Rakennusrungon keskellä kattoikkunat tuovat tilaan pehmeää valoa (ks. Kuva 92.), ja toimistohuoneista aukeaa kiinnostavia näkymiä pihalle ja puiston suuntaan. Huoneiden väliseinät ovat kuitenkin umpinaisia, mikä korostaa pitkiä ja kapeita käytävätiloja. Alemmissa kerroksissa ikkunat sijaitsevat hieman normaalia ylempänä (ks. Kuva 91.), mikä heikentää näkymiä ympäristöön. Tilojen pääpintamateriaaleja ovat valkoiseksi maalattu betoni ja tiili sekä eriväriset muovimatot (ks. Kuva 93.). Kokonaisuutena tilojen mittasuhteet ja materiaalivalinnat luovat tiloille melko arkisen ja tavanomaisen tunnelman 70-luvun yksityiskohdilla.

Kuva 92. Kattoikkunat tuovat valoa rakennuksen rungon keskelle.

Kuva 93. Kolmannen kerroksen tilat on jaettu toimistohuoneiksi. Huoneita jakavat tiilimuuratut väliseinät.

OMINAISPIIRTEIDEN ARVIOINTI

Ominaispiirteet	Toimistosiiپی, 1972	Asuminen	Toimisto	Liikuntatila	Paja- / ja tuotantotila	Kirjasto / monitoimitila	Opetustila	Yleisötila	Liiketila / ravintola	Varasto	Paikoitus
Alkuperäinen käyttö	Toimisto, varasto, väestönsuoja	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0
Tilajako	Matalat hallit + kombitoimisto	1	2	1	1	1	2	0	1	2	1
Kerroskorkuus	3	1	2	0	1	1	1	0	0	1	1
Kerroskorkuus	3-3,5 m	2	1	0	0	1	1	0	1	2	1
Runkosyvyyys	15 m (*6 m, 8,5 m)	2	2	1	1	2	1	1	2	2	0
Ikkunajako ja -sijainti	3,5 m, nauhaikkunat etelän ja pohjoisen puoleisilla julkisivuilla	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2
Ulkoyhteydet	Omat sisäänkäynnit sisäpihalta ja pohjoisen puolelta	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2
Sisäyhteydet	Sijaitsee nurkassa, yhteydessä toimistosiiپی	1	2	0	1	0	2	0	0	1	1
Yksityisyys / julkisuus	Yksityinen / puolijulkinen	1	2	0	1	0	2	0	0	2	1
		12	17	5	9	9	13	4	7	16	9

* pilarien välisen vapaan tilan leveys

0 = Soveltuu huonosti
1 = Soveltuu osittain
2 = Soveltuu hyvin tai melko hyvin

Taulukko 9. Vuoden 1972 toimistosiiپیen ominaispiirteiden arviointi.

Arvioinnin perusteella vuoden 1972 toimistosiiپی sopisi tulevaisuudessakin toimisto-, opetus- ja varastokäyttöön sekä mahdollisesti myös asunnoiksi. Sen sijaan tilojen muuttaminen julkisiksi tiloiksi, kuten kirjastoksi tai liike- ja yleisötapahalliksi, on epätodennäköistä muun muassa tilojen korkeuden ja yksityisen luonteensa perusteella. Lisäksi toimistosiiپیen tilat ovat hieman kaukana muista rakennuskokonaisuuden tiloista, mikä puoltaa tilojen käyttämistä yksityisiin tai puolijulkisiin toimintoihin. Toimisto-, opetus- ja asuinkäyttöä puoltavia tekijöitä ovat myös tilojen toistuva ikkunajako sekä omat sisäänkäynnit 1. ja 2. kerroksesta.

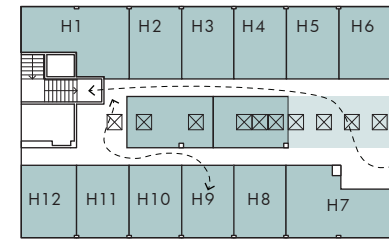
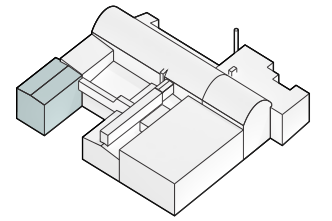
SÄILYTETTÄVÄÄ
+ kattoikkunat
+ ikkunajako

KEHITETTÄVÄÄ
- selkeämmät kulkuyhteydet
- tilojen valoisuus

SOVELTUVAT KÄYTTÖTARKOITUKSET
+ asuminen
+ toimistot
+ opetustilat
+ varastot

EI SOVELLU
- liikuntatilat
- paja- / tuotantotilat
- kirjasto
- liiketilat ja ravintolat
- yleisötilat
- paikoitus

KÄYTTÖTARKOITUSTEN TESTAAMINEN

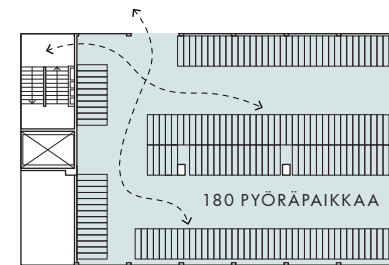
Kuva 94. Kuvassa kolmannen kerroksen tilat on jaettu kolmella eri logiikalla.

VERSIO 1: TILAJAKO SÄILYTETÄÄN

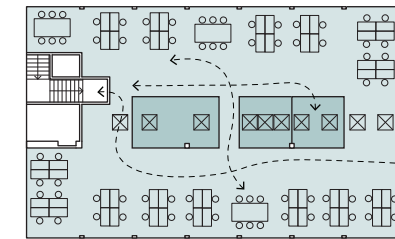
Soveltuvuus:
Toimistotilat, varastot

Tilamuutokset:
Ei merkittäviä muutoksia tilajakoon.

Huomioita ratkaisusta:
Tilaratkaisu sopii esimerkiksi vuokrattaviksi työtiloiksi tai varastoiksi. Ratkaisussa on melko paljon pimeää käytävää.

Kuva 95. Toisen kerroksen tilat palautettuna varastoksi. Tilaan mahtuu noin 180 pyöräpaikkaa.

VERSIO 2: AVOTILA

Soveltuvuus:
Toimistotilat, varastot

Tilamuutokset:
Toimistohuoneiden väliseinät puretaan. Keskelle tehdään wc-tilojen lisäksi kokoushuoneita.

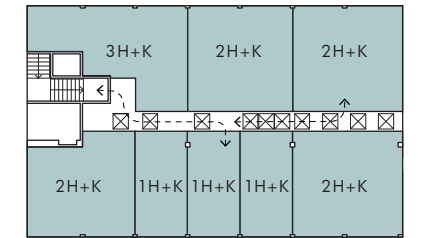
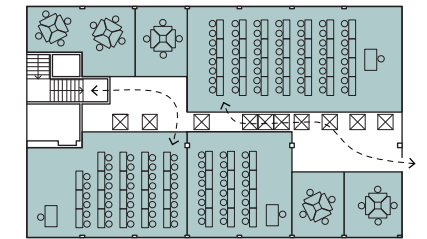
Huomioita ratkaisusta:
Tilaa voidaan muunnella eri tarkoituksiin kalusteilla ja sermeillä.

VERSIO 4: VARASTOHALLI

Soveltuvuus:
Varastot, pyöräsäilytys

Tilamuutokset:
Palautetaan alkuperäinen tilajako ja puretaan kevyet väliseinät.

Huomioita ratkaisusta:
Soveltuu 1. ja 2. kerroksen tiloihin. Ratkaisussa hyödynnetään vanhoja nosto-ovia sisäänkäynteinä.

VERSIO 3: KESKIKÄYTÄVÄ

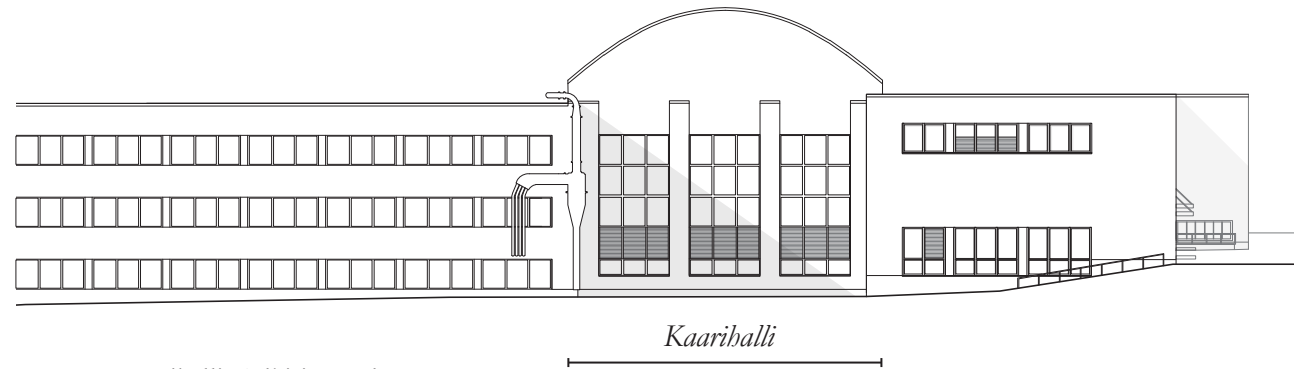
Soveltuvuus:
Opetustilat, asunnot

Tilamuutokset:
Olemassa olevat väliseinät puretaan, ja tila jaetaan uusilla väliseinillä.

Huomioita ratkaisusta:
Opetuskäytössä keskikäytävän seinät voisivat olla lasiseiniä, jotta käytävästä ei tule pimeää. Asuntojen toteutuksessa haasteina ovat mm. asuntojen avautuminen yhteen ilmansuuntaan, asuntojen muoto ja pihan tai parvekkeiden puute.

4.8

1982 KAARIHALLIN LAAJENNUS

Kuva 96. Kaarihallin julkisivu etelään.

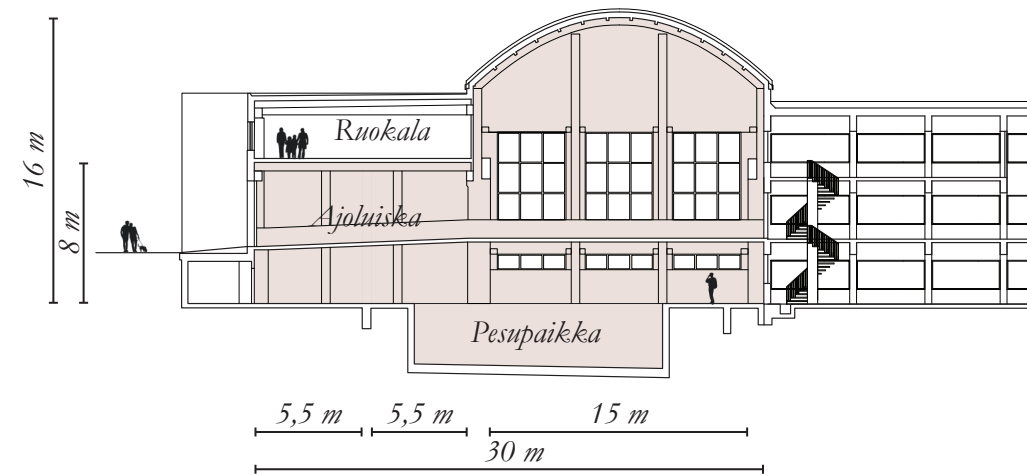
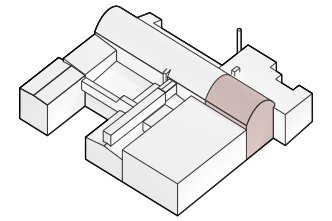
HISTORIA

Vuonna 1982 kaarikattoisen veturinkorjaushallin jatkeeksi valmistui uusi laajennusosa jatkaen alkuperäisen hallin muotoa. Laajennukseen sijoittui uusi veturien laskupaikka sekä tilat tunnelipesukoneelle. Laajennuksen myötä vuonna 1932 rakennettu päätyjulkisivu purettiin, ja uusi julkisivu ulotettiin samaan linjaan vuoden -68 julkisivun kanssa. Laajennuksen eteläjulkisivu mukailee modernistisella otteella Konepajan arkkitehtuuria punatiilimuurauksella ja suurilla ikkunoilla. Rakenteellisesti laajennus eroaa muusta Konepajasta, sillä runkorakenteina on käytetty tehdasvalmisteisia teräsbetonielementtejä, TT-laattoja, pilareita ja palkkeja. Erona vanhaan eteläjulkisivuun, uusi ulkoseinä ei ole kantava, mikä on mahdollistanut suurten ikkunakenttien rakentamisen. (Martikainen et al. 2016, 93, 102.)

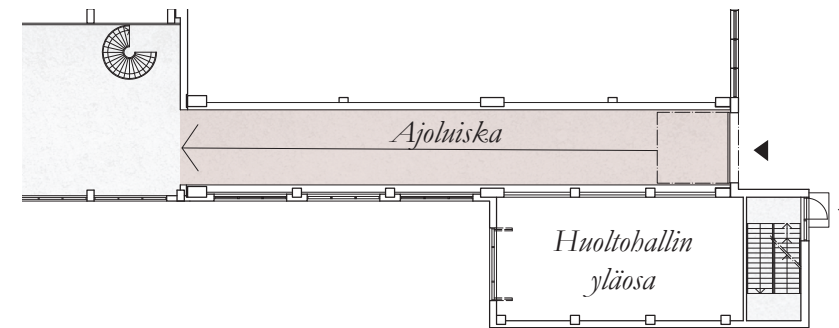
Nykytilassa rakennuksen tilajako ja materiaalit ovat pääosin alkuperäisen mukaisia. Suurin muutos on ollut 2010-luvulla sisätiloihin rakennettu elementtiseinä, joka katkaisee kaarihallin kahteen osaan. (Martikainen et al. 2016, 103, 105.) Kohdekäyntien perusteella hallissa ei ole nykyisin aktiivista toimintaa, vaan se toimii lähinnä satunnaisten veneiden ja henkilöautojen säilyttämiseen.

MITTASUHTEET

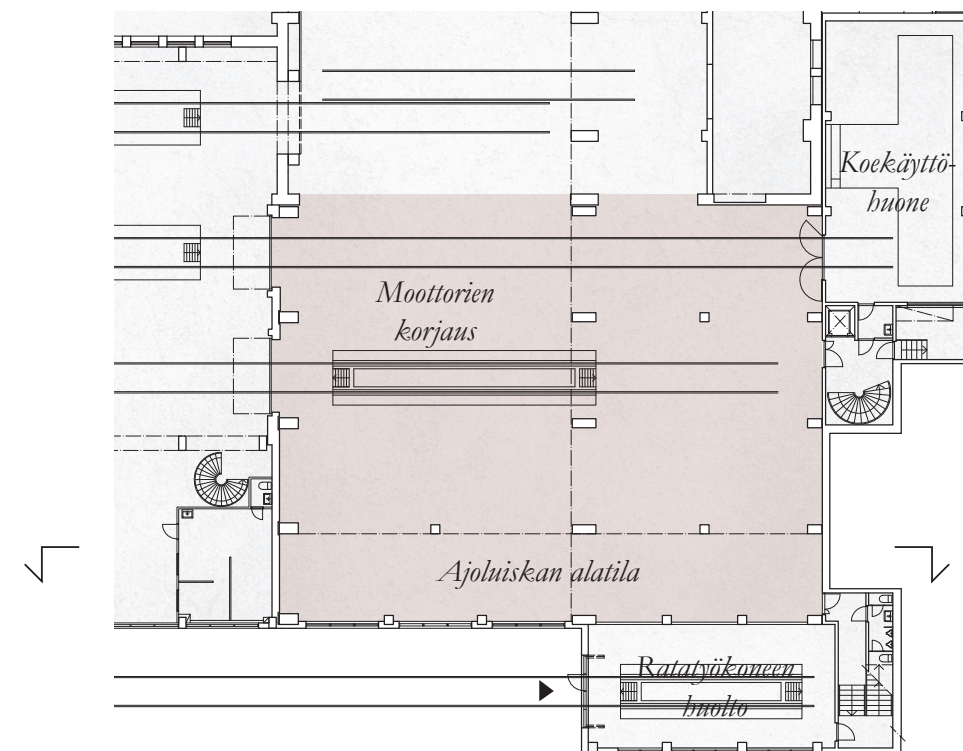
Laajennuksen mittasuhteet jatkavat vuonna 1932 rakennetun veturinkorjaushallin muotoa. Kaarikattoinen halli on yksikerroksinen korkea ja pilariton tila. Ikkunoiden edessä kulkeva betonirakenteinen ajoluiska rajaa alleen matalamman tilan. Halli aukeaa toiselta pitkältä sivultaan matalampaan hallitilaan ja toiselta sivultaan kohti vuoden -68 moottorinkorjaushallia. Vanhasta kaarihallista poiketen tilan pitkillä sivuilla ei ole ikkunoita, ja näin halli saa luonnonvaloa lähinnä vain etelään aukeavien ikkunakenttien kautta.

Kuva 97. Kaarihallin poikkileikkaus.

2. kerros

1. kerros

Kuva 98. Pohjapiirustusotteet kaarihallista.

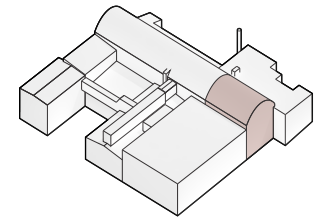

Kuva 99. Näkymä kohti kaarihallin eteläjulkisivua. Tilan päädyssä kulkee vanha ajoluiska, joka johtaa ulkotiloista vuoden -68 hallin parvelle.

TILAN LUONNE

Nykytilanteessa saapuminen vuoden -82 halliosaan on hankala ja siirtymiin syntyy epäjatkuvuuksia. Suorin reitti tilaan on Kullervonkadun puoleisten porrashuoneiden kautta. Rinnemaastosta johtuen sisäänkäynnit ovat kuitenkin ylempässä tasossa kuin hallitila, joten aivan suoraa yhteyttä ulkotiloihin ei ole. Hallia jakava elementtiseinä estää suoran yhteyden vuoden -32 veturinkorjaushallista. Sisäkautta halliin voi saapua vuoden -68 halliosan läpi tai kiertämällä vuonna -32 rakennetun vanhan hitsaamotilan kautta. Kulkureitit eivät kuitenkaan ole helposti seurattavia tai ylipäätään mahdollisia, jos tilat ovat eri käyttäjien hallussa.

Suuresta volyymistaan huolimatta hallitila vaikuttaa suljetulta, eikä tilassa ole yhtä ylevää tunnelmaa, kuten alkuperäisessä vuoden -32 hallissa. Suoraan etelästä suuntautuva valo luo tilaan voimakkaasti valaistuja ja toisaalta hyvin varjoisia paikkoja. Lämpimin sävyin maalatut pilarit ja palkit, käytössä kulunut betonilattia ja kirkkain värisävyin maalatut nostolaitteet jatkavat Konepajalle ominaista materiaali- ja sävy maailmaa (ks. Kuva 100). Uuden kerrostuman sisätilaan tuovat punatiiliset seinäpinnat ja elementeistä muodostuva kattopinta. Kokonaisuutena tila on runsas ja dynaaminen, mutta samalla hieman rauhaton ja raskas.

Kuva 100. Kaarihallin korkeaa ja matalampaa osaa erottaa jyrkää betoninen pilaristo. Kirkkaat värit tuovat oman tunnelmansa tilaan.

OMINAISPIIRTEIDEN ARVIOINTI

Ominaispiirteet	Kaarihallin laajennus, 1982	Asuminen	Toimisto	Liikuntatila	Paja-/ tuotantotila	Kirjasto/ monitoimitila	Opetustila	Yleisötila	Liiketila / ravintola	Varasto	Paikoitus
Alkuperäinen käyttö	Moottorien korjaus ja pesu	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Tilajako	Avoin halli + matalampi sivuosa	0	0	2	2	1	0	2	1	1	1
Kerrosluku	1	0	1	2	2	2	2	2	2	2	1
Kerroskorkeus	16 m, sivuosa 8 m	0	0	1	2	1	1	2	1	2	0
Runkosyvyys	30 m (* 15 m, 5,5 m, 5,5 m)	0	1	1	2	2	1	1	1	1	1
Ikkunajako ja -sijainti	5,1 m, vain päädyssä	0	0	2	2	1	0	2	1	2	2
Ulkoyhteydet	Ei suoraa ulkoyhteyttä, käynti ajoluiskaa pitkin tai porrashuoneiden kautta	0	0	2	0	1	1	1	0	0	0
Sisäyhteydet	Sijaitsee päädyssä, yhdistettävissä 32 ja 68 halleihin, yläpuolella ruokala ja saunatilat	0	1	2	1	2	1	2	1	2	1
Yksityisyys / julkisuus	Puolijulkinen	0	1	2	1	1	1	1	0	1	1
		0	4	14	14	11	7	13	7	11	7

* pilarien välisen vapaan tilan leveys

0 = Soveltuu huonosti
1 = Soveltuu osittain
2 = Soveltuu hyvin tai melko hyvin

Taulukko 10. Vuoden 1982 hallin laajennuksen ominaispiirteiden arviointi.

Arvioinnin perusteella hallitila sopisi esimerkiksi paja- ja tuotantotiloiksi, liikuntatiloiksi, yleisötilaksi tai varastoksi. Myös tilan muuttamista muuksi julkiseksi tilaksi, kuten kirjastoksi, voidaan tutkia. Edellä mainittuja toimintoja puoltavat muun muassa tilojen sijoittuminen yhteen tasoon ja eri rakennuksen osien läheiseen yhteyteen. Sen sijaan tilan jäsentymätön luonne ja vaikeat saapumisreitit rajoittavat tilan käyttöä. Lisäksi tilan korkeus, runkosyvyys ja ikkunoiden sijainti rajoittavat tilojen muuttamista esimerkiksi asunnoiksi tai toimistotiloiksi.

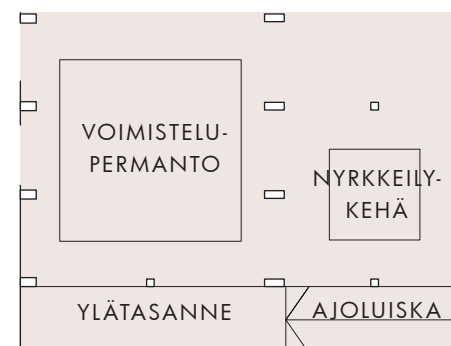
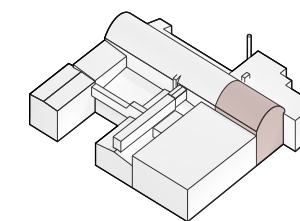
SÄILYTETTÄVÄÄ
+ ikkunakentät
+ nostolaitteet tilassa

KEHITETTÄVÄÄ
- selkeämmät kulkuyhteydet
- uusi sisäänkäynti rakennuksen itäpuolelta?
- elementtiseinän purkaminen

SOVELTUVAT KÄYTTÖTARKOITUKSET
+ liikuntatilat
+ paja- ja tuotantotilat
+ kirjasto
+ yleisötila
+ varasto

EI SOVELLU
- asuminen
- toimistot
- opetustilat
- liiketila / ravintola
- paikoitus

KÄYTTÖTARKOITUSTEN TESTAAMINEN

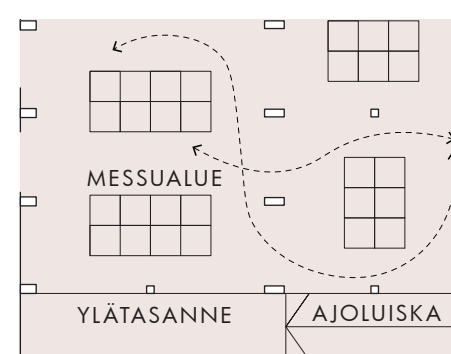

VERSIO 1: MONIKÄYTTÖHALLI

Soveltuvuus: Liikunta-, tapahtuma- ja näyttelytilat, varastot, kirjasto, paja- ja tuotantotilat

Tilamuutokset:
Ei merkittäviä muutoksia tilaan.
Huoltomontut katetaan.

Huomioita ratkaisusta:
Tilaa voidaan muunnella eri tarkoituksiin kalusteilla ja tilaan tuotavilla elementeillä. Luiskan alle voidaan sijoittaa esimerkiksi välinevarastoja ja muita aputiloja.

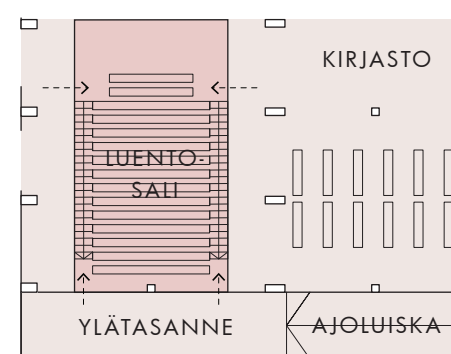

VERSIO 2: TILA TILASSA

Soveltuvuus: Kirjasto- ja tapahtumatilat

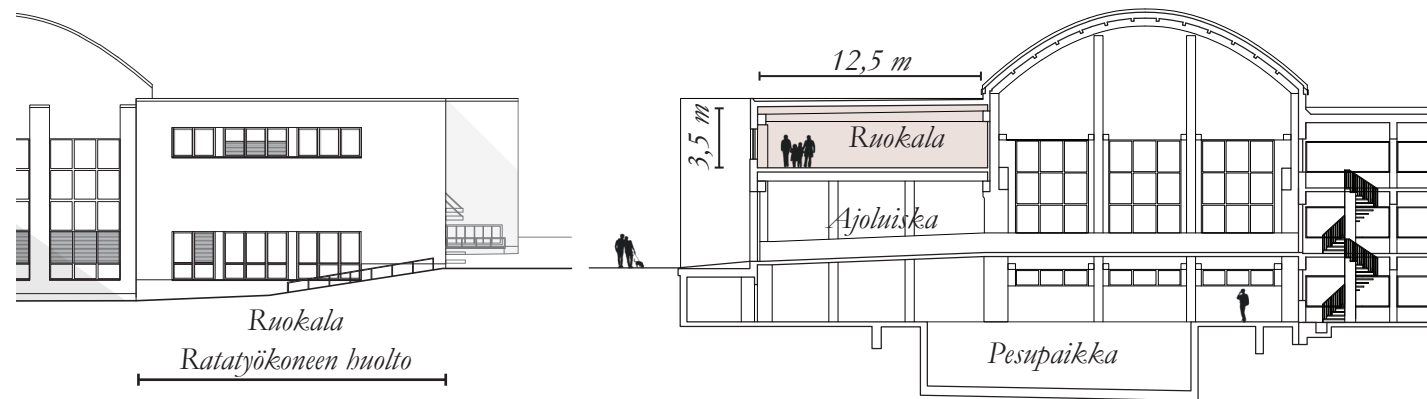
Tilamuutokset:
Halliosaan rakennetaan erillinen akustoitu tila esimerkiksi luentoja tai tapahtumia varten. Huoltomontut katetaan.

Huomioita ratkaisusta:
Vapaata tilaa voidaan muunnella eri tarkoituksiin kalusteilla ja tilaan tuotavilla elementeillä. Ajoluiskaa voidaan hyödyntää luentosalin kulkureittinä.

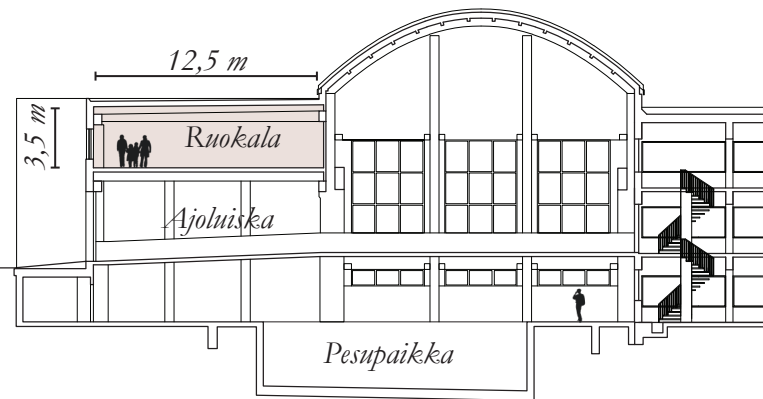

Kuva 101. Kaarihalli muutettuna liikuntahalliksi, tapahtuma-alueeksi ja kirjastoksi.

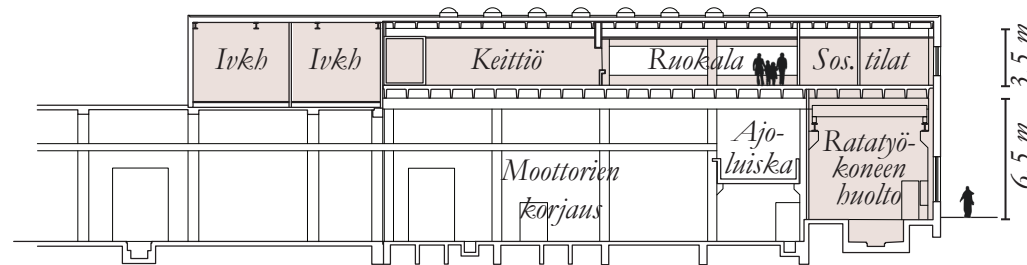
1982 PIENET HALLIT, SOSIAALITILAT JA RUOKALA

Kuva 102. Huoltohallin ja ruokalan julkisivu etelään.

Kuva 103. Ruokalan poikkileikkaus.

Kuva 104. Laajennuksen pitkittäisleikkaus.

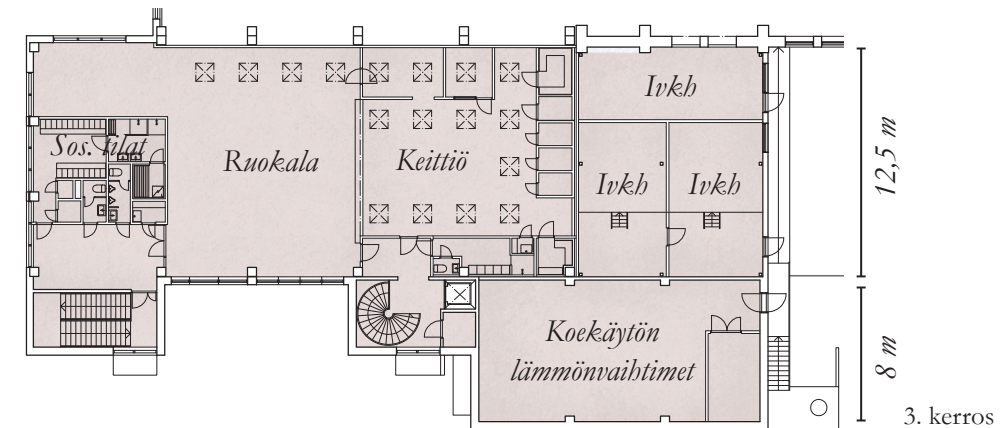
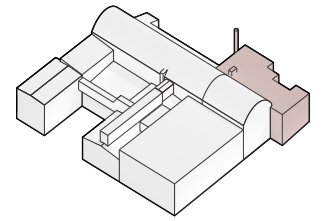
HISTORIA

Vuonna 1982 kaarihallin laajennuksen yhteydessä rakennuksen kulmaan tehtiin massoitteeltaan suorakulmainen ja polveileva osa, johon sijoittui pienemmät huoltohallit moottoreiden koekäyttöä sekä ratatyökoneiden huoltoa varten. Toiseen kerrokseen sijoituivat ruokala ja naisten sosiaali- ja saunatilat. Rakennuksen etelään ja itään aukeavat julkisivut jatkavat konepajan muissa osissa käytettyä punatiilimuurausta. Sekä julkisivut, sisätilojen jako että pintamateriaalit ovat tällä osalla säilyneet alkuperäisessä 80-luvun asussaan. (Martikainen et al. 2016, 93, 99, 105.) Nykyisin ravintolatoiminta tiloissa on loppunut, ja tilat ovat pääosin tyhjiillä. Poikkeuksena on ensimmäisessä kerroksessa sijaitseva entinen ratatyökoneen huoltohalli, jota on väliaikaisesti vuokrattu korjaamokäyttöön (Järvinen 2021).

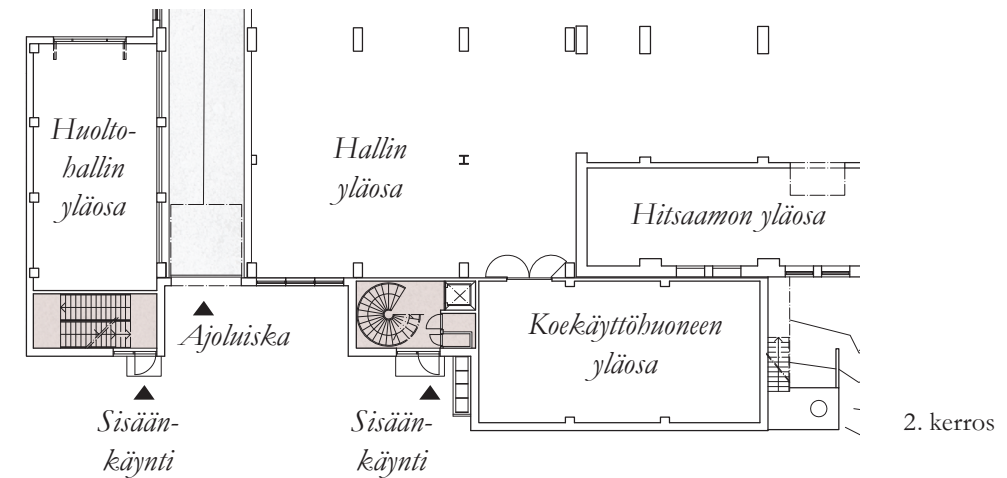
MITTASUHTEET

Mittasuhteiltaan laajennuksen tilat ovat keskenään hyvin erilaisia. Tilat sijoittuvat osittain päällekkäin kolmeen eri kerrokseen, ja rakennuksen runkosyvyys vaihtelee. Ylimmän kerroksen ruokala on matala ja avoin tila, joka saa valoa kattoikkunoiden sekä julkisivujen nauhaikkunoiden kautta. Ruokalan vieressä on joukko pieniä suljettuja pukuhuoneita ja pesutiloja. Kerroksen pohjoisosassa sijaitsee matala ravintolakeittiö varastoineen sekä ilmanvaihtokonehuone.

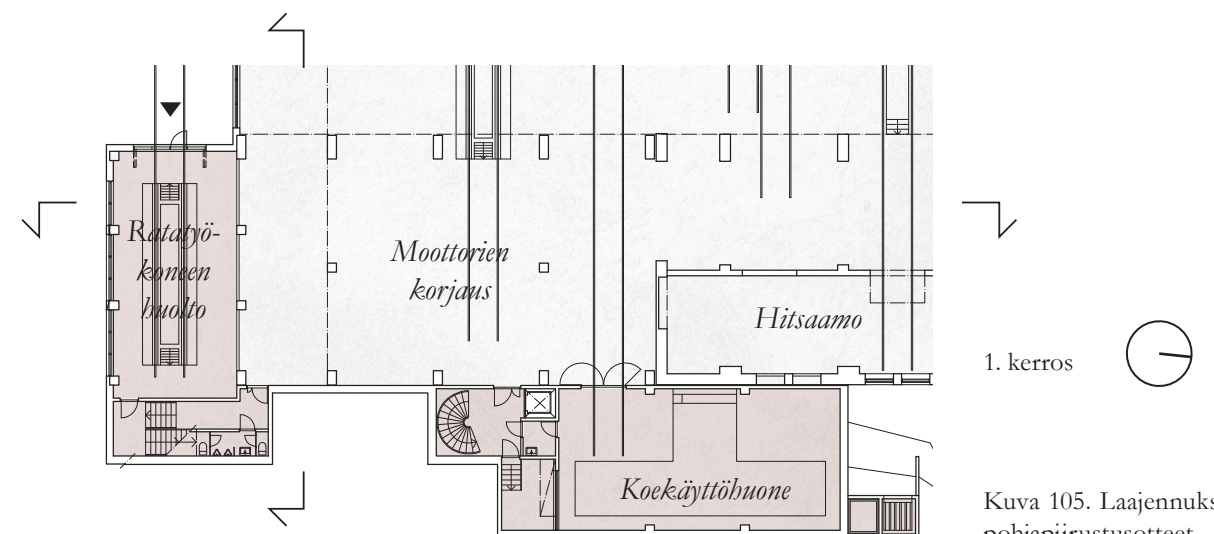
Alimmassa kerroksessa sijaitsee vanha koekäyttöhuone, joka on ikkunaton ja pieni hallitila. Yli 5 metriä korkea halli sijaitsee osittain maan alla. Ratapihan vieressä, ruokalan alapuolella sijaitseva ratatyökoneen huoltohalli on hieman korkeampi, noin 6,5 metriä. Huoltohallissa on ikkunoita länteen ja etelään.

3. kerros

2. kerros

1. kerros

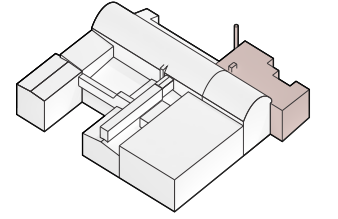
Kuva 105. Laajennuksen pohjapiirustusotteet.

Kuva 106. Nosto-ovi johtaa kaarihallin ajoluiskalle. Yläpuolella nauhaikkunat aukeavat Konepajan vanhaan ruokalaan.

Kuva 107. Porrashuoneesta on käynti yläkerran ruokalaan ja alakerran hallitiloihin.

TILAN LUONNE

Kokonaisuutena vuoden 1982 laajennus on Konepajan osista ainoa, joka avautuu rakennuksen itäpuolelle Kullervonkadun suuntaan. Tontin korkeuseroista johtuen tiloihin ei ole suoraa yhteyttä maantasosta, vaan laajennuksen tilat yhdistyvät toisiinsa kahdella porrashuoneella. Yhteys ulkotiloihin on siis porrashuoneiden kautta (ks. Kuva 107). Poikkeuksena on tontilla hieman alempana sijaitseva ratatyökoneen huoltohalli, josta on suora yhteys ratapihan suuntaan.

Eri tilojen välillä ei ole näköyhteyksiä, mikä lisää tilojen suljettua ja melko yksityistä luonnetta. Kohdekäynneillä ei ollut pääsyä koekäyttöhuoneeseen eikä ylimmän kerroksen sosiaalityötiloihin.

Yläkerran ruokala on tilallisesti matala mutta avoin. Tilan tunnelma henkii vahvasti 80-lukua, ja intensiiviset värit, voimakkaat kuviot ja tekstuurit sekä metallinen alakatto luovat tiloille tunnistettavan ilmeen. Myös julkisivujen punatiilimuuraus jatkuu ruokalan sisätiloissa.

Kuva 108. Vasemmassa kuvassa vanha ravintolan tiski.

Kuva 109. Vieressä näkymä ravintolan kabinettitilasta.

OMINAISPIIRTEIDEN ARVIOINTI

Ominaispiirteet	Laajennus, 1982	Asuminen	Toimisto	Liikuntatila	Paja- / ja tuotantotila	Kirjasto/monitoimitila	Opetustila	Yleisötila	Liike-tila / ravintola	Varasto	Paikoitus
Alkuperäinen käyttö	Konepajan hallitiloja, ruokala, sosiaali- ja saunatilat	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0
Tilajako	Hallitiloja, avointa matalaa tilaa, pieniä aputiloja	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kerrosluvu	2	1	2	1	1	2	2	1	1	1	1
Kerroskorkeus	Vaihteleva, noin 3,5-6,5 m	1	1	1	1	1	1	1	1	2	0
Runkosyvyys	12,5 m + koekäyttöhuone 8 m	1	1	1	1	1	1	0	1	2	0
Ikkunajako ja -sijainti	Vaihteleva 3-5 m, etelä- ja itäjulkisivuilla 3. kerroksessa	0	1	2	2	1	1	1	1	2	2
Ulkoyhteydet	Kullervonkadun puoleisista porrashuoneista, ratatyökoneen huoltohalliin käynti ratapihalta Sijaitsee kulmassa, kulkuyhteys vain -82 vuoden kaarihalliin	2	2	1	1	0	2	0	0	1	1
Sisäyhteydet		1	2	1	1	1	1	1	1	2	1
Yksityisyys / julkisuus	Yksityinen	2	2	0	2	0	1	0	0	2	1
		8	12	8	11	7	10	5	7	13	7

Taulukko 11. Vuoden 1982 ruokalan, sosiaalityötilojen ja huoltohallien ominaispiirteiden arviointi.

0 = Soveltuu huonosti
1 = Soveltuu osittain
2 = Soveltuu hyvin tai melko hyvin

Tässä luvussa käsitelty tilakokonaisuus muodostuu ominaispiirteiltään hyvin erilaisista tiloista. Erityisesti vaihteleva tilajako, runkosyvyys ja kerroskorkeus haastavat tilojen uuden käyttötarkoituksen löytymistä. Ominaispiirteistä johtuen rakennuksen eri osiin voi sijoittua erilaisia toimintoja, arvioinnin perusteella esimerkiksi toimistotiloja, paja- ja tuotantotiloja tai mahdollisesti myös opetusta. Tilojen käyttäminen varastointiin on myös mahdollista. Suunnittelussa on kuitenkin huomioitava, että toimisto- ja opetustiloja ei lähtökohtaisesti tulisi sijoittaa alimman kerroksen vanhoihin ns. likaisen työn hallitiloihin.

Erityisesti koekäyttöhuoneen kohdalla, tilan vanha käyttötarkoitus voi aiheuttaa riskejä sisäilman terveellisyydelle. Ominaisuuksiltaan pimeä ja pieni halli soveltuu lähinnä vain varastoksi tai tekniseksi tilaksi, joten koekäyttöhuoneen purkaminen on yksi

vaihtoehto. Myös laajennuksen hankalat yhteydet perustelevat suurempaa muutosta rakennuksen massoittelemiseen ja itäjulkisivuun. Näistä syistä käyttötarkoituksen testaamisen yhteydessä tutkitaan myös uuden laajennuksen mahdollisuutta.

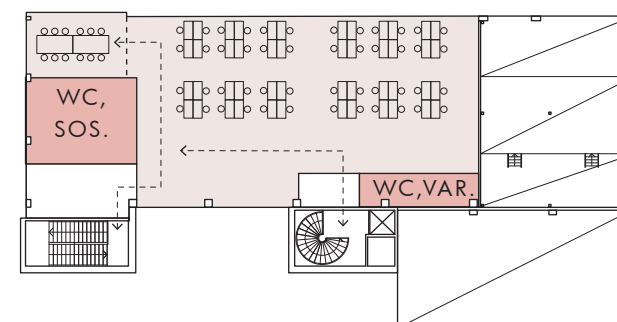
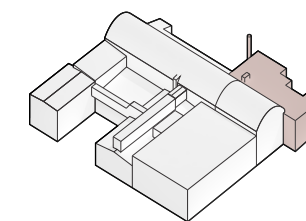
SÄILYTETTÄVÄÄ
+ kattoikkunat
+ porrashuoneet

KEHITETTÄVÄÄ
- sisäänkäynnit ja tilojen väliset yhteydet
- tilojen valoisuus

SOVELTUVAT KÄYTTÖTARKOITUKSET
+ toimisto-, paja- ja tuotantotilat, opetustilat, varastot

EI SOVELLU
- asuminen, liikuntatilat, kirjasto /monitoimitila, liiketila / ravintola, paikoitus

KÄYTTÖTARKOITUSTEN TESTAAMINEN

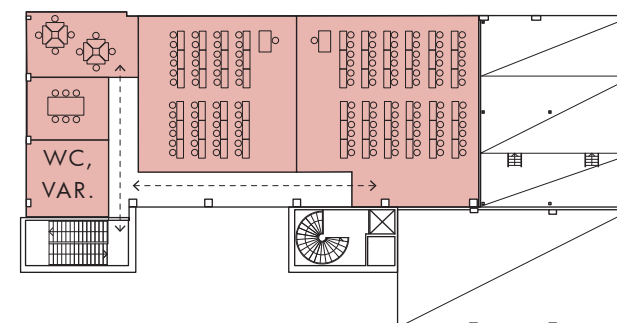

VERSIO 1: AVOTOIMISTO + APUTILAT

Soveltuvuus: Toimistotilat

Tilamuutokset:
Keittiön tilat muutetaan osaksi avotoimistoa, muuten tilajako säilyy.

Huomioita ratkaisusta:
Käytettävissä vain yhdelle toimijalle/yritykselle. Avotoimiston pitkä sivu on umpinainen, joten tilan riittävä valoisuus on haaste.

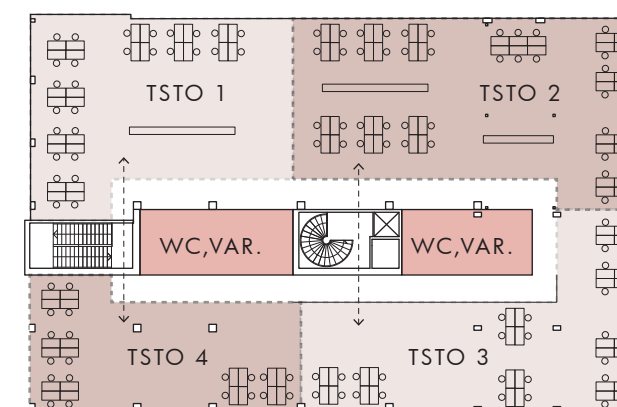

VERSIO 2: L-KÄYTÄVÄ

Soveltuvuus: Opetustilat

Tilamuutokset:
Vanhat väliseinät puretaan, ja tila jaetaan uusilla seinillä luokka- ja ryhmätyötiloiksi.

Huomioita ratkaisusta:
Tilaan syntyy jonkin verran käytävää, ja opetustiloiksi kerroksessa on melko vähän pinta-alaa.

VERSIO 3: LAAJENNUS, 4 SOLUA

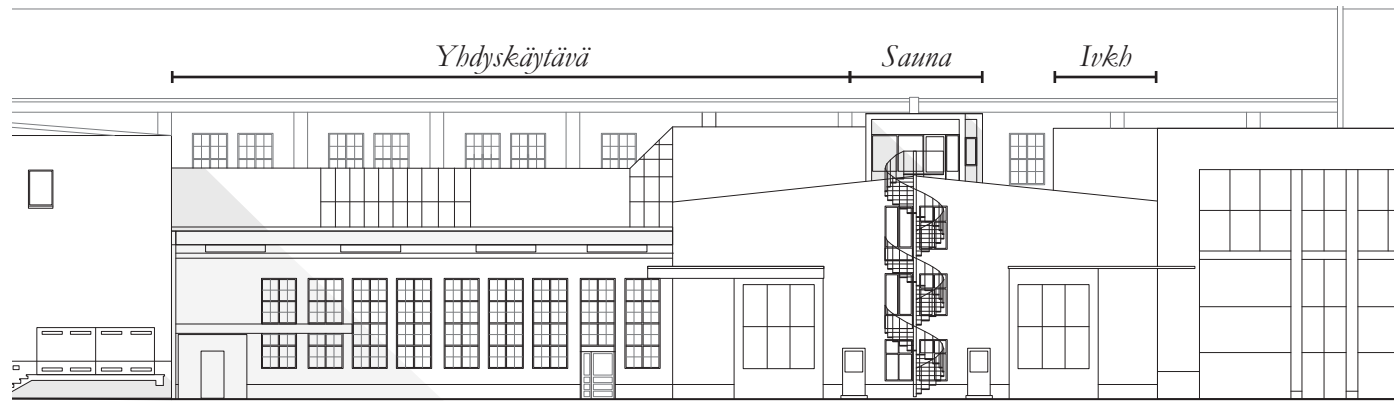
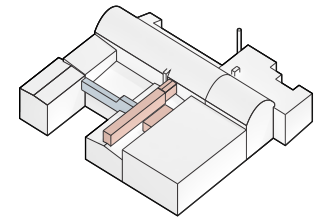
Soveltuvuus: Toimistotilat- ja opetustilat

Tilamuutokset:
Kattoikkunat ja porrashuoneet säilytetään. Vanhat väliseinät, koekäyttöhuone ja iv-konehuoneet puretaan. Julkisivut uusitaan ja rakennuksen runkosyvyyttä kasvatetaan kohti itää. Uudet välipohjat rakennetaan samaan tasoon vanhan kerroksen kanssa.

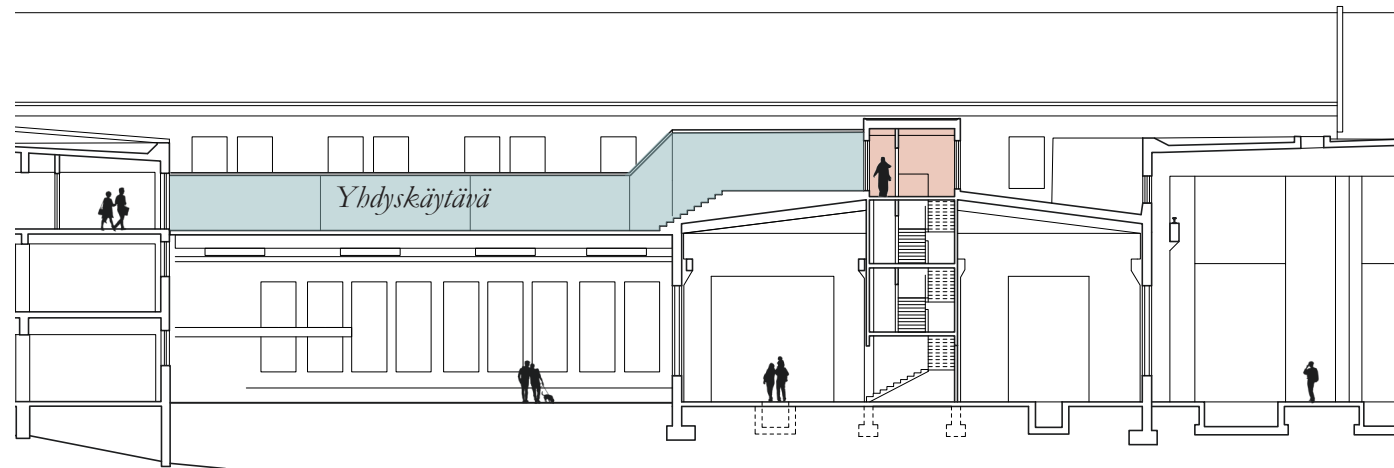
Huomioita ratkaisusta:
Tila on jaettavissa esimerkiksi neljälle eri toimijalle, mikä luo joustavuutta tilojen vuokraukseen. Huom! Ratkaisu vaikuttaa myös alapuolisiin tiloihin.

Kuva 110. Kolme versiota vanhan ruokalan muutoksesta toimisto- ja opetustiloiksi.

1979 SAUNATILAT, 1997 YHDYSKÄYTÄVÄ

Kuva 111. Saunaosaston ja yhdyskäytävän julkisivu länteen.

Kuva 112. Saunaosaston ja yhdyskäytävän leikkaus.

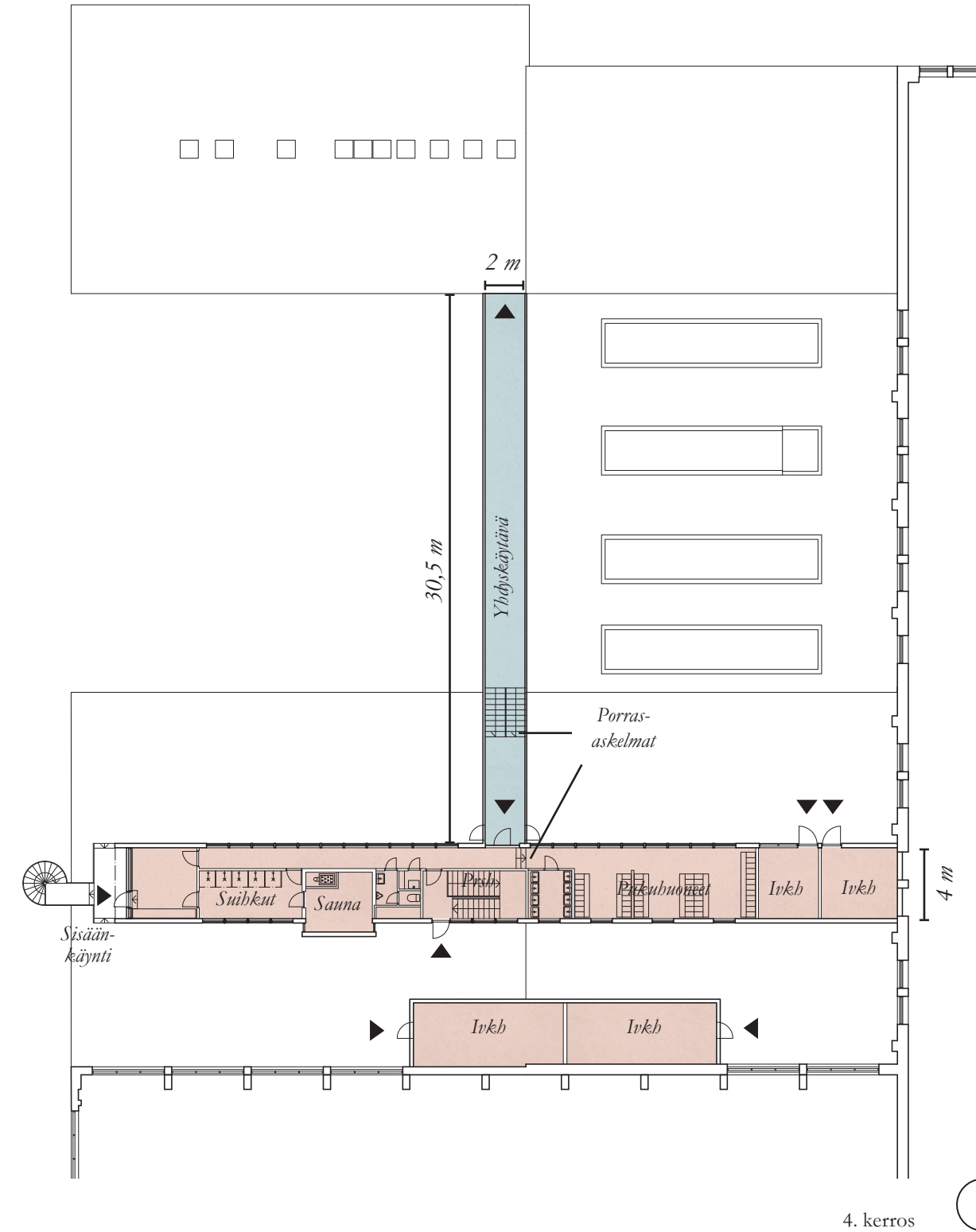
HISTORIA

Henkilökunnan sosiaalitylöjä korotettiin kerroksella vuosina -78 ja -79. Korotus tehtiin harjakattoisen hallisiiven katolle, ja samalla alapuolisia henkilökunnan pesu- ja pukutiloja peruskorjattiin. Uusien saunatilojen lisäksi ratapihan puolelle tehtiin uusi kierreporras hätäpoistumista varten, ja katolle valmistui erillinen pesuhallin ilmanvaihtokonehuone. Sekä uuden saunaosaston että ilmanvaihtokonehuoneen julkisivumateriaalina oli muusta Konepajasta poiketen punainen profiloitu pelti. (Martikainen et al. 2016, 85, 88.)

Viimeinen lisäys Konepajan rakennuskompleksiin oli vuonna 1997 rakennettu yhdyskäytävä, joka yhdistää toisiinsa toimistosiiven 3. kerroksen tilat ja sauna- ja pukuhuonetilat. Myös yhdyskäytävä on julkisivuiltaan punaista profiilipeltiä, ja sen ilmettä on kevennetty suurilla ikkunoilla. (Martikainen et al. 2016, 107.)

MITTASUHTEET

Mittasuhteiltaan saunaosasto ja yhdyskäytävä ovat yksikerroksisia, kapeita ja matalia tiloja. Saunaosaston pohjoispuolen julkisivussa toistuvat pienet yläikkunat ja etelän puolella ikkunoiden korkeus ja tiheys vaihtelee. Yhdyskäytävän molemmilla sivuilla on suuret lasi-ikkunakentät.

Kuva 113. Saunatilojen ja yhdyskäytävän pohjapiirustusote.

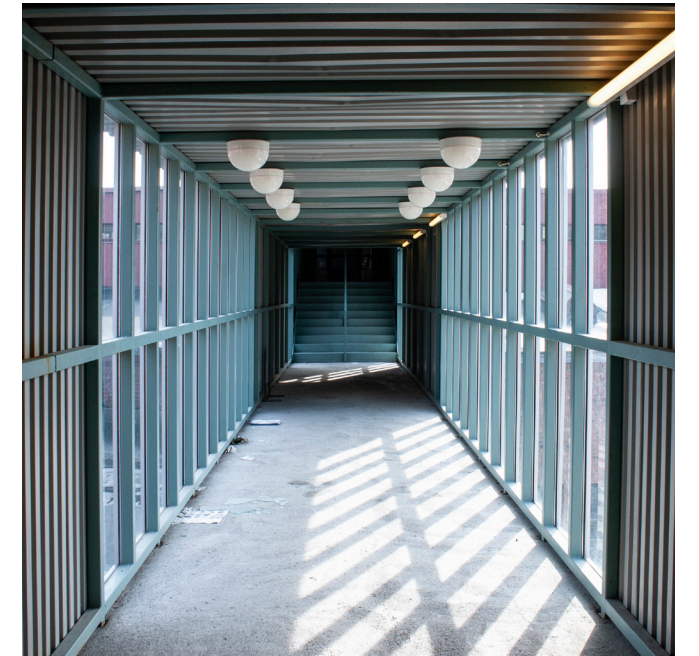
Kuva 114. Yhdyskäytävä yhdistää toimistosiiven ja saunatilat. Käytävä peittää vanhan Konepajan julkisivuja, mikä on voinut perustella koneistushallin kattolyhtyjen purkamista.

TILAN LUONNE

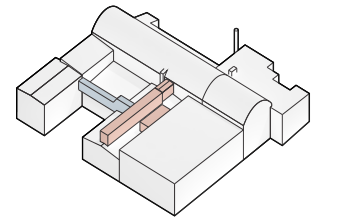
Luonteeltaan molemmat lisäykset tuntuvat väliaikaisilta ja sekundäärisiltä Konepajan kokonaisuudessa. Julkisivujen punainen pellitys erottuu muuten punatiilisestä rakennuskokonaisuudesta, mikä lisää irrallista vaikutelmaa. Erityisesti yhdyskäytävän liittymät Konepajaan on toteutettu karkeasti, ja massiivinen ilmaan nostettu käytävä peittää Konepajan alkuperäisiä julkisivuja. Sisätiloiltaan saunaosasto ja yhdyskäytävä ovat melko vaatimattomat, ja tilakokemusta leimaa molemmissa rakennuksen osissa käytävämäisyys (Ks. Kuvat 115. ja 116.).

Kuva 115. Saunatilojen läpi kulkee kapea käytävä, josta aukeaa ovia saunatiloihin ja porrashuoneeseen. Ikkunat sijaitsevat ulkoseinän yläosassa, mikä kaventaa tilantuntua.

Kuva 116. Yhdyskäytävän päässä on portaikko, joka johtaa saunatiloihin. Käytävän lattia on betonia ja seinät profiilipeltiä ja lasia.

Kuva 117. Saunatilat sijaitsevat vanhan hallisiiven päällä. Yhdyskäytävän ja saunatilojen julkisivumateriaalina on punainen profiilipelti, joka eroaa muusta Konepajasta. Julkisivuihin on tehty luvattomasti muutamia graffiteja.

OMINAISPIIRTEIDEN ARVIOINTI
- SAUNATILAT 1979

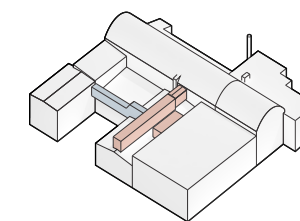
Ominaispiirteet	Saunatilat 1979	Asuminen	Toimisto	Liikuntatila	Paja- / ja tuotantotila	Kirjasto/monitoimitila	Opetustila	Yleisötila	Liiketila / ravintola	Varasto	Paikoitus
Alkuperäinen käyttö	Sauna- ja pukuhuonetilat	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilajako	Sivukäytävä, jonka varrella pieniä erillisiä tiloja	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0
Kerrosluku	1 (4. krs)	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Kerroskorkeus	2,5 - 3 m	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Runkosyvyys	4 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ikunajako ja -sijainti	1 m / 3,5 m, yläikkunat	0	1	2	2	2	1	0	1	1	1
Ulkoyhteydet	Ulkoporras	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sisäyhteydet	Sijaitsee vuosien -32 ja -57 hallin katolla, kulku hallin porrashuoneesta tai v. -72 toimistotiloista yhdyskäytävää pitkin	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Yksityisyys / julkisuus	Yksityinen	2	1	0	0	0	0	0	0	2	0
		7	5	2	2	2	1	0	1	5	1

Taulukko 12. Vuoden 1979 saunatilojen ominaispiirteiden arviointi.

0 = Soveltuu huonosti
1 = Soveltuu osittain
2 = Soveltuu hyvin tai melko hyvin

Ominaispiirteiden arvioinnin perusteella katolle rakennettuja erillisiä tiloja on hankala muuttaa muuhun käyttöön. Saunatilat voidaan toki uudistaa ja korjata, jos tulevat käyttäjät näkevät niille tarvetta. Saunaosasto on myös mahdollista muuttaa kokonaan ilmanvaihtokonehuoneeksi, jos Konepajan teknisten tilojen tarve lisääntyy.

OMINAISPIIRTEIDEN ARVIOINTI
- YHDYSKÄYTÄVÄ 1997

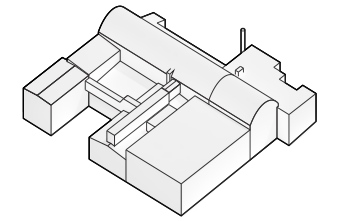

Ominaispiirteet	Yhdyskäytävä 1997	Asuminen	Toimisto	Liikuntatila	Paja- / ja tuotantotila	Kirjasto/monitoimitila	Opetustila	Yleisötila	Liiketila / ravintola	Varasto	Paikoitus
Alkuperäinen käyttö	Käytävä	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilajako	Käytävä	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kerrosluku	1 (3./4. krs)	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Kerroskorkeus	n.2,5 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Runkosyvyys	n. 2 m	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ikunajako ja -sijainti	Julkisivu osittain lasia	0	1	2	2	2	1	1	1	1	1
Ulkoyhteydet	Ei kulkuyhteyttä	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sisäyhteydet	Sijaitsee v. -72 toimistotiloisiin ja v. -79 saunatilojen välissä yhdyskäytävää pitkin	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Yksityisyys / julkisuus	Puolijulkinen	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1
		1	4	3	3	3	2	1	2	2	2

Taulukko 13. Vuoden 1997 yhdyskäytävän ominaispiirteiden arviointi.

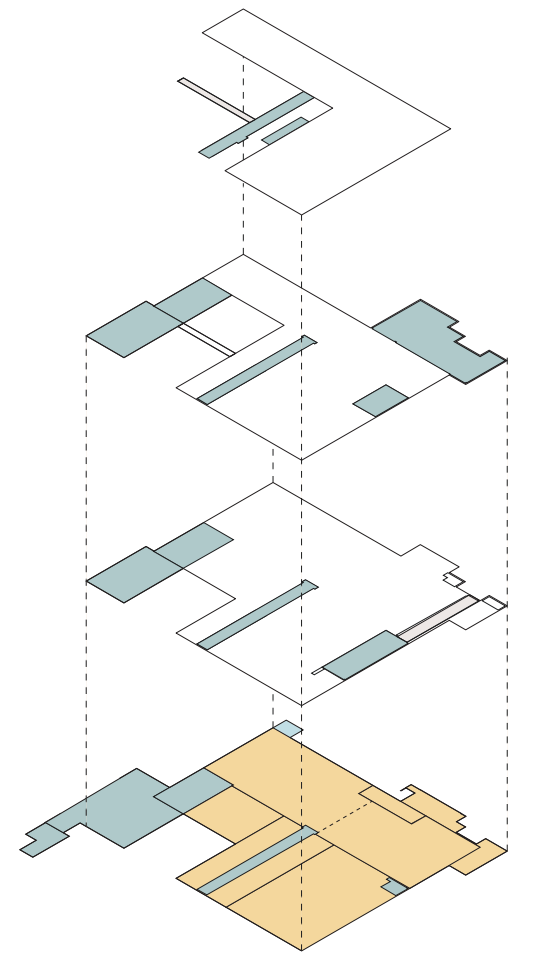
0 = Soveltuu huonosti
1 = Soveltuu osittain
2 = Soveltuu hyvin tai melko hyvin

Myöskään yhdyskäytävälle ei arvioinnin perusteella ole muita sopivia käyttötarkoituksia. Yhdyskäytävälle ei välttämättä ole tarvetta tulevaisuudessa varsinkaan silloin, jos sosiaalituloilla ja toimistolla on eri käyttäjät. Yhdyskäytävä ei kuitenkaan estä muiden tilojen uutta käyttöä, joten se voidaan säilyttää paikallaan. Toisaalta yhdyskäytävän purkamisella voidaan lisätä sisäpihan viihtyisyyttä ja eheyttää rakennuksen kaupunkikuvaa, joten käytävän purkaminen on tässä tapauksessa perusteltua.

4.12

YHTEENVETO ARVIOINNIN TULOKSISTA

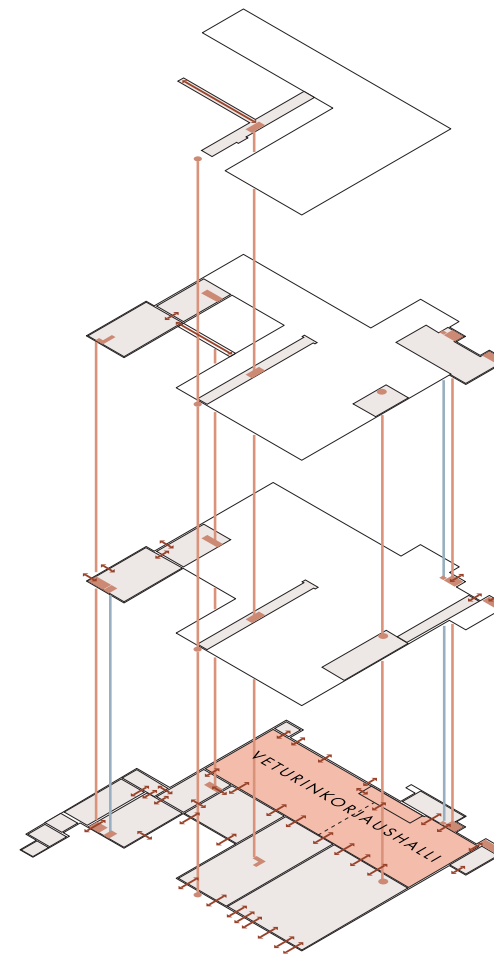

■ korkeat hallit ■ matalammat aputilat

Kuva 118. Konepajan tilajako.

HALLIT JA APUTILAT

Kuopion Konepaja on useassa eri vaiheessa muodostunut rakennuskokonaisuus, joka pitää sisällään erilaisia korjaamohalleja, toimisto- ja opetustiloja sekä muita konepajan toimintaan liittyviä aputiloja. Konepajan joustavuus ja monikäyttöisyys perustuu tilojen erilaisuuteen. Kuvassa tilat on jaettu kahteen luokkaan, korkeampiin hallitiloihin ja matalampiin aputiloihin. Kuvasta voi kuitenkin huomata, että esimerkiksi hallitilat ovat hyvinkin eri muotoisia, mikä lisää tilojen keskinäistä variaatiota. Myös matalammat aputilat jakautuvat runkosyvyydeltään ja muodoltaan eri kokoisiin tiloihin. Arvioinnin perusteella hallitilat ovat muita tiloja monikäyttöisempiä, mutta monet halleihin sopivat toiminnot tarvitsevat yhteytensä myös matalampia aputiloja.

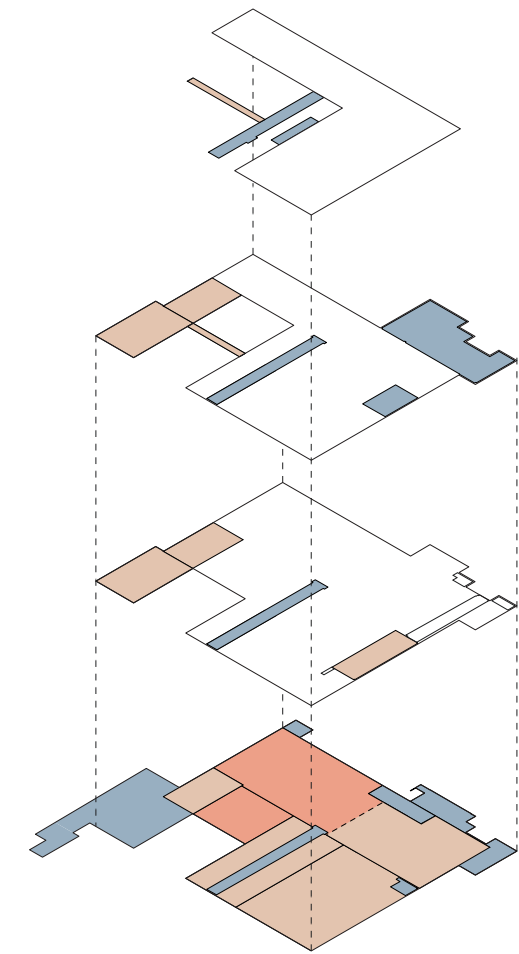

┆ porrasyhteys ┆ porrashuone ┆ hissi ┆ ovi/aukko

Kuva 119. Konepajan yhteydet.

YHTEYDET

Konepajan suunnitteluratkaisut perustuvat pääosin veturikaluston siirtämiseen ja huoltoon, mikä on luonut tiloille ominaiset yhteydet. Rakennuksella ei ole varsinaista pääsisäänkäyntiä, vaan kalusto on tuotu sisään raidekiskoja pitkin ratapihalle aukeavista hallinovista. Yksi rakennuksen erityispiirteistä on, että lähes kaikki rakennuksen osat liittyvät pitkään veturinkorjaushalliin, joka on rakennuksen päätila. Konepajan sisäänkäynnit painottuvat kuitenkin ratapihan suuntaan, mikä hankaloittaa tilojen käyttöä. Uuden sisäänkäynnin tekeminen rakennuksen itäpuolelle parantaisi veturinkorjaushallin käytettävyyttä ja vähentäisi viereisten hallien kautta tapahtuvaa läpikulkua.

■ julkinen ■ puolijulkinen/ puoliyksityinen ■ yksityinen

Kuva 120. Konepajan tilojen tunnelma.

JULKISUUS VS. YKSITYISYYS

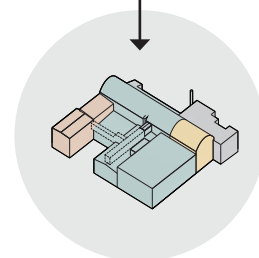
Rakennuksen yhteydet ja näkymät vaikuttavat osaltaan myös tilojen tunnelmaan. Kulmiin sijoittuneissa rakennuksen osissa tilojen tunnelma on yksityisempi. Sen sijaan ”rakennuksen sisään” jääneissä tiloissa tunnelma on usein julkisempi, sillä vanhojen julkisivujen kautta tilat ovat näköyhteydessä toisiinsa. Nykytilanteessa pitkä kaarikattoinen halli on jaettu kahteen osaan elementtiseinällä, mikä katkaisee tilojen kulkuyhteyden ja tekee hallin toisesta puolesta hieman yksityisemmän. Tilojen koettu tunnelma ohjaa rakennuksen uusien toimintojen suunnittelua ja antaa viitteitä eri toimintojen sopivuudesta tilaan.

KONEPAJAN OSIIN SOVELTUVAT TOIMINNOT

LUKUOHJE: VAAKARIVIT

Taulukon vaakarivi kuvaa tiettyyn rakennuksen osaan soveltuvia käyttötarkoituksia. Taulukossa toiminnot on järjestetty vasemmalta oikealle niiden saaman pisteytyksen mukaan. Vasemmalla ovat eniten pisteitä saaneet toiminnot ja oikealla vähiten pisteitä saaneet toiminnot.

RAKENNUKSEN OSA	TOIMINTO 1	TOIMINTO 2	TOIMINTO 3	TOIMINTO 4	TOIMINTO 5	TOIMINTO6	KOMMENTIT
	Paja- / tuotantotila	Liikuntatila	Kirjasto / monitoimitila	Yleisötila	-	-	Sopii toimintoihin, jotka ovat luonteeltaan joustavampia.
	Toimisto	Opetustila	Varasto	-	-	-	Ei kovin muuntautumiskykyinen rakennuksen osa, mutta harvoja, joihin sopii sekä toimisto- että opetuskäyttö.
	Paja- / tuotantotila	Varasto	Liikuntatila	Liiketila / ravintola	Kirjasto / monitoimitila	-	Mahdollistaa monipuolisesti erilaisia käyttötarkoituksia. Huom. harvoja tiloja, jotka sopisivat ominaisuuksiltaan liiketiloiksi.
	Paja- / tuotantotila	Kirjasto / monitoimitila	Liiketila / ravintola	Liikuntatila	Yleisötila	Varasto	Todella monikäyttöinen rakennuksen osa.
	Paja- / tuotantotila	Varasto	Liikuntatila + Toimisto	Yleisötila + Toimisto	Paikoitus	Kirjasto / monitoimitila	Todella monikäyttöinen rakennuksen osa. Huom. ainoa rakennuksen osa, johon sopii paikoitus.
	Toimisto	Varasto	Opetustila	Asuminen	-	-	Ainoa rakennuksen osa, joka voisi soveltua asumiseen tai majoitukseen.
	Liikuntatila	Paja- / tuotantotila	Yleisötila	Kirjasto / monitoimitila	Varasto	-	Sopii samanlaisiin toimintoihin, kuin ylimmän rivin veturinkorjaushalli. Lisäksi halli voisi toimia myös varastona.
	Varasto	Toimisto	Paja- / tuotantotila	Opetustila	-	-	Huom. vanha ruokala soveltuu toimisto- ja opetustiloiksi, hallitilat pajakäyttöön ja varastoksi. Mahdollisuus laajennukseen.
	-	-	-	-	-	-	Ei sopivia uusia käyttötarkoituksia, voi soveltua mm. teknisiksi tiloiksi. Yhdyskäytävän ja/tai saunatilojen purkaminen olisi perusteltua sekä toiminnallisuuden että kaupunkikuvan kannalta.

LUKUOHJE: PYSTYSARAKKEET

Pystysarakeista muodostuu eräänlaisia vaihtoehtoisia tilaohjelmia. Mitä enemmän oikealle liikutaan, sitä enemmän tiloihin on todennäköisesti tehtävä muutoksia.

Taulukko 14. Yhteenveto Konepajaan soveltuvista toiminnoista.

KONEPAJAN TULEVAISUUSKENAARIOT

Luvussa 5 rakennetaan kolme erilaista Konepajan tulevaisuudesta kertovaa skenaariotarinaa. Aluksi kootaan skenaarioiden muodostamisessa käytettävä tulevaisuustaulukko ja tarkastellaan muuttujien välisiä yhteyksiä. Sen jälkeen esitellään tulevaisuustaulukon avulla muodostetut kolme tulevaisuuskuvaa ja niistä johdetut skenaariotarinat.

5.1

TULEVAISUUSTAULUKKO

ULKOINEN MUUTTUJA	A	B	C	D
 Konepajan omistaja	Yksityinen omistaja	Rakennusliike	Joukkorahoitus	Kaupungin ja säätiön yhteisomistus
 Konepajan alueen asukasmäärä	500	700	900	1100
 Konepajan alueen palvelut	Alueella ei ole juurikaan palveluita, nojaa keskustan ja Männistön palveluihin	Alueella on muutamia yksityisiä palveluita	Alueella on sekä yksityisiä että julkisia palveluita	Alue kuuluu osaksi uutta keskustatoimintojen aluetta
 Saapuminen Konepajalle	Yksityisautoilu on kätevin tapa liikkua	Kevyen liikenteen muodot vähentävät yksityisautoilua	Eri liikkumismuotoja käytetään monipuolisesti	Suurin osa matkoista tehdään joukkoliikenteellä

RAKENNUKSEN MUUTTUJA	E	F	G	H	I	J
	Paja- / tuotantotila	Liikuntatila	Kirjasto / monitoimitila	Yleisötila	-	-
	Toimisto	Opetustila	Varasto	-	-	-
	Paja- / tuotantotila	Varasto	Liikuntatila	Liiketila / ravintola	Kirjasto / monitoimitila	-
	Paja- / tuotantotila	Kirjasto / monitoimitila	Liiketila / ravintola	Liikuntatila	Yleisötila	Varasto
	Paja- / tuotantotila	Varasto	Toimisto / Liikuntatila	Toimisto / Yleisötila	Paikoitus	Kirjasto
	Toimisto	Varasto	Opetustila	Asuminen	-	-
	Liikuntatila	Paja- / tuotantotila	Yleisötila	Kirjasto / monitoimitila	Varasto	-
	Varasto	Toimisto	Paja- / tuotantotila	Opetustila	-	-

Taulukko 15. Tulevaisuustaulukko.

TULEVAISUUSTAULUKON RAJAUS

Tässä diplomityössä tulevaisuustaulukon näkökulmana on Konepaja-rakennuksen tulevaisuus ja tarkasteltavana ajankohtana vuosi 2050. Koska Konepajan kehitys linkittyy vahvasti koko alueen ja Kuopion kaupungin kehitykseen on tulevaisuustaulukkoa sovellettu niin, että arvot ja muuttujat on jaettu Konepajan ulkoisiin eli alueella vaikuttaviin muuttujiin sekä rakennuksen muuttujiin. Tulevaisuustaulukon ulkoiset muuttujat vastaavat tutkimuskysymykseen: ”Miten Konepajan ympäristö muuttuu ja vaikuttaa rakennuksen käyttöön tulevaisuudessa?” Rakennuksen muuttujat puolestaan vastaavat tutkimuskysymykseen: ”Millaista käyttöä Kuopion Konepajalla voisi olla tulevaisuudessa?” Muuttujat ja niiden arvot on valittu luvuissa 3 ja 4 tehtyjen analyysien ja arviointien perusteella.

Tuoreessa osayleiskaavassa uusien alueiden rakentamisen on arvioitu kestävän noin 25 vuotta, joten Konepajan tulevaisuutta tutkitaan vuoteen 2050 ulottuvilla skenaarioilla. Näin Konepajan toimintaa ja alueen kehitystä voidaan tutkia rinnakkain. 25 vuoden aikajänne antaa myös mahdollisuuden tutkia erilaisilla nopeuksilla eteneviä kehityskulkuja.

LÄHTÖKOHDAT, OLETUKSET JA MUUTTUJIEN VALINTA

Työn tavoitteena on tuoda esiin Konepajan tulevaisuuden potentiaali ja vaikutukset alueen kehitykseen, joten positiivinen kehitys on lähtökohtana tulevaisuustaulukkoa muodostettaessa. Positiivinen, toivottava tai tavoiteltava tulevaisuus on toki riippuvaista siitä, kenen näkökulmasta tulevaisuutta katsotaan. Tässä työssä tavoiteltavaa on Konepaja-rakennuksen säilyttäminen ja elinkaaren jatkaminen uusilla toiminnoilla.

Rakennuksen omistajalla, ylläpidolla ja käytöllä on tärkeä merkitys rakennuksen säilymiselle nyt ja tulevaisuudessa. Nykytilanteessa rakennus on ollut vajaakäytöllä jo useita vuosia, joten nykykehityksen jatkuessa vielä pitkään on uhkana, että rakennukseen syntyy nk. korjausvelkaa ja rakennuksen korjaaminen käyttökelpoiseksi käy yhä haastavammaksi. Jos rakennuksen ylläpito lopetettaisiin kokonaan, on todennäköistä, että rakennuksen kunto alkaisi

heiketä huomattavan nopeasti ja ilkeiden uhka kasvaisi. Positiivisen tulevaisuuden kannalta on siis tärkeää, että rakennus on käytössä ja sen omistajalla on taloudelliset edellytykset ja tahtotila rakennuksen ylläpitoon ja kehittämiseen.

Konepajan nykyisen omistajan, Senaatin Asema-alueet Oy:n tavoitteena on kehittää aluetta yhdessä Kuopion kaupungin kanssa ja lopulta myydä kiinteistöt ja maanomistus uudelle omistajalle. Julkisen toimijana Senaatin Asema-alueet Oy:n mahdollisuudet kehittää Konepaja-rakennusta ovat rajalliset, joten uuden ostajan löytyminen on edellytys tulevaisuuden kehitykselle. Oletuksena siis on, että rakennukselle löytyy tulevaisuudessa uusi omistaja. Koska Konepajan tulevan omistajan asemalla ja tavoitteilla on merkitys Konepajan tulevaisuudessa, on se yksi valituista ulkoisista muuttujista.

Kuten voimassa oleva osayleiskaava ja valmisteilla oleva asemakaava viestivät, kaupungin näkökulmasta tavoitteena on korkeampi aluetehokkuus ja asukasmäärän kasvattaminen. Vireillä olevan asemakaavan myötä oletuksena on, että myös Konepajan aluetta tiivistetään tulevaisuudessa. Oletettavasti aluetta täydennetään uusilla asuinrakennuksilla ja vanhojen rakennusten korjaamista rahoitetaan ainakin osittain uudisrakennuksista saatavilla tuotoilla. Rakennuksen omistajan lisäksi valittuja ulkoisia muuttujia ovat Konepajan alueen asukasmäärä, alueen palvelut sekä hallitsevat liikkumismuodot.

Lisäksi tulevaisuustaulukkoa muodostettaessa on oletettu, että alueen maiseman ja kulttuurihistoriallisten arvojen kannalta merkittävät rakennukset, kuten veturitallit, paja ja konepaja, säilytetään alueella ainakin osittain. Erilaisia purkavia tai säilyttäviä vaihtoehtoja ei ole otettu osaksi tulevaisuustaulukkoa, sillä työn fokus on ollut Konepaja-rakennuksessa ja sen sopeutuvassa uusiokäytössä. Konepajan säilymistä kannalta alueen kehittäminen saavutettavammaksi, viihtyisämmäksi ja turvallisemmaksi on edellytys rakennuksen käytölle ja sitä kautta säilymiselle tulevaisuudessa. Ilman sopivaa ja toimivaa käyttöä, rakennuksella ei ole tulevaisuutta. Tulevaisuustaulukossa valitut Konepaja-rakennuksen osat ovat tulevaisuuden muuttujia.

MUUTTUJIEN KUVAUS JA KESKINÄISET RIIPPUVUUDET

KONEPAJAN OMISTAJA

Muuttujana Konepajan omistaja tarkoittaa tahoa, joka omistaa kiinteistön ja käytännössä rahoittaa rakennuksen korjaukset ja ylläpidon. Omistaja voi käyttää Konepajan tiloja omiin tarpeisiinsa tai mahdollisesti vuokraa tiloja muille toimijoille. Omistajataholla on siis vaikutusta siihen, kuinka suuria korjauksia tai muutoksia rakennukseen voidaan toteuttaa ja millaisia vuokralaisia tai toimintoja rakennukseen halutaan sijoittaa. Kuopion tilanteessa on epätodennäköistä, että esimerkiksi kaupunki ostaisi koko Konepajan käyttöönsä. Myös Konepajan lohkominen eri kiinteistöiksi eri omistajille on epätodennäköistä rakennuksen luonteen ja kiinteistön huollon näkökulmasta. Tulevaisuustaulukon arvot esittävät mahdollisia vaihtoehtoja rakennuksen tuleviksi omistajiksi.

KONEPAJAN ALUEEN ASUKASMÄÄRÄ

Muuttuja kuvaa alueen asukasmäärää vuonna 2050. Asukasmäärä kuvaa epäsuorasti myös alueen rakentamistehokkuutta, sillä mitä enemmän alueella on asukkaita, sitä enemmän tarvitaan myös asuntoja. Asukkaiden määrällä on myös vaikutus alueen liikenne- ja palvelutarpeisiin. Osayleiskaavassa alueen uusien asukkaiden määräksi on arvioitu enimmillään 1100 uutta asukasta.

KONEPAJAN ALUEEN PALVELUT

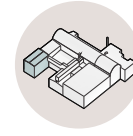
Palveluiden määrällä ja luonteella on yleisesti vaikutusta alueen vetovoimaisuuteen ja identiteetin kehittämiseen. Asukasmäärän kasvaessa myös palveluiden tarve kasvaa, ja osa mahdollisesti tarvittavista palveluista voi tulevaisuudessa sijoittua Konepajaan. Nykyisin alueella ei ole palveluita, joten arvo ”Alueella ei ole juurikaan palveluita, nojaa keskustan ja Männistön palveluihin” kuvaa

nykytilannetta. Palvelut voivat käytännössä olla julkisia, kuten päivähoito tai kirjasto, tai yksityisiä palveluita, kuten kauppoja tai ravintoloita. Oletettavasti julkisia palveluita tuotetaan alueelle vain, jos alueen asukasmäärä kasvaa riittävästi. Yksityisten palveluiden kannalta saavutettavuus ja ihmisvirtojen läheisyys on elintärkeää. Jos osayleiskaavassa esitetty keskustatoimintojen kortteli rakentuu Konepajaa vastapäätä Kullervonkadun varteen, Konepajan sijainti muuttuu ihmisvirtojen kannalta keskeisemmäksi.

SAAPUMINEN KONEPAJALLE

Muuttuja kuvaa, miten Konepajan alueelle saavutaan vuonna 2050. Asukasmäärän kasvaessa myös liikenteen toimivuuteen on kiinnitettävä huomiota, mikä voi tarkoittaa esimerkiksi panostuksia julkiseen liikenteeseen ja uusien pysäköintipaikkojen rakentamista. Liikkumismuodolla on vaikutus myös alueella sijaitsevien toimintojen saavutettavuuteen. Toisaalta myös toiminnoilla voi olla vaikutus siihen, millaisia liikkumismuotoja käytetään. Esimerkiksi ruokakauppaan tai kuntosalille saavutaan todennäköisemmin omalla autolla tai pyörällä, kun taas konserttiin tai ravintolaan saatetaan ottaa taksi tai tulla julkista liikennettä käyttäen. Jos alueen julkinen liikenne kehittyy ja esimerkiksi duoraitiotie toteutuu, voidaan Konepajalle saapua laajemmalta alueelta. Konepajan suunnittelun kannalta hallitsevalla liikkumismuodolla on vaikutus myös saapumissuuntiin ja rakennuksen sisäänkäynteihin.

RAKENNUKSEN OSA

Rakennuksen osat ja niihin sijoittuvat toiminnot muodostavat tulevaisuustaulukon alaosan. Jokaisen eri Konepajan osan muuttamista uuteen käyttöön on tarkasteltu luvussa 4, ja taulukon arvot edustavat luvussa tehtyjä havaintoja. Taulukosta on jätetty pois sellaiset rakennuksen osat, joille ei ole löydetty uusia käyttötarkoituksia. Arvot eli toiminnot on järjestetty taulukkoon niin, että vasemmalla olevat arvot ovat saaneet ominaispiirteiden arvioinnissa eniten pisteitä ja oikealle sijoittuvat toiminnot vähiten.

KONEPAJAN TULEVAISUUS VUONNA 2050

ULKOINEN MUUTTUJA	A	B	C	D
Konepajan omistaja	Yksityinen omistaja	Rakennusliike	Joukkorahoitus	Kaupungin ja säätiön yhteisomistus
Konepajan alueen asukasmäärä	500	700	900	1100
Konepajan alueen palvelut	Alueella ei ole juurikaan palveluita, nojaa keskustan ja Männistön palveluihin	Alueella on muutamia yksityisiä palveluita	Alueella on sekä yksityisiä että julkisia palveluita	Alue kuuluu osaksi uutta keskustatoimintojen aluetta
Saapuminen Konepajalle	Yksityisautoilu on kätevin tapa liikkua	Keuyen liikenteen muodot vähentävät yksityisautoilua	Eri liikkumismuotoja käytetään monipuolisesti	Suurin osa matkoista tehdään joukkoliikenteellä

RAKENNUKSEN MUUTTUJA	E	F	G	H	I	J
Paja- / tuotantotila		Liikuntatila	Kirjasto / monitoimitila	Yleisötila	-	-
Toimisto		Opetustila	Varasto	-	-	-
Paja- / tuotantotila		Varasto	Liikuntatila	Liiketila / ravintola	Kirjasto / monitoimitila	-
Paja- / tuotantotila		Kirjasto / monitoimitila	Liiketila / ravintola	Liikuntatila	Yleisötila	Varasto
Paja- / tuotantotila		Varasto	Toimisto / Liikuntatila	Toimisto / Yleisötila	Paikoitus	Kirjasto
Toimisto		Varasto	Opetustila	Asuminen	-	-
Liikuntatila		Paja- / tuotantotila	Yleisötila	Kirjasto / monitoimitila	Varasto	-
Varasto		Toimisto	Paja- / tuotantotila	Opetustila	-	-

Taulukko 15. Tulevaisuustaulukko.

5.2

TULEVAISUUSKUVAT

MAHDOTTOMAT TILAPARIT

Tässä diplomityössä ei ole tehty Seppälän ajattelumallin (Seppälä 1984, 30) mukaista mahdollisten tilaparien tarkastelua. Alla on kuitenkin esitetty muutamia mahdollisia tai vähintäänkin hyvin epätodennäköisiä yhdistelmiä. Riippuvuussuhteiden ja mahdollisten yhdistelmien pohdinta on oleellinen osa uskottavien skenaarioiden ja tulevaisuuskuvien muodostamista.

Mahdollisten tilaparien pohdintaa:

- Olisi hyvin epätodennäköistä, että kaupunki olisi mukana omistajana, mutta alueella ei olisi ollenkaan julkisia palveluita.

- Olisi myös melko epätodennäköistä, että alueelle tulisi paljon uusia asukkaita, mutta ei ollenkaan palveluita.

- Tai että alueelle tulisi vain 500 uutta asukasta, mutta julkiseen liikenteeseen olisi tehty suuria panostuksia ja suurin osa matkoista tehtäisi julkista liikennettä käyttäen.

- Tulevaisuustaulukossa esitetyt Konepajan toiminnot eivät ole mitään kehitysuuntaa poissulkevia, mutta esimerkiksi kirjasto julkisena palveluna tuskin toteutuu ilman julkista rahoitusta ja selkeästi kasvanutta asukasmäärää. Toisaalta on mahdollista, että kirjasto toteutettaisiin ja kaupunki olisi tiloissa vuokralaisena, ei omistajana.

- On myös epätodennäköistä, että rakennuksella olisi omistajana esimerkiksi rakennusliike ja suurin osa rakennuksesta muutettaisiin vuokratuotoiltaan alhaisiksi toiminnoiksi, kuten näyttelytiloiksi.

- Rakennusosiin voidaan sijoittaa melko vapaasti erilaisia toimintoja, mutta esimerkiksi melua tuottavan pajan ja seminaaritalan sijoittaminen vierekkäin voi olla haastavaa ja asettaa rajoitteita tilojen käytölle. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi veturinkorjaushallissa ja vuoden -82 laajennuksessa.

TULEVAISUUSKUVIEN MUODOSTAMINEN

Seuraavaksi viereisessä taulukossa on esitetty kolme tulevaisuustaulukon avulla rakennettua tulevaisuuskuvaa. Erilaisia tulevaisuuskuvia on kuitenkin mahdollista muodostaa useampia. Taulukkoa voi käyttää ylhäältä alaspäin lukien tai vaihtoehtoisesti lähtien liikkeelle jostakin yksittäisestä taulukon arvosta, kuten esimerkiksi rakennuksen osasta tai alueen asukasmäärästä. Tässä työssä tulevaisuuskuvien muodostaminen on aloitettu rakennuksen päätilan eli veturinkorjaushallin toiminnoista. Muodostetut tulevaisuuskuvat on esitetty eri väreillä, ja ensimmäinen valittu arvo on merkitty numerolla 1.

KONEPAJAN TULEVAISUUS VUONNA 2050

ULKOINEN MUUTTUJA	A	B	C	D
Konepajan omistaja	Yksityinen omistaja	Rakennusliike	Joukkorahoitus	Kaupungin ja säätiön yhteisomistus
Konepajan alueen asukasmäärä	500	700	900	1100
Konepajan alueen palvelut	Alueella ei ole juurikaan palveluita, nojaa keskustan ja Männistön palveluihin	Alueella on muutamia yksityisiä palveluita	Alueella on sekä yksityisiä että julkisia palveluita	Alue kuuluu osaksi uutta keskustatoimintojen aluetta
Saapuminen Konepajalle	Yksityisautoilu on kätevin tapa liikkua	Keveyden liikenteen muodot vähentävät yksityisautoilua	Eri liikkumismuotoja käytetään monipuolisesti	Suurin osa matkoista tehdään joukkoliikenteellä

RAKENNUKSEN MUUTTUJA	E	F	G	H	I	J
Paja- / tuotantotila	1	1	1			
Toimisto						
Paja- / tuotantotila						
Paja- / tuotantotila						
Paja- / tuotantotila						
Toimisto						
Liikuntatila						
Varasto						

- Tulevaisuuskuva A - Kiertotalouden konepaja
- Tulevaisuuskuva B - Sporttipaja
- Tulevaisuuskuva C - Kulttuuricocktail

Taulukko 16. Tulevaisuuskuvat taulukossa.

YHTEENVETO TULEVAISUUSKUVISTA VUONNA 2050

TULEVAISUUSKUVA A - KIERTOTALOUDEN KONEPAJA

Joukkorahoitusmalli on mahdollistanut Konepajan maltillisen kehittämisen yhteistyössä alueellisten ja paikallisten tahojen kanssa.

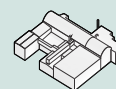
Konepajan alueella asuu noin 500 uutta asukasta, joista suurin osa on nuoria aikuisia, perheitä sekä opiskelijoita.

Alueella toimii erityisesti kiertotalouteen ja uusiin tuotantotapoihin ja -palveluihin erikoistuneita yrityksiä. Lähimmät julkiset palvelut sijaitsevat keskustassa ja Männistön alueella.

Eri liikkumismuotoja käytetään monipuolisesti. Yhteiskäyttöiset sähköautot, parantuneet kevyen liikenteen reitit ja joukkoliikenteen palvelut ovat vähentäneet pysäköintitarvetta ja halukkuutta yksityisautoiluun. Konepajalla on kuitenkin jonkin verran logistiikan aiheuttamaa ajoa.

Alue rakennuksineen toimii alustana uuden liiketoiminnan ja kestävämmän elämäntavan rakentamisessa. Konepaja on vuosien myötä muuttunut erilaisten tuotanto- ja tapahtumatilojen, toimistojen, liiketilojen ja ravintoloiden muodostamaksi kokonaisuudeksi.

TULEVAISUUSKUVA B - SPORTTIPAJA

Konepajan ja alueen maanomistus on kansallisesti tunnetulla rakennusliikkeellä.

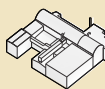
Alueella asuu noin 700 uutta asukasta. Alueen asuntotajakauma on monipuolinen, ja perinteisen asuntorakentamisen lisäksi alueella on ikäihmisille suunnattuja asumisen palveluita.

Alueelle on syntynyt liikuntaan ja vapaa-aikaan keskittyneitä palveluita, ja lisäksi alueella on uusi yksityinen päiväkotitoiminta. Lähimmät kaupungit sijaitsevat edelleen Männistössä ja keskustassa.

Kevyen liikenteen parannuksista huolimatta paikallisesti hallitseva liikkumismuoto on yksityisautoilu. Yksityisautoilun aiheuttama pysäköintitarve on ratkaistu asuntojen maantasokerroksiin rakennetuilla pysäköintikansilla ja Konepajaan rakennetulla pysäköintihallilla.

Konepajan monipuoliset liikuntapalvelut ovat alueen asukkaiden suosiossa ja keräävät kävijöitä myös ympäri Kuopion kaupunkiseutua. Liikuntatilojen lisäksi Konepajalla on ravintoloita, kahvila, toimistotiloja sekä pysäköintihalli.

TULEVAISUUSKUVA C - KULTTUURICOCKTAIL

Konepaja on Kuopion kaupungin sekä kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa tukevan säätiön yhteisomistuksessa.

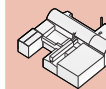
Vuoteen 2050 mennessä Konepajan alue on täydentynyt ja kasvanut merkittävästi. Alueella asuu noin 900 uutta asukasta. Osa alueen asunnoista on kaupungin ja säätiön omistuksessa.

Kasvaneen asukasmäärän myötä julkisten palvelujen tarve on kasvanut. Myös Kullervonkadulle rakentunut uusi keskustatoimintojen kortteli on tuonut työpaikkoja ja palveluita lähemmäksi Konepajaa. Konepaja ja uudet korttelit muodostavat uuden keskustatoimintojen alueen.

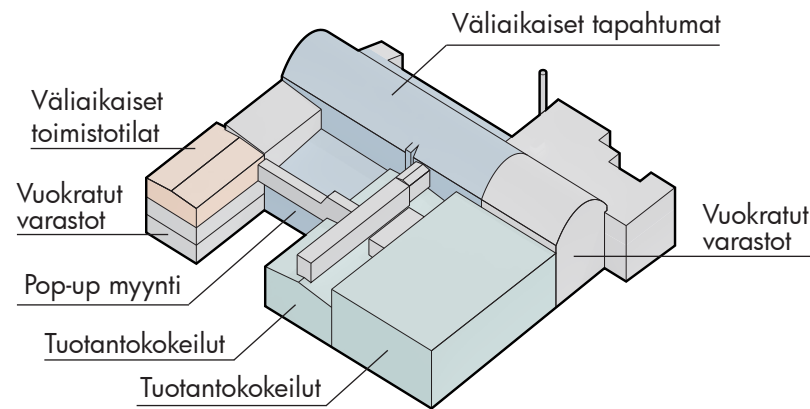
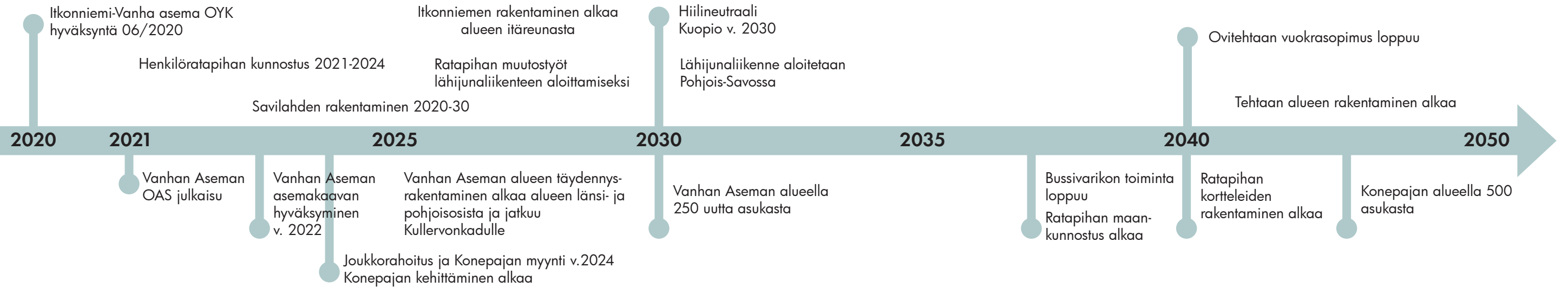

Duoraitiotien rakentaminen on mullistanut Konepajan alueen saavutettavuuden, ja suurin osa matkoista tehdään joukkoliikenteellä. Duoraitiotien palvelussa myös Kuopion lähikuntia Konepajan alueen palveluita saavutaan käyttämään myös yli kuntarajojen.

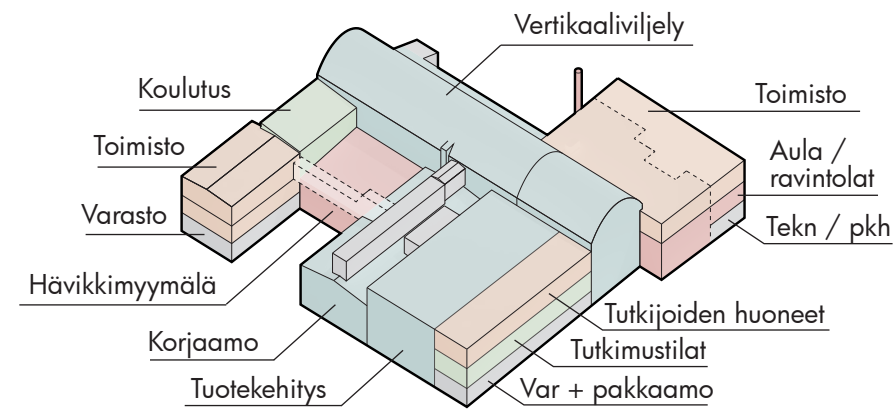

Konepajalla toimii moderni kirjasto lukusaleineen, etätyö- ja seminaarituloineen, monitoimitiloja harrastus- ja työpajatoimintaan, kaupungin taidemuseon puutyöpaja- ja näyttelytila, kulttuurialan yritysten toimisto-, tapahtuma- ja esiintymistiloja sekä kansalaisopiston luento- ja harrastustiloja.

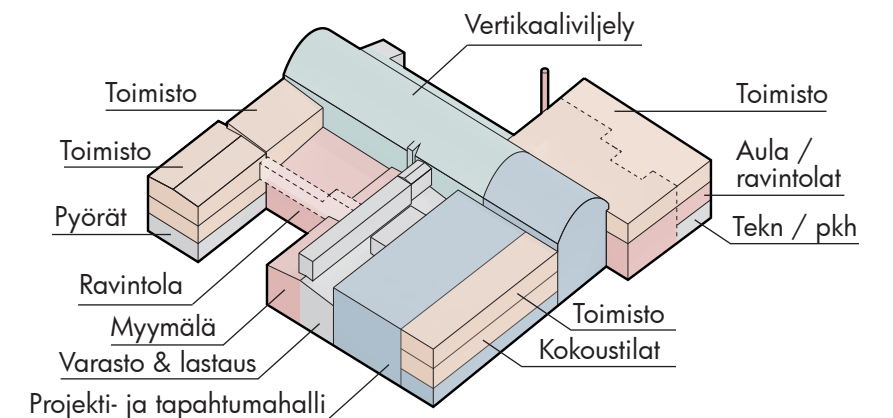
SKENAARIO A - KIERTOTALOUDEN KONEPAJA

Kuva 121. Konepaja vuonna 2025.

Kuva 122. Konepaja vuonna 2035.

Kuva 123. Konepaja vuonna 2050.

SKENAARIOTARINA - KIERTOTALOUDEN KONEPAJA

” Tyhjentyneiden teollisuus- ja liikennekiinteistöjen ongelma koskettaa laajoja alueita Kuopiossa, ja sen vaikutukset heijastuvat sekä alueiden vetovoimaan että kaupungin ilmastotavoitteiden toteutumiseen. Ongelmaa ratkaistakseen Kuopiossa toimivat yhteistyöverkostot keräävät joukkorahoituksen, jonka avulla on tarkoitus luoda alueille uusia työpaikkoja ja kehittää koko Pohjois-Savon alueen ympäristöosaamista. Uusia kiertotalouteen perustuvia ratkaisuja etsitään olemassa olevia rakennuksia hyödyntäen. Hankkeen pilottikohteeksi valikoituu Kuopion vanha Konepaja keskeisen sijaintinsa perusteella. Kehitys aloitetaan nostamalla alueen tunnettavuutta Konepajassa järjestettävillä väliaikaisilla tapahtumilla. Yhdessä Savilahden kampuksen kanssa toteutettavilla hankekokeiluilla selvitetään uusia Konepajalle sopivia liiketoiminnan ja tuotannon malleja. Tilojen korjaus aloitetaan maltillisesti tila kerrallaan, ja osa tiloista on toistaiseksi vuokrattuna varastoiksi.”

” 2020-luvun lopulla Vanhan Aseman alueen täydennysrakentaminen käynnistyy alueen pientalovaltaiselta länsi- ja pohjoisreunalta, mutta ratapihan käyttö bussivarikkona jatkuu. Koska esteitä tuotantotoiminnan jatkamiselle ei ole, Konepajan pilottihanketta päätetään jatkaa. Seuraavan 10 vuoden ajan hanke keskittyy mm. kestävämmän maatalouden, ruokatutuannon ja teollisuuden hävikkivirtojen ratkaisuihin. Konepajan halleja käytetään mm. biopohjaisten tuotteiden ja uudenlaisten viljelytapojen kehitykseen. Lisäksi Konepajalla toimii hävikkituotteiden myymälä, ja vanhat opetus- ja toimistotilat saneerataan yhteistyöyritysten ja -oppilaitosten käyttöön. Kasvavaan työtilojen tarpeeseen vastataan laajentamalla Konepajan itäosan vanhaa ruokalaa vuokrattavilla liike- ja toimistotiloilla.”

” Lähestyttäessä 2040-lukua Konepajan kiertotaloushanke on tullut päätökseensä, ja ratapihan kunnostaminen uuteen käyttöön päätetään aloittaa. Konepajalle syntyneitä ekosysteemiä ei kuitenkaan haluta lakkauttaa, vaan osa hankkeesta syntyneistä yrityksistä jää vuokralaisiksi tiloihin. Muun muassa Konepajalla menestynyt puutarhataimien, salaatteja ja yrtejä kasvattava vertikaaliviljelylaitos jää toimimaan Konepajan tiloihin, ja sen tuotteita on myynnissä viereisessä myymälähallissa sekä Konepajan ravintoloissa. Muun tuotantotoiminnan loppuessa hallitiloja vuokrataan vaihtuvien tapahtumien ja projektien käyttöön. Vuoteen 2050 mennessä Konepajasta on muodostunut elinvoimainen toimisto- ja liiketilojen, ravintoloiden, tuotanto- ja tapahtumatilojen kokonaisuus.”

Tulevaisuuskuvasa A Konepajan tilat jakautuvat kahteen osaan. Pohjoispuolella tilat liittyvät vanhaan tuotantokäytössä olevaan veturinkorjaushalliin, ja tilat aukeavat sisäpihan suuntaan. Eteläpuolella kompleksia projektihallit, toimistot ja ravintolat muodostavat kahteen suuntaan aukeavan tilakokonaisuuden.

Vanhassa veturinkorjaushallissa kasvatetaan yrttejä ja viljelytaimia päällekkäisiin kerroksiin perustuvalla viljelyjärjestelmällä. Viljelyhallin logistiikkaan ja pakkaukseen hyödynnetään Konepajan entistä pesuosastoa. Myymälätilat sijoittuvat varaston viereiseen halliin.

Projektihallit 1 ja 2 ovat tarkoitettu vaihtuviin projekteihin, seminaareihin ja muihin tapahtumiin. Hallien toiminta on mahdollista yhdistää tai halleissa voi järjestää yhtä aikaa eri tapahtumia.

Konepajalla on runsaasti erilaista toimisto- ja kokoustilaa niin alueen asukkaiden, vaihtuvien käyttäjien kuin pysyvien yritystenkin käyttöön.

Konepajan länsipuolella vanha koneistushalli toimii ravintolasalina, joka aukeaa sisäpihalle. Kullervonkadun uuden sisäänkäynnin yhteydessä olevat ravintolatilat palvelevat sekä Konepajan työntekijöitä, alueen asukkaita että tapahtumavieraita.

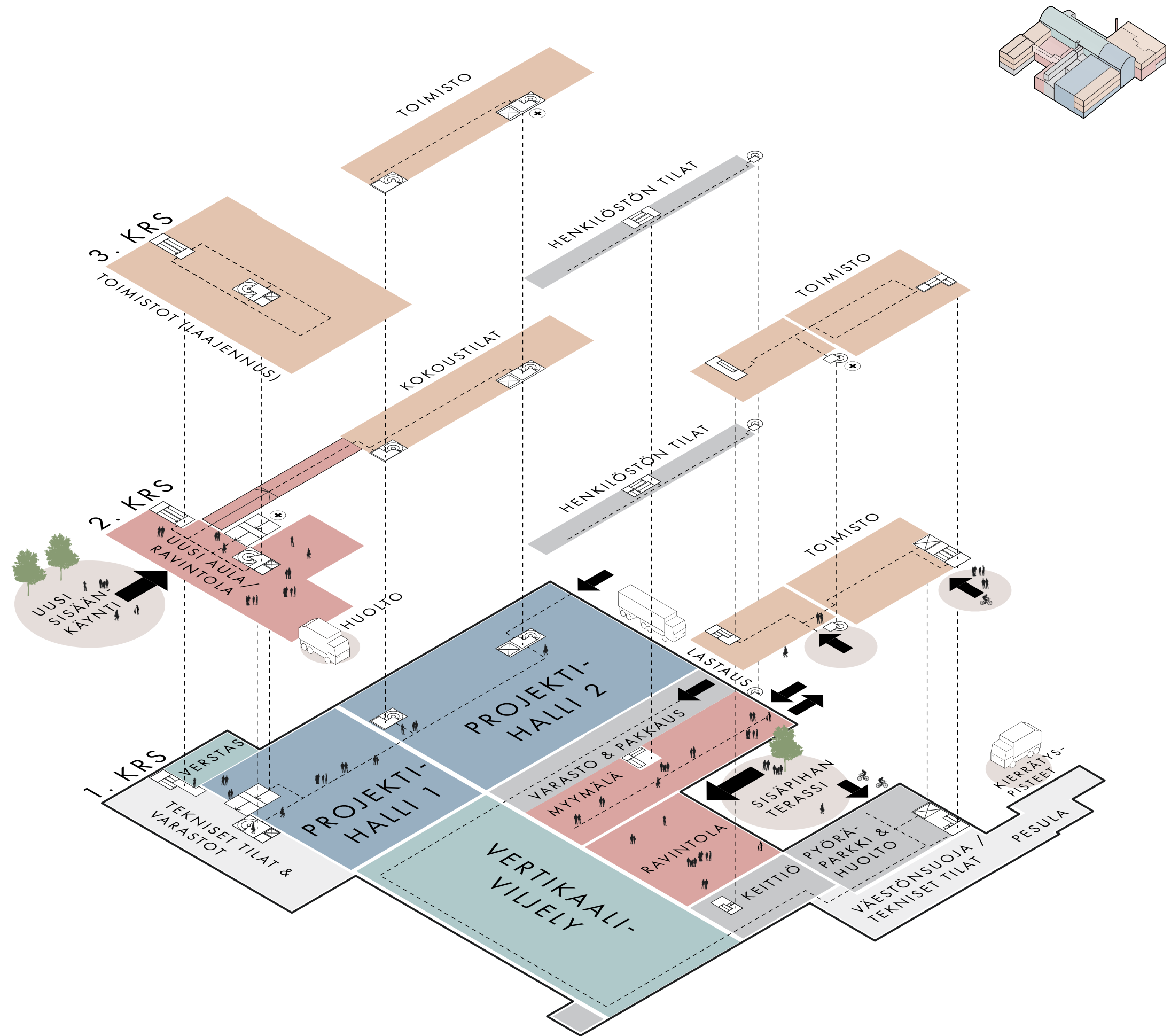
Vanhassa ratatyökoneen huoltohallissa sijaitsee korttelin yhteiskäytössä oleva verstaas.

Konepajan maanalaisia tai muuten pimeämpiä tiloja hyödynnetään aputiloina, varastoina ja teknisinä tiloina. Sisäpihan puolella 1. kerroksen vanhoissa varastotiloissa toimii pyöruho ja Konepajan pyöräparkki.

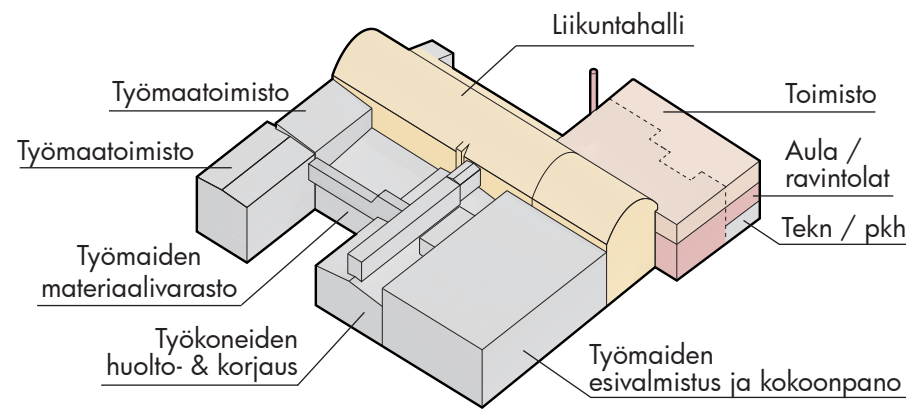
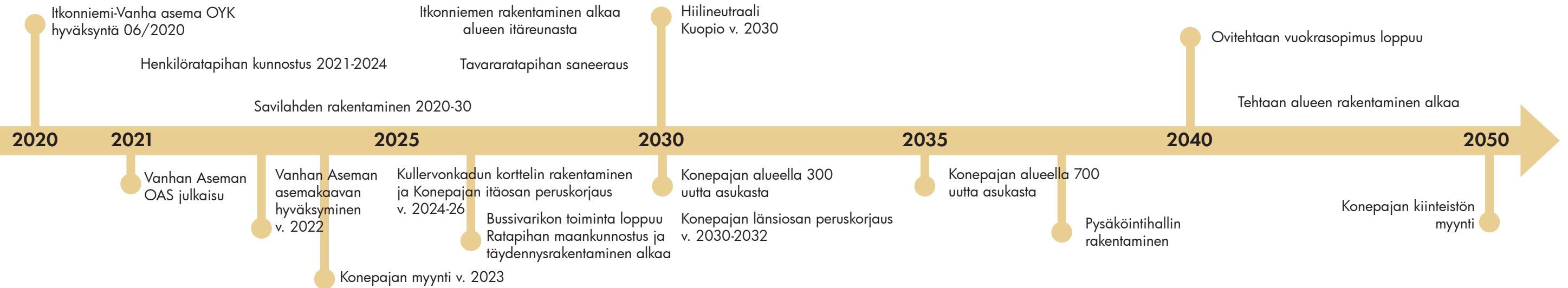
+ Lisätty / uusittu porrastus / porrashuone.

Kuva 124. Aksonometrinen havainnekuva Konepajan toiminnoista ja yhteyksistä tulevaisuuskuvasa A.

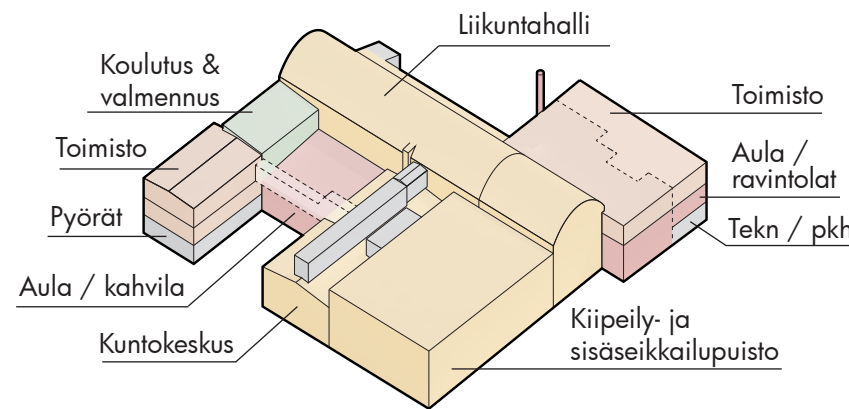

5.4

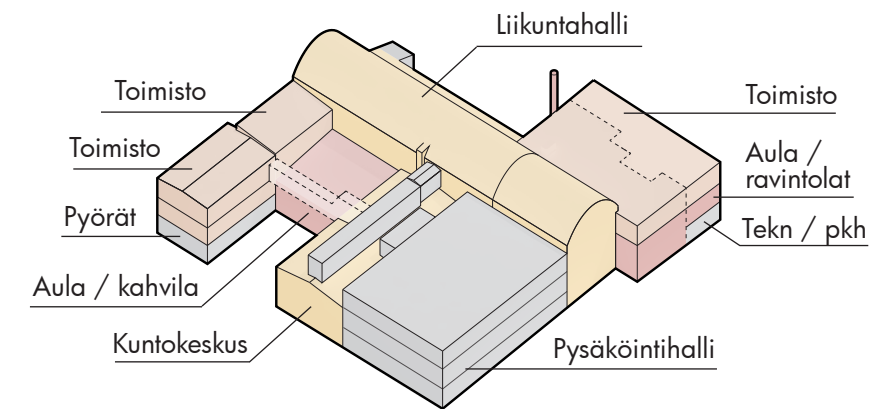
SKENAARIO B - SPORTTIPAJA

Kuva 125. Konepaja vuonna 2026.

Kuva 126. Konepaja vuonna 2032.

Kuva 127. Konepaja vuonna 2050.

SKENAARIOTARINA - SPORTTIPAJA

” Konepajan alueen kehitys alkaa vauhdilla uuden asemakaavan hyväksymisen jälkeen. Kaupat Senaatin Asema-Alueet Oy:n omistamista kiinteistöistä ja maanomistuksesta syntyvät kansallisesti tunnetun rakennusliikkeen kanssa vuoden 2023 alussa. Alueen ensimmäiset korttelit rakennetaan Kullervonkadun varteen, ja samalla aloitetaan Konepajan peruskorjaus. Ensimmäisessä vaiheessa Konepajan kaarikattoinen halli kunnostetaan liikuntatiloiksi. Korjauksen yhteydessä 80-luvulla rakennettu koekäyttöhalli puretaan, ja tilalle sijoittuu uusi sisäänkäynti, ravintola ja toimistotiloja. Rakennustöiden aikana Konepajan länsipuolen tilat toimivat koko alueen rakennustyömaiden keskuksena. Halleja hyödynnetään mm. rakennuselementtien valmistukseen, työkoneiden huoltoon sekä materiaalivarastoksi. Myös Konepajan vanhat toimisto- ja pukuhuonetilat toimivat väliaikaisesti työmaiden käytössä. ”

” Rakennustyömaiden edistyttyä Konepajan peruskorjausta jatketaan toimistosiipeiden ja pienempien hallien kunnostuksella. Liikuntaelämysten suosion kasvaessa vuoden -68 halli muutetaan kiipeily- ja sisäseikkailupuistoksi. Elämyspalveluyritysten lisäksi liikuntatiloja käyttävät paikalliset asukkaat ja urheiluseurat, ja entisen toimisto- ja opetussiipeiden tilat korjataan urheiluseurojen koulutus- ja valmennustoiminnan käyttöön.

Vanhan Aseman alueen täydennysrakentaminen valmistuu 10 vuodessa, ja alueelle on muuttanut noin 700 uutta asukasta vuoteen 2035 mennessä. Kevyen liikenteen reitteihin on tehty parannuksia, mutta autoilun suosio jatkuu, eikä odotettuja uudistuksia julkiseen liikenteeseen ole näkyvissä. Tonttien täydentyessä alueen pysäköintipaikat ovat käyneet vähiin, ja vuoden -68 halli päätetään muuttaa pysäköintihalliksi. ”

” Seuraavan vuosikymmenen aikana Konepajan toiminnassa tapahtuu joitakin vuokralaisten vaihdoksia, mutta tiloihin ei tehdä suurempia muutoksia. Toistaiseksi Konepaja on vakiinnuttanut paikkansa kuopiolaisten vapaa-ajanviettopaikkana, mutta edessä voi olla muutoksia, sillä Konepaja on päätetty myydä eteenpäin uudelle omistajalle vuoteen 2050 mennessä. ”

Tulevaisuuskuvasa B Konepajan tilaratkaisu perustuu yhtenäiseen hallitilaan, johon on sisäänkäynnit sekä pysäköintihallista, Kullervonkadulta että sisäpihan puolelta. Työrauhaa vaativat toimistotilat sijaitsevat kompleksin ylemmissä kerroksissa.

Konepajan kaarikattoinen halliin voidaan vapaasti sijoittaa erilaisia urheilukenttiä ja pelialueita, tilan matalammasta sivuosasta voidaan rajata eri kokoisia liikuntasaleja. Liikuntahallin pukuhuoneet sijaitsevat laajennuksen kellarissa. Vanha pesu- ja kokoonapano-osasto on muutettu kuntokeskukseksi, jonka pukutilat sijaitsevat hallin keskiosassa 2. ja 3. kerroksessa.

Sisäpihan ja Kullervonkadun uuden sisäänkäynnin yhteydessä on kahvila- ja ravintolatiloja.

Konepajan pohjoispuolen osissa ja laajennuksen ylimmässä kerroksessa on erikokoisia ja -tyyppisiä vuokrattavia toimistotiloja.

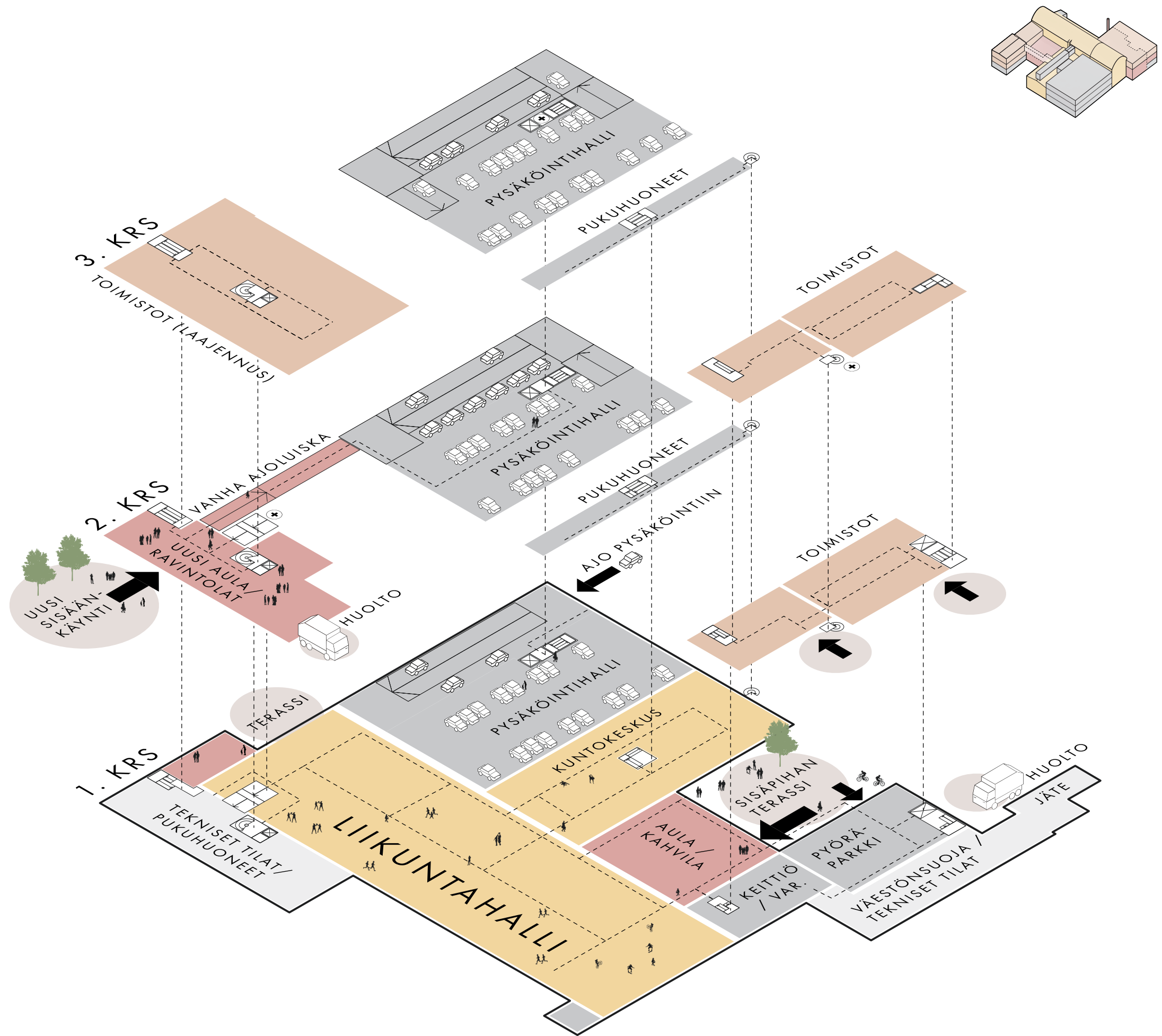
Vuoden -68 hallin vanhat välipohjat puretaan, ja hallitila jaetaan kolmeen pysäköintikerrokseen.

Konepajan maanalaisia tai muuten pimeämpiä tiloja hyödynnetään pukuhuone- ja varastotiloina sekä teknisinä tiloina. Vuoden -72 ensimmäisen kerroksen varastotilat muutetaan pyöräparkiksi.

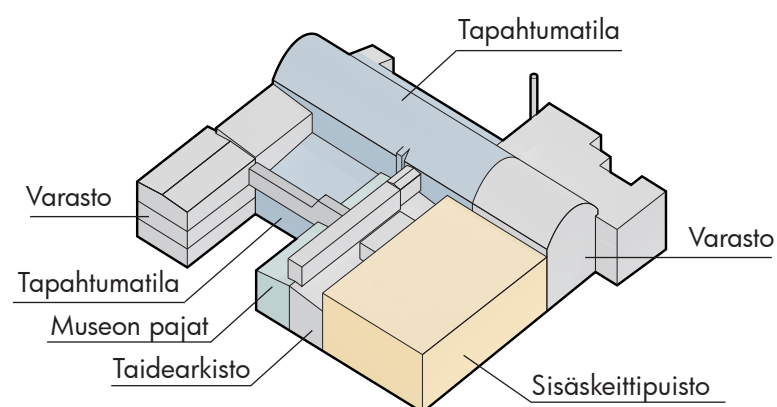
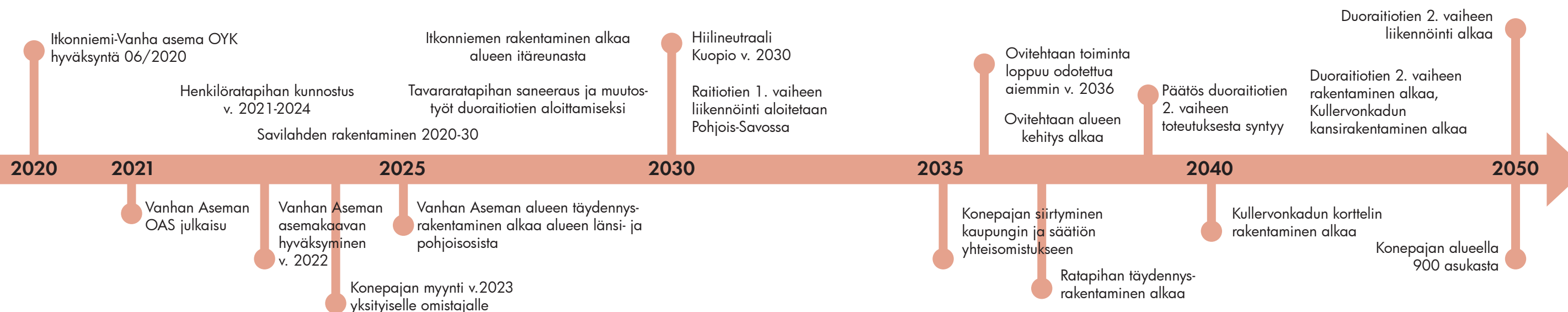

Lisätty / uusittu porraskäytävä / porrashuone.

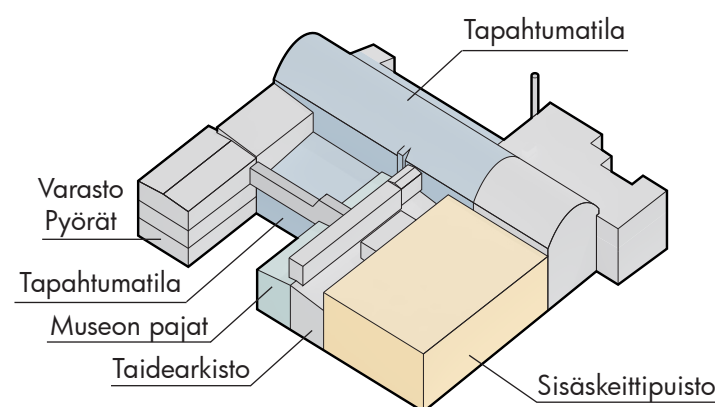

Kuva 128. Aksonometrinen havainnekuva Konepajan toiminnoista ja yhteyksistä tulevaisuuskuvasa B.

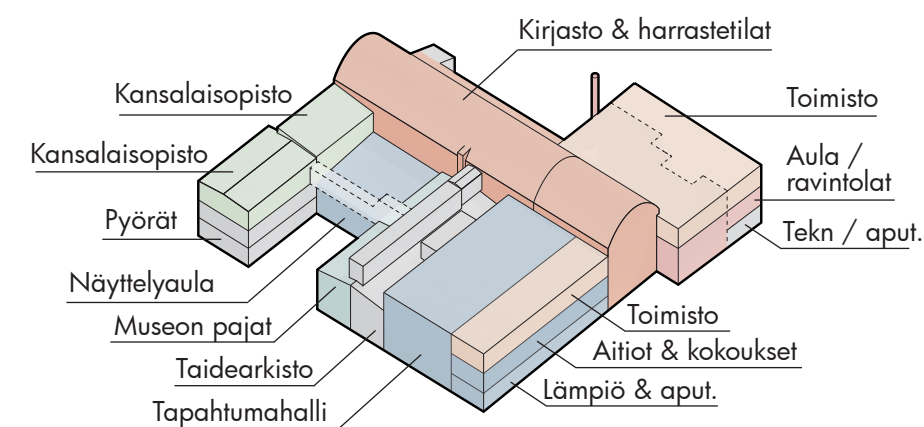
SKENAARIO C - KULTTUURICOCKTAIL

Kuva 129. Konepaja vuonna 2027.

Kuva 130. Konepaja vuonna 2035.

Kuva 131. Konepaja vuonna 2050.

SKENAARIOTARINA - KULTTUURICOCKTAIL

” Asemakaavan hyväksymisen jälkeen Konepajan alue kiinteistöineen myydään paikalliselle liikemiehelle, jonka tavoitteena on kunnostaa Konepaja ja Veturitalli Kuopion asukkaiden ja matkailijoiden käyttöön. Tilojen kunnostus aloitetaan halli kerrallaan, vuokralaisten tarpeiden mukaan. Ensimmäisten vuokralaisten joukossa on tapahtumayrittäjiä ja Kuopion kaupunki. Vanhan kokoonpanohallin tilat korjataan Kuopion taidemuseon paja- ja arkistotiloiksi, ja viereiseen vuoden -68 halliin rakennetaan kaupunkilaisten pitkään kaipaama sisäskaittipuisto. Veturinkorjaushalli ja sisäpihalle aukeava halliosasto korjataan vaihtuvien tapahtumien käyttöön. Muihin tiloihin ei kuitenkaan löydy vielä vuokralaisia, ja osa Konepajasta on tyhjiään tai varastoina. ”

” Kun alueen muut tontinomistajat ryhtyvät täydennysrakennukseen nopeasti asemakaavan hyväksymisen jälkeen, seisoo vanhan ratapihan tilanne paikallaan ja bussivarikon toimintaa jatketaan. Ratapihan muutostyöt ja alueella pitkään jatkuvat työmaat vaikeuttavat entisestään pitkäaikaisten vuokralaisten löytymistä. Nuorten suosioon noussut skaittipuisto ja alueella järjestetyt tapahtumat ovat kuitenkin nostaneet Konepajan ympäristön tunnettavuutta, ja vajaakäyttöisen Konepajan kohtalosta käydään ahkeraa keskustelua mediassa. Samaan aikaan Kuopion keskustan läheisyydessä asuntojen kysyntä kasvaa, mutta Konepajan alueelle kaavoitettu täydennysrakentaminen ei ole edennyt toivottua tahtia. Omistajan jo useamman vuoden jatkuneet talousvaikeudet johtavat neuvotteluihin, joiden päätteeksi Kuopion kaupunki ja kulttuuritoimintaa rahoittava säätiö ostavat tontit ja kiinteistöt yhteisomistukseen. Päätöstä vauhdittaa odotettua aiemmin tullut tieto Itkonniemen ovitehtaan toiminnan päättymisestä. ”

” Kaupungin ja säätiön yhteistyön tavoitteena on rakentaa Konepajasta kulttuuria, sivistystä ja työtiloja tarjoava historiallisesti arvokas kokonaisuus, ja vapaille tonteille rakennetaan sekä kaupungin että säätiön omistamia asuntoja. Uutiset laukaisevat dominoefektin ja Kullervonkadun keskuskortteli- ja kansihanketta sekä raitiotien jatkamista ryhdytään suunnittelemaan. Kuopion keskustan rakentaminen painottuu koko 2040-luvun ajan Itkonniemen ja Vanhan aseman ympäristöön.

Väestöpohjan kasvaessa Konepajan kaarikattoinen halli muutetaan kaupunkilaisia palvelevaksi kirjastoksi, ja Konepajan saavutettavuuden parantamiseksi rakennuksen itäosaa laajennetaan kohti Kullervonkatua. Vuoteen 2050 mennessä Konepajasta on tullut helposti saavutettava ja viihtyisä kuopiolaisten olohuone, jossa voi nauttia taiteesta ja kulttuuritapahtumista, työskennellä, oppia uusia taitoja ja harrastaa monipuolisesti. ”

Tulevaisuuskuvasssa C kaarikattoiseen veturinkorjaushalliin sijoittuva kirjasto on avoin julkinen tila ja koko Konepajan toiminnan sydän.

Kirjaston tiloissa voi lukemisen lisäksi harrastaa, työskennellä, pelata, soittaa ja osallistua tapahtumiin.

Laajennuksen myötä kirjastoon on kaksi pääsisäänkäyntiä. Toinen Kullervonkadun puolella ja toinen sisäpihan puolella. Aulatilojen yhteydessä on ravintoloita, ja sisäpihan puolella näyttelytila.

Kansalaisopiston kurssien luokkatilat löytyvät rakennuksen pohjoispuolelta, ja tiloihin on oma sisäänkäynti 2. kerroksesta.

Taidemuseon käytössä olevat arkistot ja pajatilat sijaitsevat näyttelytilan ja tapahtumahallin välissä. Toisinaan tiloja käytetään myös tapahtumien rakenteiden kasaamiseen.

Vuoden -68 halli on tarkoitettu erilaisten tapahtumien, esitysten ja seminaarien käyttöön. Hallin parvella on aatio- ja kokoustiloja sekä ylimmässä kerroksessa tapahtumayrittäjien toimistotiloja.

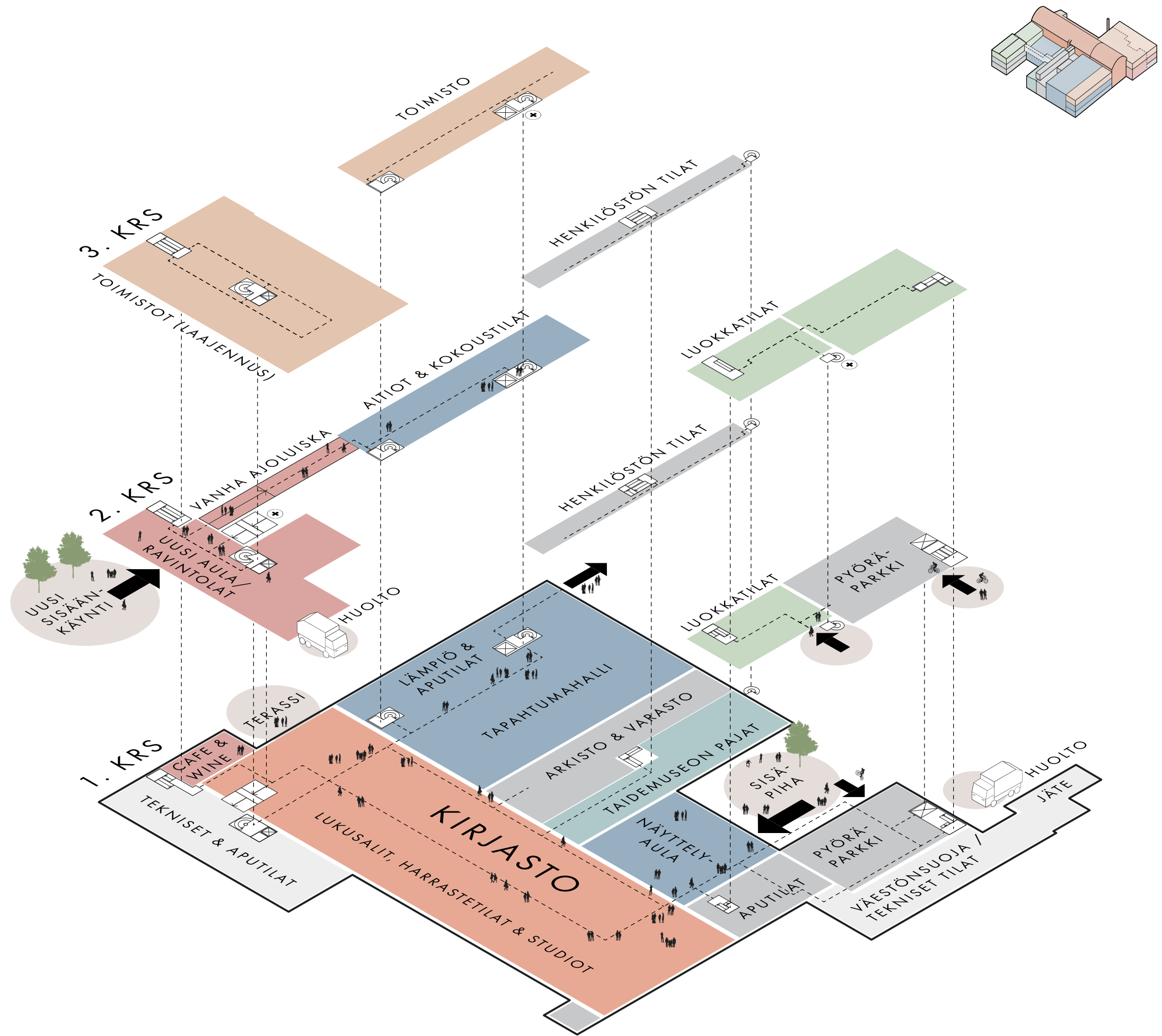
Laajennuksen ylimmän kerroksen toimistotilat ovat ulosvuokrattavia tiloja. Tilat on jaettavissa useammalle yritykselle.

Konepajan maanalaisia tai muuten pimeämpiä tiloja hyödynnetään varasto- ja wc-tiloiksi sekä teknisiksi tiloiksi. Vuoden -72 varastotilat muutetaan pyöräparkiksi.

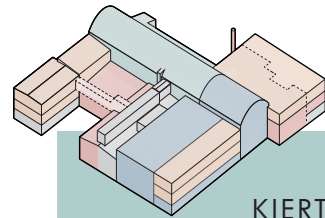
+ Lisätty / uusittu porras / porrashuone.

Kuva 132. Aksonometrinen havainnekuva Konepajan toiminnoista ja yhteyksistä tulevaisuuskuvasssa C.

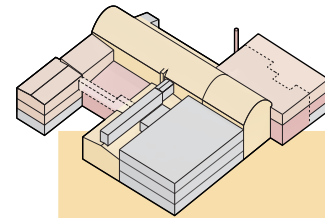
5.6

YHTEENVETO SKENAARIOISTA

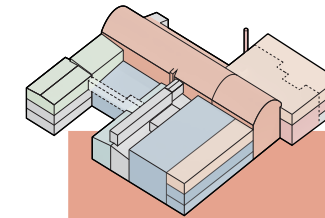
SKENAARIO A -
KIERTOTALOUDEN KONEPAJA

- Kehitys lähtee liikkeelle maltillisesti
- Kokeilukulttuuri
- Konepajaa kehitetään tila kerrallaan tilojen ominaispiirteitä hyödyntäen
- Korostuu Konepajan muuntautumiskykyisyys
- Sallii toimijoiden vaihtuvuutta ja toimintojen sekoittumista

SKENAARIO B -
SPORTTIPAJA

- Lähtee liikkeelle nopeasti
- Konepajan korjaus jaettu kahteen vaiheeseen
- Peruskorjausten jälkeen tilat pysyvät samantyyppisessä käytössä pidempään
- Vuokralaiset voivat vaihtua, mutta toiminnan luonne säilyy

SKENAARIO C -
KULTTUURICOCKTAIL

- Lähtee liikkeelle hitaasti, mutta kiihtyy lopussa
- Konepajaa kehitetään aluksi yksittäisten toimijoiden tarpeisiin
- Ulkoisilla muuttujilla suuri vaikutus Konepajan kehitykseen
- Kaupungin rooli vuokralaisesta omistajaksi ja kehittäjäksi
- Vaatii melko paljon tilamuutoksia
- Asukaslähtöisyys

TOIMINNOT VUONNA 2050

	Toimisto- ja kokous	2900 m ²
	Aulapalvelu / liiketila	1600 m ²
	Tuotantotilat	1950 m ²
	Tapahtuma- ja projekti	2400 m ²
	Yhteensä	8850 m²
	Autopaikkatarve	106 ap
	Pyöräpaikkatarve	169 pp
	Pyöräparkki (1 krs)	n.180 pp

Autopaikat on laskettu nykyisen mitoitusohjeen (Kuopion keskustapysäköinnin yleissuunnitelma 2017) mukaisesti 1 ap/ 80 m² ja pyöräpaikat 1 pp/50 m². Todennäköisesti tapahtumakäytössä pysäköintitarve voi siis olla laskettua suurempi.

Pinta-aloissa ei ole mukana väestönsuojia, varastoja, pukuhuoneita tms.

TOIMINNOT VUONNA 2050

	Toimisto- ja kokous	2100 m ²
	Aulapalvelu / liiketila	1200 m ²
	Liikuntatilat	3350 m ²
	Yhteensä	6650 m²
	Autopaikkatarve	83 ap
	Pyöräpaikkatarve	133 pp
	Pysäköintihalli (3 krs)	n.100 ap
	Pyöräparkki (1 krs)	n.180 pp

TOIMINNOT VUONNA 2050

	Toimisto- ja kokous	1400 m ²
	Opetustilat	750 m ²
	Aulapalvelu / liiketila	750 m ²
	Paja / taidearkisto	850 m ²
	Tapahtumatilat	1800 m ²
	Näyttelytilat	450 m ²
	Kirjasto/monitoimi	2500 m ²
	Yhteensä	8500 m²
	Autopaikkatarve	106 ap
	Pyöräpaikkatarve	167 pp
	Pyöräparkki (2 krs)	n.360 pp

JOHTOPÄÄTÖKSET & POHDINTA

Luvun 6 aluksi avataan selvityksen tuloksia kolmen diplomityötä ohjanneen tutkimuskysymyksen kautta. Sen jälkeen ehdotetaan, miten selvitystä voidaan hyödyntää tulevaisuudessa. Luvun loppuun arvioidaan työssä käytettyjä menetelmiä ja käsitellään tulevaisuusajattelun mahdollisuuksia tulevaisuudessa.

SELVITYKSEN TULOKSET

Tämän diplomityön tavoitteena oli selvittää Konepajarakennuksen sopivia uusia toimintoja ja muodostaa havainnoista kehityspolkuja tulevaisuuteen. Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä oli:

1. Miten Konepajan ympäristö muuttuu ja vaikuttaa rakennuksen käyttöön tulevaisuudessa?

ALUEEN KÄYTTÖTARKOITUS MUUTTUU

Konepajakuuluu vuonna 2020 hyväksytyyn Itkonniemi-Vanha Asema osayleiskaavan alueelle. Yleiskaavan myötä alueen asemakaavoitus uuteen käyttöön on käynnistynyt kesäkuussa 2021. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan asemakaavassa tutkitaan alueen muutosta raideliikenteen käytöstä asuin-, työpaikka-, liike- ja yleisten rakennusten alueeksi. Tässä diplomityössä osayleiskaavan ja vireillä olevan asemakaavan tavoitteet toimivat ohjaavana kehyksenä erilaisten käyttötarkoitusten kartoittamisessa ja skenaarioiden muodostamisessa, mikä on huomioitava työn tuloksissa. Osayleiskaavan toteutumisessa on arvioitu kestävän noin 25 vuotta, joten Konepajan tulevaisuutta on tutkittu vuoteen 2050 saakka.

Alueen muuntuminen ratapihakäytöstä mm. asumisen ja työpaikkojen alueeksi tarkoittaa suurta muutosta ja vaatii yhteensovittamista vanhojen rakennusten kanssa. Konepajaa kehittämällä alueelle on mahdollista luoda uudenlaisia työpaikkoja ja toteuttaa yhteisiä tiloja ja palveluita uusien asukkaiden käytettäväksi.

Konepajan kannalta muutos asuin- ja työpaikka-alueeksi kuitenkin tarkoittaa, ettei rakennusta voi käyttää sellaisiin toimintoihin, jotka aiheuttaisivat häiriötä alueelle muuttaville asukkaille. Esimerkiksi Konepajan käyttö logistiikan tai teollisuuden toimintaan saattaisi aiheuttaa häiriötä asumiselle. Toisaalta teknologioiden ja uusien tuotantotapojen kehittyessä myös tuotantotyypinen toiminta

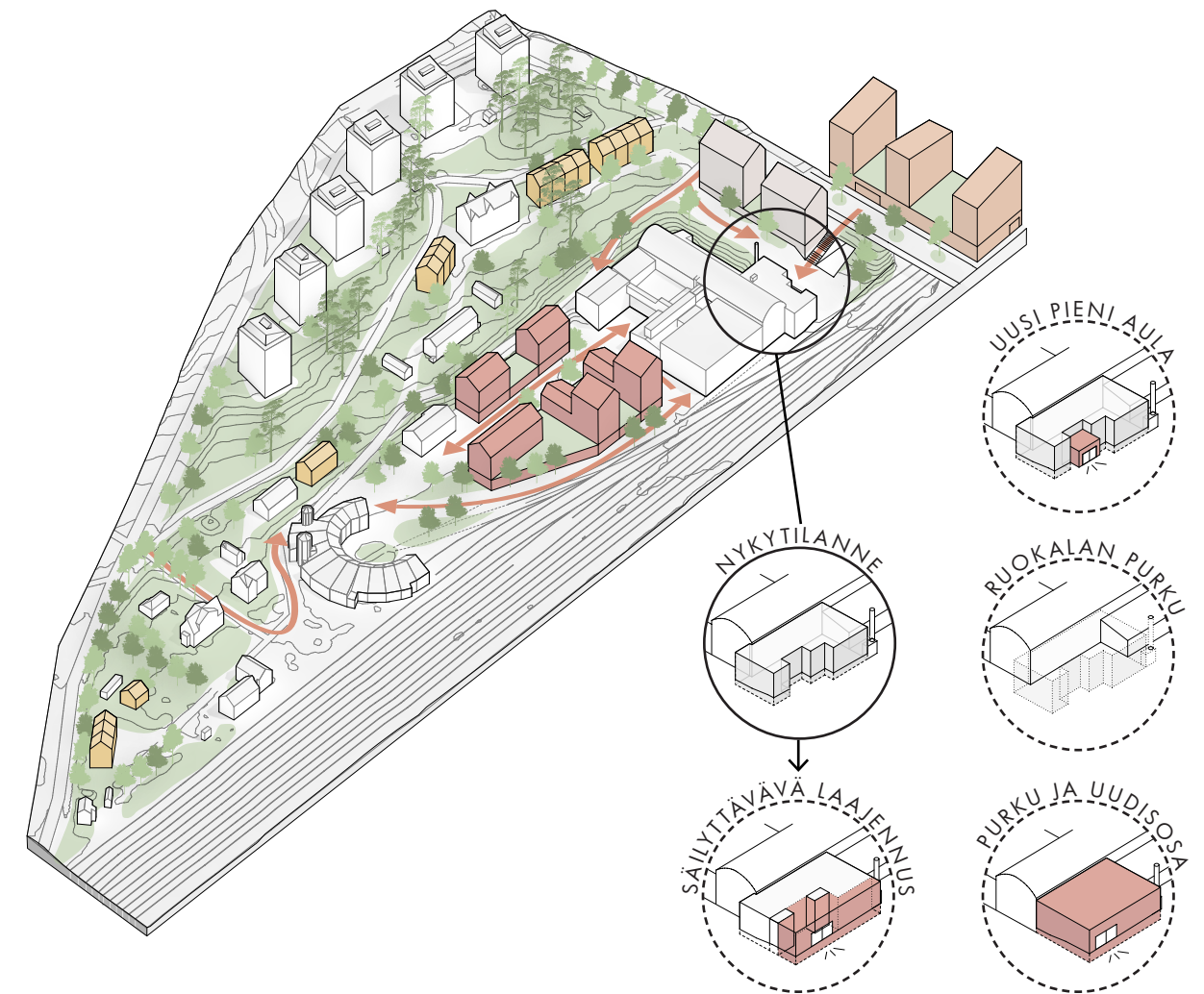
tai väliaikainen varastointi voivat hyvinkin olla toteutettavissa Konepajaan, eikä näitä mahdollisuuksia tule sulkea pois. Viereinen tavararatapiha säilyy käytössä, mutta sen toiminnalla ei ole todennäköisesti suurta vaikutusta Konepajan tulevaan käyttötarkoitukseen. Kuitenkin täysin tärinä- ja häiriötöntä tilaa vaativien toimintojen, kuten vaikkapa datakeskuksen, sijoittaminen Konepajaan voisi olla haasteellista.

Konepajan uuden käyttötarkoituksen ja alueen täydennysrakentamisen suunnittelussa maaston muodot ja olemassa olevat historiallisesti arvokkaat rakennukset ohjaavat osaltaan alueen käyttöä. Nykytilanteessa ajoyhteydet alueelle ovat melko kapeat, rinne muodostaa suuria tasoeroja ja leveät rakennusmassat estävät kulkua tontilla. Alueen ominaispiirteiden säilymisen kannalta raskasta liikennöintiä kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti arvokkaan alueen läpi tulisi ehkäistä. Sen sijaan ajo- ja kevyen liikenteen yhteyksien avaaminen Kullervonkadun suuntaan parantaisi Konepajan saavutettavuutta ja vähentäisi alueen läpi kulkevaa liikennettä.

Uuden osayleiskaavan perusteella Konepajan saavutettavuus ja sijainti kaupunkirakenteessa muuttuvat merkittävästi, jos kaavassa suunniteltu keskustatoimintojen kortteli ja kansirakenne toteutuvat Konepajaa vastapäätä. Myös Kullervonkadun täydennysrakentamisella on vaikutuksia Konepajan saavutettavuuteen. Uusien toimintojen painottuessa kohti radan ylittävää siltaa liikenne- ja ihmisvirrat juuri Kullervonkadun suunnasta oletettavasti kasvavat. Tällä hetkellä suurin osa rakennuksen sisäänkäynneistä avautuu kuitenkin ratapihalle, päinvastaiseen suuntaan. Tässä työssä ratkaisuksi on ehdotettu Konepajan itäpuolen sisäänkäyntien uusimista ja laajennusta (ks. Kuva 133.), mikä parantaisi rakennuksen käytettävyyttä ja liittäisi Konepajan paremmin ympäröivään kaupunkirakenteeseen.

Alueen täydennysrakentaminen on suoraan yhteydessä myös pysäköintiratkaisuihin. Nykytilanteessa vanha ratapiha toimii pysäköintikenttänä, ja myös tulevaisuudessa pysäköintipaikkoja on varattava kohtuullinen määrä Konepajan saavutettavuuden turvaamiseksi. Skenaarioiden yhteydessä tehtyjen laskelmien mukaan autopaikkojen tarve olisi karkeasti noin 100 paikkaa nykyisellä mitoitusohjeella. Pysäköintiratkaisut on kuitenkin tutkittava tarkemmin yhdessä alueen täydennysrakentamisen ja liikenteen suunnittelun kanssa.

Tulevaisuudessa on huomioitava reitit Konepajan eri puolella oleviin sisäänkäynteihin. Selvityksen perusteella luontevat pääsisäänkäyntien paikat olisivat sisäpihan puolella vuoden -57 koneistushallissa sekä Kullervonkadun puolella vuoden -82 osassa. Myös nykyiset sisäänkäynnit rakennuksen pohjoispuolella on hyvä säilyttää ja huomioida suunnittelussa. Lisäksi sekä itä- että länsipuolelle Konepajaa on jätettävä riittävästi tilaa huoltoajolle, tavarantoimituksille ja saattoliikenteelle. Riittävien ajoyhteyksien ja pysäköintipaikkojen mitoitus lisää alueen käytön joustavuutta ja parantaa Konepajan muunneltavuutta tulevaisuudessa.

Kuva 133. Vaihtoehtoja Konepajan itäpuolen sisäänkäynnin uusimiseen.

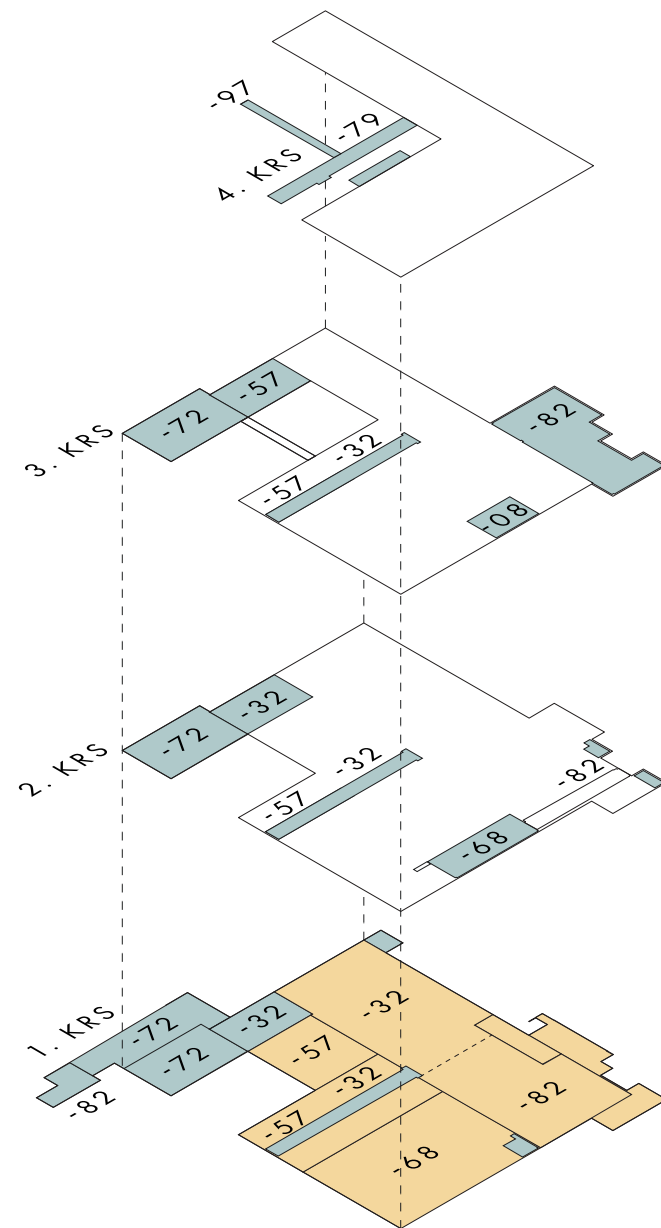
KONEPAJAN OMINAISPIIRTEET JA SOVELTUVUUS

Diplomityön toisena tutkimuskysymyksenä oli:

2. Miten Konepajan ominaispiirteet vastaavat eri käyttötarkoitusten vaatimuksiin?

Tässä diplomityössä rakennuksen ominaispiirteitä selvitettiin historian, tilan mittasuhteiden ja tilan luonteen näkökulmasta. Sen sijaan teknisiä ominaisuuksia ei arvioitu tässä työssä. Ominaispiirteiden arvioinnin perusteella Konepaja sopii moniin erilaisiin käyttötarkoituksiin. Rakennuksen monikäyttöisyys perustuu tilojen erilaisuuteen. Karkeasti Konepajasta löytyy kahdenlaisia tiloja, korkeita ja avoimia hallitiloja sekä matalampia huonetiloja. Tarkemmin tutkittaessa rakennuksen jokainen osa on erilainen, ja tiloissa on hyvin vähän toistoa. Tilojen käytettävyyden ja joustavuuden kannalta hallien lähetyiltä löytyvillä pienemmillä apu- ja toimistotiloilla on tärkeä merkitys kokonaisuudessa.

Ominaispiirteiden arvioinnissa korostuvia piirteitä olivat tilojen korkeus, syvyys sekä rakennuksen osan sisä- ja ulkoyhteydet. Erityisesti vuoden -68 halli ja -57 koneistusosasto ovat vertailun perusteella soveltuvia monenlaisiin käyttötarkoituksiin (ks. Kuva 134). Arvioinnin perusteella Konepajan halleihin sopivia toimintoja ovat erilaiset paja-, korjaamo- ja tuotantotilat, liikuntatilat, varastointi sekä tilojen käyttäminen julkisena tilana, kuten näyttelytilana, tapahtumatilana tai kirjastona. Konepajasta löytyy myös toimisto- ja opetuskäyttöön soveltuvia tiloja. Sen sijaan liiketiloille sopivia tiloja on nykytilassa melko vähän, ja asuntojen sijoittaminen Konepajan nykyisiin osiin ei arvioinnin perusteella ole suositeltavaa. Ominaispiirteiden arvioinnin perusteella Konepajan vuoden -68 halli voisi olla muutettavissa pysäköintihalliksi. Pyöräpysäköinnille sopivat tilat löytyvät rakennuksen vuoden -72 toimistosiiven 1. ja 2. kerroksesta.

Kuva 134. Konepajan tilajako ja rakennusvuodet..

Konepajaan soveltuvat toiminnot on koottu taulukkoon 14. luvussa 4.12. Tulevaisuudessa Konepajan toiminnallisuutta voidaan kehittää esimerkiksi panostamalla rakennuksen sisäänkäynteihin, opastukseen sekä selkeyttämällä rakennuksen sisäisiä reittejä.

PÄÄTELMÄT SKENAARIOISTA

Diplomityön skenaario-osuudessa selvitettiin kolmatta tutkimuskysymystä:

3. Millaista käyttöä Kuopion Konepajalla voisi olla tulevaisuudessa?

Selvityksen lopputuloksena työssä on esitetty kolme erilaista skenaariota Konepajan tulevaisuudesta. Skenaariot eivät ole ennustuksia tulevaisuudesta tai sellaisenaan toteutettavia suunnitelmia, mutta osoittavat, että Konepajalle on mahdollista kehittää erilaista toimintaa ja Konepaja on rakennuksena muuntautumiskykyinen. Mikään skenaarioista ei todennäköisesti toteudu sellaisenaan, vaan todellisuus voi olla jotain näiden väliltä tai kehittyä vielä johonkin uuteenkin suuntaan.

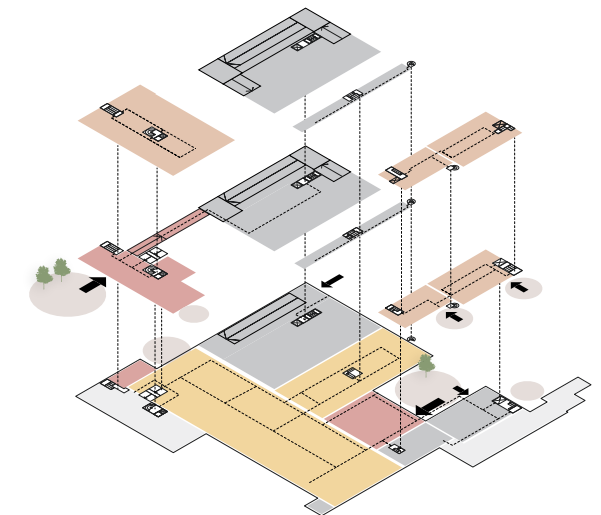
Skenaarioissa toteutuvat teemat: uudet tuotantotavat, liikunta ja vapaa-aika sekä kulttuurikäyttö ovat kaikki Konepajan kaltaisessa kohteessa mahdollisia käyttötarkoituksia. Kolmesta skenaariosta vaihtoehto B - Sporttipaja on kuitenkin nykytilanteessa todennäköisin. Kaksi muuta skenaariota ovat tapahtumien kulultaan satunnaisempia ja hankkeiden rahoituksen toteutuminen voi olla epävarmaa.

Skenaarioiden perusteella voidaan tehdä myös muita johtopäätöksiä rakennuksen tulevaisuudesta. Ulkoisista muuttujista rakennuksen omistajalla ja alueen asukasmäärällä on merkittävä vaikutus Konepajan tulevaisuuteen. Tulevaisuudessa voi olla epätodennäköistä, että koko Konepaja olisi entiseen tapaan yhden yrityksen käytössä. Sensijaan Konepajalla voi olla useista eri tahoista muodostuva omistaja ja monia eri käyttäjiä yhtä aikaa. Kaikissa skenaarioissa Konepajalla on useampia eri käyttäjäryhmiä, mikä onkin rakennuksen todennäköinen tulevaisuus.

Rakennuksen osista hallitsevin muuttuja on vuonna 1932 rakennettu veturinkorjaushalli, jonka sijainti ja yhteydet rakennuskokonaisuudessa vaikuttavat myös

ympäröivien tilojen käyttöön. Kaikissa skenaarioissa Konepajalle on esitetty uutta sisäänkäyntiä Konepajan itäpuolelle, mikä vapauttaisi rakennuksen länsipuolen tilojen käyttöä ja lisäisi Konepajan saavutettavuutta.

Konepajan sijainti ja muoto mahdollistavat rakennuksen kehittämisen osissa ja vaiheittain. Eri skenaarioita verrattaessa erilaiset kehityksen nopeudet ja niiden vaikutukset rakennuksen toimintojen jakaumaan korostuvat. Skenaarioissa A ja C maltillisempi liikkeelle lähtö ja kokeilemalla kehittäminen ovat johtaneet monipuolisempiin lopputuloksiin. Skenaariossa B (ks. Kuva 135.) tilat on korjattu nopeammalla aikataululla, ja toiminnoissa on vähemmän vaihtelua.

Kuva 135. Toiminnot skenaariossa B vuonna 2050.

Skenaarioiden perusteella on todennäköistä, että rakennuksen toiminnot muuttuvat vielä useampaan kertaan, jos vain rakennuksen ylläpidosta pidetään huolta ja muutokset suunnitellaan kestäväälle pohjalle. Useita muuntumiskierroksia mahdollistavia käyttötarkoituksia ovat mm. liikunta- ja tapahtumakäyttö, pajatoiminta sekä varastointi. Näissä käytöissä tilat voidaan säilyttää nykyisen kaltaisina, hallimaisina tiloina. Uusien kantavien rakenteiden lisääminen esimerkiksi pysäköintihallia tai kirjastotoimintaa varten sen sijaan estää tilojen myöhempiä muunneltavuutta.

6.2

SELVITYKSEN HYÖDYNTÄMINEN

TYÖKALUJA OSALLISTAMISEEN JA KIIINTEISTÖN KEHITYKSEEN

Diplomityön yhtenä tavoitteena oli, että tehtyä selvitystä voitaisiin hyödyntää mahdollisesti alueen kaavoituksessa sekä kiinteistöä koskevassa päätöksenteossa. Tehty työ tarjoaa työkaluja alueen muutoksen hahmottamiseen ja vaihtoehtojen pohdintaan niin asukkaille, omistajille kuin suunnittelijoillekin. Seuraavaksi Konepajan kehitys etenee asemakaavaprosessin mukaisesti, ja diplomityö esitellään hankkeen asukastilaisuudessa.

Kaavatyön lisäksi uuden omistajan löytäminen ja kehityssuunnan päättäminen ovat tärkeitä vaiheita ennen varsinaisen rakennussuunnittelun aloittamista. Tässä vaiheessa tehty diplomityö voi toimia kiinteistön markkinoinnissa eräänlaisena havainnollisena ja helposti lähestyttävänä katalogina rakennuksen historiaan, ominaispiirteisiin ja mahdollisuuksiin.

JATKOSUUNNITTELU JA -SELVITYKSET

Hankkeen edetessä diplomityössä löydettyjä vaihtoehtoja voidaan tarkastella uudella arviointikierroksella teknisten tekijöiden perusteella. Konepajan rakenteiden rakennusfysikaalisten tutkimusten teettäminen on ensisijaista, sillä tutkimusten tulokset ohjaavat osaltaan korjaamisen tapaa ja eri toimintojen sijoittumista. Myös rakenteiden kantavuus ja akustiset ominaisuudet, paloturvallisuus ja talotekniikan muutostarpeet tulee selvittää tulevaisuudessa, ja vaihtoehtojen tarkastelu ja rajaaminen tulisikin tehdä yhteistyössä muiden erityissuunnittelijoiden kanssa. Lisäksi museoviranomaisten kanssa selvitettävä suojelun laajuus vaikuttaa rakennuksen suunnitteluun jatkossa.

Ennen rakennushankkeen aloittamista selvitettäviä asioita ovat mm.

- Mittauksilla todettu rakenteiden rakennusfysikaalinen kunto (haitta-aineet, kosteustekninen toimivuus)
- Talotekniikan kunto ja uusimisen tarpeet
- Rakenteiden kantavuuteen liittyvät tarpeet (nykytilanne vs. uusi käyttö)
- Rakennussuojelun laajuus
- Paloturvallisuuteen, akustiikkaan ja muuhun erityissuunnitteluun liittyvät tarpeet

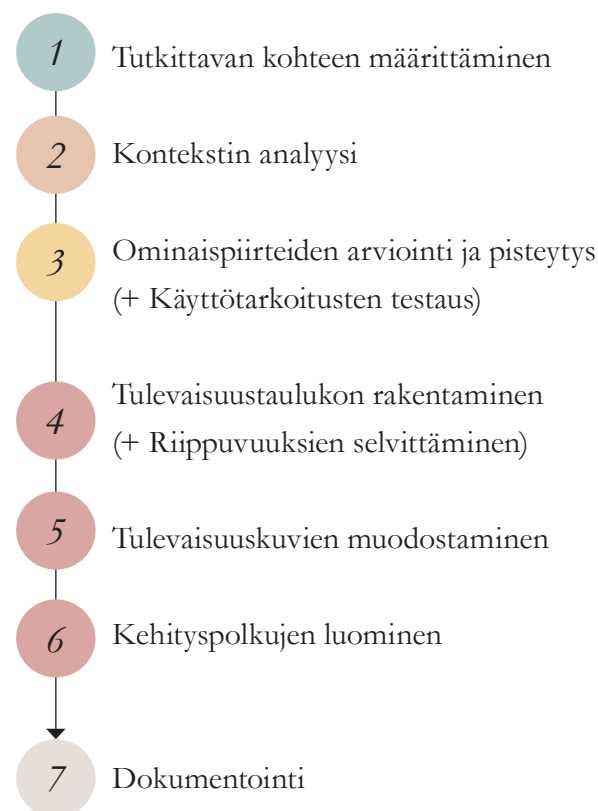
5 PERIAATETTA KONEPAJAN KORJAAMISEEN

Kun rakennuksen tekniset ominaisuudet, kunto ja rakennussuojelun tilanne on selvinnyt, voidaan edetä tarkemman suunnittelustrategian ja tilaohjelman rakentamiseen. Tässä vaiheessa diplomityön analyysit toimivat lähtötietona suunnittelijoille, ja taulukkojen ja luonnosten perusteella voidaan esimerkiksi tutkia mahdollisimman paljon säilyttävää tilakonseptia tai esimerkiksi kaikkein monikäyttöisintä ratkaisua. Lähtökohtaisesti korjaamisessa tulisi välttää ylimääräistä purkamista ja säilyttää rakennuksen historiasta kertovia piirteitä. Seuraavaksi on esitetty viisi periaatetta Konepajan kehittämiseen:

1. Jokaisen rakennuksen osan korjaustarve ja -tapa tulisi punnita erikseen.
2. Muutossuunnitelmat tulisi tehdä vanhaa rakennusta ja sen hierarkiaa kunnioittaen.
3. Ensisijaisesti kannattaa suosia sellaisia toimintoja, jotka mahdollistavat tilojen muuntumisen tulevaisuudessa tai ovat useiden eri käyttäjien käytettävissä.
4. Panostetaan sisäänkäyntien saavutettavuuteen ja siisteyteen.
5. Huomioidaan käyttäjien reitit, myös tilojen väliaikaisessa käytössä.

MENETELMIEN ARVIOINTI JA KEHITYS

Diplomityön välillisenä tavoitteena oli testata menetelmiä, joilla suunnittelija, tilaaja, kaavoittaja ja muut osapuolet voivat hahmottaa olemassa olevan rakennuksen käyttökelpoisuutta ja ennakoita sen tulevaisuutta. Valituissa menetelmissä on hyödynnetty sekä rakennusten käyttötarkoituksen muutokseen liittyvää tutkimusta että tulevaisuuden tutkimuksen menetelmiä. Tässä työssä muodostettu menetelmä muodostuu seuraavista vaiheista:

Tehtävänä rakennuksen tulevaisuuden tutkiminen on laaja ja kompleksinen. Kuten Kuopion Konepajankin kohdalla, käyttötarkoituksen muutokseen ja valintaan liittyy usein suuri määrä erilaista tietoa, ja kaikkia tulevaisuuteen vaikuttavia tekijöitä on mahdoton määrittellä. Prosessissa olennaista on keskeisten muuttujien tunnistaminen, tiedon jäsentäminen ja tiivistäminen sekä lopulta erilaisten vaihtoehtojen tuottaminen.

Työssä käytettyä menetelmää tai sen erillisiä vaiheita on mahdollista hyödyntää ja soveltaa minkä tahansa olemassa olevan rakennuksen tai rakennuskokonaisuuden tulevaisuuden selvittämiseen. Tutkittavan rakennuksen ei tarvitse olla tyhjillään, vaan menetelmiä voidaan hyödyntää jo ennen kuin rakennuksen käyttö päättyy. Oletettavasti eri kohteissa tulevaisuuden muuttujat ja rakennuksen ominaispiirteet vaihtelevat, ja erilaiset ominaisuudet korostuvat. Esimerkiksi Konepajan kohdalla yksi tulevaisuuden käyttöä dominoivista tekijöistä on rakennuksen sisäänkäynnit, kun taas esimerkiksi tavanomaisessa toimistorakennuksessa sisäänkäynneillä ei välttämättä ole yhtä suurta merkitystä tilojen käytölle.

Seuraavaksi on avattu muutamia havaintoja ja kehitysideoita menetelmän vaiheista ja syntyneistä työkaluista.

OMINAISPIIRTEIDEN ARVIOINTI JA PISTEYTYKSEN

Suunnittelijalle rakennuksen ominaisuuksien arviointi ja pisteytys on kätevä työtapaa haarukoida rakennukseen sopivia käyttötarkoituksenvaihtoehtoja. Vaikka arkkitehdin ammattitaidolla tilojen käyttökelpoisuutta voidaan arvioida ilman taulukkoakin, on johtopäätösten perustelu havainnollisempaa pisteytyksen avulla. Suunnittelun kannalta ominaisuuksien pisteytys osoittaa myös selvästi, mitkä rakennuksen ominaisuudet lisäävät tilan monikäyttöisyyttä, mitä tulisi säilyttää ja mitä ominaisuuksia tulisi mahdollisesti kehittää.

Tässä työssä arvioitavat ominaisuudet on valittu käsillä olleiden tietolähteiden ja Konepajan ominaispiirteiden mukaan. Tekijän valinnoista ja näkökulmasta johtuen arvioinnissa korostuvat tilojen kokemukselliset ominaisuudet ja käyttäjälähtöisyys. Sen sijaan tilojen teknisiä ominaisuuksia, kuten vaikkapa välipohjien kantavuutta tai talotekniikan kapasiteettia, ole otettu mukaan arviointiin.

Valittua pisteytysmenetelmää on mahdollista jalostaa eteenpäin ottamalla mukaan uusia kriteereitä, kehittämällä ominaisuuksien pisteytystä ja lisäämällä vertailuun useampia erilaisia käyttötarkoituksia. Pisteytyksessä on mahdollista antaa enemmän painoarvoa esimerkiksi teknisille tekijöille tai rakennushistoriallisille piirteille. Työ kuitenkin osoittaa, että rakennuksen käyttötarkoituksen valinnassa myös tilallisilla piirteillä ja yhteyksillä on merkitystä tilan soveltuvuuteen.

Käyttötarkoitusten haarukointi voidaan myös jakaa useammaksi vaiheeksi. Esimerkiksi ensimmäiseksi voitaisiin rajata vaihtoehtoja kerroskorkeuden ja välipohjan kantavuuden perusteella, ja sen jälkeen karsintakierroksia voitaisiin jatkaa muilla valituilla kriteereillä.

TILAOHJELMAN SIMULOINTI

Ominaispiirteiden arvioinnin tuloksista koottu ”käyttötarkoitus”-taulukko (ks. luku 4.12) on toinen prosessin aikana syntyneistä työkaluista. ”Käyttötarkoitus”-taulukon avulla voidaan nopeasti simuloida rakennukselle erilaisia alustavia tilaohjelmia ja arvioida eri toimintojen vaikutuksia. Taulukosta voidaan karkeasti arvioida, millaiset toiminnot säilyttävät rakennuksen nykyisiä ominaisuuksia ja mitkä ratkaisut vaativat enemmän muutoksia. Oletettavasti suuret tilamuutokset tarkoittavat myös suurempia rakennuskustannuksia. Kokonaisuudessaan taulukko havainnollistaa rakennuksen mukautumiskykyä ja auttaa kestävien ja joustavien valintojen tekemistä.

TULEVAISUUSTAULUKKO JA SKENAARIOT

Skenaariotyöskentelyyn valittu tulevaisuustaulukko-menetelmä on yksinkertainen ja pelillinen tapa hahmottaa rakennuksen ja alueen erilaisia tulevaisuuksia. Tulevaisuuskuvien ja kehityspolkujen luominen ovat vaiheita, joissa suunnitteluun voidaan

helposti osallistaa esimerkiksi kaupungin asukkaita ja päättäjiä. Työvaihe on lennokas, ja sen tarkoituksena onkin juuri virittää ja motivoida eri osapuolia muutokseen.

Tulevaisuustaulukko-menetelmän hankaluutena on alueen tulevaisuuden muuttujien valinta ja tiivistäminen yhteen taulukkoon. Tulevaisuustaulukon paaisuessa erilaisten tulevaisuuskuvien vertailusta tulee haastavampaa, ja tästä syystä taulukon rajaaminen on tärkeää.

Yksin toteutettavana tulevaisuustaulukko-menetelmä on melko työläs, ja se toimisi todennäköisesti paremmin työpajamuotoisesti. Työn aikataulun ja koronatilan takia työpajan järjestäminen ei kuitenkaan ollut mahdollista, joten eri näkökulmia on pyritty huomioimaan kahdenvälisillä keskusteluilla ja haastatteluilla. Muilta suunnittelijoilta, kaavoituksesta ja Senaatilta saadut tiedot ja kommentit ovatkin olleet merkittävä osa työskentelyä ja tiedonhankintaa.

BENCHMARKING JA TRENDIT

Työn näkökulman ja työmäärän puitteissa tässä diplomityössä ei ole erillistä kohdereferenssien tutkimusta, vaan työssä on lähdetty liikkeelle konteksti ja juuri valitun rakennuksen ominaispiirteet edellä. Jos työtä haluttaisiin vielä jatkaa, skenaarioiden uskottavuutta ja muutoksen toteutettavuutta voitaisiin perustella kohdereferenssien kautta. Esimerkiksi Kuopion Konepajan kannalta käynnissä olevat Pasilan Konepajan muutos sekä Tampereella Hiedanrannan tehdasalueen kehitys voisivat olla tutustumisen arvoisia referenssejä. Skenaarioiden uskottavuutta voitaisiin myös lisätä selvittämällä vielä laajemmin yhteiskunnallisia muutoksia ja trendejä. Esimerkiksi työn ja tuotantotapojen muutos ja liikunnan tulevaisuus voisivat olla tämän työn kannalta kiinnostavia ilmiöitä.

TULEVAISUUSAJATTELUN MAHDOLLISUUDET

Tässä diplomityössä on käsitelty tyhjien tilojen ongelmaa yhden kohderakennuksen kautta. Selvityksessä kohteena olleen Kuopion Konepajan tulevaisuutta on tutkittu rakennuksen ominaispiirteitä ja skenaariotyöskentelyn menetelmiä hyödyntäen. Selvityksen tuloksena voidaan todeta, että yhden tulevaisuuden sijaan Konepajalla voi olla edessään vielä useita eri käyttötarkoituksia.

Työn edetessä on ollut hauska huomata, miten niin ohjaajat kuin haastateltavatkin ovat intoutuneet pohtimaan alueen ja Konepajan mahdollisia erilaisia vaihtoehtoja. Keskustelun synnyttäminen, vaihtoehtojen tarkastelu ja eri osapuolien motivointi ovat juuri skenaariotyöskentelyn ehdottomia etuja. Työstä saadun palautteen perusteella vastaavanlaisille selvityksille olisi kysyntää myös tulevaisuudessa. Erityistä hyötyä skenaariotyöskentelystä ja tämän työn kaltaisista selvityksistä voisi olla kaavoitusprosessien aikana, kiinteistöjen markkinoinnissa sekä rakennushankkeiden alkuvaiheissa.

Kohteena olleen Konepajan tapaan vajaakäytölle tai tyhjilleen jääneitä rakennuksia on Suomessa runsaasti, eikä ongelma ole hetkeen katoamassa. Käsillä oleva aika on täynnä epävarmuutta, ja vielä on mahdotonta todeta, miten syvästi koronakriisi vaikuttaa kiinteistö- ja rakennusalalla. Tyhjien tilojen lisäksi tulevaisuusajattelua ja uusia työkaluja tarvitaan myös ennakoivaan suunnitteluun. Jotta kiinteistöjä koskevaa päätöksentekoa voidaan tehdä kestävämmiin, tarvitaan päätösten tueksi riittävästi tietoa ja ymmärrystä nykytilanteesta sekä tulevaisuuden mahdollisuuksista.

Rakennushankkeissa vakiintuneet dokumentit, kuten rakennushistorialliset selvitykset ja kuntotutkimukset ovat erittäin tärkeitä lähtötietoja, mutta selvitykset kuvaavat yleensä mennyttä aikaa ja nykytilannetta. Sen sijaan rakennusten tulevaisuuksien kartoittamiseen ei ole vielä vakiintuneita menetelmiä. Optimaalista olisi, että erilaisia vaihtoehtoja olisi pohdittu jo ennen kuin rakennukset jäävät tyhjilleen. Tässä tehtävässä arkkitehteilla on rakennetun ympäristön asiantuntijoina sekä mahdollisuus vaikuttaa että kehittyä lisää. Tulevaisuudessa tarvitaan lisää tutkimuksellisia työtapoja ja tulevaisuusajattelua, jotta rakennettu ympäristömme sopeutuisi paremmin vastaantuleviin muutoksiin.

LÄHTEET A-P

Dufva, M., Grabtchak, A., Ikäheimo, H-P., Lähdemäki-Pekkinen, J. & Poussa, L. 2021. *Vaikuta tulevaisuuteen: Haasta, kuvittele ja toimi*. Sitra. Helsinki. Saatavissa (viitattu 11.8.2021): <https://www.sitra.fi/julkaisut/vaikuta-tulevaisuuteen/>

Hernberg, H. 2014. *Tyhjät tilat*. Helsinki: Ympäristöministeriö. Rakennetun ympäristön osasto. Saatavissa (viitattu 17.6.2021): <http://hdl.handle.net/10138/135964>

Heikkilä, J., Niskala, E. & Tuppurainen, Y. 1982. *Vanhojen rakennusten käyttötarkoituksen valinta*. Valtion teknillinen tutkimuskeskus (VTT). Tiedotteita no. 99. Espoo.

Hägerth, T., Lehtonen, K. & Kankare, J. 2016. *Tie- ja raideliikennemeluseelvitys. Kuopion vanha asema, Kuopio*. Promethor Oy.

Järvinen, T. 2021. Kohdekäynti 4.3.2021. Kuopion Konepaja.

Kincaid, D. 2003. *Adapting Buildings for Changing Uses: Guidelines for Change of Use Refurbishment*. London: CRC Press.

Kuopion kaupunki. 2017. *Kuopion strategia vuoteen 2030*. Saatavissa (viitattu 17.6.2021): https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7699416/Kuopio2030_strategiaesite_suomi/4bca82a8-c7ab-45cd-a3e6-42bdcd6dce75

Kuopion kaupunki & Ramboll. 2017. *Kuopion keskustapysäköinnin yleissuunnitelma 2017: Linjaukset ja toimenpiteet*. Saatavissa (viitattu 4.8.2021): <https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7450882/Kuopion+keskustapys%C3%A4k%C3%B6innin+yleissuunnitelma.pdf/512f4093-01b0-4697-b808-400a200f277a>

Kuopion kaupunki. 2020a. *Itkonniemi-Vanha-asema osayleiskaava*. Kaupunginhallitus 15.6.2020. YK 2020:3. Saatavissa (viitattu 16.6.2021): <http://publish.kuopio.fi/kokous/2020665695-14-2.PDF>

Kuopion kaupunki. 2020b. *Kuopio nousi Suomen 8. suurimmaksi kaupungiksi*. Uutiset. 22.10.2020. Saatavissa (viitattu 29.7.2021): <https://www.kuopio.fi/-/kuopio-nousi-suomen-8-suurimmaksi-kaupungiksi>

Kuopion kaupunki. 2020c. *Itkonniemi-Vanha-Asema osayleiskaava*. Kaupunginvaltuuston hyväksymä 7.9.2020. Kuopion karttapalvelu. Saatavissa (viitattu 4.4.2021): <https://kartta.kuopio.fi/link/DUpq8>

Kuopion kaupunki. 2021a. *Kuopion Vanhan Aseman alue*. Asemakaava ja asemakaavan muutos. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS). Kaupunkiympäristö. Asemakaavoitus. Julkaistu 3.6.2021. Saatavissa (viitattu 29.7.2021): <http://publish.kuopio.fi/kokous/2021759899-5-1.PDF>

Kuopion kaupunki. 2021b. *Kuopio-yleisesittely*. Pdf-julkaisu. Saatavissa (viitattu 15.8.2021): https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7426445/Kuopio_yleisesittely_2019%281%29.pdf/f3445752-c291-44a7-bb3d-11917e6a501c

Kuopion kaupunki. 2021c. *Kuopio suunnittelee ja rakentaa 2021*. Kaavoituskatsaus. Saatavissa (viitattu 16.6.2021): <https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7450879/Kuopio+suunnittelee+ja+rakentaa.pdf/493084b9-a6a1-4370-8dc5-855d45480291>

Kuopion kaupunki. 2021d. *Rakennukset*. Kuopion karttapalvelu. Saatavissa (viitattu 29.7.2021): <https://kartta.kuopio.fi/link/DTNPM>

Kuopion kaupunkiseutu. 2021. *Kuopion kaupunkiseudun MAL-sopimus 2021–2031: Neuvottelutulos 23.4.2021*. Saatavissa (viitattu 17.6.2021): https://ym.fi/documents/1410903/40122839/Kuopion+seutu_MAL-sopimus_neuvottelutulos_230421.pdf/5ee475d7-50f0-8a90-a7fd-10533d77789f/Kuopion+seutu_MAL-sopimus_neuvottelutulos_230421.pdf?t=1619690001064

Laivoranta, O., Lehtonen, K. & Kankare, J. 2016. *Liikennetärinä- ja runkomeluseelvitys: Kuopion vanha asema, Visio 2020*. Promethor Oy.

Laki rakennusperinnön suojelusta. 498/2010. Saatavissa (viitattu 11.8.2021): <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100498>

MRL. 1999/132. Maankäyttö- ja rakennuslaki. Saatavissa (viitattu 24.5.2021): <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132#L27P207>

Martikainen E., Myllynen R. & Puurunen H. 2016. *Kuopion konepajan rakennushistoriaselvitys*. Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy.

Metsälä T., Lonka H., Laakso S. & Kaitainen S. 2020. *Asema-alueiden kehittäminen – Hankesuunnittelun ja konseptoinnin toimintamalli*. Senaatti-kiinteistöt & Senaatin Asema-alueet Oy. Saatavissa (viitattu 15.6.2021): <https://www.senaatti.fi/app/uploads/sites/6/2020/01/Senaatin-Asema-alueet-Oy-Asema-alueiden-kehitt%C3%A4minen%E2%80%93Hankesuunnittelun-ja-konseptoinnin-toimintamalli-27.1.2020.pdf>

Myllymäki, M. & Viljanen, M. 2020. *Kuopion ratapihan toiminnallinen selvitys*. Väyläviraston julkaisuja 42/2020. Helsinki: Väylävirasto. Saatavissa (viitattu 29.7.2021): https://julkaisut.vayla.fi/pdf12/vj_2020-42_kuopion_ratapihan_web.pdf

Niemi, O. & Nurmi, T. 1989. *Teollisuustilojen uudelleenkäytön kehittäminen: sovelluskohteena Tampereen keskusta*. Tampere: Tampereen teknillinen korkeakoulu.

Nordberg, K. 2020. *Kuopion konepajan ja veturitallin alue – Rakennustekninen riskiarvio*. Ramboll Finland Oy.

Nordberg, K. 2021. Erityisasiantuntija, DI, RTA, Asbesti- ja haitta-aineasiantuntija. Ramboll Finland Oy. Teams-keskustelu. 4.6.2021.

Puurunen, H., Martikainen, E. & Myllynen, R. 2018. *Kuopion vanha asema- ja ratapiha-alue: Rakennushistoriaselvitys*. Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy.

Proxion Oy. 2020. *Duoraitiojuna-liikenteen mahdollisuudet Pohjois-Savossa: Suonenjoen, Kuopion, Lapinlahden, Iisalmen ja Pohjois-Savon liiton duoraitiojuna-liikenneselvitys 2019*. Tiivistelmä 29.5.2020.

LÄHTEET R-Y

Rainio, E. 2020. *Kuopion vanha konepaja-alue. Historia: maanomistus, käyttö ja RHS-selvitykset.* Esitysmateriaali 2.12.2020. Senaatin Asema-alueet Oy.

Rainio, E. 2021. Sähköpostiviesti. 4.6.2021.

Rakennusliike Lapti Oy. 2021. *Kuopion Portti – kaupungin uusi maamerkki.* Saatavissa (viitattu 17.6.2021): <https://lapti.fi/toimitilat/kuopion-portti/>

Ramboll. 2020. *Tutkimuskooste: Undisrakennukset, Senaatti-kiinteistöt. Kuopion Konepaja-alue.* Ympäristötekniinen piirustus. 13.11.2020.

Rubin, A. 2004. *Tulevaisuudentutkimus tiedonalana.* TOPI – Tulevaisuudentutkimuksen oppimateriaalit. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. Saatavissa (viitattu 21.4.2021): <https://tulevaisuus.fi/>

Savilahti. 2021. *Savilabden toimijat lukuina. Kansainvälistä vetovoimaa. Kuopion kaupunki.* Saatavilla (viitattu 17.6.2021): <http://www.savilahti.com/kansainvalista-vetovoimaa>

Seppälä, Y. 1984. *84 tubatta tulevaisuutta.* Helsinki: Gaudeamus.

Sonninen, P. 2021. Va. asemakaavapäällikkö. Teams-haastattelu. 18.5.2021.

Suomen rakennusinsinöörien liitto RIL. 2021. *Rakennetun omaisuuden tila.* Helsinki: Suomen rakennusinsinöörien liitto. Saatavissa (viitattu 15.6.2021): https://www.ril.fi/media/2021/vaikuttaminen/roti2021_low.pdf

Tiihonen, M. 2016. *Entisen teurastamon kasvojen pesu.* Savon Sanomat. 27.2.2016. Saatavissa (viitattu 17.6.2021): <https://www.savonsanomat.fi/paikalliset/3055318>

Tilastokeskus. 2021. *Kuntien avainluvut.* Saatavissa (viitattu 17.6.2021): https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kuntien_avainluvut/Kuntien_avainluvut__2021/kuntien_avainluvut_2021_viimeisin.px/

Urho, K. 2019. *Kuopion asema-alueen luontoarvio.* 30.9.2019. Senaatin Asema-alueet Oy. Ramboll Finland Oy.

Valtioneuvosto. 2021. *Unsi suunta: Ehdotus kiertotalouden strategiseksi ohjelmaksi.* Valtioneuvoston julkaisuja 2021:1. Helsinki. Saatavissa (viitattu 16.6.2021): <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-658-7>

Väylävirasto. 2021. *Kuopion ratapiha.* Verkkosivu. Saatavissa (viitattu 29.7.2021): <https://vayla.fi/kuopion-ratapiha>

Ympäristöministeriön asetus asuin-, majoitus- ja työtiloista. 1008/2017. Annettu Helsingissä 20.12.2017. Saatavissa (viitattu 12.8.2021): <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20171008#Pidp445885328>

KUVALÄHTEET

Diplomityössä käytetyt kuvat ovat tekijän tekemiä, ellei toisin mainita.

Luvussa 4 karttojen ja aksonometrinen havainnekuvien pohjana on käytetty Kuopion kaupungin 3D-mallia, ellei toisin mainita. Luvussa 3 Konepajan julkisivut, leikkaukset ja pohjapiirroksot perustuvat lähtöaineistona saatuihin arkistopiirustuksiin ja dwg-kuviin.

Kuva 1. Kuvakollaasissa käytetyt kuvat ovat tekijän omia, pois lukien:

Malm, E. 1957. *Höyryveturin vetämä juna veturi nro 472 lähtemässä Kuopion asemalta.*

Kuopion kulttuurihistoriallinen museo (KHM). Lisenssi CC BY 4.0.

Saatavissa (viitattu 24.8.2021):

<https://www.finna.fi/Record/kuhmu.52C88E22ED24E520ABF96C00A7A3D2E8>

Masri, J. 2017. Unsplash. Saatavissa (viitattu 24.8.2021):

<https://unsplash.com/photos/74tlEYKgrBE>

Pham, M. 2020. Unsplash. Saatavissa (viitattu 24.8.2021):

<https://unsplash.com/photos/HI6gy-p-WBI>

Plt, Yns. 2019. Unsplash. Saatavissa (viitattu 24.8.2021):

<https://unsplash.com/photos/NY1D4Zni7fc>

Tuntematon. 1900–1903. *Kuopion vanha rautatieasema.* Suomen Rautatiemuseo (SRM).

Lisenssi CC BY-NC-SA 4.0. Saatavissa (viitattu 16.8.2021):

https://rautatiemuseo.finna.fi/Record/musketti_rautatie.M014:SRMV1:1546

Tuntematon. 1963. *Konepajanpäällikkö ja koneinsinöörit konepajan pihalla.*

Suomen Rautatiemuseo (SRM). Lisenssi CC BY-NC-SA 4.0. Saatavissa (viitattu 16.8.2021):

https://rautatiemuseo.finna.fi/Record/musketti_rautatie.M014:SRMV1:7621?imgid=2

Tuntematon. 2021. Snipstock. Lisenssi CC0. Saatavissa (viitattu 24.8.2021):

<https://snipstock.com/image/png-images-crane-2-png-23267>

Kuva 2. Tekijän tekemä, perustuu lähteeseen:

Kincaid, D. 2003. *Supply-led and demand-led approaches.* Adapting Buildings for Changing Uses: Guidelines for Change of Use Refurbishment. London: CRC Press. Page 63.

Kuva 3. Kuopion kaupunki. 2020. *Kuopion ortokuva 2020.* Saatavissa (viitattu 11.8.2021):

<https://kartta.kuopio.fi/link/EoAJW> Värimuokkaukset ja numerointi tekijän omia lisäyksiä.

Kuva 4. Tekijän tekemä, perustuu lähteeseen:

Kincaid, D. 2003. *Basic options for adaptation.* Adapting Buildings for Changing Uses: Guidelines for Change of Use Refurbishment. London: CRC Press. Page 12.

Kuva 5. Tekijän tekemä, perustuu lähteeseen:

Seppälä, Y. 1984. *Skenaariotyöskentelyn vaiheet.* 84 tuhatta tulevaisuutta. Helsinki: Gaudeamus. Sivu 21.

Kuva 6. Tekijän tekemä, perustuu lähteeseen:

Kincaid, D. 2003. *Physical profiling characteristics.* Adapting Buildings for Changing Uses: Guidelines for Change of Use Refurbishment. London: CRC Press. Page 30.

Kuva 8. Tekijän tekemä, perustuu lähteeseen:

Kuopion kaupunki. 2017. *Kuopion strategia ja menestystekijät.* Kuopion strategia vuoteen 2030.

Saatavissa (viitattu 17.6.2021):

https://www.kuopio.fi/documents/7369547/7699416/Kuopio2030_strategiaesite_suomi/4bca82a8-c7ab-45cd-a3e6-42bdcd6dce75

Kuva 9. Tekijän tekemä, perustuu lähteisiin:

Kuopion kaupunki. 2020. *Itkonniemi-Vanha-Asema osayleiskaava.* Kaupunginvaltuuston

hyväksymä 7.9.2020. Kuopion karttapalvelu. Saatavissa (viitattu 4.4.2021):

<https://kartta.kuopio.fi/link/DUpq8>

Kuopion kaupunki. 2021. *Suunnitelmat ja bankkeet.* Kuopion karttapalvelu.

Saatavissa (viitattu 18.8.2021): <https://kartta.kuopio.fi/link/EDZmw>

Proxion Oy. 2020. *Kuopion kaupunkirata: mahdolliset jatkovaihtoehdot.* Duoraitiojunaliikenteen

mahdollisuudet Pohjois-Savossa. Suonenjoen, Kuopion, Lapinlahden, Iisalmen ja Pohjois-Savon liiton duoraitiojunaliikenneselvitys 2019. Tiivistelmä 29.5.2020.

Savilahti. 2017. *Savilahden maankäytön yleissuunnitelman likimääräinen aluerajaus.* Savilahden

maankäytön yleissuunnitelma. 4.5.2017. Saatavissa (viitattu 18.8.2021):

http://www.savilahti.com/sites/www.savilahti.fi/files/Kuvat/savilahden_maankayton_yleissuunnitelma.pdf

Kuva 10. Kuopion kaupunki. 2020. *Itkonniemi-Vanha-Asema osayleiskaava.* Kaupunginvaltuuston hyväksymä

7.9.2020. Kuopion karttapalvelu. Saatavissa (viitattu 4.4.2021):

<https://kartta.kuopio.fi/link/DUpq8>

Kuva 11. Kuopion kaupunki. 2021. *Kantakartta (harmaa).* Kuopion karttapalvelu.

Saatavissa (viitattu 17.8.2021): <https://kartta.kuopio.fi/link/EBRAF>

Asemakaava-alueen rajaus on tekijän oma lisäys.

Kuva 13. Tekijän tekemä, perustuu lähteeseen:

Puurunen, H., Martikainen, E. & Myllynen, R. 2018. Kuopion vanha asema- ja ratapiha-alue.

Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy. Sivut 29–51.

Kuva 14. Tuntematon. 1900–1903. *Kuopion vanha rautatieasema.* Suomen Rautatiemuseo (SRM).

Lisenssi CC BY-NC-SA 4.0. Saatavissa (viitattu 16.8.2021):

https://rautatiemuseo.finna.fi/Record/musketti_rautatie.M014:SRMV1:1546

Kuva 15. Tuntematon. 1930–1932. *Kuopion konepaja.* Suomen Rautatiemuseo (SRM).

Lisenssi CC BY-NC-SA 4.0. Saatavissa (viitattu 16.8.2021):

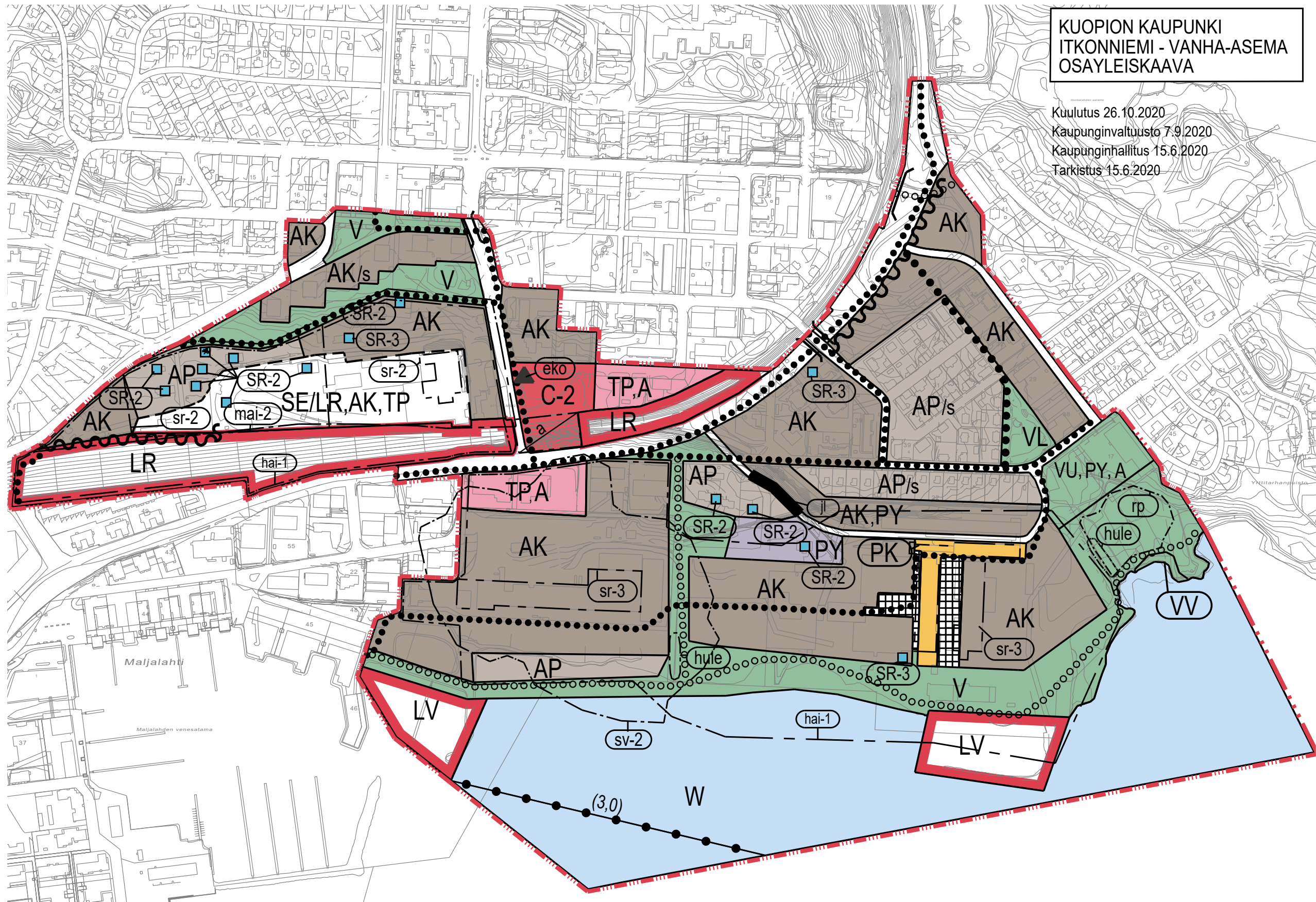
https://rautatiemuseo.finna.fi/Record/musketti_rautatie.M014:SRMV1:3135

KUVALÄHTEET

- Kuva 16.** Tuntematon. 1934–1939. *Kuopion konepajan rakennuksia*. Suomen Rautatiemuseo (SRM). Lisenssi CC BY-NC-SA 4.0. Saatavissa (viitattu 16.8.2021): https://rautatiemuseo.finna.fi/Record/musketti_rautatie.M014:SRMV1:7633
- Kuva 17.** Lehtonen, O. 1969. *Kuopion konepaja*. Suomen Rautatiemuseo (SRM). Lisenssi CC BY-NC-SA 4.0. Saatavissa (viitattu 16.8.2021): https://rautatiemuseo.finna.fi/Record/musketti_rautatie.M014:VR1:17786?imgid=2
- Kuva 18.** Lehtonen, O. 1969. *Kuopion konepaja*. Suomen Rautatiemuseo (SRM). Lisenssi CC BY-NC-SA 4.0. Saatavissa (viitattu 16.8.2021): https://rautatiemuseo.finna.fi/Record/musketti_rautatie.M014:VR1:17782?imgid=2
- Kuva 19.** Tuntematon. 1934. *Kuopion konepajan veturikorjaamo*. Suomen Rautatiemuseo (SRM). Lisenssi CC BY-NC-SA 4.0. Saatavissa (viitattu 16.8.2021): https://www.finna.fi/Record/musketti_rautatie.M014:SRMV1:7676?imgid=2
- Kuva 20.** Lehtonen, O. 1969. *Kuopion konepaja-alue*. Suomen Rautatiemuseo (SRM). Lisenssi CC BY-NC-SA 4.0. Saatavissa (viitattu 16.8.2021): https://rautatiemuseo.finna.fi/Record/musketti_rautatie.M014:VR1:18107?imgid=2
- Kuva 21.** Tekijän tekemä, perustuu lähteisiin:
Kuopion kaupunki. 2021. *Rakennukset*. Kuopion karttapalvelu. Saatavissa (viitattu 29.7.2021): <https://kartta.kuopio.fi/link/DTNPM>
- Museovirasto. 2021. *Kuopion rautatieympäristöt*. Museoviraston valtakunnallinen karttapalvelu. Saatavissa (viitattu 18.8.2021): <https://kartta.museoverkko.fi/?action=showRegistryItem&id=646®istry=rky2000&mapLayers=20>
- Puurunen, H., Martikainen, E. & Myllynen, R. 2018. Kuopion vanha asema- ja ratapiha-alue. Rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy. Sivut 50–51.
- Kuva 27.** Tekijän tekemä, perustuu lähteisiin:
Kuopion kaupunki. 2021. *Rakennukset*. Kuopion karttapalvelu. Saatavissa (viitattu 29.7.2021): <https://kartta.kuopio.fi/link/DTNPM>
- Kuva 29.** Tekijän tekemä, perustuu lähteisiin:
Hägerth, T., Lehtonen, K. & Kankare, J. 2016. Tie- ja raideliikennemeluserveys. Kuopion vanha asema, Kuopio. Promethor Oy.
- Kuopion kaupunki. 2020. *Hulevesien hallinta*. Liite 17. Itkonniemi-Vanha-asema osayleiskaava. Kaupunginhallitus 15.6.2020. YK 2020:3. Saatavissa (viitattu 16.6.2021): <http://publish.kuopio.fi/kokous/2020665695-14-2.PDF>
- Rainio, E. 2021. *VR:n junakaluston huoltoon vuokrattu alue*. Kuvakaappaus. Sähköpostiviesti. 4.6.2021.
- Ramboll. 2020. *Tutkimuskooste*. Uudisrakennukset. Senaatti-kiinteistöt. Kuopion Konepaja-alue. Ympäristötekniikan piirustus. 13.11.2020.
- Kuva 34.** Tekijän tekemä, perustuu lähteisiin:
Martikainen E., Myllynen R. & Puurunen H. 2016. *Nykytilanteen pohjapiirroksen on merkitty sinisellä pohjalla konepajan tilat 1982 valmistuneen laajennuksen jälkeen*. Kuopion konepajan rakennushistoriaselvitys. Arkkitehtitoimisto Hannu Puurunen Oy.
- VR:n piirustusarkisto. Piirustus 1793_24.
- VR:n piirustusarkisto. Piirustus 1793_86.
- Liite 1.** Kuopion kaupunki. 2020. *Itkonniemi-Vanha-Asema osayleiskaava*. Kaupunginvaltuuston hyväksymä 7.9.2020. Kuopion karttapalvelu. Saatavissa (viitattu 4.4.2021): <https://kartta.kuopio.fi/link/DUpq8>
- Liite 2.** Kuopion kaupunki. Kuopion kaupunki. 2020. *Yleiskaavamerkinnot- ja määräykset*. Kaupunginvaltuuston hyväksymä 7.9.2020. Kuopion karttapalvelu. Saatavissa (viitattu 4.4.2021): <https://kartta.kuopio.fi/link/DUpq8>

KUOPION KAUPUNKI
ITKONNIEMI - VANHA-ASEMA
OSAYLEISKAAVA

Kuulutus 26.10.2020
Kaupunginvaltuusto 7.9.2020
Kaupunginhallitus 15.6.2020
Tarkistus 15.6.2020

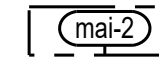

YLEISKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

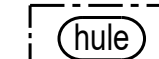
A	ASUNTOALUE.
AK	KERROSTALOVALTAINEN ASUNTOALUE.
AP	PIENTALOVALTAINEN ASUNTOALUE.
C-2	KESKUSTATOIMINTOJEN ALUE, PAIKALLISKESKUS. Alue sisältää paikallistason palvelut ja alue varataan liike-, toimisto- ja palvelutiloille, ympäristöhäiriöttömille työpaikkatoiminnoille ja asumiselle.
PK	YKSITYISTEN PALVELUJEN JA HALLINNON ALUE. Alueella on voimassa yleiskaavamääräys 135.
PY	JULKISTEN PALVELUJEN JA HALLINNON ALUE.
TP	TYÖPAIKKA-ALUE.
V	VIRKISTYSALUE.
VL	LÄHIVIRKISTYSALUE.
VU	URHEILU- JA VIRKISTYSPALVELUJEN ALUE.
VV	UIMARANTA-ALUE.
LR	RAUTATIELIIKENTEEN ALUE. Suunnittelumääräys: Ratalain 37-38 §:ien mukaisilla rata-alueen suoja- ja näkemäalueilla on voimassa toimenpiderajoitus, jolla kielletään rakentaminen ja kaivutyöt, joista voi aiheutua vaaraa tie- tai rautatieliikenteen turvallisuudelle taikka haittaa radanpidolle (Ratalaki 39 §).
LV	VESILIIKENTEEN ALUE.
W	VESIALUE.
T, PK	VAIHTOEHTOINEN KÄYTTÖTARKOITUS.
SE/LR	SELVITYSALUE.
	YLEISKAAVA-ALUEEN RAJA.
	ALUEEN RAJA.
	OHJEELLISEN ALUEEN RAJA.

	OSA-ALUEEN RAJA.
	OHJEELLINEN ULKOILUREITTI.
	KEVYEN LIIKENTEEN PÄÄYHTEYS.
	LAIVAVÄYLÄ JA SEN SYVÄYS.
	MELUNTORJUNTATARVE.
	ALI- JA YLIKULKU.
	JOUKKOLIIKENNEKATU.
	KATUALUE.
	AUKIO/TORI.
	SÄILYTETTÄVÄ ALUE. Maankäyttömääräys: Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokas alue tai alueen osa, joka tulee ainakin arvokkaimilta osiltaan säilyttää. Säilyttäminen tutkitaan ja määritetään asemakaavassa.
	ALUE, JOKA PYRITÄÄN SÄILYTTÄMÄÄN. Maankäyttömääräys: Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokas alue tai alueen osa, joka tulisi säilyttää. Säilyttämistä tuetaan asemakaavassa siten, että rakennusoikeuden määrä ja sijoittuminen harkitaan suhteessa säilytyskohteen arvoon ja suojeluasteeseen.
	Alue, jolla ympäristö säilytetään.
	SÄILYTETTÄVÄ RAKENNUS. Maankäyttömääräys: Kulttuurihistoriallisesti rakennustaiteellisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokas kohde, joka tulee ainakin arvokkaimmilla osiltaan säilyttää. Säilyttäminen tutkitaan ja määritetään asemakaavassa.
	RAKENNUS, JOKA PYRITÄÄN SÄILYTTÄMÄÄN. Maankäyttömääräys: Kulttuurihistoriallisesti rakennustaiteellisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokas rakennus, joka tulisi säilyttää. Säilyttämistä tuetaan asemakaavassa siten, että rakennusoikeuden määrä ja sijoittuminen harkitaan suhteessa säilytyskohteen arvoon ja suojelun asteeseen.
	EKOPISTE.

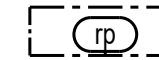
KUOPION KAUPUNKI
ITKONNIEMI - VANHA-ASEMA
OSAYLEISKAAVA

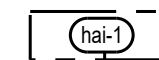
VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ RKY.
Alueen yksityiskohtaisessa suunnittelussa ja toteutuksessa on otettava huomioon, ettei toimenpiteillä heikennetä valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön arvoja.

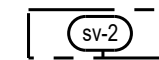
HULEVESIEN LUONNONMUKAISEEN KÄSITTELYYN VARATTAVA ALUEEN OSA.

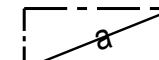
ALUEEN OSA, JOKA VARATAAN RYHMÄPUUTARHA- JA PALSTAVILJELYKÄYTTÖÖN.

ALUE, JONKA MAAPERÄN JA SEDIMENTIN KUNNOSTUSTARVE ON SELVITETTÄVÄ
Maaperän ja täyttöalueiden sedimentin haitta-aineet ja niiden käsittelytarve on selvitettävä riskinarviointiin perustuen ennen asemakaavan hyväksymistä ja tarpeen mukaan haitta-aineet on poistettava ennen rakentamista ja otettava huomioon rakentamisessa.

SUOJAVYÖHYKE.
Alueen asuntorakentamiseen tähtävien asemakaavamuutosten yhteydessä on ilmanlaatuselvityksin osoitettava, että elinympäristössä ei koidu teollisesta toiminnasta johtuvia viihtyisyys-, turvallisuus- tai terveyshaittoja eikä ympäristöhaittoja.

ALUEEN ALITTAVA LIIKENNÄVÄYLÄ.

135

Alueelle saa sijoittaa liike- ja toimistorakennuksia. Alueelle voidaan sijoittaa myös tuotanto- ja varastotiloja.

YLEISMÄÄRÄYS:

SR-2, SR-3, sr-2, sr-3 ja /s -merkinnällä osoitetuilla kohteilla tulee museoviranomaiselle ennen rakennusta tai sen ympäristöä muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä varata tilaisuus lausunnon antamiseen.

Kuulutus 26.10.2020
Kaupunginvaltuusto 7.9.2020
Kaupunginhallitus 15.6.2020
Tarkistus 15.6.2020

Asiakirja on allekirjoitettu koneellisesti Kuopion kaupungin asianhallintajärjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

KUOPION KAUPUNKI KAUPUNKISUUNNITTELUPALVELUT STRATEGINEN MAANKÄYTTÖ	SUUNN. JR/JK	SUHDE 1:6000
	PIIRT. PJ/JK/SS	ARKISTO U:\Maankaytl\.....\1050\ kartat\osayleiskaava.dwg
HYV. Heli Laurinen Yleiskaavapäällikkö	PVM. 15.6.2020	TYÖNUMERO 1050